

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturgasmarknadslag och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en naturgasmarknadslag, en lag om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, en lag om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden och en lag om ändring av elmarknadslagen samt en lag om ändring av 2 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen. Samtidigt föreslås den nuvarande naturgasmarknadslagen bli upphävd.

Det huvudsakliga syftet med propositionen är att öppna parti- och detaljmarknaden för naturgas för konkurrens och utfärda bestämmelser om att de i Finland tillämpade undantagen för enskilda marknader som det bestäms om i naturgasmarknadsdirektivet upphör. Centrala ändringar med anknytning till öppnandet av marknaden är tillträde till nätet i överförings- och distributionsnät för naturgas, tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas utanför naturgasnätet samt åtskillnad av överföringsnätet för naturgas från leveransen och produktionen av naturgas. Ett annat centralt syfte med propositionen är att förbättra naturgasens konkurrenskraft genom lättnader i regleringen av parti- och detaljförsäljningen av naturgas. Avsikten är att till stor del frångå den särskilda regleringen av prissättningen inom parti- och detaljförsäljningen av naturgas.

Finlands naturgasmarknad öppnas för konkurrens från och med början av år 2020 i enlighet med Europeiska unionens bestämmelser om den inre marknaden för naturgas, dvs. i det skede då gasledningen från Finland till de baltiska ländernas gasnät uppskattas tas i bruk. I naturgasmarknadslagen föreslås bestämmelser om att tillämpningen av de undantag i unionens lagstiftning om den inre marknaden för naturgas som gäller öppnandet av marknaden upphör i Finland. Enligt propositionen ska alla kunder som omfattas av fjärravläsbar mätning få tillgång till naturgasnäten. Regleringen av naturgasnäten lindras genom att man i lagen inför bestämmelser om slutna distributionsnät och separata linjer. Naturgasmarknadslagen föreslås även innehålla bestämmelser om inträde på marknaden för gas som härstammar från förnybara energikällor och inträde på marknaden för kondenserad naturgas (LNG). Som en följd av att undantagen upphör börjar även bestämmelserna i förordningen om tillträde till naturgasöverföringsnäten tillämpas i Finland i sin helhet.

I den nya lagen ska en överföringsnätsinnehavares naturgasöverföringsnät skiljas åt från produktion och försäljning av naturgas i enlighet med naturgasmarknadsdirektivets så kallade modell för effektiv åtskillnad. Iakttagandet av bestämmelserna om åtskilt ägande för överföringsnätsinnehavare ska övervakas i ett förfarande som säkerställer att överföringsnätsinnehavarna är oberoende.

Naturgasmarknadslagen bör innehålla bestämmelser om tredje parts tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar). Tillträdet till LNG-anläggningarna ska förverkligas i enlighet med systemet för offentliggjorda tariffer, som fastställs i förväg av Energimyndigheten. Villkoren för tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar) fastställs separat för varje terminal. Enligt förslaget ska hela servicekedjan vara tillgänglig för leverantörer och användare av kondenserad naturgas (LNG).

RP 50/2017 rd

Regleringen som gäller leverans av naturgas ska gallras genom att man frångår prissättningsregleringen i fråga om partiförsäljning av naturgas samt begränsar prissättningsregleringen i fråga om detaljförsäljning till att gälla endast naturgas som levereras till små användare och direkt till bostäder.

I propositionen föreslås bestämmelser om en ny marknadsmodell för naturgasmarknaden. Bestämmelserna som gäller öppnandet av naturgasmarknaden ska grunda sig på en modell med sammanlänkade nationella marknader, från vilken man också kan övergå till ett gemensamt naturgasmarknadsområde för Finland och de baltiska länderna. Lagen ska innehålla föreskrifter om en naturgasmarknad baserad på ett så kallat inmatnings-uttagstariffsystem, där aktörer som omfattas av överföringsskyldigheten kan anskaffa naturgas från olika källor. Bestämmelser om en nationell marknadsplats, balanseringstjänster, tilldelning av överföringskapacitet och det informationsutbyte som naturgashandeln kräver ska tas in i lagen. Enligt förslaget ska naturgasmarknadslagen även innehålla noggrannare bestämmelser om konsumenternas rättigheter och om naturgasavtal som ingås av konsumenterna.

I propositionen föreslås att det i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen ska införas bestämmelser som under en granskningsperiod på 12 månader begränsar höjningen av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas till högst 15 procent av det totala skattebelagda priset för överföring och distribution. Beloppet för en godtagbar höjning ska då i regel bedömas separat för varje grupp av typanvändare eller nätanvändare.

Den nya naturgasmarknadslagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 2018. Bestämmelserna om åtskillnad av överföringsnätsinnehavare och bestämmelserna om öppnande av naturgasmarknaden för konkurrens avses dock träda i kraft först den 1 januari 2020. Lagen om ändring av elmarknadslagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	7
1 INLEDNING.....	7
2 NULÄGE	8
2.1 Lagstiftning och praxis.....	8
Naturgasmarknadslagen	8
Tillsyn över naturgasmarknaden	10
Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas	12
Ändringssökande i el- och naturgasmarknadslagstiftningen.....	13
2.2 Europeiska unionens lagstiftning.....	13
Direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG.....	13
EU-domstolens dom C-439/06.....	21
Förordningen om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005	21
Direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG	23
2.3 Lösningar i andra länder	23
Sverige.....	23
Baltikum.....	24
Irland	25
2.4 Nuläge.....	26
Allmän bedömning av behovet att utveckla naturgasmarknadslagstiftningen	26
Marknadstillträde för kondenserad naturgas (LNG) och biogas	29
Organisering av tillträde till naturgasnäten	30
Försäljningspriser och -villkor för nättjänsterna	30
Åtskillnad av överföringsnätsinnehavare	31
Skyldigheter för distributionsnätsinnehavare.....	31
Tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar).....	32
Naturgasleverans	32
Naturgasavtal och konsumentskydd.....	32
Tillsyn över naturgasmarknaden	33
Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas	34
Ändringssökande i el- och naturgasmarknadslagstiftningen.....	34
3 PROPOSITIONENS MÅLSÄTTNINGAR OCH CENTRALA FÖRSLAG.....	36
3.1 Målsättningar	36
Naturgasmarknaden.....	36
Utveckling av energimarknadslagstiftningen.....	37
3.2 Alternativ	37
De viktigaste alternativa policyerna för att utveckla naturgasmarknaden.....	37
Marknadsmodell för konkurrensutsatta marknader.....	38
Organisering av tillträde till nätet.....	40

RP 50/2017 rd

	Åtskillnad av nätinnehavare	41
	Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas	44
	Naturgasavtal och konsumentskydd	44
	Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas	45
3.3	De viktigaste förslagen.....	45
	Upphörande av undantaget som gäller enskilda marknader samt öppnande av naturgasmarknaden.....	45
	Tillträde till naturgasnäten.....	46
	Tillträde till fastigheters naturgasnät.....	46
	Partimarknad för naturgas	46
	Naturgasnät.....	49
	Åtskillnad av överföringsnätsinnehavare	49
	Reglering av distributionsnäten.....	50
	Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.....	51
	Lindring av regleringen av parti- och detaljförsäljarnas leveransskyldighet	51
	Naturgasavtal och konsumentskydd	52
	Tillsyn över nätverksamheten och innehavarna av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar)	52
	Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas	52
	Ändringssökande i el- och naturgasmarknadslagstiftningen.....	52
4	FÖRSLAGETS KONSEKVENSER.....	53
4.1	Ekonomiska konsekvenser.....	53
	Konsekvenser för företag i naturgasbranschen.....	53
	Konsekvenser för elföretag	56
	Konsekvenser av de administrativa kostnaderna som förslagen orsakar för el- och naturgasföretag.....	56
	Konsekvenser för företag som använder naturgas och el.....	57
	Konsekvenser för hushållen	58
4.2	Konsekvenserna för myndigheterna.....	59
	Konsekvenser för statsfinanserna.....	59
	Konsekvenser för organisation och personal.....	61
4.3	Konsekvenser för miljön.....	61
4.4	Samhälleliga konsekvenser	61
	Konsekvenser av öppnandet av marknaden för naturgaspriset	61
	Konsekvenser av öppnandet av marknaden för naturgasanskaffningskällor.....	63
	Nationalekonomiska konsekvenser av öppnandet av marknaden och konsekvenser för sysselsättningen	63
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	63
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	65
	DETALJMOTIVERING	66
1	LAGFÖRSLAG	66
1.1	Naturgasmarknadslagen	66
	Avdelning I Allmänna bestämmelser	66
	1 kap. Syfte, tillämpningsområde och definitioner.....	66
	Avdelning II Naturgasnät	69
	2 kap. Tillståndsplikt för naturgasnätverksamhet	69
	3 kap. Byggande av naturgasnät	74
	4 kap. Nätinnehavarens allmänna skyldigheter och prissättningen av nättjänster..	75

RP 50/2017 rd

	5 kap. Bestämmelser om överföringsnät och överföringsnätsinnehavare	90
	6 kap. Bestämmelser om distributionsnät och distributionsnätsinnehavare	96
	Avdelning III Naturgasleverans	99
	7 kap. Naturgasleverans	99
	8 kap. Detaljförsäljning av naturgas	100
	9 kap. Leverans av naturgas via ett internt nät i en fastighet	104
	Avdelning IV Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och naturgaslager	105
	10 kap. Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas	105
	11 kap. Naturgaslager och lagring av gas i rörledning	106
	Avdelning V Skyldigheter för aktörer på naturgasmarknaden	108
	12 kap. Skyldigheter för aktörer på naturgasmarknaden i fråga om naturgassystemet	108
	13 kap. Särredovisning av verksamheter	111
	Avdelning VI Naturgasavtal	113
	14 kap. Bestämmelser om naturgasavtal	113
	Avdelning VII Tillsyn och påföljder	125
	15 kap. Styrning och tillsyn	125
	16 kap. Påföljder	125
	Avdelning VIII Särskilda bestämmelser	126
	17 kap. Särskilda bestämmelser	126
	18 kap. Ikraftträdande	132
1.2	Lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas	134
	1 kap. Allmänna bestämmelser	134
	2 kap. Säkerställande av oberoende	136
	3 kap. Särskilda bestämmelser	140
1.3	Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden	142
	5 kap. Energimyndighetens tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd	144
1.4	Elmarknadslagen	147
1.5	Lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen	156
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER	157
2.1	Naturgasmarknadslagen	157
2.2	Elmarknadslagen	158
3	IKRAFTTRÄDANDE	158
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	158
4.1	Näringsfrihet	158
4.2	Egendomsskyddet	160
	Begränsning av användningen av egendom	160
	Regleringens retroaktiva verkningar	161
	Inlösning av el- eller naturgasnät	162
4.3	Administrativa påföljder	162
4.4	Myndigheternas besvärsmätt	163
4.5	Grundlagens 124 §	163
4.6	Delegering av lagstiftningsbehörigheten	164
4.7	Bedömning av lagstiftningsordningen	164
	LAGFÖRSLAG	166
	Naturgasmarknadslag	166
	om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas	203

RP 50/2017 rd

om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.....	210
om ändring av elmarknadslagen.....	216
om ändring av 2 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen	220
BILAGOR.....	221
PARALLELLTEXT	221
om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.....	221
om ändring av elmarknadslagen.....	231
om ändring av 2 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen	237

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Syftet med bestämmelserna om den inre marknaden i fråga om naturgasmarknaden är att skapa en inre marknad för naturgas. Bestämmelser som gäller naturgasmarknaden ingår i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan naturgasmarknadsdirektivet, samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan naturgasnätförordningen.

Finland har kunnat göra undantag från bestämmelserna om öppnande av parti- och detaljmarknaden för naturgas för konkurrens, eftersom undantagsbestämmelsen om enskilda marknader i artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet kan tillämpas på Finlands naturgasmarknad. Om gasledningsprojektet Balticconnector mellan Finland och Estland samt gasledningen mellan Litauen och Polen förverkligas, eller om en extern huvudleverantörs marknadsandel sjunker till 75 procent eller under, måste Finland frångå tillämpningen av undantagen i artikel 49. Båda projekten har utsetts till projekt som tjänar Europeiska unionens gemensamma intresse. Europeiska kommissionen beviljade i augusti 187,5 miljoner euro i investeringsstöd från Fonden för ett sammanlänkat Europa till Baltic Connector Oy och estniska Elering AS för Balticconnector-projektet. Unionens investeringsstöd täcker 75 procent av de totala investeringskostnaderna för gasledningen, som är 250 miljoner euro. Bolagen fattade investeringsbeslut om gasledningen i oktober 2016. Enligt planen kommer gasledningen Balticconnector att tas i bruk i början av 2020. Gasledningen Balticconnector ger Finland tillgång till en ny importkälla för naturgas i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent, i LNG-terminalen i Klaipeda i Litauen. I november 2014 beviljades också sammanlagt cirka 306 miljoner euro i finansiering från Fonden för ett sammanlänkat Europa för planering och byggande av en gasförbindelse mellan Litauen och Polen. Enligt aktuella uppgifter kommer gasledningen mellan Litauen och Polen tas i bruk under 2021.

Ett centralt syfte med regeringens proposition är att öppna parti- och detaljmarknaden för naturgas för konkurrens och utfärda bestämmelser om att undantagen för enskilda marknader som anges i artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet upphör. Centrala ändringar med anknytning till öppnandet av marknaden är tillträde till nätet i överförings- och distributionsnät för naturgas, tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar) utanför naturgasnätet samt åtskillnad av överföringsnätet för naturgas från leveransen och produktionen av naturgas.

Ett annat viktigt syfte med regeringens proposition är att förbättra naturgasens konkurrensförmåga genom att lätta på regleringen av parti- och detaljförsäljningen av naturgas. Specialregleringen av prissättningen inom parti- och detaljförsäljningen av naturgas ska till stor del frångås.

De viktigaste nationella bestämmelserna om naturgasmarknaden ska utfärdas med den nya naturgasmarknadslagen och med lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Dessutom ska lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden kompletteras.

En del el- och naturgasdistributörer informerade vintern 2016 sina kunder om exceptionellt stora höjningar av distributionspriserna. Särskilt två distributionsföretags höjningar orsakade en omfattande allmän uppståndelse och ett stort antal klagomål till konsumenttvistnämnden och konsumentombudsmannen. Hundratusentals kunder påverkades av de nämnda distribut-

ionsföretagens prishöjningar. Konsumentskyddsombudsmannen inledde förhandlingar med två distributionsföretag på grund av prishöjningsmeddelandena. De här förhandlingarna ledde till att företagen i fråga ändrade sin prissättning på ett sätt som godtas av konsumentombudsmannen. Det är dock befogat att precisera bestämmelserna om prissättning i el- och naturgasnäten, eftersom prishöjningar påverkar en stor grupp kunder och behandlingen av tvister om prishöjningar på basis av den nuvarande lagstiftningen kan leda till att uppdragen hopar sig hos konsumentmyndigheterna och de enskilda domstolar som behandlar dessa tvister.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Naturgasmarknadslagen

Allmänt

Villkoren i det tredje naturgasmarknadsdirektivet, med undantag för de undantag som är tillåtna i Finland enligt artikel 49 i direktivet, har verkställts genom den gällande naturgasmarknadslagen (508/2000) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013). Naturgasmarknadslagen bereder naturgasbranschen för en integrerad europeisk naturgasmarknad, även om Finland fortfarande saknar en förbindelse med gasnäten i andra EU-medlemsstater.

Anskaffningen av naturgas i vårt land är i dagens läge beroende av en enda naturgasrörsförbindelse och en enda naturgasleverantör. I Finland är endast en partiförsäljare av gas, Gasum Oy, verksam och detta bolag anskaffar största delen av den gas som säljs via nätet från Ryssland. Finlands naturgasnät har inte heller någon direkt rörförbindelse till ett sammanlänkat naturgasnät i en EU-medlemsstat. Enligt artikel 49.1 i naturgasdirektivet har medlemsstater som uppfyller ovan nämnda villkor rätt att tillfälligt skjuta upp verkställandet av direktivet till vissa delar. Som en följd av undantagsmöjligheten har Finland i sin naturgasmarknadslagstiftning utelämnat bestämmelser om tillträde till naturgasnät och om åtskillnad av överföringsnätinnehavare.

Efter att naturgasmarknadslagen trädde i kraft 2000 inleddes en övergångsperiod i syfte att öppna naturgasmarknaden. Avsikten var att övergångsperioden skulle fortsätta tills Finlands naturgasnät har en förbindelse till någon EU-medlemsstats sammanlänkade naturgasnät eller tills Finland har tillgång till andra gasanskaffningskällor i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent.

Organisering av tillträde till nätet

Anpassningen av naturgassektorn till den europeiska marknaden har inletts genom att handel på andrahandsmarknaden för partiköpare som uppfyller villkoren har gjorts möjlig. Innehavare av naturgasnät är skyldiga att sälja naturgasöverföringstjänster till användare och återförsäljare av naturgas, vilka förbrukar eller säljer minst fem miljoner kubikmeter naturgas per år och dessutom omfattas av naturgasmätning genom fjärravläsning. Denna begränsade överföringsskyldighet för nätinnehavarna ger kunder som uppfyller villkoren möjlighet att sinsemellan bedriva naturgashandel med naturgas som anskaffats av en partiförsäljare.

Utöver den ovan beskrivna överföringsskyldigheten som gäller naturgas på andrahandsmarknaden ska nätinnehavaren, inom gränserna för överföringskapaciteten för sitt naturgasnät, mot skäligen ersättning sälja överförings- och distributionstjänster för naturgas till dem som behöver

sådana. En förutsättning för överföringsskyldigheten är att mätningen av mängden naturgas omfattas av ett system för fjärravläsning.

Vid överföring av naturgas används en så kallad frimärkesprissättning, dvs. gasen är tillgänglig med samma överföringstariff vid alla leveransplatser i överföringsnätet. En överföringsavgift debiteras för uttag från nätet, men inte för inmatning i nätet. Dessutom grundar sig överföringsavgiften på principerna för punktprissättning, enligt vilken nätinnehavaren ska skapa förutsättningar för att en nätanvändare med en överföringsavgift får rätt att använda hela naturgasnätet från sin anslutningspunkt, med undantag av utlandsförbindelser.

Partimarknad för naturgas

Enligt den gällande naturgasmarknadslagen är innehavaren av ett överföringsnät för naturgas inte skyldig att överföra andra partiförsäljares naturgas i sitt överföringsnät. I Finland ansvarar Gasum Ab för import, överföring och partiförsäljning av naturgas. Gasum anskaffar sin naturgas via rörledningar från Rysslands naturgasnät.

I den nuvarande marknadsmodellen gör överföringsnätsinnehavaren en balansavräkning och en utredning av användningssättet i enlighet med gasanvändarnas avtal. Avräkningen och utredningen kan omfatta flera leveransobjekt. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren fungerar också som balansansvarig för överföringssystemet. I en normal användningssituation ansvarar säljaren av naturgas för den öppna leveransen till sina kunder, dvs. balanserar differensen mellan kundens anskaffning och användning av naturgas. Ansvaret för den öppna leveransen överförs till överföringsnätsinnehavaren när priset på naturgas inom den öppna leveransen vid tillgänglighetsstörningar regleras för att minska användningen av naturgas. Handels- och industriministeriet har utfärdat en förordning om informationsutbyte och balanshantering i samband med naturgashandeln (974/2000).

Eftersom överföringsnätet inte har skiljts åt från partiförsäljningen, har partiförsäljaren och överföringsnätsinnehavaren i den nuvarande marknadsmodellen ett gemensamt energihandteringssystem, där alla uppgifter är tillgängliga samtidigt i båda affärssektorerna. Gasbörsen och de uppgifter som hänför sig till den finns däremot i ett separat system. Gasbörsens system är för närvarande planerat endast för handel på en andrahandsmarknad.

Överföringsnät

Regleringen av överföringsnät för naturgas omfattar endast Gasum Ab, som för tillfället är det enda företaget i Finland som äger ett överföringsnät för naturgas. Staten har dessutom grundat Baltic Connector Ab, som har till uppgift att bygga en överföringsförbindelse mellan överföringsnäten i Finland och Baltikum.

Finlands överföringsnät är för närvarande sammanlänkat endast med Rysslands naturgasnät. Det finns inga överföringsförbindelser till överföringsnät i andra EU- eller EES-länder. Överföringsnätet för naturgas omfattar Sydöstra Finland, Nyland, Tavastland och Birkaland.

Naturgasrörssystem i produktionsfasen

Naturgasmarknadslagen innehåller inga bestämmelser om rörssystem i produktionsfasen. Finland behöver inte vidta några verkställighetsåtgärder med avseende på bestämmelserna om rörssystem i produktionsfasen, eftersom de geologiska förhållandena i Finland inte möjliggör naturgasfyndigheter.

Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Definitionen av LNG-anläggning i naturgasmarknadsdirektivet har inte i Finland ansetts omfatta LNG-anläggningar utanför naturgasnätet. Enligt ekonomiutskottets betänkande (EkUB 17/2013 rd) tillämpas inte bestämmelserna om behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar) på anläggningar som inte är anslutna till naturgasnätet.

Arbets- och näringsministeriet beviljade hösten 2014 investeringsstöd till tre projekt för LNG-terminaler. Den första LNG-terminalen färdigställdes i Björneborg 2016. Den drivs av Skangas Oy, som tillhör Gasum-koncernen. Manga LNG Oy bygger för närvarande en LNG-terminal i Torneå. Terminalerna i Björneborg och Torneå fungerar utanför överföringsnätet för naturgas. Utöver dessa terminaler beviljade arbets- och näringsministeriet i december 2014 investeringsstöd till Haminan Energia Oy för byggande av en LNG-terminal i olje- och gashamnen i Fredrikshamn. Avsikten är att denna terminal ska anslutas till distributionsnätet för naturgas i Fredrikshamn.

Förutom LNG-terminalerna har Gasum Oy en anläggning för kondensering av naturgas i Borgå.

Naturgasleverans

Prissättningen inom parti- och detaljförsäljningen av naturgas är reglerad. Enligt naturgasmarknadslagen ska en naturgasförsäljare som har dominerande marknadsställning i fråga om ett naturgasnät leverera naturgas till skäligt pris när en kund som är ansluten till nätet begär detta, om kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga alternativ att anskaffa naturgas genom naturgasnätet.

Detaljförsäljning och distribution av naturgas

De lokala distributionsbolagen och detaljförsäljarna ansvarar för leveransen av naturgas via distributionsnätet till små användare av naturgas. I Finland finns det för närvarande 24 distributionsnätinnehavare.

Tillsyn över naturgasmarknaden

Energimyndigheten övervakar att naturgasmarknadslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas. Myndigheten fungerar också som en sådan nationell tillsynsmyndighet som avses i EU:s naturgasmarknadslagstiftning. Byggandet av gränsöverskridande överföringsrörssystem övervakas av arbets- och näringsministeriet.

Energimyndigheten fattar självständigt beslut i egenskap av tillsynsmyndighet. Parterna kan söka ändring i myndighetens beslut hos oberoende domstolar.

Energimyndighetens behörighet som nationell energitillsynsmyndighet omfattar behörighet både på förhand och i efterhand. I centrala ärenden som gäller nätövervakning har Energimyndigheten förhandsbehörighet. Energimyndigheten fastställer genom bolagsspecifika beslut de centrala servicevillkor och metoder för prissättning av service som ska följas av alla naturgasnätinnehavare innan tjänsterna tas i bruk. De villkor och metoder som fastställs på förhand är 1) metoder för fastställande av avkastningen på nätinnehavarens nätverksamhet och de avgifter som debiteras för överföringstjänsten, 2) villkor för nätinnehavarens överföringstjänst, 3) villkor för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoder för fastställande av de avgifter som debiteras för anslutningen samt 4) villkor för de tjänster som omfattas av överföringsnät-

RP 50/2017 rd

innehavarens systemansvar och metoder för fastställande av de avgifter som debiteras för tjänsterna. Dessutom fastställer Energimyndigheten genom bolagsspecifika beslut villkor, förutsättningar och tariffer som gäller rätten att använda LNG-anläggningar och som ska tillämpas av innehavarna av anläggningarna. Beslutet om fastställande ska basera sig på de materiellt rättsliga grunder som föreskrivs i naturgasmarknadslagen och naturgasmarknadsförordningen.

Beslutet om fastställande av prissättningen för överföringstjänster ges för en övervakningsperiod på fyra år, under vilken nettpriissetningen ska vara skälig. Avvikelse får förekomma under ett enskilt år. Efter övervakningsperiodens slut ger Energimyndigheten ett beslut där det bedöms om prissättningen har motsvarat bestämmelserna. När tillsynsperioden är slut ska nätinnehavaren på basis av Energimyndighetens beslut återbära ett eventuellt överskott genom att sänka priserna på överföringstjänsterna för kunderna. I fall där avsevärda överskridningar förekommer ska nätinnehavaren betala ränta på beloppet som återbetalas för hela den övervakningsperiod under vilken överskottet har ackumulerats. Ifall nätverksamhetens avkastning underskrider en nivå som anses godtagbar kan nätinnehavaren samla in ett belopp som motsvarar underskridningen i form av högre överföringsavgifter under följande tillsynsperiod.

I ordinarie övervakningsärenden utövar Energimyndigheten sin befogenhet i efterhand och från fall till fall. Energimyndigheten ska förplikta en aktör som har brutit mot lagen eller mot bestämmelser som har utfärdats med stöd av lagen att korrigera sitt fel eller sin försummelse. Styrningen av den övervakade verksamheten sker då i enskilda fall genom avgöranden som ges i efterhand. I sitt övervakningsbeslut kan Energimyndigheten vid behov förordna även om uttryckliga korrigerande åtgärder samt bestämma att avgifter som har indrivits i strid med bestämmelserna och vars övervakning inte grundar sig på övervakningsperioden ska återbetalas till kunden.

Enligt lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden kan marknadsdomstolen på en skriftlig framställning av Energimarknadsverket påföra en påföljdsavgift för en näringsidkare som bryter mot eller underlåter att iaktta centrala förpliktelser i naturgasmarknadslagen. Sådana förpliktelser är bland annat skyldighet att utveckla nätet, ordnande av tillträde till nätet och prissättning, ordnande av användarrättigheter till lagringsanläggningar, LNG-anläggningar eller lagring av gas i rörledning och prissättning av dessa tjänster samt centrala systemförpliktelser som hör till nätinnehavarna och aktörerna på naturgasmarknaden. En näringsidkare som är innehavare av en lagringsanläggning för naturgas eller en LNG-anläggning kan påföras en påföljdsavgift om han uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasnätförordningen: bestämmelserna i artikel 15 om tjänster för tredjepartstillträde till ett nät, bestämmelserna i artikel 17 om mekanismerna för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning, bestämmelserna i artikel 19 om krav på transparens, bestämmelserna i artikel 20 om bevarande av information, bestämmelserna i artikel 22 om handel med kapacitetsrättigheter, eller bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 23.

Energimyndigheten fungerar dessutom som tillståndsmyndighet i de tillståndsärenden som föreskrivs i naturgasmarknadslagen.

Konsumentombudsmannen övervakar att bestämmelserna som gäller avtalsvillkor mellan företag i naturgasbranschen och konsumenter iakttas. Tvistemål som gäller tillämpningen av avtalsvillkoren behandlas av konsumenttvistenämnden eller tingsrätten.

Konkurrens- och konsumentverket övervakar med stöd av konkurrenslagen (948/2011) bland annat missbruk av dominerande marknadsställning i el- och naturgasbranschen.

Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas

Enligt 24 § i elmarknadslagen ska försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de bestäms vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Avvikelse från dem får göras endast av särskilda skäl. Försäljningsvillkor som riktas till konsumenterna ska dessutom meddelas på ett klart och lättbegripligt språk och får inte omfatta sådana hinder för konsumenternas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtal. Prissättningen av nättjänsterna ska vara skälig enligt en helhetsbedömning. I prissättningen av nättjänsterna får det inte finnas villkor som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom elhandeln. Elsystemets driftsäkerhet och effektivitet samt de kostnader och fördelar som följer av att ett kraftverk ansluts till nätet ska emellertid beaktas i prissättningen.

Enligt 93 § 1 mom. i elmarknadslagen får distributionsnätsinnehavaren ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i anslutningsavtalet endast 1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån, 2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som distributionsnätsinnehavaren inte har kunnat beakta då avtalet ingicks, eller 3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, översyn av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet. Distributionsnätsinnehavaren har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Enligt 2 kap. 8 § i naturgasmarknadslagen ska försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de fastställs vara jämlika och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Avvikelse från dem får göras endast av särskilda skäl. Försäljningsvillkor som riktas till konsumenterna ska dessutom meddelas på ett klart och lättbegripligt språk och får inte omfatta sådana hinder för konsumenternas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtal. Prissättningen av nättjänsterna ska vara skälig. I prissättningen av och försäljningsvillkoren för nättjänsterna får det inte finnas vare sig ogrundade villkor eller begränsningar eller sådana som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. I dem skall emellertid kraven på driftsäkerhet och effektivitet i naturgassystemet beaktas. Enligt 4 kap. 7 § i naturgasmarknadslagen ska avtalsvillkoren i avtal om naturgasöverföringstjänster som gäller konsumenter vara rättvisa.

Enligt 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen (38/1978) kan ett villkor i ett avtal som avses i denna lag jämkas eller lämnas utan avseende om villkoret är oskäligt mot konsumenten eller om tillämpningen av det skulle leda till oskälighet. Som avtalsvillkor betraktas även en utfästelse om beloppet av vederlag. När oskäligheten bedöms beaktas hela innehållet i avtalet, parternas ställning, förhållandena vid avtalsslutet och, om inte något annat följer av 2 §, förändringar i förhållandena samt övriga omständigheter.

Konsumenttvistenämnden ansåg i sitt avgörande daterat den 1 april 2016 (Dnr 590/39/2016) att en prishöjning, oberoende av om överföringstjänstens pris är skäligt eller oskäligt, i sig kan vara oskälig på det sätt som avses i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen, om prishöjningen till exempel till sitt belopp är oförutsägbart stor, dvs. är sådan att konsumenten inte när avtalet ingicks eller under avtalsperioden har kunnat förbereda sig på den, eller klart avviker från andra motsvarande aktörers prisförändringar. Oskälighet enligt 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen ska i första hand bedömas ur konsumentens synvinkel. Därför anser konsumenttvistenämnden att ett av företaget beroende skäl som har föranlett prishöjningen inte har någon avgörande betydelse för bedömningen av huruvida höjningen är oskälig. Nämnden anser också att en prishöjnings oskälighet, då det är fråga om ett enskilt avtalsförhållande, ska bedömas utifrån både höjningens relativa inverkan och höjningens inverkan i euro. Konsumentt-

vistenämnden anser vidare att en allmän faktor som ska beaktas i oskälighetsbedömningar kan anses vara att det är fråga om en nödvändighetsnyttighet, utan vilken konsumenten i praktiken inte klarar sig, samt att konsumenten inte har möjlighet att byta leverantör av nättjänsten om en prishöjning görs. Konsumentvistenämnden anser att en årlig höjning av priset på överföring av el som är 15 procent eller mindre i regel inte är oskälig för konsumenten. Enligt nämnden ska även höjningens eurobelopp beaktas i bedömningen av oskäligheten. Nämnden har till exempel i sin avgörandepraxis om vattenförsörjning (Dnr 966/39/2005 och 3137/39/2006) ansett att höjningen, även om den var relativt stor, inte ledde till oskälighet, eftersom höjningens eurobelopp inte var betydande. Enligt nämnden kan inte heller en årlig höjning med över 15 procent av priset på en elöverföringstjänst nödvändigtvis anses vara oskälig, om inte höjningens eurobelopp samtidigt är betydande. Därför anser nämnden att en höjning som ökar kostnaderna för elöverföring med 150 euro eller mindre på ett år i regel inte kan anses vara oskälig för konsumenten. Nämnden har dock konstaterat att en bedömning av oskäligheten enligt 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen alltid ska göras från fall till fall. Enligt nämnden kan man då avvika från huvudregeln, om det är motiverat på grund av exceptionella förhållanden i ett enskilt fall.

Ändringssökande i el- och naturgasmarknadslagstiftningen

Ändring i beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av el- och naturgasmarknadslagstiftningen ska i ärenden som gäller marknadstillsyn sökas hos marknadsdomstolen och i tillståndsärenden i regel hos den regionala förvaltningsdomstolen. I fråga om vissa tillståndsärenden som gäller marknadstillsyn ska ändring sökas hos marknadsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen är den högsta instansen för sökande av ändring för båda dessa vägar för ändringssökande. Besvärstillståndsproceduren tillämpas inte vid sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.

Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut.

Beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av naturgasmarknadslagen får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

2.2 Europeiska unionens lagstiftning

Direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG

Allmänt

Syftet med det tredje naturgasmarknadsdirektivet är att fastställa gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas. Direktivet innehåller regler om naturgassektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden och de kriterier och förfaranden som ska tillämpas vid beviljande av tillstånd för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas samt drift av system. De bestämmelser som fastställs i direktivet för naturgas ska även gälla biogas och gas från biomassa eller andra typer av gas om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in dessa gaser i och transportera dem genom naturgassystemet.

Tillståndsproceduren

I artikel 4 föreskrivs det om tillstånd som krävs för uppförande eller drift av naturgasanläggningar. Enligt artikeln ska medlemsstaterna eller den behöriga myndighet som de utser bevilja

tillstånd att anlägga och driva sådana anläggningar, rörledningar och tillhörande utrustning som avses i artikeln inom sitt territorium.

Om medlemsstaterna har ett tillståndssystem ska de fastställa objektiva och icke-diskriminerande kriterier för beviljande av tillstånd. Medlemsstaterna ska också säkerställa att skälen för avslag på ansökan om tillstånd är objektiva och icke-diskriminerande och att de meddelas den sökande. Medlemsstaterna ska införa ett förfarande som ger den sökande möjlighet att överklaga ett avslag.

Enligt artikeln får medlemsstaterna avslå en ansökan om ytterligare tillstånd att anlägga och driva rörledningssystem för distribution i nya gasleveransområden eller avslå en ansökan för att effektivisera driften i ett visst område om befintlig eller föreslagen kapacitet inte är mättad.

Åtskillnad av överföringsnätinnehavare

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om åtskilt ägande i fråga om systemansvariga för överföringssystem. Syftet med åtskillnad av ägandet i naturgasmarknadsdirektivet är att företag som idkar produktion och leverans av naturgas inte ska utöva bestämmande inflytande i överföringssystemen eller ha rösträtt i överföringssystemens organ, inte heller tillsätta ledamöter i överföringsnätinnehavarens organ. Naturgasmarknadsdirektivet ger medlemsstaterna tre huvudalternativ för verkställande av åtskillnaden av överföringssystem: effektiv åtskillnad (TSO-modellen), oberoende systemansvarig (ISO-modellen) och oberoende systemansvarig för överföring (ITO-modellen).

En central princip med anknytning till regelverket om åtskillnad är att regleringen som tillämpas på systemansvariga för överföringssystem blir striktare ju större beroendet av produktion och leverans av naturgas är i den åtskillnadsmodell enligt vilken den systemansvariga bedriver sin verksamhet. För en effektivt åtskild överföringsnätinnehavare gäller reglering på basnivå och myndighetstillsyn. För överföringsnätinnehavare och ägare som följer ISO-modellen gäller kompletterande reglering och tillsyn. För överföringsnätinnehavare och ägare som följer ITO-modellen gäller den striktaste kompletterande regleringen och tillsynen.

Kommissionen övervakar verkställandet av åtskillnadsbestämmelserna via ett certifieringssystem som omfattar alla överföringssystem. Certifieringsbeslutet fattas av den nationella tillsynsmyndigheten.

I artikel 9 föreskrivs det om effektiv åtskillnad av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem (TSO). Enligt punkt 1 i artikeln ska medlemsstaterna säkerställa följande: a) varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet, b) samma person(er) får inte i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem, eller ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, c) samma person(er) får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utse ledamöter till styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, d) samma person får inte vara ledamot i styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem. Rättigheterna som avses i punkten är a) rätten att

rösta, b) befogenheten att utse ledamöter till styrelsen, tillsynsorganet eller organ som juridiskt företräder företaget, eller c) rätten att inneha ägarmajoriteten.

Begränsningarna i fråga om bestämmande inflytande, rösträtt och utnämningssrätt gäller inte en medlemsstat eller ett annat offentligt organ som har inrättat två separata offentliga organ som utövar kontroll över, å ena sidan, en systemansvarig för överföringssystemet och, å andra sidan, över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

I artikel 14 föreskrivs det om oberoende systemansvariga (ISO). Att utse en oberoende systemansvarig är ett alternativ till att utse en effektivt åtskild systemansvarig för överföringssystem. En oberoende systemansvarig utövar överföringsnätverksamhet i ett överföringsnät som den systemansvarige har hyrt av överföringsnätets ägare.

Enligt punkt 1 i artikeln får medlemsstaterna, om överföringssystemet tillhör ett vertikalt integrerat företag, göra undantag från artikel 9, förutsatt att kommissionen godkänner utnämningen.

Enligt punkt 2 i artikeln får medlemsstaten endast godkänna och utse en oberoende systemansvarig om följande villkor är uppfyllda: a) den sökande har visat att den uppfyller kraven om oberoende i artikel 9.1 b, c och d, b) den sökande har visat att den förfogar över nödvändiga ekonomiska, tekniska, fysiska och mänskliga resurser för att utföra de uppgifter som ankommer på en systemansvarig för överföringssystem, c) den sökande förbinder sig att genomföra en tioårig nätutvecklingsplan, som övervakas av tillsynsmyndigheten, d) överföringssystemets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5 och e) den sökande har visat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt naturgasnätförordningen.

Enligt punkt 4 i artikeln ska varje oberoende systemansvarig ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde och för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, samt för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvariga ansvara för planering, uppförande och idriftsättning av den nya infrastrukturen. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.

I punkt 5 i artikeln föreskrivs det om de skyldigheter överföringssystemets ägare ska fullgöra om en oberoende systemansvarig har utsetts. Då ska överföringssystemets ägare a) tillhandahålla den oberoende systemansvarige det samarbete och stöd som krävs för att denne ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information, b) finansiera de investeringar som den oberoende systemansvarige har beslutat om och som godkänts av tillsynsmyndigheten, eller medge att finansieringen görs av någon berörd part, c) stå för skadeståndsansvar i anslutning till nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvariges uppgifter samt d) ge garantier för att underlätta finansieringen av en utbyggnad av nätet.

I artikel 14 föreskrivs det om åtskillnad av ägare till överföringssystem i fall där en oberoende systemansvarig har utsetts. Ägare till överföringssystem som ingår i vertikalt integrerade företag ska vara oberoende av annan verksamhet som inte rör överföring, åtminstone när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande.

I kapitel IV föreskrivs det om oberoende systemansvariga för överföring. Om överföringsnätet efter direktivets ikraftträdande ingår i ett vertikalt integrerat företag, kan medlemsstaten utse en oberoende systemansvarig för överföring (ITO) i stället för en effektivt åtskild systemansvarig för överföringssystem. En oberoende systemansvarig för överföring (ITO) ansvarar för

RP 50/2017 rd

den systemansvariges uppgifter och utövar självständigt den beslutanderätt som tillhör den systemansvarige. En oberoende systemansvarig för överföring (ITO) äger överföringsnätet, som kan ägas direkt eller indirekt av ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet. En oberoende systemansvarig för överföring omfattas i jämförelse med de övriga åtskillnadsalternativen av tilläggskrav som gäller den systemansvariges oberoende.

En oberoende systemansvarig ska ha egen personal och får inte använda personal som är anställd hos ett integrerat företag. En oberoende systemansvarig för överföring får tillhandahålla tjänster till ett vertikalt integrerat företag endast med villkor som inte är diskriminerande. Tillsynsmyndigheten ska godkänna dessa villkor. Tillräckliga ekonomiska resurser för investeringar ska göras tillgängliga för den oberoende systemansvarige för överföring av det vertikalt integrerade företaget. En oberoende systemansvarig för överföring ska ha ett eget separat varumärke. Det vertikalt integrerade företagets dotterbolag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte direkt eller indirekt inneha aktier i den oberoende systemansvarige för överföring och den oberoende systemansvarige för överföring får inte äga aktier i eller erhålla aktieutdelningar från sådana dotterbolag. Det integrerade företaget får inte direkt eller indirekt fatta beslut om nätets dagliga verksamhet och förvaltning och inte heller om beredningen av utvecklingsplanen för nätet. Det integrerade företaget får inte kräva att den oberoende systemansvarige för överföring ska begära tillstånd av det integrerade företaget för att fullgöra sina skyldigheter. Kommersiella och ekonomiska avtal mellan den oberoende systemansvarige för överföring och det vertikalt integrerade företaget ska godkännas av tillsynsmyndigheten.

Den oberoende systemansvarige för överföring ska ha ett tillsynsorgan som ansvarar för att trygga värdet på aktieägarnas tillgångar i den oberoende systemansvarige för överföring. Tillsynsorganet fattar beslut som kan ha en väsentlig inverkan på värdet på aktieägarnas tillgångar i den oberoende systemansvarige för överföring, beslut om godkännande av finansieringsplanerna, den oberoende systemansvariges skuldsättningsgrad och utdelningar till aktieägarna. Tillsynsorganet får inte fatta beslut om den dagliga verksamheten eller beredningen av investeringsplanen. Tillsynsorganet ska bestå av ledamöter som företräder det vertikalt integrerade företaget, ledamöter som företräder utomstående aktieägare samt eventuella företrädare för personalen. En minoritet av organets ledamöter ska uppfylla separata krav som gäller oberoende. Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot utnämning av ledamöter till tillsynsorganet och förtida avbrytande av ledamöternas tjänsteperiod.

Personalen och förvaltningen hos en oberoende systemansvarig för överföring omfattas av tilläggskrav med avseende på det integrerade företaget. Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot utnämning av dessa personer, villkoren i deras tjänsteförhållande och förtida avbrytande av deras tjänsteperiod.

En oberoende systemansvarig för överföring ska upprätta en plan som främjar tryggheten av oberoendet. Den övervakningsansvarige är skyldig att underrätta tillsynsmyndigheten om bland annat beslut som försenar investeringar.

En oberoende systemansvarig för överföring ska upprätta en tioårig nätutvecklingsplan. Planen ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Om en oberoende systemansvarig för överföring inte genomför nödvändiga investeringar, är tillsynsmyndigheten skyldig att 1) kräva att den systemansvarige för överföringssystemet verkställer investeringen, 2) anordna ett anbudsförfarande som är öppet för alla investerare för investeringen eller 3) förpliktiga den oberoende systemansvarige för överföring att godta en kapitalökning för att finansiera nödvändiga investeringar och tillåta oberoende investerare att delta i kapitalet.

Tillsynsmyndigheten har dessutom rätt att överlåta uppgifterna som sköts av den oberoende systemansvarige för överföring på en oberoende systemansvarig (ISO), om den oberoende systemansvarige för överföring upprepade gånger inte uppfyllt sina skyldigheter enligt naturgasmarknadsdirektivet.

Utseende av systemansvariga för överföringssystem

I artikel 10 föreskrivs det om utseende av systemansvariga för överföringssystem. Ett företag som äger ett överföringssystem och som av den nationella tillsynsmyndigheten och kommissionen intygas uppfylla kraven som gäller åtskillnad av överföringsnät och systemansvariga för överföringssystem, ska av medlemsstaterna godkännas och utses till systemansvarig för överföringssystemet.

Uppgifter som åligger de systemansvariga för överföringssystem

I artikel 13 föreskrivs det om uppgifter som åligger de systemansvariga för överföringssystem. Den som är systemansvarig för ett överföringssystem ska på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överföringsanläggningar för att säkra en öppen marknad, samt säkerställa tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheten att tillhandahålla tjänster, får inte diskriminera systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för anknutna företag, ska förse övriga systemansvariga för överföringssystem med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet samt ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektivt tillträde till systemet.

Varje systemansvarig för överföringssystem ska bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande kapacitet för att integrera en europeisk överföringsinfrastruktur för att tillgodose alla ekonomiskt rimliga och tekniskt genomförbara kapacitetsbehov och ta hänsyn till en tryggad gasförsörjning.

De regler om balans av gasöverföringssystemet som fastställs av de systemansvariga för överföringssystemen ska vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande, vilket även ska gälla för reglerna om de avgifter som tas ut av systemanvändarna för utnyttjande av de systemansvarigas nät för obalanser i energitillförseln. Villkor och bestämmelser, inklusive regler och tariffer, för systemansvarigas tillhandahållande av sådana tjänster ska fastställas på ett icke-diskriminerande sätt som avspeglar de verkliga kostnaderna enligt en metod som är förenlig med direktivet och ska offentliggöras.

Utseende av systemansvariga för distributionssystemet

I artikel 24 föreskrivs det om utseende av systemansvariga för distributionssystemet. Medlemsstaterna ska, för en tid som de själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga de företag som äger eller ansvarar för distributionssystem att utse en eller flera systemansvariga för distributionssystemet. Medlemsstaterna ska dessutom se till att de systemansvariga handlar i överensstämmelse med de skyldigheter avseende uppgifter, åtskillnad och konfidentiell behandling som de systemansvariga åläggs i direktivet.

Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystemet

I artikel 25 föreskrivs det om de uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystemet. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på distribution av gas, och på affärsmässiga villkor driva,

RP 50/2017 rd

underhålla och utveckla ett säkert, tillförlitligt och effektivt system inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön och främjandet av energieffektivitet. Den systemansvarige för distributionssystemet får inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare och inte heller agera till förmån för sina anknutna företag.

Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska förse övriga systemansvariga för ett distributions-, överförings- eller lagringssystem eller systemansvariga för en LNG-anläggning med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas sker säkert och effektivt i det sammanlänkade systemet. Varje systemansvarig för ett distributionssystem ska också förse systemanvändare med den information de behöver för effektivt tillträde till och användning av systemet.

Systemansvariga för distributionssystem ansvarar för att villkoren som fastställts för balans av gasdistributionssystemet är objektiva, transparenta och icke-diskriminerande samt att villkoren innehåller regler för de avgifter för obalanser i energitillförseln som tas ut av användarna av deras nät.

Den nationella tillsynsmyndigheten ska i enlighet med förfarandena som föreskrivs i direktivet fastställa de villkor som tillämpas på tjänster tillhandahållna av systemansvariga för distributionssystem.

Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystem

I artikel 26 föreskrivs det om åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet. I artikeln förutsätts det att en systemansvarig för distributionssystemet, som utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande ska vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Reglerna ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.

I artikeln förutsätts det att de personer som ansvarar för ledningen för den systemansvarige för distributionssystemet inte får ingå i företagsstrukturer i det integrerade naturgasföretaget som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av naturgas. Dessutom ska man se till att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ledningen för den systemansvarige för distributionssystemet är sådana att dessa personer kan agera självständigt.

Den systemansvarige för distributionssystemet ska upprätta en övervakningsplan, där det anges vilka åtgärder som vidtagits för att motverka diskriminerande beteende, och se till att det kontrolleras att planen följs.

Systemansvariga för distributionssystem ska säkerställa att varumärken kan åtskiljas så att vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystem, i synnerhet i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, inte ger upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

Enligt artikeln får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på integrerade naturgasföretag som har mindre än 100 000 anslutna kunder.

Slutna distributionssystem

I artikel 28 föreskrivs det om slutna distributionssystem. Medlemsstaterna får föreskriva att de nationella tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter klassificerar som ett slutet

distributionssystem ett system som distribuerar gas inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar gas till hushållskunder.

Medlemsstaterna får föreskriva att de nationella tillsynsmyndigheterna undantar den driftsansvarige för ett slutet distributionssystem från kravet i direktivet, enligt vilket tarifferna eller de metoder som använts för att beräkna dem måste godkännas innan de träder i kraft i enlighet med artikel 41. Om undantag beviljas ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet, ses över och godkännas i enlighet med artikel 41.

Undantag ska även kunna beviljas för tillfällig användning av ett litet antal hushåll som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till distributionssystemet och som befinner sig inom det område som får gas levererad genom ett slutet distributionssystem.

Särredovisning

I artikel 31 föreskrivs det om särredovisning. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att naturgasföretagens bokföring utförs i enlighet med kraven i direktivet. Naturgasföretag ska, oberoende av ägartyp eller juridisk form, upprätta, låta revidera och offentliggöra sina årsredovisningar i enlighet med de bestämmelser i nationell lagstiftning som avser årsredovisning för aktiebolag. Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av denna tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

Naturgasföretag ska i sin interna bokföring särredovisa verksamhetsgrenarna överföring, distribution, LNG och lagring så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. De ska också redovisa, eventuellt genom en sammanställd redovisning, andra gasverksamheter utan samband med överföring, distribution, LNG och lagring. Redovisningen ska revideras i enlighet med kraven i artikeln.

Tillträde för tredje part

I artikel 32 föreskrivs det om tillträde till systemet för tredje part. Enligt artikeln medlemsstaterna se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionsystem. Artikeln förutsätter att ordningen är grundad på offentliggjorda tariffier, som ska gälla för alla berättigade kunder. Ordningen ska tillämpas på ett objektiva och icke-diskriminerande sätt. Tillsynsmyndigheten ska godkänna tarifferna eller de metoder som använts för att beräkna dem innan de träder i kraft i enlighet med direktivet.

I artikel 35 föreskrivs det om vägrat tillträde. Naturgasföretag får vägra tillträde till systemet på grund av bristande kapacitet, eller om tillträde till systemet skulle hindra dem från att tillhandahålla sådana allmännyttiga tjänster som de åläggs i enlighet med direktivet, eller på grundval av allvarliga ekonomiska och finansiella problem med take-or-pay-avtal. Vederbörligen motiverade skäl ska alltid ges för en sådan vägran.

Medlemsstaterna får vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att det naturgasföretag som vägrar tillträde till systemet på grund av bristande kapacitet eller otillräcklig anslutning genomför nödvändiga förbättringar så långt detta är ekonomiskt försvarbart, eller när en potentiell kund är villig att betala för det.

Terminaler för kondenserad naturgas (LNG-terminaler)

I naturgasmarknadsdirektivet fastställs förutsättningar för tillträde till LNG-terminaler och rätten att använda terminalerna. I naturgasnätsförordningen förutsätts å sin sida vissa tjänster, med vilka ett effektivt tillträde till terminalen kan uppnås.

Enligt artikel 32 i naturgasmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till LNG-anläggningar grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla berättigade kunder, inbegripet gashandelsföretag, och som ska tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska se till att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, godkänns av en tillsynsmyndighet innan de träder i kraft i enlighet med artikel 41 samt att tariffrerna eller metoderna offentliggörs innan de träder i kraft.

Systemansvariga för överföringssystem ska erbjuda samma tjänst till olika kunder på icke-diskriminerande grund och likvärdiga avtalsvillkor, underlätta tillträdet genom att erbjuda tjänster som är förenliga med användning av sammanlänkade gastransportsystem samt offentliggöra uppgifter om tjänsternas användning och tillgänglighet. Systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta med den systemansvarige för att säkerställa att de tjänster som erbjuds är förenliga med överföringssystemet för naturgas.

Systemansvariga för överföringssystem ska dessutom säkerställa att avtal som gäller LNG-terminaler inte leder till godtyckligt högre tariffer. Tjänster för tillträde till nätet kan beviljas mot lämpliga garantier från nätanvändare om att de är kreditvärdiga. Sådana garantier får inte utgöra otillbörliga hinder för marknadsinträde och ska vara icke-diskriminerande, transparenta och proportionerliga. Avtalsenliga gränser för kapaciteten ska grunda sig på tekniska restriktioner.

Tillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om de nationella tillsynsmyndigheternas allmänna mål, skyldigheter och befogenheter. Dessutom innehåller artikel 41 i direktivet bestämmelser som gäller de nationella tillsynsmyndigheternas skyldigheter och befogenheter i fråga om övervakningen av systemansvariga för överförings- och distributionssystem för naturgas.

Enligt punkt 6 i artikeln ska tillsynsmyndigheterna ansvara för att tillräckligt lång tid i förväg innan dessa träder i kraft, fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inbegripet överförings- och distributionstariffer.

Enligt punkt 10 i samma artikel ska tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att vid behov begära att de systemansvariga för överförings- och distributionssystemen ändrar villkoren som avses i denna artikel, för att säkerställa att de är proportionerliga och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

Punkterna 11 och 12 i samma artikel innehåller bestämmelser om bland annat klagomål mot systemansvariga för överförings- eller distributionssystem som behandlas av en nationell tillsynsmyndighet.

Undantag som gäller framväxande och enskilda marknader

I artikel 49 i direktivet föreskrivs det om undantag som gäller framväxande och enskilda marknader. Enligt punkt 1 i artikeln får medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör av naturgas göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38 i direktivet. Ett gashandelsföretag med en marknadsandel på mer än 75 procent ska betraktas som en huvudleverantör. Ett sådant undantag ska upphöra automatiskt när någon av de omständigheter som anges i detta stycke inte längre gäller. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen. Enligt tredje stycket i samma punkt ska artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38 inte gälla Estland, Lettland och/eller Finland fram till dess att någon av dessa medlemsstater direkt ansluts till någon annan medlemsstats, med undantag för Estland, Lettland, Litauen och Finland, sammanlänkade system. Detta stycke påverkar inte tillämpningen av undantag enligt första stycket i denna punkt. En sådan medlemsstat som nämns i tredje stycket kan därmed inte åberopa undantaget i detta stycke ifall förutsättningarna för undantag enligt första stycket inte uppfylls. Undantaget som gäller enskilda marknader omfattar bestämmelserna om tillståndsförfarande, åtskillnad av överföringsnät, öppnande av marknaderna och ömsesidighet samt direktledningar.

EU-domstolens dom C-439/06

EU-domstolen gav 2008 ett avgörande i ärende C-439/06, där domstolen tolkade bestämmelserna om tillträde för tredje part i det andra elmarknadsdirektivet. I det här så kallade Citiworks-fallet önskade en elleverantör leverera el till en kund i ett flygplatsområde. Enligt förbundsrepubliken Tysklands lagstiftning har emellertid privata, små distributionssystem möjlighet att ansöka om undantag i fråga om beviljande av tillträde till systemet. På området fanns ett privat distributionssystem som ägdes och opererades av flygplatsen, för vilket ett sådant undantag hade beviljats.

Enligt domstolens avgörande omfattar tillämpningsområdet för bestämmelsen i artikel 20.1 i direktivet alla system, oberoende av systemets storlek och kundtypen, som används för att överföra el till kunder och som inte är system med högspänningsnät eller nät med extra hög spänning och dessa system är således sådana system för distribution av el som avses i direktivet. Enligt domstolen ska säljaren i Citiworks-fallet alltså ha rätt att leverera el till kunder i flygplatsens system.

Enligt domstolen ska artikel 20.1 i direktivet tolkas på så sätt att den utgör hinder för en sådan bestämmelse genom vilken vissa systemansvariga för energiförsörjningssystem befrias från skyldigheten att ge tredje part fritt tillträde till dessa system, på den grunden att dessa system är belägna på sammanhörande verksamhetsområden och till övervägande del används för leverans av energi inom det egna företaget och till närstående företag.

Förordningen om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005

Syftet med denna förordning är att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till överföringssystem för gas för att säkerställa att den inre gasmarknaden fungerar väl, att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till anläggningar för flytande naturgas och lagringsanläggningar och att underlätta uppkomsten av en välfungerande och transparent grossistmarknad med en hög grad av försörjningstrygghet för gas och tillhandahålla mekanismer för harmonisering av reglerna för nättillträde för gränsoverskridande handel med gas. Detta mål inbegriper fastställande av harmoniserade principer för tariffer eller för de metoder som används för att beräkna dem, för tillträde till nät, men inte

till lagringsanläggningar, inrättande av tjänster för tredjepartstillträde och harmoniserade principer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning, beslut om krav på transparens, balansregler och avgifter för obalans samt underlättande av handeln med kapacitet.

I artikel 30 i förordningen föreskrivs det om undantag från förordningens tillämpningsområde. Enligt artikeln ska förordningen inte vara tillämplig på naturgasöverföringssystem som är belägna i medlemsstaterna under giltighetstiden för de undantag som beviljats i enlighet med artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet. Därför tillämpas inte naturgasnätförordningen på naturgasöverföringssystem i Finland under giltighetstiden för ett sådant undantag som avses i artikel 49 i direktivet.

Enligt artikel 13 i förordningen ska de tariffer, eller de metoder som används för att beräkna dem, vilka tillämpas av systemansvariga för överföringssystem vara transparenta, ta hänsyn till systemets funktionsduglighet och förbättring och återspegla de faktiska kostnaderna, i den utsträckning kostnaderna motsvaras av de kostnader som effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörer har och är transparenta. Samtidigt ska en rimlig avkastning på investeringar tillgodoses. Vid behov ska också tariffjämförelser av tillsynsmyndigheterna beaktas i de tariffer, eller de metoder som används för att beräkna dem, vilka tillämpas av systemansvariga för överföringssystem. Tarifferna eller de metoder som används för att beräkna dem ska tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Medlemsstaterna får besluta att tarifferna också får fastställas genom marknadsbaserade principer, såsom auktioner, förutsatt att sådana principer och de intäkter som uppstår från dessa har godkänts av tillsynsmyndigheten.

Tarifferna eller de metoder som används för att beräkna dem ska underlätta effektiv gashandel och konkurrens och samtidigt hindra korssubventionering mellan nätanvändare samt ge incitament till investeringar och upprätthållande eller skapande av driftskompatibilitet för överföringsnät. Tariffer för nätanvändare ska vara icke-diskriminerande och fastställas separat vid varje ingång till och utgång från överföringssystemet. Mekanismer för kostnadsfördelning och metoder för fastställande av priser när det gäller inmatnings- och uttagspunkter ska godkännas av de nationella tillsynsmyndigheterna.

Medlemsstaterna ska se till att nätavgifter inte beräknas på grundval av avtal. Tariffer för tillträde till nät får varken begränsa marknads likviditet eller påverka den gränsöverskridande handeln mellan olika överföringssystem. Om olika tariffstrukturer eller balansregler skulle hindra handel mellan olika överföringssystem, ska de systemansvariga i nära samarbete med berörda nationella myndigheter aktivt arbeta för enhetliga tariffstrukturer och avgiftsprinciper, även när det gäller balans.

I artikel 15 i förordningen föreskrivs det om tjänster för tredjepartstillträde avseende anläggningar för LNG. Systemansvariga för överföringssystem ska erbjuda samma tjänst till olika kunder på icke-diskriminerande grund och likvärdiga avtalsvillkor, underlätta tillträdet genom att erbjuda tjänster som är förenliga med användning av sammanlänkade gastransportsystem samt offentliggöra uppgifter om tjänsternas användning och tillgänglighet.

I artikel 17 i förordningen föreskrivs det om skyldigheten att ställa den maximala kapaciteten i LNG-anläggningar till marknadsaktörernas förfogande. Dessutom ska systemansvariga för LNG-system tillämpa och offentliggöra icke-diskriminerande och transparenta mekanismer för kapacitetstilldelning för att underlätta investeringar i ny infrastruktur. Avtalen med systemansvariga ska omfatta de åtgärder för att förhindra kapacitetsupptagning som förutsätts i förordningen och som ska gälla vid avtalsbetingad överbelastning.

I artikel 19 i förordningen föreskrivs det om krav på transparens när det gäller systemansvariga för LNG-anläggningar. Kravet på transparens gäller skyldigheten att offentliggöra när-

mare upplysningar om tjänsterna och vilka villkor som är tillämpliga, tillsammans med de tekniska uppgifter som krävs för effektivt tillträde till LNG-anläggningar. Systemansvariga för LNG-anläggningar ska regelbundet offentliggöra numeriska uppgifter om tillgänglig kapacitet. Dessutom ska uppgifter om mängden gas samt tillgänglig kapacitet i anläggningen offentliggöras. Informationen ska uppdateras åtminstone varje dag. Systemansvariga för LNG-anläggningar ska dessutom offentliggöra tillräcklig information om grund, metod och struktur för infrastrukturtarifferna.

I artikel 22 i förordningen föreskrivs det om åtgärder som varje systemansvarig för LNG-anläggningar ska vidta för att möjliggöra och underlätta fri handel med kapacitetsrättigheter. Varje systemansvarig för en LNG-anläggning ska ta fram harmoniserade avtal och förfaranden för tillträde till anläggningen för den primära marknaden för att underlätta den sekundära handeln med kapacitet samt erkänna sådan överlåtelse av primära kapacitetsrättigheter som har meddelats av systemanvändarna. Avtalen och förfarandena ska meddelas tillsynsmyndigheterna.

Direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG

I direktiv 2009/28/EG, eller RES-direktivet, upprättas en gemensam ram för främjande av energi från förnybara energikällor. Direktivet anger bindande nationella mål för totala andelen energi från förnybara energikällor av den slutliga energianvändningen och för andelen energi från förnybara energikällor inom transportsektorn. Det innehåller också bestämmelser om tillträde till el- och naturgasnätet för energi från förnybara energikällor samt hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande bibränslen.

I artikel 16 föreskrivs det bland annat om anslutning av gas producerad med förnybara energikällor till naturgasnät. Artikeln innehåller även bestämmelser om offentliggörande av anslutningsvillkor samt anslutningsavgifternas transparens och icke-diskriminerande karaktär.

2.3 Lösningar i andra länder

Sverige

Inledning

Naturgasmarknaden i Sverige har öppnats för konkurrens i full utsträckning. Till Sverige sker inmatning av gas endast från Danmark. Utöver denna inmatningspunkt planeras också en LNG-terminal i Göteborg, som i ett senare skede kan anslutas till Sveriges gasnät. Sverige har ett naturgasnät med en begränsad geografisk täckning och en tillräcklig nätkapacitet, vilket underlättar verksamheten på marknaden.

Arrangemang i samband med att marknaden öppnas

EU:s naturgasmarknadslagstiftning tillämpas på naturgasmarknaden i Sverige. I Sverige tillämpas reglerat tillträde till nätet och infrastrukturen för tredje parter. Tillträdet till nätet och rätten att använda de LNG-terminaler och gaslager som anslutits till nätet grundar sig på offentliga tariffer. Även de nätbestämmelser som har utfärdats med stöd av naturgasnätsförordningen tillämpas på den svenska marknaden.

Åtskillnad av överförings- och distributionsnät

Överföringsnätet för naturgas har skiljts åt i enlighet med kraven i naturgasmarknadsdirektivet. Swedegas är systemansvarig för överföringssystemet. Enligt Naturgaslagen (2005:403) ska åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem genomföras enligt villkoren för modellen för effektiv åtskillnad (TSO). Sveriges tillsynsmyndighet Energimarknadsinspektionen fastställde genom sitt certifieringsbeslut 2012 oberoendet för privatägda Swedegas. Företag som distribuerar naturgas ska vara juridiskt och verksamhetsmässigt åtskilda från produktionen eller försäljningen av naturgas. Syftet är att undvika korssubventionering. Företag som distribuerar naturgas får dock ingå i en koncern som bedriver produktion eller leverans av naturgas. Lagstiftningen innehåller dessutom ett krav på särredovisning.

Kondenserad naturgas

I Sverige finns det för närvarande tre relativt små LNG-terminaler, vilka inte har anslutits till överföringssystemet för naturgas och står utanför naturgasmarknadsregleringen. Från den 20 000 kubikmeter stora terminalen som öppnades 2011 i Nynäshamn transporteras gas till kunderna med lastbilar. I oktober 2014 färdigställdes en LNG-importterminal i Lysekil. Terminalen är avsedd för fartyg som använder hamnen samt för industrin. Dessutom planeras en importterminal i Göteborg, främst avsedd att användas av sjötrafiken. Enligt planen ska terminalen i den andra fasen av byggandet anslutas till Sveriges naturgasnät för att förbättra leveranssäkerheten.

Baltikum

Inledning

För närvarande håller naturgasmarknaden i Baltikum på att öppnas med hjälp av åtgärder som länderna vidtar gemensamt. De baltiska länderna har inlett en process som syftar till att skapa en regional naturgasmarknad i Estland, Lettland och Litauen. Även Finland deltar i utvecklingsarbetet och processen möjliggör en sammanlänkning av marknaderna i Baltikum och Finland i framtiden.

De baltiska ländernas statsministrar proklamerade i december 2014 att Europeiska unionens tredje paket för den inre energimarknaden kommer att sättas i kraft i de baltiska länderna genom tydliga, transparenta och konkurrensbaserade regler som gäller tredjepartstillträde till naturgasnätet i alla baltiska länder. Som en följd av beslutet undertecknade de baltiska ländernas energiministrar i januari 2015 dokumentet "Declaration on Energy Security of Supply of the Baltic States", där ministrarna meddelade att de baltiska länderna har som mål att skapa en regional enhetlig naturgasmarknad genom att stärka systemet för nya leveranser samt utveckla terminalerna, förbindelserören, överföringsinfrastrukturen och lagringskapaciteten för kondenserad naturgas (LNG). Ministrarna avtalade om att inrätta en regional naturgasarbetsgrupp som ska bereda reformen. Även Finland inbjöds att delta i den regionala arbetsgruppens verksamhet. I december 2016 proklamerade statsministrarna i de baltiska länderna att de centrala elementen i den regionala gasmarknaden bör definieras och verkställas före 2020.

Estland och Litauen har öppnat sina marknader för konkurrens i full utsträckning. I Litauen finns det flera naturgasimportörer och en LNG-importterminal är också verksam i Klaipeda. Också i Estland planeras en regional LNG-terminal.

Processen som syftar till att öppna naturgasmarknaden i Lettland pågår fortfarande. Lettland har beslutat att öppna sin naturgasmarknad i april 2017. Ett särdrag i den lettiska naturgas-

marknaden är naturgaslagret som byggts i Inčukalns för att utjämna fluktuationer i förbrukningen.

Arrangemang i samband med att marknaden öppnas

Estlands och Litauens naturgasmarknader har öppnats för konkurrens. Båda länderna har en balanseringsmarknad, men i Estland balanseras marknaden med hjälp av kraftigt styrande balansavvikelseavgifter som är föremål för reglering. Marknaden i Litauen har en marknadsplats där handel med gas kan bedrivas. Tillsvidare finns det ingen motsvarande organiserad handelsplats i Estland eller Lettland, men en betydande del av Estlands gasanskaffning sker via marknadsplatsen i Litauen. Lettland har inte heller någon fungerande balanseringsmarknad.

I Estland grundar sig tillträdet till nätet och infrastrukturen på metoder som fastställts av den nationella tillsynsmyndigheten. I Litauen tillämpas också reglerat tillträde till nätet och infrastrukturen för tredje part, men där fastställer myndigheten tarifferna. Naturgasmarknaden i Litauen är baserad på ett inmatnings- och uttagssystem i enlighet med kraven i den europeiska regleringen. Naturgas som importeras via LNG-terminalen i Klaipeda omfattas av en lagstadgad köpskyldighet. Alla producenter och leverantörer av el och gas är skyldiga att köpa en del av sin gas från terminalen i Klaipeda. När den kondenserade naturgasens förgasningskapacitet används debiteras kostnaderna för terminalen i uttagstariffen för överföringsnätet. Om en aktör vill använda kapacitet för vidaretransport av gas i flytande form, utan att gasen matas in i gasnätet, debiteras en separat tariff för användning av terminalen.

Också i Lettland är det möjligt att få tillträde till nätet och infrastrukturen och tillsynsmyndigheten godkänner tarifferna på förslag av den systemansvariga för överföringsnätet. Tillsynsmyndigheten i Lettland har fastställt villkoren för tillträde till nätet och tariffmodellen även för naturgaslagret i Inčukalns.

Åtskillnad av överföringssystem

I Estland skiljdes överföringssystemet från produktionen och leveransen av naturgas och el i början av 2015 i enlighet med modellen för effektiv åtskillnad. Elering AS är systemansvarig för överföringssystemet. Också Litauen har valt modellen för effektiv åtskillnad. Det nya åtskilda bolaget Amber Grid AB inledde sin verksamhet som systemansvarig för överföringssystemet 2013 och den effektiva åtskillnaden genomfördes enligt ett beslut som fattades 2015. Beslutet kräver förändringar i ägarförhållandena. Ägaren, det ryska gasbolaget Gazprom, har fört åtskillnadsbeslutet till skiljedomstolen. Åtskillnaden av systemansvariga för överföringssystem i Lettland ska enligt en nationell lag genomföras före april 2017.

Irland

Inledning

Naturgasmarknaden i Irland är i storleksklassen fem miljarder kubikmeter. Irlands naturgasmarknad är således liten. Naturgasnätet i Irland har sammanlänkats med Storbritanniens överföringsnät för naturgas. På den irländska marknaden finns det åtskilliga gasleverantörer och Storbritannien tillför marknaden likviditet. En LNG-terminal planeras i Shannon i Irland.

Avsikten är att terminalen ska färdigställas under 2017. Syftet med byggandet av terminalen är att minska beroendet av import från Storbritannien och öka antalet gaskällor på den nationella marknaden. Irland utvecklar också ett eget gasfält vid namn Corrib.

Arrangemang i samband med att marknaden öppnas

Naturgasmarknaden i Irland har öppnats för konkurrens i full utsträckning. I Irland tillämpas reglerat tillträde till nätet och infrastrukturen. Naturgasmarknaden i Irland är baserad på ett inmatnings- och uttagssystem i enlighet med kraven i den europeiska regleringen. Överföringskapacitet kan reserveras med hjälp av kapacitetsprodukter av olika längd, allt från avtal som omfattar flera år till ettåriga avtal och månadsavtal samt avtal före eller under en viss dag. För att hantera överföringarna använder Irland ett reserveringssystem som grundar sig på first-come-first-serve-metoden, där den som först har reserverat kapaciteten får tillgång till den.

Gasen på Irlands naturgasmarknad importeras från Storbritannien. En sammanlänkning av marknaderna i Irland och Storbritannien planeras. Balansgas anskaffas med balansgasavtal, vars pris är bundet till gaspriserna i Storbritannien och föremål för en viss tilläggs marginal.

Åtskillnad av överföringssystemet

När förfarandet för åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem inleddes på Irland var överföringssystemet en del av Bord Gáis Éireann-koncernen. Bord Gáis Éireann var ett vertikalt integrerat statligt bolag, som ägde såväl ett distributions- och överföringsnät för naturgas (Bord Gáis Networks) som ett bolag för leverans av naturgas och el (Bord Gáis Energy). Till systemansvarig utsågs Gaslink, ett självständigt dotterbolag som ägdes till hundra procent av Bord Gáis Éireann. Bolaget valde modellen med en oberoende systemansvarig för överföring (ITO) som åtskillnadsmodell, där nätbolaget och den systemansvariga fusionerades.

Våren 2014 drog kommissionen Irland inför rätta för bristfälligt verkställande av det tredje energipaketet i fråga om åtskillnad av överföringssystem. Till följd av detta tvingades Irland omorganisera ägandet inom sitt överföringssystem för naturgas. Efter ägararrangemangen är numera bolaget Gas Networks Ireland (GNI) systemansvarigt för överföringssystemet i enlighet med modellen för effektiv åtskillnad. GNI ingår i Ervia-koncernen, som ägs av irländska staten och även ansvarar för vattenförsörjningen på Irland. Koncernen bedriver inte längre någon produktion eller leverans av naturgas eller el. Förfarandet för åtskillnad av systemansvariga för överföringsnätet och certifieringsförfarandet slutfördes 2016.

2.4 Nuläge

Allmän bedömning av behovet att utveckla naturgasmarknadslagstiftningen

Användningen av naturgas har minskat kraftigt i Finland sedan 2010. Förbrukningen av naturgas var 45 terawattimmar 2010 och 26 terawattimmar 2015. Användningen av naturgas för energi var 41 terawattimmar 2010 och 23 terawattimmar 2015. Användningen av naturgas som energikälla utgjorde 6 procent av den sammanlagda förbrukningen av energi 2015. Åren 2009—2015 förlorade naturgasen sin relativa position till inhemska bränslen, exempelvis till trä, avfall och andra förnybara bränslen, men också i viss mån till stenkol och torv. Det låga priset på utsläppsrätter för växthusgaser och det låga elpriset har för sin del minskat användningen av naturgas i den kombinerade produktionen av el och värme. Den strängare beskattningen av naturgas och den svaga ekonomiska utvecklingen i Finland har också minskat efterfrågan på naturgas. Dessutom har oljans låga marknadspris under de senaste åren fördröjt investeringarna i användningsändamål för kondenserad naturgas (LNG).

Trots den minskade förbrukningen av naturgas under senare tid är den fortfarande ett viktigt bränsle i samproduktionen av el och värme i överföringsnätets verkningsområde i södra Finland. Den relativa betydelsen av förbrukningen av naturgas som bränsle beräknas öka i framti-

den när åtgärderna för att begränsa användningen av stenkol för energi framskrider. En avsevärd del av naturgasen används utom för energiproduktion också som råmaterial i industrin, till exempel för att producera väte. Naturgasinfrastrukturen beräknas i framtiden vara av betydelse också i överföringen och utsläppandet på marknaden av gaser som utvunnits ur förnybara källor.

Naturgasmarknaden är den sista bränslemarknaden i Finland som inte har öppnats för konkurrens. Importen av naturgas samt parti- och detaljhandeln utgör ett lagbaserat monopol i överföringsnäten och distributionsnäten, eftersom nättinnehavarna inte har skyldighet att överföra naturgas som ägs av andra parter i sitt nät. På grund av avsaknaden av överföringsskyldighet har det inte uppstått betydande alternativa inköpskällor. Det har inte heller uppkommit någon konkurrensbaserad naturgasmarknad i enlighet med målen under de 15 år som naturgasmarknadslagen varit i kraft. Partiförsäljare, detaljförsäljare och användare av naturgas har på grund av endast en inköpskälla för naturgas och avsaknaden av en möjlighet till konkurrensutsättning en risk som gäller både mängden av och priset på den anskaffade naturgasen. På grund av den reglerade prissättningen av naturgasleverans är prissättningen av naturgas mindre flexibel än av konkurrerande bränslen. Därför är det inom energiproduktionen svårt för naturgasleverantörerna att svara på konkurrensen från andra bränslen. Man bedömer att dessa risker i anknytning till anskaffningen av naturgas samt den stela marknadsstrukturen har begränsat investeringar i Finland som baserar sig på användningen av naturgas. Detta trots att naturgasens partipris i Finland en stor del av tiden har varit internationellt sett relativt konkurrenskraftigt och naturgasens leveranssäkerhet har varit god.

Den parlamentariska energi- och klimatkommittén bedömde i sitt betänkande 2014 ”Energi- och klimatfärdplan 2050” att naturgas lämpar sig för många ändamål och kan användas i energiproduktionen, i industrin samt som bränsle i landsvägs- och fartygstrafiken. Väte som framställs av naturgas behövs också exempelvis för framställning av biobränslen. Med hjälp av naturgas kan man stävja klimatförändringen, eftersom de koldioxidutsläpp som uppkommer när gasen förbränns är cirka 40 procent mindre än för stenkol och cirka en fjärdedel mindre än för fossila drivmedel. Enligt kommittén talar även ett bevarande av infrastrukturen för användning av naturgas, eftersom man i gasnätet i framtiden kan överföra biogas och biobaserad syntetisk naturgas direkt. Kommitténs linje är att användningen av naturgas måste säkras under en övergångsperiod mot tekniker med lägre utsläpp. Förbränning av naturgas orsakar mindre växthusgasutsläpp än förbränning av kol eller olja. Det som enligt kommittén talar för användningen av naturgas är att den lämpar sig för många ändamål och att infrastrukturen kan bevaras för överföring och användning av biogas och biobaserad syntetisk naturgas.

Juha Sipiläs regering har i statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030 (SRR 7/2016 rd) av november 2016 fastställt att uppkomsten av en gasmarknad skapar förutsättningar för en fortsatt användning av gas som råmaterial i industrin, för energibruk och som alternativt bränsle i trafiken. I användningen som energi har gasen betydelse speciellt under övergångsperioden mot ett kolneutralt energisystem. Gasinfrastrukturen gör det möjligt att utnyttja biogas och senare syntetisk gas. På längre sikt kan gasmarknaden utnyttjas också som en buffert för att ge elsystemet flexibilitet (så kallad Power-to-gas).

Europeiska unionens lagstiftning om gasmarknader från 2009 (det tredje inre marknads paketet) bygger på målet att bilda en inre marknad för naturgas inom unionen. Finland har dock som enskild marknad möjlighet att avvika från öppnandet av marknaden fram till dess att förbindelsen med gasnätet i Centraleuropa förverkligas eller den ryska importens marknadsandel sjunker till 75 procent. Europeiska rådet godkände 2011 slutsatser där man ställde som mål att ansluta isolerade energiöar med det europeiska gasnätet senast 2015. Vidare godkände Europeiska rådet 2014 slutsatser enligt vilka man genomför kritiska projekt inom gasbranschen som gäller det gemensamma intresset, till exempel viktiga infrastrukturprojekt som förbättrar

RP 50/2017 rd

Finlands och de Baltiska ländernas energisäkerhet, så att man kan säkra mångsidigare energileverantörer och leveransrutter samt en fungerande marknad.

Europeiska unionens energipolitik utvecklas idag under rubriken energiunion. Europeiska kommissionen gav ett meddelande om energiunionen i februari 2015. I det drog kommissionen upp riktlinjer för framtida åtgärder i energiärenden som hör till unionens behörighet. De gäller leveranssäkerhet, en inre marknad, energieffektivitet, kolsnål ekonomi samt forskning och utveckling. Fokus i meddelandet ligger på den inre marknaden för el och gas samt på energitrygghet. Kommissionen fastställde som energiunionens viktigaste åtgärd verkställandet av unionens nuvarande energilagstiftning, i synnerhet det tredje inre marknadspaketet för energi.

Finlands och de baltiska ländernas infrastrukturer fastställdes som en av de prioriterade gaskorridorerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer och om upphävande av beslut nr 1364/2006/EG och om ändring av förordningarna (EG) nr 713/2009, (EG) nr 714/2009 och (EG) nr 715/2009, nedan energiinfrastrukturförordningen. På dessa korridorer tillämpas förfaranden i enlighet med förordningen. Kommissionen placerade hösten 2013 både gasledningen Balticconnector mellan Finland och Estland och gasledningen GIPL mellan Litauen och Polen på förordningens lista över projekt av gemensamt intresse. Detta gjorde det möjligt att bevilja unionens finansieringsstöd till dessa projekt från det finansiella instrumentet Fonden för ett sammanlänkat Europa.

Gasförbindelsen mellan Litauen och Polen beviljades i november 2014 finansiering ur fonden på sammanlagt cirka 306 miljoner euro för planering och byggande. Kommissionen och parterna i projektet undertecknade i oktober 2015 avtalet om stöd för ledningen mellan Litauen och Polen.

Europeiska kommissionen beviljade i augusti 2016 ett investeringsstöd på 187,5 miljoner euro ur Fonden för ett sammanlänkat Europa till Baltic Connector Oy och Elering AS för projektet Balticconnector som förenar Finlands och Estlands naturgasnät. Unionens investeringsstöd täcker 75 procent av gasledningens byggnadskostnader på 250 miljoner euro. Utöver detta beviljade kommissionen 2015 5,4 miljoner euro i finansieringsstöd ur Fonden för ett sammanlänkat Europa för projektets planeringskostnader. Baltic Connector Oy och Elering AS fattade i oktober 2016 det slutliga investeringsbeslutet om att bygga förbindelseledningen Balticconnector.

Genomförandet av de ovan beskrivna planerna för utveckling av överföringsförbindelserna innebär att undantaget som gäller enskilda marknader avvecklas för Finlands del.

För närvarande importeras all naturgas som levereras via rörledningsnätet till Finland via en rörförbindelse från Ryssland. På den ryska sidan verkar endast ett företag som levererar naturgas till Finland. En dylik marknad betraktas i naturgasmarknadsdirektivet som enskild marknad. En medlemsstat kan i ett sådant fall tillämpa vissa undantag från direktivets bestämmelser. Undantaget som gäller enskilda marknader omfattar bestämmelserna om tillståndsförfarande, åtskillnad av överföringsnät, öppnande av marknaderna och ömsesidighet samt direktledningar. Finland kan på eget initiativ upphäva sina undantag enligt naturgasmarknadsdirektivet i fråga om öppnandet av marknaden och åtskillnad av överföringsnätet eller fortsätta att tillämpa dem tills vi har en tillräckligt stor alternativ inköpskälla. Undantagen som direktivet medger upphör emellertid utan särskilda åtgärder när projekten som gäller Balticconnector samt GIPL-ledningen mellan Polen och Litauen genomförs. Detta uppskattas enligt projektplanerna ske senast i slutet av 2021. Undantagen upphör också utan särskilda åtgärder i det fall att en extern huvudleverantörs marknadsandel sjunker till 75 procent eller under. Gasledning-

en Balticconnector ger Finland tillgång till en ny importkälla för naturgas i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent, i LNG-terminalen i Klaipeda i Litauen. Av de här orsakerna bör man på lagstiftningsnivå ha beredskap för en situation där förutsättningarna för undantag enligt direktivet upphör. Finland kan också aktivt främja öppnandet av sin naturgasmarknad och genom sitt eget beslut avstå från att tillämpa undantagen.

Beredskapen att avstå från undantaget förutsätter att det i naturgasmarknadslagen ingår bestämmelser som bättre än idag främjar villkoren för alternativa inköpskällor och utvecklingen av överföringsförbindelser. När direktivets undantagsvillkor upphör blir alla kunder också i Finland kunder som fyller kraven och kan konkurrensutsätta sitt inköp av naturgas. Då ska Finland införa en ordning enligt artikel 32 som baserar sig på tillträde till ett reglerat nät och som omfattar alla kunder.

Arbetet som siktar på att grunda en regional naturgasmarknad i Baltikum kommer sannolikt till slut att leda till en gemensam naturgasmarknad för Estland, Lettland och Litauen. Finland blir tvunget att definiera sin ståndpunkt till hur dess naturgasmarknad ansluter sig till denna marknad när förbindelseledningen Balticconnector tas i bruk.

Marknadstillträde för kondenserad naturgas (LNG) och biogas

Under de senaste åren har det skett en kraftig förändring i utbudet av LNG på världsmarknaden för naturgas. Till följd av förändringen har LNG blivit ett alternativ till rysk ledningsgas i Europa. Biogas har också börjat matas in i naturgasnätet och inmatningen väntas öka i framtiden.

Arbets- och näringsministeriet beviljade hösten 2014 investeringsstöd till tre LNG-terminalprojekt. Med hjälp av stödet bygger åtminstone Manga LNG Oy och Skangas Oy terminaler i Torneå och Björneborg, som kommer att förmedla energi som främst ersätter brännolja och flytgas (gasol, LPG) för fartygstrafiken och den finländska industrin. Terminalen i Björneborg togs i bruk 2016 och terminalen i Torneå är under byggnad. Dessa terminaler är inte sammanlänkade med naturgasnätet.

Utöver dessa beviljade arbets- och näringsministeriet i december 2014 investeringsstöd till Haminan Energia Oy för att bygga en LNG-terminal i Fredrikshamn olje- och gashamn. Terminalen som planerats i Fredrikshamn ska betjäna både fartygs- och landtrafiken. Avsikten är att ansluta terminalen till distributionsnätet för naturgas i Fredrikshamn. Inget slutgiltigt investeringsbeslut har tills vidare fattats om terminalen i Fredrikshamn. Mängden gas som matas in via Haminan Energias terminal blir dock så liten att den inte ensam räcker till för att leda till att undantaget upphävs.

Det är emellertid nödvändigt att föreskriva om tillträde för den naturgas som importeras via Haminan Energia Oy:s LNG-terminal till naturgasnätet, även om man inte helt avstår från undantaget som gäller öppnande av marknaden ännu i samband med att anläggningen tas i drift. Biogasanläggningar har anslutits och kommer också att anslutas till naturgasnätet. I enlighet med direktivet måste Finland, med beaktande av nödvändiga kvalitetskriterier, se till att biogas och gas från biomassa eller andra typer av gas kan få icke-diskriminerande tillträde till systemet, under förutsättning att detta tillträde är permanent förenligt med relevanta tekniska bestämmelser och säkerhetsstandarder. Tillträdet till marknaden för de LNG-terminaler som ansluts till naturgasnätet samt för kondenserad naturgas som matas in i nätet via biogasanläggningar och på motsvarande sätt för biogas förutsätter därför att tillträde till systemet organiseras för dem oberoende om det finns grunder för att fortsätta tillämpningen av undantaget om överföringsskyldighet för den ryska ledningsgasen.

Organisering av tillträde till naturgasnäten

När naturgasmarknaden öppnas ska tillträde till nätet för tredje part göras möjligt för alla kunder. För tillfället har leveransen av naturgas dock inte helt öppnats för konkurrens. Nättinnehavarna har endast en begränsad överföringsskyldighet (tillträde för tredje part till nätet), som gäller gas från förnybara energikällor samt så kallad andrahandsmarknadsgas. Överföringsskyldigheten som gäller gas som producerats från förnybara energikällor berör alla kunder som omfattas av ett fjärrläsningsystem. Överföringsskyldigheten för andrahandsmarknadsgas gäller endast sådana kunder som är slutförbrukare eller detaljförsäljare av naturgas och som vill köpa eller sälja naturgas som de ursprungligen har skaffat från en partiförsäljare i Finland antingen för eget bruk eller för återförsäljning via sitt distributionsnät. Överföringsskyldigheten beträffande leverans av gas som köpts från andrahandsmarknaden är begränsad till driftställen där kunderna för eget bruk eller för återförsäljning anskaffar minst fem miljoner kubikmeter naturgas per år och där naturgasmätningen omfattas av ett system för fjärravläsning. Gasum har det faktiska monopolet på importen av rysk ledningsnaturgas och försäljningen till grossister, vilket grundar sig på innehavet av importförbindelsen.

Byggandet av direktledningar avsedda för direkta leveranser av naturgas begränsas inte och nättinnehavaren ska mot skälig ersättning till sitt nät ansluta direktledningar som uppfyller de tekniska kraven.

Eftersom naturgasmarknaden inte har öppnats för konkurrerande leveranser av naturgas, har Finland inte heller de kommersiella funktioner som förutsätts av en konkurrensutsatt marknad eller den IT-infrastruktur som dessa kräver. Marknaden saknar de funktioner som en virtuell handelsplats förutsätter, en balansmarknad, en utredning av naturgasbalansen samt förfaranden för fördelning av överföringskapaciteten och kontroll av flaskhalsarna. Gasbörsens verksamhet omfattar endast handel med andrahandsmarknadsgas. Full överföringsskyldighet gäller gas från förnybara energikällor, men i praktiken finns det inte sådana marknadsstrukturer som gör det möjligt att leverera biogas från ett nät till ett annat. Handeln är till denna del organiserad med hjälp av certifikathandel. Utvecklingen av en konkurrensutsatt marknad förutsätter dock en justering av överföringsskyldigheten.

Under de närmaste åren kan det hända att flera leverantörer matar in biogas och LNG-baserad naturgas från Finland och naturgas från de baltiska ländernas marknad i naturgassystemet. Även ett litet konkurrerande gasutbud i naturgassystemet kräver att det skapas konkurrensneutrala systemfunktioner och förfaranden som skapar förutsättningar för konkurrerande gasleveranser. Dessa omständigheter samt beredskapen inför att undantagen upphör förutsätter att det i naturgasmarknadslagen ingår bestämmelser som bättre än idag främjar förutsättningarna för alternativa inköpskällor och utvecklingen av överföringsförbindelser.

Att öppna marknaden ens delvis kräver att den nuvarande marknadsmodellen utvecklas så att man kan idka handel med gas som kommer att omfattas av överföringsskyldigheten. Detta förutsätter att de nödvändiga marknadsfunktioner som nu saknas och en därtill hörande data-behandlingsinfrastruktur skapas.

Försäljningspriser och -villkor för nättjänsterna

Regleringen av försäljningspriserna och -villkoren för nättjänster baserar sig i Finland på en ordning grundad på offentliggjorda tariffer och villkor enligt naturgasmarknadsdirektivets artikel 32. I Finland har man dock inte genomfört en tariffordning som baserar sig på avgifter för inmatning i systemet och uttag ur systemet enligt unionens regler för den inre marknaden. Endast en tariffordning som baserar sig på avgifter för uttag ur systemet är i bruk. Öppnandet

av marknaden förutsätter att man övergår till en tariffordning som baserar sig på inmatnings- och uttagsavgifter.

Åtskillnad av överföringsnätsinnehavare

Finland tillämpar undantaget för enskilda marknader också på åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren. Eftersom marknaden inte har öppnats för konkurrens har man ansett att det inte varit nödvändigt med åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren, utan detta skulle ha orsakat tilläggskostnader för aktörerna på naturgasmarknaden. Bestämmelserna om åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren har dock verkställts i Finland beträffande tillståndsförfarandet för ägande som leder till bestämmande inflytande från tredjeländer, dvs. kraven i naturgasmarknadsdirektivets artikel 11.

Syftet med åtskillnad av ägandet i naturgasmarknadsdirektivet är att företag som idkar produktion och leverans av naturgas inte ska utöva bestämmande inflytande i överföringssystemen eller ha rösträtt i överföringssystemens organ, inte heller tillsätta ledamöter i överföringsnätsinnehavarens organ. Eftersom naturgasmarknaden bygger på en grund som består av överföringssystemens tjänster, har direktivet som syfte att säkerställa att överföringssystemen fungerar neutralt gentemot de olika marknadsparterna och att överföringsnätsinnehavarna utvecklar och upprätthåller överföringssystemet och dess tjänster utifrån de allmänna principerna för en fungerande marknad och inte utifrån nätets ägares egna intressen i naturgasproduktion och försäljningsverksamhet.

Finland har möjlighet att fortsätta tillämpa undantaget i naturgasmarknadsdirektivet som gäller åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren tills förutsättningarna för undantag upphör. Finland kan emellertid också på eget initiativ före denna tidpunkt besluta att avstå från undantaget som gäller åtskillnad. Genom att skilja åt överföringsnätsinnehavaren i början av marknadens öppningsprocess skapar man förutsättningar att utveckla tjänsterna på naturgasmarknaden på ett för alla aktörer neutralt sätt.

Skyldigheter för distributionsnätsinnehavare

Naturgasmarknaden och distributionsnätsinnehavarna är små i Finland. I naturgasmarknadslagen har därför undantagsmöjligheten i artikel 26 i naturgasmarknadsdirektivet utnyttjats i fråga om en funktionell åtskillnad av distributionsnätsinnehavarna. De bestämmelser som gäller en funktionell åtskillnad av distributionsnätsinnehavarna i naturgasmarknadsdirektivet ger medlemsstaterna rätt att avvika från de här bestämmelserna när det gäller sådana integrerade företag som har under 100 000 kunder anslutna till distributionsnätet. I Finland finns det bara sammanlagt ca 34 000 slutförbrukare. Upphandlingen av naturgas kan bara konkurrensutsättas till en gräns. Under sådana marknadsförhållanden har man inte sett att kraven på åtskillnad åstadkommer någon nytta för kunderna, utan de skulle vara en extra kostnad för dem.

Den gällande regleringen av naturgasmarknaden innehåller också andra bestämmelser med vilka man har försökt begränsa den reglering som riktar sig mot distributionsnätsinnehavarna. Genom naturgasmarknadslagen kan man befria en distributionsnätsinnehavare från naturgasnätverksamhetens tillståndsplikt och samtidigt från vissa skyldigheter i naturgasmarknadslagen. När marknaden öppnas och man frångår undantagen för enskilda marknader måste regleringen av nättillståndet anpassas till minimikraven i direktivet också i fråga om skyldigheterna för distributionsnäten.

Tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar)

Bestämmelser om tillträde till LNG-anläggningar finns i naturgasmarknadslagen. Bestämmelserna tillämpas på LNG-anläggningar som är anslutna till nätet och med dem har kraven i naturgasmarknadsdirektivet på tillträde till LNG-anläggningar verkställts. Definitionen av LNG-anläggning i naturgasmarknadsdirektivet har inte i Finland ansetts omfatta LNG-anläggningar utanför naturgasnätet. I Ekonomiutskottets betänkade (EkUB 17/2003 rd) ansågs LNG-anläggningarna ligga utanför lagens tillämpningsområde såtillvida att de inte är anslutna till naturgasnätet.

Inkludering av LNG-anläggningar som är utanför nätet i regleringen av naturgasmarknaden har tagits upp av kommissionen när förutsättningarna för att bevilja statliga stöd till utomstående anläggningar har fastställts. Kommissionen har ansett att EU:s regler om statligt stöd kräver att naturgasmarknadsregleringen även ska sträcka sig till LNG-anläggningar som står utanför nätet om de beviljas statligt stöd. Exempelvis ska energiinfrastrukturen omfattas av fullständig avgiftsreglering och reglering av tredjepartstillträde i enlighet med lagstiftningen för den inre marknaden för energi enligt artikel 48 i kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget. I regleringen av det statliga stödet betonas särskilt tillträde till öppna nät och vikten av fastställda avgifter. Naturgasmarknadslagens tillämpningsområde måste breddas så att det också omfattar tillträde till LNG-anläggningar som befinner sig utanför naturgasnätet, för att det villkor om fullständig reglering i enlighet med naturgasmarknadsdirektivet som kommissionen satt som förutsättning för beviljande av statligt stöd ska uppfyllas.

Naturgasleverans

En försäljare av naturgas som har en dominerande marknadsposition i naturgasnätet ska leverera naturgas till ett rimligt pris när en nätansluten kund ber om det, ifall kunden inte har andra ekonomiskt konkurrenskraftiga alternativ för att skaffa naturgas via naturgasnätet. Även om försäljaren av naturgas har en faktisk monopolställning i naturgasnätet konkurrerar naturgasen ändå ofta med andra alternativa bränslen. Den gällande regleringen av leveransskyldigheten försvårar naturgasförsäljarnas konkurrensställning i jämförelse med försäljare av andra bränslen, eftersom naturgasförsäljarna inte kan beakta utbudet av konkurrerande bränslen i sina egna priser och villkor. En underlättad reglering av leveransskyldigheten skulle förbättra naturgasens konkurrenskraft.

Naturgasavtal och konsumentskydd

I 4 kap. i naturgasmarknadslagen regleras konsumenternas ställning som köpare av naturgas och överföringstjänster. Kapitlet innehåller minimibestämmelser om konsumentavtal. Dessutom tillämpas konsumentskyddslagens bestämmelser om villkor i konsumentavtal på avtal om naturgas som konsumenterna ingått. Gasföreningen Suomen Kaasuyhdistys ry har publicerat villkor för anslutning till, leverans av, nättjänster för och försäljning av naturgas, avsedda som allmänna avtalsvillkor. Villkoren tillämpas på nättjänster och detaljförsäljning i distributionsnäten.

Bestämmelserna om avtal i elmarknadslagen kom till 1998 efter att konsumentombudsmannen vid öppningen av elmarknaden krävt miniminormer för konsumentavtal. I 4 kap. 6 § i naturgasmarknadslagen finns en bestämmelse om att man på konsumentskyddet på naturgasmarknaden ska tillämpa vad som i 95—99 och 101 § i elmarknadslagen (588/2013) bestäms om standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning, skadestånd på grund av

dröjsmål, fel, prisavdrag på grund av fel, skadestånd på grund av fel och om de ansvariga aktörerna. I övrigt har bestämmelserna i naturgasmarknadslagen skrivits enligt minimikraven i direktivet.

Naturgasmarknadslagen saknar för närvarande en reglering av avtal inom en marknad som öppnats för konkurrens som skyddar konsumenterna och småförbrukarna av naturgas, med undantag av ovan nämnda allmänna bestämmelser. På grund av den öppnade marknaden är det nödvändigt att lägga till bestämmelser i naturgasmarknadslagen om naturgasavtal med avseende på detaljförsäljning av naturgas och distributionsnätstjänster. Dessutom måste man på grund av den ökade inmatningen i nätet av biogas och kondenserad naturgas (LNG) lägga till minimikrav för fastställande av kvaliteten på naturgasen.

Tillsyn över naturgasmarknaden

Övervakningen av naturgasmarknaden regleras av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden som trädde i kraft 2013. Tillsynsmyndighet är Energimyndigheten.

Övervakningen av skäligheten i prissättningen av nätverksamheten sker på förhand. Energimyndigheten fastställer med bolagsvisa beslut villkoren för de viktigaste tjänsterna som naturgasnätinnehavarna och den systemansvariga innehavaren av överföringsnät ska iakttä samt metoderna för prissättning av tjänsterna innan de tas i bruk. Prissättningen av nättjänsterna granskas under tillsynsperioder på fyra år och innan en tillsynsperiod börjar fastställs de metoder som gäller nätverksamhetens avkastning separat för varje nätinnehavare för åtta år åt gången.

Före tillsynsperioden fastställs principerna för värdering av det kapital som är bundet till nätverksamheten, sättet att bestämma en godtagbar avkastning av det kapital som är bundet till nätverksamheten, sättet att bestämma nätverksamhetens resultat och sådan rättelse av resultaträkningen och balansräkningen som detta kräver. Dessutom fastställs ett mål som sporrar till effektivisering av nätverksamheten, till att kvalitetsnivån upprätthålls, till innovationer samt sättet hur målen bestäms och metoden enligt vilken målen tillämpas i prissättningen.

När tillsynsperioden är slut fastställs den faktiska sammanlagda avkastningen under tillsynsperioden och den skäligen avkastningen enligt de fastställda metoderna. Avkastningens eventuella över- eller underskott beaktas vid följande tillsynsperiod.

När tillsynsperioden är slut ska nätinnehavaren på basis av Energimyndighetens beslut återbära ett eventuellt överskott genom att sänka priserna på överföringstjänsterna för kunderna. I fall av betydande överskridning betalar nätinnehavaren en ränta på det belopp som ska återbäras för hela den tillsynsperiod under vilken överskottet har ackumulerats. Ifall nätverksamhetens avkastning underskrider en nivå som anses godtagbar kan nätinnehavaren samla in ett belopp som motsvarar underskridningen i form av högre överföringsavgifter under följande tillsynsperiod.

Energimyndigheten fungerar som nationell energitillsynsmyndighet för naturgasmarknaden och dess befogenheter uppfyller de krav som fastställts i naturgasmarknadsdirektivet. Lagstiftningen om tillsynen över naturgasmarknaden uppdaterades 2013, och den har i huvudsak fungerat enligt de mål som satts för lagstiftningen. Som en brist i lagstiftningen om tillsynen över naturgasmarknaden har man sett att lagstiftningen inte har gjort det möjligt att ingripa i nätinnehavares höjningar av distributionsavgifter som har ansetts vara oskäligt stora.

Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas

Tillsynen över prissättningen av el- och naturgasnäten riktar sig mot den helhet av olika nättjänstavgifter som en nätinnehavare uppbär av förbrukarna, i vilken också överförings- och distributionsavgifterna ingår. Tillsynen sker i tillsynsperioder på fyra år. Energimyndigheten fastställer på förhand innan tillsynsperioden inleds de metoder enligt vilka nätinnehavarna ska prissätta sina nättjänster. Energimyndigheten övervakar att nätinnehavarnas prissättning inte överskrider den fastställda skäligen nivån under tillsynsperioden. Tillsynen över nätprissättningen enligt el- och naturgasmarknadslagarna sätter stopp för en oskäligen prissättning i el- och naturgasnäten med det granskningsintervall som baserar sig på tillsynsperioderna, men via den gällande nätregleringen och -tillsynen kan man inte ingripa i enskilda prishöjningar som är oskäligen för nätförbrukarna.

Enskilda prishöjningar som gäller distribution av el och naturgas och riktar sig till konsumentkunder har jämkats på basis av bestämmelsen i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen. Konsumentombudsmannen inledde med anledning av anmälningar om prishöjningar vintern 2016 förhandlingar med ett företag som distribuerar el och ett som distribuerar naturgas. De här förhandlingarna ledde till att företagen i fråga ändrade sin prissättning på ett sätt som godtas av konsumentombudsmannen. Företagen gick med på att begränsa de prishöjningar som var föremål för förhandlingarna till en nivå på ca 15 procent räknat på konsumentkundernas genomsnittliga årligen distributionsavgifter. Konsumenttvistenämnden har också gett rekommendationer som baserar sig på bestämmelsen i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen, där en nivå på ca 15 procent har ansetts vara en godtagbar gräns för engångshöjning av distributionsavgifter.

Enskilda oskäligen höjningar av priset på distribution av el och naturgas har varit möjliga att jämka på basis av konsumentskyddslagen. Några egentligen förhandsavgöranden om saken har emellertid inte getts av domstolarna. Rättsläget vilar därför trots konsumentombudsmannens åtgärder och konsumenttvistenämndens rekommendationer på osäker grund. Det är också oklart hur konsumentskyddslagen ska tillämpas på flera på varandra följande prishöjningar, som var för sig följer praxis för tillämpning av lagen. Ett problem är också att behandlingen av tvister kring prishöjningar på basis av den nuvarande lagstiftningen på grund av distributionsnätens stora kundmängder kan leda till en överstor anhopning av uppgifter för konsumentmyndigheterna, Energimyndigheten och de enskilda domstolar som behandlar tvisterna. På basis av konsumentskyddslagen kan man bara ingripa i oskäligen prishöjningar som drabbar konsumenterna. Konsumentskyddslagen skyddar emellertid inte företag som använder nätet i de här situationerna. Eftersom en bedömning baserad på konsumentskyddslagen av oskäligheten i prishöjningar baserar sig på en granskning ur konsumentens synvinkel beaktar därför inte en reglering enligt konsumentskyddslagen särskilda behov av reglering som gäller el- och naturgasnät. Bedömningen enligt konsumentskyddslagen sker på basis av priserna inklusive skatt, vilket leder till att bedömningen av nätinnehavarens verksamhet också kan omfatta skattehöjningar, vilka nätinnehavaren inte har kunnat påverka. Av de här orsakerna är det motiverat att precisera bestämmelserna om el- och naturgasnätens prissättning för att förhindra ur nätanvändarnas synvinkel oskäligen höjningar av överförings- och distributionsavgifterna.

Ändringssökande i el- och naturgasmarknadslagstiftningen

I bestämmelserna om ändringssökande i lagstiftningen om el- och naturgasmarknaderna har besvärstillståndsförfarandet som införts i förvaltningsprocessen i besvär som ska anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inte beaktats.

Bestämmelserna om ändringssökande i elmarknadslagen och i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden har visat sig i vissa fall lämna rum för tolkning i fråga om när man på änd-

ringssökande i Energimyndighetens beslut tillämpar elmarknadslagen och när lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, och huruvida ändringssökande ska behandlas av marknadsdomstolen eller av den regionala förvaltningsdomstolen. Situationer som lämnar rum för tolkning har särskilt varit fall där Energimyndigheten har fällt ett avgörande i vilket den i fråga om huvudsaken har ansett att den näringsidkare som ska övervakas inte har brutit mot elmarknadslagen och dessutom fällt separata handläggningsavgöranden som hänför sig till ett sådant avgörande. I en sådan situation fattas inte något överklagbart beslut i det egentliga huvudärendet. Däremot kan Energimyndigheten ha gett ett överklagbart beslut i saken som ett handläggningsavgörande, exempelvis om ett krav av den som ber om undersökning att få bli part i huvudsaken. I fråga om handläggningsavgörandena har det varit oklart för dem som tillämpat lagarna enligt vilken lag handläggningsavgörandet fälls och vilken bestämmelse om ändringssökande som ska tillämpas på det. Också beträffande de egentliga avgörandena i huvudärendet har det i vissa fall varit oklart för dem som tillämpar lagarna om vilken bestämmelse om ändringssökande som ska tillämpas, den i elmarknadslagen eller den i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Tolkningsutrymmet i bestämmelserna har lett till ändringssökandeprocesser där ansökningar om ändringssökande har gjorts till fel domstolar och till fall där fullföljdsdomstolar har gett motstridiga beslut om sin egen behörighet att behandla ändringssökande i beslut av Energimyndigheten.

I ett fall som gäller verksamheten hos en detaljförsäljare av el hade Energimyndigheten i juni 2015 fällt ett avgörande i huvudsaken där myndigheten med stöd av 9 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ålagt detaljförsäljaren att ändra sin verksamhet i enlighet med kraven i elmarknadslagen. Myndigheten hade gett en besväransvisning till marknadsdomstolen. I samband med att besvären behandlades hade Energimyndigheten ändå ansett att besväransvisningen var felaktig och att besvären borde ha riktats till förvaltningsdomstolen i stället för till marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen lämnade med ett beslut i september 2015 över ärendet till Helsingfors förvaltningsdomstol, för marknadsdomstolen ansåg att den inte var behörig att undersöka besvären (MAO Dnr 2015/504). Marknadsdomstolen fattade sitt beslut med stöd av 114 § i elmarknadslagen. Energimyndigheten fällde dessutom ett nytt avgörande, som gällde nämnda avgörande i huvudsaken, om rättelse av sakfelet i november 2015. Beträffande det gav myndigheten en besväransvisning till Helsingfors förvaltningsdomstol. I förvaltningsdomstolen ansåg Energimyndigheten emellertid att förvaltningsdomstolen var fel domstol för att behandla besvären i fråga om det ursprungliga beslutet och att myndigheten själv tidigare av misstag hade ansett att de hade fått en felaktig besväransvisning angående dess beslut. Helsingfors förvaltningsdomstol avlägsnade med ett beslut fattat i december 2015 besväransvisningen angående Energimyndighetens beslut från november 2015 och överlämnade båda besvären angående Energimyndighetens beslut för handläggning i marknadsdomstolen med motivationen att förvaltningsdomstolen inte var behörig att undersöka besvären (Hgin HaO 15/1931/3). Förvaltningsdomstolen baserade sitt beslut på bestämmelsen i 36 § 1 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Marknadsdomstolen ansåg i sitt beslut om besvären från maj 2016 att den var behörig att behandla båda besvären mot Energimyndighetens beslut. Besvären som gäller Energimyndighetens ursprungliga beslut i juni 2015 är fortfarande anhängiga vid högsta förvaltningsdomstolen. Det nya beslut som marknadsdomstolen fattade i september 2016 om rättelse av sakfelet och returnerade till Energimyndigheten för handläggning har överklagats hos marknadsdomstolen. Den som överklagade krävde bland annat att besvären skulle överföras till Helsingfors förvaltningsdomstol för behandling.

Energimyndigheten hade 2013 i anledning av en begäran om undersökning inlämnad av en innehavare av ett eldistributionsnät börjat utreda om distributionsnätsinnehavaren bröt mot bestämmelsen i 57 § i elmarknadslagen. Energimyndigheten gav till följd av undersökningen ett beslut i mars 2014 där den konstaterade att distributionsnätsinnehavaren inte hade brutit mot

elmarknadslagen. Myndigheten ansåg att inget överklagbart beslut fattats i ärendet och drog bort ärendet från behandling. Efter att beslutet getts krävde den som begärt undersökning rättelse av Energimyndigheten i beslutet. Den som begärt undersökning bad Energimyndigheten räkna honom (henne) som part i saken eller alternativt om ett överklagbart beslut i frågan. Energimyndigheten lät genom ett beslut i april 2014 bli att undersöka begäran om rättelse. Energimyndigheten bifogade sitt beslut en besväransvisning till Helsingfors förvaltningsdomstol. Helsingfors förvaltningsdomstol fällde i maj 2016 ett avgörande angående besvären av den som begärt undersökning (Helsingfors förvaltningsdomstol 16/0614/3). Med sitt beslut hävde, tog bort och returnerade förvaltningsdomstolen för det första det avgörande som Energimyndigheten i mars 2014 hade fällt i det ursprungliga tillsynsärendet för ny behandling. Förvaltningsdomstolen hävde också det handläggningsavgörande som Energimyndigheten gett i april 2014 och returnerade ärendet till Energimyndigheten för ny behandling. Energimyndigheten har överklagat förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen.

Bestämmelserna om ändringssökande i energimarknadslagstiftningen måste förtydligas på grund av att de lämnar rum för tolkning. För att säkerställa en enhetlig tillämpningspraxis bör ändringssökande i huvudsaker och i de handläggningsavgöranden som hänför sig till dem riktas till samma fullföljdsdomstol för behandling.

3 Propositionens målsättningar och centrala förslag

3.1 Målsättningar

Naturgasmarknaden

Juha Sipiläs regering har i statsrådets redogörelse för en nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030 (SRR 7/2016 rd) gett följande riktlinjer för gasmarknadens utveckling: "Byggandet av gasledningen Balticconnector mellan Finland och Estland gör det möjligt att öppna och förnya gasmarknaden. När investeringen blir klar ska undantaget i naturgasmarknadsdirektivet frångås och gasmarknaden öppnas helt för konkurrens från och med 2020. I den nya naturgasmarknadslagen frångås prisregleringen i fråga om ledningsgas och marknadsplatser för gas samt regler för den inre marknaden tas i bruk. Syftet är att skapa en regional gasmarknad för Finland och de baltiska länderna. Gasums överföringsnät skiljs åt från gasförsäljningen."

Syftet med regeringens proposition är att i enlighet med målen i den nationella energi- och klimatstrategin öppna Finlands naturgasmarknad för konkurrens i enlighet med Europeiska unionens bestämmelser om den inre marknaden för naturgas i det skede när ledningsförbindelsen från Finland till de baltiska ländernas gasnät tas i bruk. Förslaget syftar till att främja de investeringar som krävs för en öppning av naturgasmarknaden i marknadsfunktioner och i den databehandlingsinfrastruktur som dessa förutsätter samt att skapa förutsättningar för tillträde på marknaden för naturgas som importeras via LNG-terminaler och för gas som kommer från förnybara energikällor.

En öppning av marknaden gör ett mångsidigare utbud av naturgas möjligt när det vid sidan av biogas och kondenserad naturgas (LNG) finns alternativa källor till den ryska ledningsgasen i form av naturgasanskaffning från Baltikum och efter att sammanlänkningen mellan Litauen och Polen blivit klar från Mellaneuropa. Öppnandet av naturgasmarknaden för konkurrens innebär att tillämpningen av undantagen enligt artikel 49 i naturgasdirektivet upphör.

Några av de viktigaste förändringarna i samband med att marknaden öppnas är tillträde till nätet i överförings- och distributionsnäten för naturgas, tillträde till LNG-anläggningar utanför

naturgasnätet och åtskillnad av naturgasöverföringsnätsverksamheten från leveransen och produktionen av naturgas.

Ett annat viktigt syfte med regeringens proposition är att förbättra naturgasens konkurrensförmåga genom att lätta på regleringen av parti- och detaljförsäljningen av naturgas. Avsikten är att till stor del frångå den särskilda regleringen av prissättningen inom parti- och detaljförsäljningen av naturgas.

Överföringsnätet för naturgas som ägs av det statliga bolaget Gasum ska skiljas åt från produktionen och försäljningen av naturgas i enlighet med modellen för effektiv åtskillnad i naturgasmarknadsdirektivet. Med det här kan man säkerställa att överföringsnätinnehavaren gentemot nya aktörer på marknaden fungerar som en neutral upprätthållare av marknadsplatserna och att överföringssystemet för naturgas och utvecklingen av marknaden sker i marknadens helhetsintresse.

De viktigaste nationella bestämmelserna om naturgasmarknaden ska utfärdas med den nya naturgasmarknadslagen och med lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Dessutom ska lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden kompletteras.

Utveckling av energimarknadslagstiftningen

Syftet med propositionen är också att utfärda bestämmelser med vilka man kan hindra oskäliga höjningar, på en gång eller inom en kort tidsperiod, av priset för överföring och distribution av naturgas. Bestämmelserna ska basera sig på senare tiders praxis i tillämpningen av 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen.

Bestämmelserna om sökande av ändring i energimarknadslagstiftningen blir klarare och ett besvärstillstånds-förfarande införs i fortsatta besvär som gäller Energimyndighetens beslut om verksamhetstillstånd. För att säkerställa en enhetlig tillämpningspraxis i energimarknadslagstiftningen hänvisas ändringssökande i Energimyndighetens avgöranden i huvudsak och handläggningsbeslut till samma fullföljdsdomstol för behandling.

3.2 Alternativ

De viktigaste alternativa policyerna för att utveckla naturgasmarknaden

Finlands långsiktiga energipolitiska mål för naturgasen är att göra anskaffningen mångsidigare och förbättra försörjningsberedskapen samt att åstadkomma konkurrens i gasutbudet.

Baltic Connector Oy och Elering AS fattade ett beslut om investering i gasledningen Balticconnector i oktober 2016. Gasledningen tas enligt bedömning i bruk i början av 2020. Genomförandet av Balticconnector bestämmer i hög grad naturgasens ställning i Finlands energipolitik och försörjningsberedskapspolitik i fortsättningen. Investeringen i Balticconnector innebär att Finlands naturgasmarknad aktivt kan utvecklas till en del av den inre marknaden för naturgas och att Finland kan söka ytterligare alternativ för att ordna anskaffningen av naturgas och försörjningsberedskapen. Genomförandet av Balticconnector avgör också att naturgasmarknaden i Finland kan öppnas för konkurrens i sin helhet.

I artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet föreskrivs om undantag som gäller enskilda marknader. Medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör av naturgas, får göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38 i direktivet. Undantaget som gäller enskilda marknader omfattar bestämmelserna om tillståndsförfarande, åtskillnad av överföringsnät, öppnande av

marknaderna och ömsesidighet samt direktledningar. I naturgasmarknadslagen har de viktigaste undantagsmöjligheterna som gäller enskilda marknader tillämpats. Undantagen som direktivet medger upphör emellertid utan särskilda åtgärder när projekten som gäller Balticconnector samt GIPL-ledningen mellan Polen och Litauen genomförs. Detta uppskattas enligt projektplanerna ske senast i slutet av 2021. Undantagen upphör också utan särskilda åtgärder i det fall att en extern huvudleverantörs marknadsandel sjunker till 75 procent eller under.

Beträffande tidsplanen för öppnandet av naturgasmarknaden har man under beredningen som de viktigaste alternativa policyerna granskat 1) en öppning av marknaden när gasledningen Balticconnector tas i bruk, vilket beräknas ske i början av 2020 och 2) en öppning av marknaden när både gasledningen Balticconnector och förbindelseledningen Litauen-Polen tas i bruk, vilket beräknas ske inom 2021. Dessutom är det i princip möjligt att öppna marknaden på nationell grund redan före de här tidpunkterna efter att de inhemska marknadsarrangemangen genomförts.

Finland kan för det första aktivt utvidga konkurrensen inom naturgashandeln till nya anskaffningskällor. Gasledningen Balticconnector ger Finland tillgång till en ny importkälla för naturgas i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent, i LNG-terminalen i Klaipeda i Litauen. Marknaden kan öppnas efter att Balticconnector tagits i bruk i början av 2020. Därmed skapas en möjlighet att utnyttja gasinfrastrukturen i Baltikum. Före den här tidpunkten är det nationellt möjligt att utvidga överföringsskyldigheten dels för naturgas som importerats via LNG-terminalerna och matas in i naturgasnätet och dels genom att utvidga överföringsskyldigheten för gas som omfattas av andrahandsmarknadshandeln genom att slopa storleksgränsen för köpare av naturgas. Finland kan på eget initiativ också avstå från att begränsa överföringsskyldigheten som gäller import av ledningsgas.

Som en alternativ policy har framlagts att Finland kan fortsätta tillämpa undantaget i fråga om enskilda marknader i arrangemangen för tillträde till nätet tills ledningsförbindelsen Litauen-Polen blir klar. Det här begränsar emellertid anskaffningen av naturgas till en möjlighet enbart för ägarna till naturgasnät. Slutförbrukarna kan inte i det här alternativet skaffa naturgas från leverantörer som konkurrerar med den nuvarande leverantören av naturgas. När Balticconnector är byggd kan dess överföringskapacitet lämnas oanvänd ända tills förbindelseledningen Litauen-Polen blir klar. Någon naturgashandel kan då inte utvecklas, men investeringskostnaderna som orsakas av utveckling och ibruktagnin av de systemfunktioner och förfaringsätt som den konkurrensbaserade naturgashandeln kräver uppstår först när tillämpningen av undantaget upphör. Den rättsliga grunden för att tillämpa detta alternativ skulle emellertid vara osäker, eftersom det skulle kräva att artikel 49 i direktivet tolkas så att importkapaciteten för LNG-terminalen i Klaipeda inte ska anses påverka naturgasleverantörernas marknadsandelar i Finland. Alternativet är problematiskt också med tanke på Finlands ställning som medlem av Europeiska unionen och relationerna mellan Finland och de baltiska länderna, eftersom unionens finansieringsstöd för gasledningen Balticconnector delvis har beviljats uttryckligen för öppning av naturgasmarknaden samt för sammanlänkning av naturgasmarknaderna i Finland och i de baltiska länderna.

Marknadsmodell för konkurrensutsatta marknader

Efter att Balticconnector tagits i bruk kan man för naturgasmarknaden i Finland enligt Pöyrys rapport (Preparatory Study on General reform of the Natural Gas Market Act, A report to The Ministry of Employment and the Economy, Pöyry Management Consulting, 2015) tänka sig två huvudalternativ: en modell för sammanlänkade nationella marknader respektive en modell för en marknadszon för medlemsstaterna öster om Östersjön. Modellen med sammanlänkade nationella marknader kan genomföras för det första så att man tillämpar separata avgifter för inmatning respektive uttag i Balticconnectors sammanlänkningspunkt. Ett annat alternativ är

att inkludera kostnaderna för Balticconnectors sammanlänkningspunkt antingen delvis eller helt i överföringsavgifterna för överföringsnäten i Finland och Estland. I det här alternativet fastställs ingen separat överföringsavgift för överföringen mellan Finland och Estland via Balticconnector eller så bestäms en partiell rabatt på den.

Modell med sammanlänkade nationella marknader

Modellen med sammanlänkade nationella marknader ska koppla samman de nationella naturgasmarknaderna i Finland, Estland, Lettland och Litauen eller Finlands nationella marknad och de baltiska ländernas sammanslagna marknadszon genom gränsöverskridande sammanlänkningspunkter (Interconnection Points (IP)). Förbindelseledningen Balticconnector mellan Finland och Estland är avsedd att utgöra en sådan punkt mellan de nationella marknaderna. Finlands nationella naturgasmarknad ska emellertid fortsättningsvis ha en egen nationell marknadsplats.

Modellen med sammanlänkade nationella marknader kan för det första genomföras så att separata inmatnings- och uttagsavgifter tillämpas för Balticconnector. Produktionsförbindelser, LNG-terminaler och biogasanläggningar som ligger i olika länder ska utgöra inmatningspunkter i överföringssystemetna och platserna där gasen används uttagspunkter, där överföringsavgifter som bygger på inmatnings-uttagsmodellen uppbärs. Dessutom uppbärs överföringsavgifter som bygger på inmatnings-uttagsmodellen vid sammanlänkningspunkterna mellan medlemsstaterna. Tariffsystemet kan även tillämpas för den inmatning och det uttag som sker i gaslagringen.

De som importerar naturgas kommer in på grannmarknaden när de köper överföringskapacitet från sammanlänkningspunkterna och genom att efter det utse den gas som man avser överföra på lämpligt sätt. De samordnade funktionerna i sammanlänkningspunkterna gör det möjligt att föra över naturgas över gränserna där det finns tillräcklig kapacitet för gasöverföring i båda riktningarna. Där det inte går att leverera gas i båda riktningarna behövs ett virtuellt bakflöde för att optimera naturgasflödena.

För att man ska kunna förverkliga modellen med sammanlänkade nationella marknader måste alla marknadsfunktioner som den nationella modellen kräver ha införts i Finland. Därtill införs arrangemang som överensstämmer med nätföreskriften för mekanismer för kapacitetstilldelning i överföringssystem för gas (CAM) och nätföreskriften om förfaranden för hantering av överbelastning (CMP) samt nätföreskriften om driftskompatibilitet vid sammanlänkningspunkterna. Överföringsnätsinnehavarna i Finland och Estland måste erbjuda marknaden maximal överföringskapacitet i båda riktningarna i den sammanlänkningspunkt som Balticconnector bildar. Överföringsnätsinnehavarna förutsätts fastslå hur stor överföringskapaciteten i båda riktningarna är och utveckla standardiserade åtskilda överföringskapacitetsprodukter (kapacitetsprodukter som standardiseras årligen, varje kvartal, varje månad, dygn eller dag). För att fördela överföringskapaciteten i sammanlänkningspunkterna ska auktioner användas så att de nätanvändare som behöver kapaciteten mest kan köpa den på auktion om det är brist på kapacitet. Samma auktionsmodell ska tillämpas i alla sammanlänkningspunkter mellan medlemsstaterna på marknadsområdet.

Modellen med sammanlänkade nationella marknader borde också vara möjlig att genomföra genom att man antingen delvis eller helt inkluderar kostnaderna för Balticconnectors sammanlänkningspunkt i avgifterna för överföringsnäten i Finland och Estland. Det här alternativet innebär att det inte fastställs en separat överföringsavgift för överföringarna mellan Finland och Estland via Balticconnector eller att en partiell rabatt påförs den i enlighet med det undantag som nätföreskriften om tariffstrukturer för överföring av gas (TAR) erbjuder. I det här fallet blir harmoniseringen med marknaderna i de baltiska länderna lättare än i modellen med en

marknadszon mellan medlemsstaterna öster om Östersjön. Förfarandet förutsätter dock att de överföringsnätsinnehavare som ingår i arrangemanget sinsemellan reder ut gasens transitflöden och de kostnader de innebär för överföringsnätsinnehavarna samt kommer överens om betalningsarrangemangen när innehavarna ersätter varandra för dessa kostnader.

Modell med marknadszon mellan medlemsstaterna öster om Östersjön

I modellen med en marknadszon mellan medlemsstaterna öster om Östersjön bildas en regional gemensam marknadszon och ett tariffområde som bygger på en inmatnings-uttagsmodell i Finland, Estland, Lettland och Litauen. För det gemensamma marknadsområdet fastställs gemensamma regler om överensstämmelse med EU:s bestämmelser om den inre marknaden.

En regional enhetlig marknadszon innebär också ett balansområde och en gemensam virtuell marknadsplats och balanseringsmarknad för området. Det behövs inga sammanlänkningspunkter i förbindelseledningar såsom Balticconnector mellan medlemsstaterna. För naturgastransportörerna finns det inte några överföringsavgifter som bygger på inmatnings-uttagsmodellen för förbindelseledningarna mellan medlemsstaterna som hör till zonen och gasen går från gasleverantörerna till regionen och därifrån ut från vilken inmatnings- eller uttagspunkt som helst. I fördelningen av överföringskapaciteten och kontrollen av flaskhalsar tillämpas de gemensamma bestämmelserna för den inre marknaden.

Naturgastransportörerna betalar bara inmatningsavgiften och uttagsavgiften en gång, det vill säga när gasen matas in på marknadsområdet och när den tas ut någon annanstans på marknadsområdet. Det här är en flexibel modell för naturgastransportörerna. Naturgastransportörerna betalar inte en separat överföringsavgift vare sig för överföring av gas i förbindelseledningar mellan de länder som hör till marknadsområdet eller för överföring genom länder mellan en inmatnings- och en utmaningspunkt. Marknadsmodellen skulle därigenom öka konkurrensen i de länder som hör till marknadsområdet för gas som kommer från olika anskaffningskällor. Dessutom kan överföringsnätsinnehavare uppnå kostnadsbesparingar genom att istället för separata nationella marknadsaktiviteter genomföra och upprätthålla gemensamma centraliserade marknadsaktiviteter, såsom en virtuell marknadsplats, en balanseringsmarknad och balansavräkning. Den regionala marknadsmodellen förutsätter också arrangemang mellan överföringsnätsinnehavarna för att ersätta nätsinnehavare genom vilkas område gasöverföringen sker och som har hand om gastransitering via sitt eget nät, men som inte fakturerar gastransportörerna direkt för den gas som överförs via nätet. Marknadsmodellen förutsätter därför att överföringsnätsinnehavarna i regionen sinsemellan utreder transitflödena och de kostnader de medför för överföringsnätsinnehavarna samt kommer överens om betalningsarrangemang där överföringsnätsinnehavarna ersätter varandra för dessa kostnader.

Etableringen av en region kräver ett omfattande samarbete mellan de medlemsstater som ansluter sig till marknadsområdet både på regeringsnivå och mellan tillsynsmyndigheterna och mellan överföringsnätsinnehavarna. Marknadszonsmodellen kräver därför betydande politisk vilja från alla fyra medlemsstater för att skapa det samarbete och de gemensamma bestämmelser som behövs.

Organisering av tillträde till nätet

När man frångår undantaget i fråga om enskilda marknader upphör även undantaget från att organisera tillträde till naturgasnätet. Enligt artikel 32 i naturgasmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystem och LNG-anläggningar grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla kunder och som ska tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Det finns inga alternativ för hur tillträdet till nätet ska genomföras,

eftersom tredje parts tillträde till nätet enligt artikel 37 i direktivet ska möjliggöras för alla kunder när marknaden öppnas.

Åtskillnad av nätinnehavare

Åtskillnad av överföringsnätsinnehavare

Naturgasmarknadsdirektivet ger medlemsstaterna tre huvudsakliga alternativ för att verkställa åtskillnaden av överföringsnäten: effektiv åtskillnad (TSO-modellen), oberoende systemansvarig (ISO-modellen) och oberoende systemansvarig för överföringssystem (ITO-modellen).

Effektiv åtskillnad (TSO-modellen) förutsätter att naturgasleverantörerna inte utövar bestämmande inflytande i överföringsnätet eller rösträtt i organet eller utser ledamöter till nätinnehavarens organ. Minoritetsägande av överföringsnätet är i sig möjligt för dem, och ägaren har också rätt att få dividendinkomster för överföringsnätet. För att utse en oberoende systemansvarig (ISO-modellen) krävs å sin sida att en separat operatör tar över överföringsnätet och i praktiken ansvarar för all överföringsnätverksamhet, inklusive investeringsbeslut. Överföringsnätets ägare förblir ägare och finansierar investeringarna, men kan inte delta beslutsfattande om operationen av nätet och investeringar. När en oberoende systemansvarig för överföringssystem (ITO-modellen) utses behåller den överföringsnätsinnehavare som helt eller delvis ägs av naturgasleverantörerna överföringsnätet, men deras rättigheter att utöva beslutanderätten i fråga om nätet begränsas till ärenden som påverkar ägandets värde. I ITO-modellen får naturgasleverantörerna inte delta i det praktiska beslutsfattandet om överföringsnätet och centrala beslut såsom investeringsplaner måste godkännas av den nationella tillsynsmyndigheten.

Det finns vissa undantag från begränsningarna av ägandet av överföringsnätet. Det föreslås att begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rösträtten eller utnämningrätten inte ska gälla medlemsstaten eller ett annat offentligt organ, om denna har utsett två separata offentliga organ som å ena sidan ansvarar för överföringsnätsinnehavarens angelägenheter och å andra sidan naturgasförsäljningsföretagets angelägenheter. När det gäller staten kan till exempel två olika ministerier uppfylla detta krav.

I princip kan medlemsstaterna använda alla åtskillnadsalternativ så länge förutsättningarna uppfylls. När åtskillnad väl har gjorts i ägandehänseende kan överföringsnätsinnehavaren dock inte längre genom lagstiftning åläggas att ändra företagsstrukturen så att den motsvarar alternativen ISO eller ITO.

Den centrala principen i åtskillnadsreglerna är att regleringen av överföringsnätsinnehavaren stramas åt ju mindre oberoende den åtskillnadsmodell som överföringsnätsinnehavaren följer ger. För en de facto åtskild överföringsnätsinnehavare gäller reglering på basnivå och myndighetstillsyn. För överföringsnätsinnehavare och ägare som följer ISO-modellen gäller kompletterande reglering och tillsyn. För överföringsnätsinnehavare och ägare som följer ITO-modellen gäller den striktaste kompletterande regleringen och tillsynen.

I Finland gäller regelverket om åtskillnad av överföringsnätsinnehavare Gasum Oy, som ägs helt av staten, samt det statliga bolaget Baltic Connector Oy, som äger gasledningen Balticconnector när den är klar.

För överföringsnätsinnehavare som följer modellen med effektiv åtskillnad gäller ingen extra reglering, så överföringsnätsinnehavarna har den största friheten att planera sin affärsverksamhet och sina investeringar. Överföringsnätsinnehavarens investeringsplaner behöver inte godkännas av Energimyndigheten. Modellen är den starkaste, mest effektiva och mest transparenta åtskillnadsmodellen och garanterar att överföringsnätet får störst oberoende vad gäller

intressen som har att göra med naturgasleveransen. Modellen har en tydlig rollfördelning, ansvar och incitament mellan överföringsnätsinnehavaren och dem som säljer naturgasen, vilket gör att det inte uppstår intressekonflikter i överföringsnätsinnehavarens verksamhet mellan försäljningsbolaget som är ägare och andra nätanvändare. Av dessa orsaker uppfylls överföringsnätsinnehavarens uppgift som marknadsutvecklare bäst i den modellen. För överföringsnätets användare är modellen också det mest kostnadseffektiva sättet att genomföra åtskillnad av överföringsnätet. Modellen har både de lägsta administrativa kostnaderna för bolaget och de lägsta kostnaderna för myndighetstillsynen. De överföringsnät som staten äger kan i modellen koncentreras till ett överföringsnätsbolag. Även om överföringsnätet utgör ett strategiskt ägande för staten, begränsar inte ett separat ägt överföringsnät en minskning av försäljningsbolagets ägande eller en försäljning av försäljningsbolaget. Enligt elmarknadslagen kan åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren enbart genomföras i enlighet med TSO-modellen. Fingrid Oyj, där staten är majoritetsägare, fungerar som åtskild innehavare av elöverföringsnätet enligt TSO-modellen.

ISO-modellen förutsätter att en nationell tillsynsmyndighet styr planeringen av överföringsnätsinnehavarens investeringar så att de är en del av Energimyndighetens förhandsgodkända utvecklingsplaner för nätet. Eftersom beslutsförfarandet begränsar ägarnas rättigheter krävs bolagsrättslig specialreglering om ISO-modellen väljs, eftersom överföringsnätets ägare åläggs att godkänna finansiering av investeringar i överföringsnätet som andra fattat beslut om eller att låta andra genomföra dessa investeringar i överföringsnätet. Modellen garanterar mycket väl god transparens i överföringsnätsverksamheten och trovärdigt oberoende av de intressen försäljningen av naturgasen har. Överföringsnätsinnehavarens uppgift som marknadsutvecklare uppfylls därför väl i modellen. Modellen omfattar emellertid en inbyggd intressekonflikt mellan överföringsnätets ägare och dess operatör, eftersom nätoperatören och tillsynsmyndigheten beslutar om nätinvesteringarna, men däremot inte vare sig finansierar investeringarna eller bär riskerna för dem. Jämfört med TSO-modellen medför modellen merkostnader för överföringsnätets användare, eftersom en mer komplicerad bolagsstruktur medför administrativa merkostnader för nätbolagen och för myndighetstillsynen. Statligt överföringsnätsägande förutsätter att staten driver två eller tre separata bolag. På grund av det överföringsnätsägande som ingår i koncernen är det inte möjligt att sälja försäljningsbolaget. Delvis genomförd åtskillnad försvårar också ett minskat ägande i försäljningsbolaget.

Överföringsnätsinnehavaren kan fortsätta äga naturgasförsäljningsbolaget om ITO-modellen väljs som åtskillnadsalternativ för överföringsnätsinnehavaren. I överföringsnätsinnehavarens beslutsfattande kan det dock närmast delta i det tillsynsorgan som ser till att värdet på ägarens egendom tryggas i bolaget. Bolaget regleras kraftigt. ISO-modellen förutsätter att en nationell tillsynsmyndighet styr planeringen av överföringsnätsinnehavarens investeringar så att de är en del av Energimyndighetens förhandsgodkända utvecklingsplaner för nätet. Med ITO-modellen är det svårt att göra överföringsnätsinnehavaren oberoende av de intressen naturgasförsäljningsbolagets ägare har på ett sätt som är trovärdigt ur de övriga marknadsparternas perspektiv. Ett ITO-bolag har inte det incitament som behövs för att utveckla naturgasmarknaden med tanke på vad som är fördelaktigt för hela marknaden. Den intressekonflikt vertikal integration orsakar mellan det försäljningsbolag som är ägare och de övriga nätanvändarna kan inte undanröjas helt. Å andra sidan begränsas också ägarens möjligheter att utnyttja nätegendomen kraftigt, eftersom ITO-bolag regleras kraftigt. Jämfört med TSO-modellen medför modellen klara merkostnader för dem som använder överföringsnätet, eftersom en mer avancerad bolagsstruktur medför administrativa merkostnader för nätföretagen och för myndighetstillsynen. För att staten ska kunna äga överföringsnätet krävs två separata bolag. På grund av det överföringsnätsägande som ingår i koncernen är det inte möjligt att sälja försäljningsbolaget. Delvis genomförd åtskillnad försvårar också ett minskat ägande i försäljningsbolaget.

Tillsyn över och åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren enligt modellen för effektiv åtskillnad (TSO) orsakar Energimyndigheten merkostnader på 105 000 euro årligen. Överföringsnätsinnehavarens tillsynskostnader stiger avsevärt om de andra åtskillnadsmodellerna används. Om överföringsnätsinnehavaren skiljs åt enligt modellen med oberoende systemansvarig (ISO), medför det efter åtskillnaden en årlig kostnad på 75 000 euro utöver den ovan nämnda. Om överföringsnätsinnehavaren däremot skiljs åt enligt modellen med oberoende systemansvarig för överföringssystem (ITO), uppstår det efter åtskillnaden en merkostnad på 155 000 euro årligen jämfört med TSO-alternativet. Dessa kostnader höjer överföringsnätsinnehavarens tillsynsavgift och därigenom de överföringsavgifter som överföringsnätsinnehavaren uppbär av sina kunder med motsvarande summor.

Tillsynen och åtskillnaden av överföringsnätsinnehavaren uppskattas öka Energimyndighetens behov av personal som övervakar marknaden med ett årsverke, om åtskillnaden av överföringsnätet sker i enlighet med modellen för effektiv åtskillnad (TSO). Om överföringsnätsinnehavaren skiljs åt i enlighet med modellen för oberoende systemansvarig (ISO), uppstår det efter åtskillnaden ett permanent behov av en tilläggsresurs på 1,5—2 årsverken. Om överföringsnätsinnehavaren däremot skiljs åt i enlighet med modellen för oberoende systemansvarig för överföringssystem (ITO), uppstår det efter åtskillnaden ett permanent behov av en tilläggsresurs på 2,5—3 årsverken.

De policyalternativ beträffande tidsplanen för åtskillnaden av överföringsnätsinnehavaren som lyfts fram under beredningen är desamma som alternativen för öppnandet av marknaden. En viktig milstolpe för åtskillnaden av överföringsnätsinnehavaren är början av 2020 när gasledningen Balticconnector enligt planerna tas i bruk och naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. Gasledningen Balticconnector ger Finland tillgång till en ny importkälla för naturgas i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent, i LNG-terminalen i Klaipeda i Litauen. Det undantag som direktivet medger upphör utan särskilda åtgärder i det fall att en extern huvudleverantörs marknadsandel sjunker till 75 procent eller under. Som en alternativ policy har de lagts fram att Finland kan fortsätta tillämpa undantaget i fråga om åtskillnad av överföringsnätsinnehavare tills projekten som gäller Balticconnector samt GIPL-ledningen mellan Polen och Litauen genomförs. Detta uppskattas enligt projektplanerna ske senast i slutet av 2021. Den rättsliga grunden för att tillämpa det sistnämnda alternativet skulle emellertid vara osäker, eftersom det skulle kräva att artikel 49 i direktivet tolkas så att importkapaciteten för LNG-terminalen i Klaipeda inte ska anses påverka naturgasleverantörernas marknadsandelar i Finland.

Frågan om säkerställande av icke-diskriminerande verksamhet från överföringsnätsinnehavarens sida är till sitt innehåll betydande redan innan marknaden öppnas, eftersom de utvecklingsåtgärder som syftar till att öppna marknaden måste inledas flera år innan marknaden slutligen öppnas. Överföringsnätsinnehavaren har en central roll i utvecklingen av procedurerna och marknadsinfrastrukturen på den marknad som öppnas för konkurrens. Åtskillnaden av överföringsnätsinnehavaren är därför en central åtgärd i det inledande skedet av marknadsutvecklingen. Genom åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren innan marknaden öppnas främjar man investeringar i marknadsinfrastruktur som ett öppnande av marknaden kräver och utvecklingen av gemensamma uppgifter som har att göra med utvecklingen av marknaden, såsom att underhålla handelsplatser, utveckla balansavräkning och utbyta information, på ett oberoende sätt som är trovärdigt ur konkurrenternas perspektiv. Kravet på åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren kan i det här alternativet träda i kraft från och med början av 2020.

Åtskillnad för systemansvariga för distributionssystem

I Finland finns 24 systemansvariga för distributionssystem för naturgas. Naturgasmarknadsdirektivet ger möjlighet att låta bli att tillämpa bestämmelserna om åtskillnad i juridiskt och funktionellt avseende för systemansvariga för distributionssystem på naturgasföretag som har mindre än 100 000 kunder. I så fall kan åtskillnaden enbart genomföras bokföringsmässigt. I Finland har alla naturgasföretag mindre än 100 000 kunder, så undantaget kan fortsätta vara i kraft.

Ett annat alternativ är att införa bestämmelser om åtskillnad i juridiskt och funktionellt avseende för distributionsnätsinnehavare. Då är distributionsnätsinnehavarna mer oberoende beträffande försäljningen av naturgas. I relation till hur små distributionsföretagen i Finland är medför regleringen emellertid en betydande ökad administrativ börda för distributionsföretagen och merkostnader för naturgasanvändare som är anslutna till distributionssystemen. Med beaktande av distributionsföretagens ringa storlek är den nytta för marknadens funktion som uppnås med extra åtskillnadskrav en mindre börda än den som tilläggskrav medför.

Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

I Finland finns för tillfället en LNG-terminal som inte är ansluten till naturgasnätet. Dessutom håller en annan LNG-terminal som inte kommer att anslutas till naturgasnätet på att byggas. Båda terminalerna har beviljats statligt investeringsstöd.

Inkludering av LNG-anläggningar som är utanför nätet i regleringen av naturgasmarknaden har tagits upp av kommissionen när förutsättningarna för att bevilja statliga stöd till utomstående anläggningar har fastställts. Kommissionen har ansett att EU:s regler om statligt stöd kräver att naturgasmarknadsregleringen även ska sträcka sig till LNG-anläggningar som står utanför nätet om de beviljas statligt stöd. I reglerna om statligt stöd betonas i synnerhet vikten av tillgång till öppna tjänster och verifierade tariffer. Naturgasmarknadslagens tillämpningsområde måste breddas så att det också omfattar tillträde till LNG-anläggningar som befinner sig utanför naturgasnätet, för att förutsättningen för fullständig reglering i enlighet med naturgasmarknadsdirektivet som kommissionen satt som villkor för beviljande av statligt stöd ska uppfyllas.

I en sådan här situation kan man som första regleringsalternativ se att naturgasmarknadslagen och EU:s krav i lagstiftningen om den inre marknaden för naturgas ska tillämpas på alla LNG-anläggningar som står utanför naturgasnätet. Som ett andra regleringsalternativ är det möjligt att separat föreskriva att kraven i naturgasmarknadslagen och EU:s lagstiftning om den inre marknaden för naturgas bara tillämpas på de LNG-anläggningar som står utanför naturgasnätet och som har beviljats statligt stöd från antingen nationella medel eller unionens medel. Båda alternativen ger möjlighet att utfärda bestämmelser i frågor som omfattas av den nationella lagstiftningsbehörigheten och som beaktar särdragen i infrastrukturen hos LNG-anläggningar som står utanför naturgasnätet till de delar som de avviker från infrastrukturen i naturgasnätet. En sådan möjlighet finns däremot inte i bestämmelserna i EU:s direkt förpliktande lagstiftning om den inre marknaden för naturgas, i synnerhet naturgasförordningen 715/2009 och de förordningar som kommissionen utfärdat med stöd av den.

Naturgasavtal och konsumentskydd

För att marknaden ska kunna öppnas måste bestämmelser om detaljförsäljning av naturgas och distributionssystemets tjänster som regleringen av naturgasavtal förutsätter läggas till i naturgasmarknadslagen. På grund av den ökande inmatningen av biogas och kondenserad naturgas

i nätet måste dessutom minimikrav i distributionsavtalen som fastställer naturgasens kvalitet fogas till naturgasmarknadslagen. Det här förenhetligar avtalsvillkoren för detaljförsäljarna och de systemansvariga för distributionssystemen och underlättar delvis arbetet med att utarbeta nya avtalsvillkor både för näringsidkarna och de myndigheter som övervakar avtalsvillkoren. Om enhetliga minimiavtalsvillkor används främjar det detaljmarknadens funktionalitet och tryggar konsumenternas och andra småförbrukares ställning på marknaden.

Ett alternativ är att låta regleringen av avtalsvillkoren för detaljförsäljning av naturgas, med undantag av minimikraven i naturgasmarknadsdirektivet, enbart bestämmas av regleringen av avtalsvillkoren i konsumentskyddslagstiftningen. Enligt det alternativet görs avtalsvillkoren huvudsakligen upp i ett förhandlat förfarande mellan branschorganisationen och konsumentombudsmannen. Konsumentombudsmannens befogenhet sträcker sig då till sådana villkor som gäller konsumenterna. Övriga småförbrukare ställs i det här alternativet utanför regleringen av minimikraven i avtalsvillkoren.

Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas

I fråga om regleringen av höjningen av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas gäller det att välja om regleringen i enlighet med den nuvarande lagstiftningen ska begränsas till enbart konsumentkunder eller om den även ska gälla andra nätanvändare. Det senare alternativet innebär att regleringen även gäller andra nätinnehavare, vilkas direkta kunder uteslutande består av företag. Sådana nät är överföringsnät och högspänningsdistributionsnät samt, som en egen separat grupp, slutna distributionsnät. På grund av punktprissättningen inverkar de avgifter som uppbärs för överföringsnäten som genomfaktureringsposter på alla el- och naturgasanvändare och elproducenter samt högspänningsdistributionsnätens avgifter på distributionssystem som är deras kunder, elanvändare och elproducenter. De slutna distributionsnäten utgörs i regel av industriella distributionsnät, som förutom i enstaka fall inte är konsumentkunder.

Granskningen av vad som är en godtagbar höjning kan i enlighet med konsumentskyddslagen genomföras på grundval av tjänstens pris inklusive skatt eller alternativt genom att lämna punktskatter av genomfaktureringsstyp, försörjningsberedskapsavgift och mervärdesskatt utanför.

3.3 De viktigaste förslagen

Upphörande av undantaget som gäller enskilda marknader samt öppnande av naturgasmarknaden

Det föreslås att Finland öppnar sin naturgasmarknad för konkurrens i enlighet med målen i den nationella energi- och klimatstrategin. Det föreslås att Finlands naturgasmarknad öppnas upp för konkurrens i enlighet med Europeiska unionens bestämmelser om den inre marknaden för naturgas i början av 2020, alltså när ledningsförbindelsen från Finland till de baltiska ländernas gasnät enligt uppskattning tas i bruk. Samtidigt upphör tillämpningen av undantagen för enskilda marknader enligt naturgasmarknadsdirektivet för Finlands del. När tillämpningen av undantaget upphör börjar också Europeiska unionens naturgasnätetsförordning och nätföreskrifterna som utfärdats med stöd av den tillämpas i sin helhet i Finland. Genom de här åtgärderna blir det möjligt att utnyttja Balticconnector och gasinfrastrukturen i Baltikum efter att ledningsförbindelsen har tagits i bruk.

Rätten att tillämpa undantaget för enskilda marknader i överensstämmelse med naturgasmarknadsdirektivet upphör för Finlands del utan särskilda åtgärder i det fall att en extern huvudleverantörs marknadsandel sjunker till 75 procent eller under. Gasledningen Balticconnector ger

Finland tillgång till en ny importkälla för naturgas i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent, i LNG-terminalen i Klaipeda i Litauen. Enligt den alternativa policy som lyftes fram under beredningen upphör de undantag som direktivet medger utan särskilda åtgärder när projekten som gäller Balticconnector samt GIPL-ledningen mellan Polen och Litauen genomförs. Detta uppskattas enligt projektplanerna ske senast i slutet av 2021. Den rättsliga grunden för att tillämpa det sistnämnda alternativet skulle emellertid vara osäker, eftersom det skulle kräva att artikel 49 i direktivet tolkas så att importkapaciteten för LNG-terminalen i Klaipeda inte ska anses påverka naturgasleverantörernas marknadsandelar i Finland.

Tillträde till naturgasnäten

Enligt förslaget utvidgas nätinnehavarens överföringsskyldighet till att gälla alla kunder från och med början av 2020. I lagen ska det dessutom ingå bestämmelser som garanterar kunden möjlighet att få naturgasleveranser från naturgasföretag via en separat linje, om den nätinnehavare som verkar i området har nekats tillträde till sitt nät. Tredje parts tillträde till överförings- och distributionsnät ska grunda sig på ett system som bygger på de offentliggjorda tarifferna och som tillämpas opartiskt och icke-diskriminerande mellan nätanvändarna. Ett krav på nättillträde är att kunden omfattas av naturgasmätning genom fjärravläsning. Alla kunder har om de så önskar möjlighet att skaffa en fjärravläsbar mätare och få tillträde till ett fjärravläsningssystem. I distributionssystemet samlas mätkostnaderna i fortsättningen in i form av en separat mätavgift.

Tillträde till fastigheters naturgasnät

I propositionen föreslås att den nya naturgasmarknadslagen också ska omfatta bestämmelser om slutna distributionssystem. De undantag som naturgasmarknadslagen tillåter från vissa av kraven på reglering som gäller distributionsnätinnehavare ska tillämpas på slutna distributionssystem. Tillträde till slutna distributionsnät föreslås grunda sig på ett förhandlingsbaserat förfarande istället för offentliggjorda tariffer. Innehavaren av ett slutet distributionsnät tvingas dock att övergå till ett system som grundar sig på offentliggjorda tariffer om Energimyndigheten utifrån krav från en av kunderna i innehavarens slutna distributionsnät har fastställt villkor och metoder för att beräkna tarifferna för nätinnehavaren. På det sättet möjliggör de nya bestämmelser som gäller slutna distributionsnät en reglering som är lindrigare än den allmänna nätregleringen i en del av industrins och servicesektorns egna distributionsnät.

Enligt den gällande naturgasmarknadslagen står fastigheters interna naturgasnät utanför naturgasmarknadslagens tillämpningsområde. Förslaget gör det möjligt för naturgasanvändare att konkurrensutsätta naturgasupphandlingen i naturgasnäten i sådana fastigheter där fastighetsinnehavaren genom avtal eller på annat sätt har begränsat försäljningen av naturgas till de grupper fastighetsinnehavaren anvisar. Enligt förslaget ska slutanvändaren ha möjlighet att ingå ett avtal där naturgasleveransen sker via distributionsnätinnehavarens distributionsnät. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den tolkning EU-domstolen fastställt angående ordnande av tillträde till nätet.

Partimarknad för naturgas

Allmänt

I statsrådets redogörelse om nationell energi- och klimatstrategi fram till 2030 har Juha Sipiläs regering satt som mål att skapa en regional gasmarknad i Finland och de baltiska länderna. I regeringens proposition föreslås en reglering enligt vilken bestämmelserna om öppnande av naturgasmarknaden dock i det inledande skedet bygger på modellen med sammanlänkade nat-

ionella marknader. I bestämmelserna bereder man sig emellertid på att Finland och de baltiska länderna senare avtalar om bildning av ett gemensamt naturgasmarknadsområde i överensstämmelse med målet i den energi- och klimatstrategi som regeringen lagt fram. De föreslagna bestämmelserna gör det möjligt att bilda ett gemensamt marknadsområde utan att naturgasmarknadslagen behöver ändras särskilt för detta ändamål. Detta regleringssätt säkerställer att det omfattande beredningsarbete som siktar på att naturgasmarknaden ska öppnas fortskrider oavsett hur beslutet om ett gemensamt marknadsområde med de baltiska länderna fortskrider.

Det föreslås att bestämmelser ska läggas till i lagstiftningen som gör det möjligt med en nationell marknadsplats, balanseringstjänster och naturgasbalansavräkning, att nominera antalet naturgasleveranser och fördela överföringskapaciteten, förutspå hur många leveranser som hamnar utanför fjärravläsningsystemet och göra en utjämningsberäkning, ha ett överförings-tariffsystem som bygger på inmatnings-uttagsmodellen, byta naturgasleverantör och reglera det informationsutbyte som marknaden kräver.

Nationell marknadsplats

Den virtuella mittpunkten för Finlands naturgassystem ska fungera som naturgasmarknadens marknadsplats. Man tänker sig att naturgashandeln ska ske i naturgassystemets virtuella mittpunkt. Det ska vara den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens uppgift att upprätthålla marknadsplatsens verksamhet. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska med Energimyndighetens tillstånd kunna överföra uppgifterna med att upprätthålla den nationella marknadsplatsen till ett gemensamt företag som ägs tillsammans med överföringsnätsinnehavarna i de baltiska länderna, om den regionala naturgasmarknaden blir verklighet.

På naturgasmarknaden kan man etablera en naturgasbörss för multilateral naturgashandel. Parterna ska ha möjlighet till naturgashandel både på börserna och genom bilaterala avtal.

Naturgasmarknadslagen ska reglera den fysiska naturgashandeln, men inte handeln med naturgasderivat.

Balanseringstjänster och hantering av naturgasbalansen

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska organisera gasbalanshanteringen i naturgassystemet. Överföringsnätsinnehavaren ska vidta balanshanteringsåtgärder för att hålla överföringsnätet inom de verksamhetsgränser som fastställts för det under balansavräkningsperioden. Till den systemansvarigas uppgifter hör att organisera anskaffningen och leveransen av den balansgas som behövs för naturgassystemets och naturgasmarknadsparternas balanshantering samt att organisera handeln med balansgas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Köp och försäljning av balansgas ska ske till marknadspris inklusive den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens marginal och elementet som styr balansen.

Balansansvaret för naturgassystemet kan skötas av endast en part inom naturgassystemet. Uppgiften ska organiseras så att marknadsparternas affärshemligheter om gashandeln som den systemansvariga får i sin besittning inte överlämnas till konkurrenter.

Den systemansvarige överföringsnätsinnehavaren ansvarar också för balansavräkningen för naturgassystemet. I balansavräkningen för naturgassystemet utreds naturgassystemets balans för varje balansavräkningsperiod och naturgasbalansen för de naturgasmarknadsparter som är verksamma i naturgassystemet. I Finland införs en centraliserad naturgasbalansavräkning när naturgashandeln öppnas. En centraliserad balansavräkning leder i Finland till en totalekonomiskt förmånligare lösning än ett alternativ där det bestäms att distributionsnätets balansavräkning ska skötas av mindre distributionsnätsinnehavare. Det föreslås att man i samband med

införandet av EU-lagstiftningen om balanshantering ska övergå till att tillämpa en balansavräkningsperiod som bygger på ett gasdygn enligt EU-bestämmelserna om naturgasnät i stället för den nuvarande balansavräkningsperioden på en timme. Med gasdygn avses under vinterhalvåret tiden mellan kl. 5.00 och kl. 5.00 följande dag koordinerad universell tid (UTC) och under den period då sommartid tillämpas tiden mellan kl. 4.00 och kl. 4.00 följande dag koordinerad universell tid (UTC).

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska med Energimyndighetens tillstånd kunna överföra uppgifterna med att upprätthålla balanseringstjänsterna och göra balansavräkningen för naturgassystemet till ett gemensamt företag som ägs tillsammans med överföringsnätsinnehavarna i de baltiska länderna, om den regionala naturgasmarknaden blir verklighet.

Nominering av antalet naturgasleveranser och fördelning av överföringskapaciteten

I propositionen föreslås bestämmelser som gör det möjligt att utfärda bestämmelser om nominering av antalet naturgasleveranser och fördelning av överföringskapaciteten. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren bör få uppgifter om naturgasleverantörernas och transportörernas planerade fysiska leveranser i systemet under varje balansavräkningsperiod (nominering). De som använder överföringssystemet får avtala om inmatnings- och uttagskapaciteterna separat. Samtidigt allokeras inmatnings- och uttagskapaciteterna separat så att gastransporten inte är bunden till vissa transportrutter. Inmatning och uttag i distributionsnäten ska också ingå i förfarandet beträffande nominering och fördelning av överföringskapaciteten.

Överföringstariffsystem som bygger på inmatnings-uttagsmodellen

Det föreslås att ett överföringstariffsystem som bygger på inmatnings-uttagsmodellen och som naturgasnätsförordningen förutsätter införs i samband med att naturgasmarknaden öppnas. För att gas från olika leverantörer ska komma in i naturgassystemet utan diskriminering ska även distributionsnäten omfattas av inmatnings-uttagstariffen. Inmatningsavgiften ska även uppbäras för naturgas som importeras via den ryska ledningsförbindelsen.

Naturgasmarknadslagen ska inte innehålla bestämmelser om en tariffmodell som ska tillämpas i överföringsnätet. Överföringstarifferna för den gas som överförs i Finlands naturgassystem bygger i nuläget på så kallade frimärkestariffer som är oberoende av avståndet. I fortsättningen kan man vid behov övergå till att även tillämpa någon annan tariffmodell som överensstämmer med nätföreskriften (TAR) om överföringstariffstrukturer. I distributionsnäten ska dock tariffer som är oberoende av avstånd tillämpas fortsatt. Dessutom ska principen för prissättning av anslutningspunkter tillämpas fortsättningsvis. Med punktprissättning kan kunden få alla överförings- och distributionstjänster från den nätinnehavare till vars nät kunden har anslutit sig.

Byte av naturgasleverantör

I propositionen föreslås bestämmelser om byte av naturgasleverantör. Nätinnehavaren ska inte få ta ut en separat avgift för prestationer som hänför sig till ett byte av naturgasleverantör.

Informationsutbyte på naturgasmarknaden

I propositionen föreslås att bestämmelser om informationsutbyte på naturgasmarknaden utfärdas. På en naturgasmarknad som har öppnats för konkurrens behövs informationsutbyte mellan naturgasanvändarna, naturgasleverantörerna, innehavarna av LNG-anläggningar och den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren om kapacitetsreservationer, nominering av gasmängder, överföring av gas i systemet samt om levererade gasmängder. Balansavräkningen

och balansgasleveranserna förutsätter också informationsutbyte parterna emellan. Informationsutbytet om parternas marknadsoperationer utgör en väsentlig del av den marknad som öppnats för konkurrens i naturgassystemet. Naturgasmarknadslagen och de bestämmelser som ges med stöd av den föreslås fastställa produktionen av dessa tjänster samt parternas ansvar och skyldigheter. För att informationssystemen och processerna ska vara effektiva ska marknadens ringa storlek tas i beaktande när förfarandena upprättas. På grund av marknadens ringa storlek ska produktionen av tjänsterna koncentreras till den systemansvariga överföringsinnehavaren, som också har en skyldighet att utveckla dessa system. För att tjänsteproduktionen ska kunna koncentreras förutsätts det emellertid att överföringsnätinnehavaren har skilts från naturgasförsäljningsbolaget. Då kan överföringsnätinnehavaren hantera affärstransaktioner som avser sinsemellan konkurrerande naturgasleverantörer och anknytande information om deras marknadsställning på ett neutralt sätt. Den systemansvariga överföringsnätinnehavaren ska även kunna producera dessa tjänster i samarbete med baltiska överföringsnätinnehavare inom ramen för den gemensamma regionala marknaden, och vad det centraliserade informationsutbytet beträffar i samarbete med en datahub-operatör som producerar centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln i Finland.

Naturgasnät

Vad nätinnehavarna beträffar slopas specialkravet som ingår i naturgasmarknadslagen enligt vilket nätinnehavarens driftsövervakare ska vara anställd av bolaget. Det föreslås att nätinnehavaren i fortsättningen ska kunna utse en driftsövervakare som köpt tjänst för sitt naturgasnät enligt det förfarande som avses i 39 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).

Åtskillnad av överföringsnätinnehavare

I propositionen föreslås att naturgasmarknadslagstiftningen ska innehålla bestämmelser genom vilka Finland slopar tillämpningen av undantaget för åtskilda marknader i överensstämmelse med naturgasmarknadsdirektivet i åtskillnaden av innehavare av överföringsnät för naturgas från och med början av 2020. Överföringsnätet för naturgas som ägs av det statliga bolaget Gasum ska skiljas åt från produktionen och försäljningen av naturgas i enlighet med modellen för effektiv åtskillnad i naturgasmarknadsdirektivet. Bestämmelser om åtskillnad av överföringsnätinnehavare tas med i den nya lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas.

Genom att välja modellen effektiv åtskillnad vid åtskillnad av överföringsnätinnehavare säkerställer man att överföringsnätinnehavaren upprätthåller marknadsplatserna på ett sätt som är neutralt för nya aktörer på marknaden och att utvecklingen av överföringssystemet för naturgas och marknaden är fördelaktig för hela naturgasmarknaden. Enligt modellen med effektiv åtskillnad riktas ingen extra reglering mot överföringsnätinnehavaren, så överföringsnätinnehavaren har den största handlingsfriheten i planeringen av sin affärsverksamhet och sina investeringar. Modellen är den starkaste, mest effektiva och mest transparenta åtskillnadsmodellen och garanterar att överföringsnätet får störst oberoende vad gäller intressen som har att göra med naturgasleveransen. Modellen har en tydlig rollfördelning, ansvar och incitament mellan överföringsnätinnehavaren och naturgasleverantörerna, vilket gör att det inte uppstår intressekonflikter i överföringsnätinnehavarens verksamhet mellan försäljningsbolaget som är ägare och övriga nätanvändare. Av dessa orsaker uppfylls överföringsnätinnehavarens uppgift som marknadsutvecklare bäst i den modellen. Modellen är också det mest kostnadseffektiva sättet för överföringsnätets användare att skilja åt överföringsnätet. Både bolagets administrativa kostnader och kostnaderna för myndighetstillsynen är mindre i modellen. I modellen kan de överföringsnät som staten äger koncentreras till ett överföringsnätbolag. Även

om överföringsnätet är ett strategiskt ägande för staten, begränsar inte ett separat ägt överföringsnät en minskning av försäljningsbolagets ägande eller försäljning av försäljningsbolaget.

Åtgärder som siktar på att utveckla öppnandet av naturgasmarknaden måste inledas flera år innan marknaden slutligen öppnas. Överföringsnätsinnehavaren har en central roll i utvecklingen av procedurerna och marknadsinfrastrukturen på den marknad som öppnas för konkurrens. Åtskillnaden av överföringsnätsinnehavaren är därför en central åtgärd i det inledande skedet av marknadsutvecklingen. Genom åtskillnad av överföringsnätsinnehavaren innan marknaden öppnas främjar man investeringar i marknadsinfrastruktur som ett öppnande av marknaden kräver och utvecklingen av gemensamma uppgifter som har att göra med utvecklingen av marknaden, såsom att underhålla handelsplatser, utveckla balansavräkning och utbyta information, på ett oberoende sätt som är trovärdigt för nykomlingar på marknaden och andra aktörer som planerar investeringar.

Rätten att tillämpa undantaget för åtskillnad av överföringsnätsinnehavare upphör för Finlands del utan särskilda åtgärder i det fall att en extern huvudleverantörs marknadsandel sjunker till 75 procent eller under. Gasledningen Balticconnector ger Finland tillgång till en ny importkälla för naturgas i en utsträckning som motsvarar en marknadsandel på minst 25 procent, i LNG-terminalen i Klaipeda i Litauen. Enligt den alternativa policy som lyftes fram under beredningen upphör de undantag som direktivet medger utan särskilda åtgärder när projekten som gäller Balticconnector samt GIPL-ledningen mellan Polen och Litauen genomförs. Detta uppskattas enligt projektplanerna ske senast i slutet av 2021. Den rättsliga grunden för att tillämpa det sistnämnda alternativet skulle emellertid vara osäker, eftersom det skulle kräva att artikel 49 i direktivet tolkas så att importkapaciteten för LNG-terminalen i Klaipeda inte ska anses påverka naturgasleverantörernas marknadsandelar i Finland.

Reglering av distributionsnäten

Med propositionen försöker man lätta på regleringen av distributionsnäten inom den ram som naturgasmarknadsdirektivet tillåter. Direktivets bestämmelser ger medlemsstaterna möjlighet att avvika från bestämmelserna om juridisk och funktionell åtskillnad av distributionsnätsinnehavarna för sådana integrerade företag som har mindre än 100 000 kunder som är anslutna till sitt distributionsnät. Eftersom alla företag inom naturgasbranschen i Finland fortfarande har mindre än 100 000 kunder, fortsätter man tillämpa undantaget om juridisk och funktionell åtskillnad av distributionsnätsinnehavarna. Därmed gäller enbart direktivets krav på särredovisning distributionsnäten.

I propositionen föreslås nya bestämmelser om slutna distributionsnät i naturgasmarknadslagen. Bestämmelser om slutna distributionsnät möjliggör lindrigare reglering än den allmänna nätregleringen i en del av industrins och servicesektorns egna distributionsnät, som inte levererar naturgas till konsumenter. I regel ska tillträde till nätet som grundar sig på offentliggjorda tariffer inte tillämpas på slutna distributionsnät, inte heller förfarandet för godkännande av metoderna för tariffberäkning. Ett slutet distributionsnät ska emellertid omfattas av regleringsmodellen som direktivet fastställer ifall en av det slutna distributionsnätets kunder framför ett krav på det hos Energimyndigheten.

Dessutom föreslås bestämmelser om separata linjer i naturgasmarknadslagen. Bestämmelserna underlättar för naturgasanvändarna att bygga egna anslutningar och gör regleringen av dessa ledningar lindrigare.

Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

På grund av EU:s regler om statligt stöd föreslås att naturgasmarknadslagens tillämpningsområde utvidgas till att även gälla sådana LNG-anläggningar som inte är anslutna till naturgasnätet. Lagen tillämpas däremot inte på sådana LNG-anläggningar som faller utanför definitionen och som tjänar slutförbrukarnas egen förbrukning, då anläggningarna inte används för import av naturgas.

Lagen ska innehålla bestämmelser om tredje parts tillträde till LNG-anläggningar. Tillträdet till LNG-anläggningarna ska förverkligas i enlighet med systemet för offentliggjorda tariffer, som fastställts i förväg av Energimyndigheten. Villkoren för tillträde till LNG-anläggningar fastställs separat för varje terminal. Villkoren för tjänsterna kan variera mellan olika terminaler inom de gränser lagstiftningen tillåter. Ett viktigt krav för villkoren för tillträde till en terminal är att leverantörerna och användarna av kondenserad naturgas (LNG) har tillgång till hela servicekedjan.

Lindring av regleringen av parti- och detaljförsäljarnas leveransskyldighet

Det ska gallras i reglerna om naturgasleveranser genom att regleringen av prissättningen i partiförsäljningen av naturgas slopas och genom att regleringen av prissättningen i detaljhandeln bara gäller leveransskyldiga försäljares småförbrukare och naturgas som levereras direkt för bostadsbruk.

Det föreslås att partiförsäljarens leveransskyldighet begränsas. Leveransskyldigheten för partiförsäljare gäller endast sådana partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i överföringsnätet och som levererar naturgas som de anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distributionsnäten. För detta ändamål ska partiförsäljaren ha offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser för naturgas samt grunder för hur de bestäms. Försäljningsvillkoren ska vara jämlika och icke-diskriminerande, och det får inte förekomma villkor eller begränsningar i dem som är ogrundade eller som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln.

Det föreslås att leveransskyldigheten för detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande begränsas i distributionsnätet till naturgas som levereras för bostadsbruk och för abonnenter som förbrukar högst 250 kilowatt. En detaljförsäljare som har betydande marknadsinflytande inom distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde får inte tillämpa en oskälig prissättning i förhållande till kunder som hör till dessa grupper.

Genom en begränsning av leveransskyldigheten har de för tillfället leveransskyldiga parti- och detaljförsäljarna bättre möjligheter att svara på konkurrensen från andra naturgasleverantörer och andra bränsleleverantörer. Det här kan förbättra naturgasens konkurrensställning i synnerhet jämfört med andra bränslen.

Trots begränsningen av leveransskyldigheten kommer konkurrenslagen och sanktionssystemet enligt den lagen fortfarande att tillämpas på tillsynen över prissättningen och villkoren inom parti- och detaljförsäljningen av naturgas. Enligt konkurrenslagen betraktas bl.a. att påtvinga någon oskäliga försäljningspriser och andra oskäliga affärsvillkor som missbruk av dominerande ställning på marknaden.

Naturgasavtal och konsumentskydd

Det föreslås att ett nytt kapitel ska läggas till i naturgasmarknadslagen om naturgasmarknadsavtal som bygger på konkurrens. Det ska innehålla centrala bestämmelser om hur man ingår, ändrar och säger upp avtal om anslutning till distributionsnätet, om naturgasdistribution och om detaljförsäljning av naturgas och vidare om påföljderna för avtalsbrott för distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren samt kunden. Bestämmelserna i konsumentavtalet ska vara tvingande till konsumentens fördel. I de övriga avtalen ska bestämmelserna i regel vara av dispositiv natur. De föreslagna bestämmelserna ska bara tillämpas om avtalsparterna inte avtalar om något annat sinsemellan.

Tillsyn över nätverksamheten och innehavarna av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar)

Naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att ett system skapas för tillträde till överförings- och distributionssystem och LNG-anläggningar grundat på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla kunder som uppfyller kraven. Genom lagstiftning kan man antingen välja att fastställa tarifferna i förväg eller att godkänna tariffernas beräkningsmetoder. I Finland används en modell som bygger på förhandsgranskningsperioder för naturgasnäten och där Energimyndigheten fastställer metoderna för nätverksamhetens produktion innan granskningsperioden inleds. När det gäller tillträdet till LNG-anläggningar tillämpas däremot ett system där Energimyndigheten i förväg godkänner tarifferna hos innehavaren av LNG-anläggningen.

I propositionen föreslås att systemet som bygger på förhandsfastställande av metoderna för nätverksamheten ska behållas. Vad distributionsnäten för naturgas beträffar är det viktigt att branschens särdrag och att distributionsnätinnehavarna är små företag beaktas i regleringen. I tillsynen över innehavare av LNG-anläggningar ska den nuvarande tillsynsmetoden som bygger på förhandsbekräftade tariffer bevaras.

Höjning av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas

I propositionen föreslås bestämmelser i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen som begränsar höjningen av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas under en granskningsperiod på 12 månader till högst 15 procent av det beskattningsbara totalpriset för överföring och distribution. Det höjningsbelopp som anses godtagbart bedöms då i regel per nätanvändargrupp. Bestämmelsen ska även gälla höjningar som riktar sig till företagskunder, eftersom distributionsnätets kunder består av konsumenter men också av företag, vilkas behov av skydd inte kan skiljas från konsumenternas. På motsvarande sätt är det motiverat att regleringen sträcker sig till överföringsnät för el och naturgas samt till högspänningsdistributionsnät, eftersom de stora prishöjningar som sker i dem på grund av punktprissättningen också omfattar de kunder i distributionsnätet som är abonnenter i dessa nät. Det är också motiverat att regleringen gäller högspänningsdistributionsnät eftersom distributionsnätinnehavarna kan rikta prishöjningar till dem som använder deras högspänningsdistributionsnät eller till en del av dem som är diskriminerande i förhållande till andra kundgrupper, om regleringen av höjningstaket bara skyddar kunder som är anslutna till distributionsnätinnehavarens distributionsnät. Slutna distributionsnät lämnas dock utanför regleringen.

Ändringssökande i el- och naturgasmarknadslagstiftningen

Bestämmelserna om sökande av ändring i energimarknadslagstiftningen blir klarare och ett besvärstillståndsförfarande införs i fortsatta besvär som gäller Energimyndighetens beslut om verksamhetstillstånd. För att säkerställa en enhetlig praxis i tillämpningen av energimarknads-

lagstiftningen ska Energimyndighetens sökande av ändring i avgöranden i huvudsak och processuella avgöranden skötas av samma fullföljdsdomstol.

I propositionen föreslås att beslut i verksamhetstillståndsärenden som Energimyndigheten fattat med stöd av el- och naturgasmarknadslagarna i enlighet med nuvarande praxis fortsättningsvis ska överklagas hos förvaltningsdomstolen. Fortsatta besvär mot förvaltningsdomstolens beslut kräver dock besvärstillstånd i fortsättningen. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

I propositionen föreslås dessutom att besvär i marknadstillståndsärenden som Energimyndigheten har fattat beslut om med stöd av el- och naturgasmarknadslagen alltid ska sökas hos marknadsdomstolen. På motsvarande sätt tar marknadsdomstolen även över behandlingen av processuella avgöranden i ärenden som gäller Energimyndighetens marknadstillsyn, till exempel beslut om partsställningen för dem som begärt undersökning i samband med marknadstillsynen. Förfarandet med besvärstillstånd ska inte gälla marknadstillsynsfrågor eftersom de är komplexa och förknippade med stora ekonomiska intressen.

Energimyndigheten föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimyndigheten ska ha fortsatt besvär rätt särskilt som myndigheten utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimyndighetens rätt till fortsatta besvär stöds även av bestämmelserna i el- och naturgasmarknadsdirektiven enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimyndigheten rätt till fortsatta besvär i de beslut som det fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för företag i naturgasbranschen

Öppnande av marknaden

De finländska företagen inom naturgasbranschen verkar huvudsakligen med vertikalt integrerad företagsstruktur. I Finland verkar ett företag som bedriver partiförsäljning och överföring av naturgas, 24 företag som bedriver detaljförsäljning och distribution av naturgas samt ett företag som enbart bedriver distribution av naturgas. I Finland finns för tillfället två behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas (LNG-anläggningar), varav den som ligger i Borgå är ansluten till naturgasnätet. Den importterminal för kondenserad naturgas (LNG-terminal) som ligger i Björneborg är däremot inte ansluten till naturgasnätet. Dessutom planeras och byggs två importterminaler för kondenserad naturgas (LNG-terminaler) i Finland, och det är meningen att den som planeras i Fredrikshamn ska anslutas till naturgasnätet. I Finland finns för tillfället fem anläggningar som producerar gas från förnybara energikällor och som är anslutna till naturgasnätet.

Företagen i naturgasbranschen hade 2015 en omsättning på 823 miljoner euro i Finland, varav naturgasleveransens andel var 568 miljoner euro och nätaffärsverksamhetens andel 255 miljoner euro.

Syftet med reformen är att öka konkurrensen inom leveransen av naturgas och gas från förnybara energikällor som matas in i naturgasnätet. Det blir möjligt för kondenserad naturgas och

gas från förnybara energikällor att få tillträde till den aktiva marknaden via naturgasnäten. Ökad konkurrens i leveransen av naturgas och förnybar gas skapar möjligheter för företag i naturgasbranschen att göra sin anskaffning av naturgas mångsidigare. Det uppstår nya affärsmöjligheter för företag i naturgasbranschen och förutsättningarna för nya aktörer att komma in på marknaden förbättras. Konkurrensen förväntas styra marknaden till att bli effektivare och på så sätt få till stånd kostnadsbesparingar på längre sikt.

Byggandet av gasledningen Balticconnector och annan infrastruktur avgör i hög grad om gasmarknaden öppnas för konkurrens. Byggandet av Balticconnector tillsammans med gasinfrastrukturprojekten i Baltikum gör det möjligt att öppna naturgasmarknaden i sin helhet och att integrera Finland som en del av den inre marknaden för naturgas. Fördelarna med att öppna marknaden är då som störst. Om marknaden öppnas när Balticconnector är klar möjliggör det inträde på marknaden och konkurrens i anskaffningen av naturgas, vilket skapar nya affärsmöjligheter för företag i naturgasbranschen. Företagen i naturgasbranschen kan ta ansvar för sin egen anskaffning av naturgas. Företagen kan i dessa fall bättre kontrollera sin egen resursanvändning. Marknadsmodellen möjliggör till exempel att det bildas sammanslutningar av naturgasleverantörer, om anskaffningen eller överföringen av gas ger stordriftsfördelar eller sammanlagringseffekt. Om distributionsnäten öppnas för konkurrens ökar konkurrensen för de kunder som uppfyller kraven och det öppnar en möjlighet för företag i naturgasbranschen att växa. Nya affärsmöjligheter kan till exempel uppstå i mättjänsterna.

Genom att ta bort regleringen av prissättningen för leverans av naturgas inom partiförsäljningen och en del av detaljförsäljningen får naturgasleverantörerna bättre möjligheter att svara på konkurrensen från andra bränsleleverantörer. Detta förbättrar naturgasens konkurrenskraft i synnerhet i värmeproduktionen och i den kombinerade produktionen av el och värme. Det kan också ha inverkan på naturgasens marknadsandel på energimarknaden.

Genom att lätta på regleringen av distributionsnätinnehavarna minskar deras administrativa börda något. Konsekvenserna är mest kännbara för små företag i naturgasbranschen som inte har konsumentkunder och som kan dra nytta av de lindrigare tillståndsförfarandena. Marknadsutvecklingen kan effektivera utvecklingen av distributionsnäten.

Än så länge har det inte i Finland utvecklats strukturer inom naturgasmarknaden som bygger på konkurrens, eftersom överföringen av naturgas inte har öppnats för konkurrerande naturgasleveranser. Dessa strukturer måste skapas innan konkurrens inom naturgasleveransen blir möjlig. Det förutsätter ökade resurser för de nya systemtjänster som naturgashandeln kräver, såsom upprätthållande av en handelsplats, upprätthållande av en balanseringsmarknad samt en naturgasbalansavräkning och ordnande av centraliserat informationsutbyte inom naturgashandeln. Tilläggsresurser behövs också för att utvidga mätningen genom fjärravläsning av konkurrensutsatta leveranser. Av dessa är det meningen att naturgasbalansavräkningen, det centraliserade informationsutbytet inom naturgashandeln och fjärrmätningen ska ordnas som en centraliserad datahub-lösning så kostnadseffektivt som möjligt. I praktiken förutsätter redan öppnandet av den nationella naturgasmarknaden att centrala marknadsstrukturer införs.

Att skapa de strukturer som en marknad som bygger på konkurrensutsatta naturgasleveranser kräver medför merkostnader för företagen i naturgasbranschen. Företagen i naturgasbranschen måste i och med den ändrade marknadsmodellen förnya sina energiledningssystem och sina förfaranden i fråga om informationsutbytet inom naturgashandeln. Att skilja åt energiledningssystemen inom försäljningsverksamheten respektive överföringsverksamheten uppskattas kosta 4–6 miljoner euro enligt partiförsäljaren och överföringsnätinnehavaren Gasum Oy. Ändringen beräknas omfatta systemändringar i överföringsnätverksamheten, partiförsäljningsverksamheten och gasbörsen.

Överföringsnätsinnehavaren bör etablera en separat enhet som sköter systemtjänsterna och vars operativa verksamhet också måste planeras och organiseras. Man måste göra om beskrivningarna av verksamhetsprocesserna ända från början. Resursbehovet för systemtjänsterna uppskattas vara några personer. En del av systemtjänsternas uppgifter finns redan nu, så nettoeffekten är lägre än vad som framgår ovan. En organisering av centraliserade systemtjänster är dock en mer kostnadseffektiv lösning än en nätspecifik och decentraliserad lösning. På motsvarande sätt ger uppkomsten av en gemensam regional naturgasmarknad för Finland och de baltiska länderna överföringsnätsinnehavarna i de fyra länderna möjlighet att koncentrera marknadsområdets gemensamma systemtjänster till ett gemensamt företag. Det här ger besparingar i de kostnader som upprätthållandet av marknaden medför.

Utöver ovan nämnda ändringar måste detaljförsäljnings- och distributionsföretagen på grund av att marknadsstrukturer skapas förnya sina egna energilednings- och faktureringsystem. Det finns ingen uppskattning av beloppet av dessa kostnader. Kostnaderna är inte betydande om företagen kan utnyttja sina befintliga energilednings- och faktureringsystem.

Åtskillnad av överföringsnätsinnehavare

Till följd av byggandet av Balticconnector ska verksamhet som hänför sig till överföringsnät för naturgas åtskiljas från den övriga naturgasverksamheten hos Gasum Oy, som är ett vertikalt integrerat företag. Åtskillnaden av överföringsnätet innebär en stor förändring i bolagsstrukturen och koncernens verksamhet för det helt statsägda Gasum Oy. I modellen för effektiv åtskillnad (TSO) ska bolaget avstå från sitt överföringsnät. I praktiken handlar det dock om ett internt ägararrangemang hos den statliga ägaren, till följd av vilket ett annat statsbolag fortsätter med verksamheten som hänför sig till överföringsnätet. I modellen för effektiv åtskillnad har staten också möjlighet att samordna verksamheten i det åtskilda överföringsnätbolaget med sitt andra bolag Baltic Connector Oy, som ska bygga ett överföringsnät. Med tanke på energisystemet i Finland har överföringsnätet för naturgas ansetts vara ett statligt strategiskt innehav, som staten även i framtiden ska ha bestämmande inflytande över. Modellen för effektiv åtskillnad ger staten möjlighet att minska innehavet i sitt naturgasbolag, som då kommer att utöva försäljning av naturgas, eftersom det strategiska innehavet i överföringsnätet inte begränsar möjligheterna till andra ägararrangemang i de övriga naturgasverksamheterna.

Förfarande för tillträde till LNG-terminaler utanför nätet

Som en följd av kraven i EU:s statsstödsregler föreslås det att förfarandet för tillträde till LNG-terminaler ska tas i bruk också i fråga om LNG-terminaler som finns utanför naturgasnätet. I nuläget gäller förändringen två företag. Regleringen av tillträdet till terminalerna orsakar administrativt arbete och kostnader för terminaloperatörerna. De ekonomiska konsekvenserna för operatörerna är inte betydande.

Höjning av avgifterna för överföring och distribution av naturgas

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av naturgas påverkar inte prisnivån för överföring och distribution av naturgas under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Den föreslagna bestämmelsen påverkar inte avkastningen av nätverksamheten som nätinnehavarens ägare får under hela tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Den föreslagna bestämmelsen begränsar emellertid nätinnehavarnas möjligheter att göra stora engångshöjningar i sin prissättning och stora engångsändringar i prissättningen för olika kundgrupper. I detta fall inverkar ändringen särskilt på överföringsnätsinnehavaren, vars direkta kunder inte är kunder som skyddas av konsumentskyddslagen. Nätinnehavarna är också tvungna att planera ekonomin mer långsiktigt än i nuläget då verksamheten förändras.

Konsekvenser för elföretag

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för elöverföring och eldistribution påverkar inte prisnivån för elöverföring och eldistribution under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Den föreslagna bestämmelsen påverkar inte avkastningen av nätverksamheten som nätinnehavarens ägare får under hela tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Den föreslagna bestämmelsen begränsar emellertid nätinnehavarnas möjligheter att göra stora engångshöjningar i sin prissättning och stora engångsändringar i prissättningen för olika kundgrupper. I detta fall inverkar ändringen särskilt på överföringsnätsinnehavaren och innehavarna av högspänningsdistributionsnät, vars direkta kunder inte är kunder som skyddas av konsumentskyddslagen. Nätinnehavarna är också tvungna att planera ekonomin mer långsiktigt än i nuläget då verksamheten förändras.

Konsekvenser av de administrativa kostnaderna som förslagen orsakar för el- och naturgasföretag

Ändringarna i tillståndsförfarandena för nätinnehavare i den nya naturgasmarknadslagen orsakar en extra engångskostnad om sammanlagt 75 000 euro för Energimyndigheten under 2018—2019. Denna kostnad täcks i första hand med tillståndsavgifter från de företag vilka utövar distributionsnätsverksamhet och ansöker om en form av tillstånd som den lindrigare regleringen erbjuder och som möjliggörs av den nya lagen. Exempelvis ansökningsavgiften för nättillstånd för en innehavare av ett slutet distributionsnät uppskattas uppgå till cirka 3 000 euro. Å andra sidan befriar ställningen som innehavare av ett slutet distributionsnät ett företag som tidigare varit distributionsnätsinnehavare från den årliga naturgasnätsavgiften på minst 6 000 euro. På grund av åtskillnaden av innehavare av överföringsnät som krävs i naturgasmarknadsdirektivet måste också innehavare av överföringsnät för naturgas ansöka om ett nytt tillstånd för systemansvarig överföringsnätsinnehavare. Denna tillståndsavgift uppskattas uppgå till cirka 10 000 euro.

Övervakningen av begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas orsakar årliga tilläggskostnader om 100 000 euro för Energimyndigheten. Övervakningen av el- och naturgasnätsinnehavarnas beredskapsplaner å sin sida uppskattas orsaka en årlig tilläggskostnad om 21 000 euro för Energimyndigheten. Dessutom orsakas Energimyndigheten årliga tilläggskostnader om 105 000 euro för övervakning och åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas enligt modellen för effektiv åtskillnad (TSO). Dessa kostnader höjer de avgifter av skattenatur som Energimyndigheten tar ut av nätinnehavarna med sammanlagt 226 000 euro från och med början av 2018. El- och naturgasnätsavgifterna som Energimyndigheten tog ut 2015 uppgick till 2,89 miljarder euro.

Nätinnehavarna har emellertid möjlighet att höja de överförings- och distributionsavgifter som de debiterar av sina kunder med ett belopp som motsvarar de höjda kostnaderna.

För behandling av klagomål i konsumenttvistenämnden om höjning av avgifterna för eldistributionen uppskattas i nuläget att innehavarna av el- och naturgasdistributionsnäten orsakas kostnader om cirka 1 000 euro per klagomål. Konsumenttvistenämnden behandlade ett mycket varierande antal klagomål om prishöjningar under 2015—2016. År 2016 mottog nämnden sammanlagt 75 klagomål om höjningar av distributionsavgifter för el och naturgas. Endast ett av dessa klagomål gällde höjning av distributionsavgifterna för naturgas. År 2015 inlämnades inga dylika klagomål. Innehavarna av el- och naturgasdistributionsnäten orsakades kostnader om sammanlagt uppskattningsvis 75 000 euro för behandlingen av klagomålen. Om man uppskattar att bestämmelsen om maximal höjning av överförings- och distributionsavgifterna för el och naturgas minskar antalet klagomål som lämnas in till följd av sådan tillfällig uppstån-

delse med exempelvis 70 procent, uppnår man genom att ändra bestämmelserna besparingar på cirka 53 000 euro vid varje tillfälle för företag som distribuerar el och naturgas.

Enligt uppskattning av en viss eldistributionsnätinnehavare leder bestämmelsen om maximal höjning av distributionsavgifterna inte till några tilläggskostnader för planeringsarbetet i anslutning till höjningen av avgifterna eller ändringsarbetena i de kalkylprogram som används i processen jämfört med nuläget, under förutsättning att bestämmelsen om maximal höjning grundar sig på en kundgruppsspecifik bedömning. Utifrån denna uppfattning kan man göra bedömningen att bestämmelsen om maximal höjning endast orsakar marginella tilläggskostnader för nätinnehavarna. Kostnadsbesparingarna gäller de innehavare av distributionsnät som har konsumentkunder.

Konsekvenser för företag som använder naturgas och el

I Finland finns cirka 1 600 driftsobjekt för naturgas hos företag. Av dessa finns 35 objekt inom storindustrin och 105 inom energiproduktionen. År 2015 var förbrukningen av naturgas i Finland 26 terawattimmar och av detta använde företagen nästan 99 procent. Naturgasens andel av Finlands totala energiförbrukning var cirka 6 procent. Av naturgasen användes cirka 49 procent inom industrin och cirka 43 procent inom energiproduktionen hos energiföretag år 2015. Inom industrin utgjorde energiproduktionen cirka 18 procent och den direkta processanvändningen och råvaruanvändningen cirka 36 procent av den totala naturgasförbrukningen. Energiföretagens förbrukning av naturgas för samproduktion av el och värme utgjorde cirka 36 procent och för produktion av fjärrvärme cirka 7 procent av den totala naturgasförbrukningen. Förbrukningen av naturgas i den separata elproduktionen var bara 0,1 procent av den totala naturgasförbrukningen. Användningen av naturgas i trafiken utgjorde 0,2 procent. Mängden gas som producerades från förnybara energikällor och matades in i naturgasnätet under motsvarande tid uppgick till 76 gigawattimmar.

Syftet med reformen är att öka konkurrensen inom leveransen av naturgas och gas från förnybara energikällor som matas in i naturgasnätet. Det blir möjligt för kondenserad naturgas och gas från förnybara energikällor att få tillträde till den aktiva marknaden via naturgasnäten. Ökad konkurrens inom leveransen av naturgas och förnybar gas skapar möjligheter för företag som använder naturgas att diversifiera anskaffningen av gas. Konkurrensen förväntas styra marknaden till att bli effektivare och på så sätt få till stånd kostnadsbesparingar på längre sikt.

Genom att ta bort regleringen av prissättningen för leverans av naturgas inom partiförsäljningen och en del av detaljförsäljningen får naturgasleverantörerna bättre möjligheter att svara på konkurrensen från andra bränsleleverantörer. Detta kan medföra kostnadsbesparingar för naturgasanvändare inom värmeproduktion och samproduktion av el och värme.

Slutförbrukarna får möjlighet att utnyttja olika sätt att anskaffa naturgas. Slutförbrukarna kan i dessa fall bättre kontrollera sin egen användning av produktionsresurserna. Slutförbrukaren kan först och främst ta ansvar för sin egen anskaffning av naturgas och agera i rollen som naturgasleverantör för egen anskaffning eller samarbetspartnerns anskaffning av gas. Alternativt kan gasanvändaren agera enbart som gasanvändare, vilket innebär att naturgasleverantörerna sköter om alla uppgifter i anslutning till anskaffningen av gas för användarens del. Att förlänga balansperioden från en timme till ett dygn ger gasanvändarna en bättre ställning för att samordna anskaffningen av gas och överföringskapacitet samt medför ekonomiska fördelar exempelvis via interna sammanlagringseffekter och varierad förbrukning under balansperioden.

Skapandet av de strukturer som marknaden kräver och som utgår från konkurrens inom naturgasleveranser orsakar tilläggskostnader också för naturgasanvändarna. Även företag som an-

vänder naturgas blir tvungna att förnya energihanteringssystemet på grund av den förändrade marknadsmodellen. Överföringsnätsinnehavaren, distributionsnätsinnehavarna och naturgasleverantörerna strävar efter att täcka tilläggskostnaderna för de strukturer som marknaden kräver i prissättningen av de egna tjänsterna och den naturgas de levererar. Detta höjer priserna för överföring, distribution och leverans av naturgas åtminstone i det inledande skedet när marknaden öppnas.

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas påverkar inte överförings- och distributionskostnaderna för företag som är energianvändare under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Den föreslagna ändringen utjämnar emellertid prisfluktuationerna i överförings- och distributionsavgifterna och skapar på så sätt förutsättningar för en mer stabil och förutsägbar utveckling av överförings- och distributionspriset.

Övervakningen av begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas orsakar årliga tilläggskostnader om 100 000 euro för Energimyndigheten. Övervakningen av el- och naturgasnätsinnehavarnas beredskapsplaner å sin sida uppskattas orsaka en årlig tilläggskostnad om 21 000 euro för Energimyndigheten. Dessutom orsakar Energimyndigheten årliga tilläggskostnader om 105 000 euro för övervakning och åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas enligt modellen för effektiv åtskillnad (TSO). Dessa kostnader höjer de avgifter av skattenatur som Energimyndigheten tar ut av nätinnehavarna med sammanlagt 226 000 euro från och med början av 2018. El- och naturgasnätsavgifterna som Energimyndigheten tog ut 2015 uppgick till 2,89 miljoner euro.

I och med begränsningen i fråga om höjningen av avgifterna för elöverföring och eldistribution sparar innehavarna av distributionsnät för el och naturgas uppskattningsvis cirka 53 000 euro i de fall då konsumenttvistenämnden behandlar konsumenttvister om enskilda kostnadshöjningar, vid de tillfällen då detta orsakar en anhopning av klagomål till konsumenttvistenämnden. Dessa kostnadsbesparingar leder till att prisnivån för distributionsavgifterna går ner.

Nätinnehavarna har möjligheten att höja de överförings- och distributionsavgifter som de debiterar av sina kunder med ett belopp som motsvarar de höjda kostnaderna. Effekten av eventuella höjningar på överförings- och distributionsavgifterna för el och naturgas är ringa. År 2015 var elnätsinnehavarnas omsättning sammanlagt 2,2 miljarder euro och naturgasnätsinnehavarnas omsättning sammanlagt 255 miljoner euro.

Konsekvenser för hushållen

I Finland finns det cirka 27 000 hushåll som använder naturgas. Av dessa använder 21 900 naturgas uteslutande för matlagning. I Finland finns cirka 5 100 hushåll och bostadsfastigheter som använder naturgas för uppvärmning. År 2015 var hushållens och bostadsfastigheternas andel av naturgasförbrukningen cirka 1 procent.

Konsekvenserna av förslagen gällande naturgasmarknaden är ringa för hushållen. Hushållen kan inte delta i marknaden som öppnats för konkurrens utan fjärravläsbar mätapparat. Även då kan de dock dra nytta av utvidgad konkurrens, då naturgasleverantörerna konkurrensutsätter anskaffningen och effektiviserar verksamheten. Å andra sidan orsakar skapandet av de strukturer som marknaden kräver tilläggskostnader som också höjer priserna för den distributionstjänst som hushållen använder sig av och för detaljförsäljningen av naturgas, åtminstone i det inledande skedet när marknaden öppnas.

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas påverkar inte överförings- och distributionskostnaderna för hushåll under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Den föreslagna ändringen utjämnar emellertid prisfluktuationerna i överförings- och distributionsavgifterna och skapar på så sätt förutsättningar för en mer stabil och förutsägbar utveckling av överförings- och distributionspriset. Dessutom uppskattas det att konsumenttvister i anslutning till el- och naturgasdistribution minskar. I och med begränsningen i fråga om höjningen av avgifterna för elöverföring och eldistribution sparar innehavarna av distributionsnät för el och naturgas uppskattningsvis cirka 53 000 euro i de fall då konsumenttvistenämnden behandlar konsumenttvister om enskilda kostnadshöjningar, vid de tillfällen då detta orsakar en anhopning av klagomål till konsumenttvistenämnden. Dessa kostnadsbesparingar leder till att prisnivån för distributionsavgifterna går ner.

De ökade kostnaderna för övervakning av näten till följd av regeringens proposition höjer de avgifter av skattenatur som Energimyndigheten tar ut av nätinnehavarna med sammanlagt 226 000 euro från och med början av 2018. El- och naturgasnätsavgifterna som Energimyndigheten tog ut 2015 uppgick till 2,89 miljarder euro.

Nätinnehavarna har möjligheten att höja de överförings- och distributionsavgifter som de debiterar av sina kunder med ett belopp som motsvarar de höjda kostnaderna. Effekten av eventuella höjningar på överförings- och distributionsavgifterna för el och naturgas är ringa. År 2015 var elnätsinnehavarnas omsättning sammanlagt 2,2 miljarder euro och naturgasnätsinnehavarnas omsättning sammanlagt 255 miljarder euro.

4.2 Konsekvenserna för myndigheterna

Konsekvenser för statsfinanserna

Ekonomiska konsekvenser för Energimyndigheten

I nuläget binds resurser hos Energimyndigheten motsvarande i genomsnitt tre årsverken på årsnivå för uppgifter i anslutning till övervakning och främjande av naturgasmarknaden. Uppgiften som tillsynsmyndighet för naturgasmarknaden orsakar årligen kostnader om cirka 300 000 euro för myndigheten. Ändringarna i tillståndsförfarandena för distributionsnätinnehavarna i den nya naturgasmarknadslagen orsakar en extra engångskostnad om 75 000 euro för Energimyndigheten år 2018. Denna engångskostnad ska täckas med tillståndsavgifter. Dessutom orsakas Energimyndigheten från och med 2018 årliga tilläggskostnader om 105 000 euro för övervakning och åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas enligt modellen för effektiv åtskillnad (TSO).

Övervakningen av el- och naturgasnätsinnehavarnas beredskapsplaner uppskattas orsaka en tilläggskostnad om 21 000 euro för Energimyndigheten från och med 2018. I försörjningsberedskapsfonden som står utanför statsbudgeten uppstår dock en kostnadsbesparing, då övervakningen av elnätsinnehavarnas beredskapsplaner övergår från Försörjningsberedskapscentralen till Energimyndigheten.

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas orsakar Energimyndigheten årliga tilläggskostnader om 100 000 euro från och med att lagen träder i kraft.

Övervakningen av naturgas- och elnäten finansieras med de naturgasnäts- och elnätsavgifter av skattenatur som tas ut av nätinnehavarna. Avsikten är att höja avgifterna så att de motsvarar merkostnaderna, för att avgifterna fortsättningsvis ska täcka kostnaderna för övervakning av

näten. El- och naturgasnätsavgifterna som Energimyndigheten tog ut 2015 uppgick till 2,89 miljoner euro.

Ekonomiska konsekvenser för domstolsväsendet

Åren 2012—2016 inlämnades 23 besvär till marknadsdomstolen över Energimyndighetens beslut, dvs. i genomsnitt 4,6 besvär per år, och till förvaltningsdomstolen åtta besvär, dvs. i genomsnitt 1,6 besvär per år. Under samma tidsperiod behandlade högsta förvaltningsdomstolen sammanlagt åtta besvär över Energimyndighetens beslut, dvs. i genomsnitt 1,6 besvär per år. Förslaget i energimarknadslagstiftningen om bestämmelserna om sökande av ändring bedöms överföra behandlingen av enskilda ärenden från förvaltningsdomstolen till marknadsdomstolen. I högsta förvaltningsdomstolen kommer också besvärstillståndsförfarande att tillämpas i enskilda ärenden. Förslaget medför därför ingen stor konsekvens för fullföljdsdomstolarnas resurser. Förslaget uppskattas emellertid i någon mån minska det sammanlagda resursbehovet som behövs för behandling av besvär över Energimyndighetens beslut i fullföljdsdomstolarna.

Konsekvenser av åtskillnad av innehavare av överföringsnät för staten som ägare av naturgasföretag

Bestämmelserna om åtskillnad av innehavare av överföringsnät gäller i Finland statens gasbolag Gasum Oy samt efter att gasledningen Balticconnector står klar statsbolaget Baltic Connector Oy som äger ledningen.

Åtskillnaden av innehavare av överföringsnät påverkar särskilt statens ställning som ägare av Gasum Oy, eftersom Gasum är ett vertikalt integrerat företag som förutom överföringsnätverksamhet också bedriver bland annat import och leverans av naturgas. Statens strategiska intresse i Gasum är att säkerställa att gassystemet och överföringen av gas fungerar under alla omständigheter. En central del av statens strategiska innehav i Gasum är att staten även i framtiden ska ha bestämmande inflytande över överföringsnätet för naturgas. På grund av det strategiska intresset har ett minimikrav på 50,1 procent ställts för statens innehav i Gasum. För närvarande äger staten alla aktier i Gasum.

Staten äger också specialuppgiftsbolaget Baltic Connector Oy, vars uppgift är att bygga Finlands andel av förbindelseledningen Balticconnector. Innan rörsystemet står klart bör det avgöras hur rörledningen Balticconnector ska fungera som en del av Finlands gassystem. Bestämmelserna om åtskillnad av innehavare av överföringsnät gäller också Baltic Connector Oy och staten som dess ägare.

Eftersom staten äger de båda överföringsnätbolagen i sin helhet, kan ägararrangemangen till följd av åtskillnaden av innehavare av överföringsnät skötas genom statens interna ägararrangemang. I modellen för effektiv åtskillnad kan de statsägda överföringsnäten koncentreras också till ett överföringsnätbolag om så önskas, utan att detta hindrar affärsverksamheten för import och leverans av naturgas.

Överföringsnätet för naturgas är ett strategiskt innehav för staten och staten kan inte överlåta sitt bestämmande inflytande över detta till andra ägare. I modellen för effektiv åtskillnad är statens separata innehav i överföringsnätet ingen begränsning för att minska statens innehav i det bolag som bedriver import och leverans av naturgas. Modellen för effektiv åtskillnad förenklar således också möjligheterna att i framtiden genomföra eventuella ägararrangemang som inbegriper de övriga naturgasverksamheterna.

I modellen för effektiv åtskillnad genererar överföringsnätsinnehavaren i framtiden självständigt avkastning till ägaren oberoende av de konkurrensutsatta naturgasverksamheterna.

Utifrån de ovan beskrivna konsekvenserna bedöms modellen för effektiv åtskillnad vara det bästa åtskillnadsalternativet för statens aktieägarvärde i naturgasbolag.

Konsekvenser för organisation och personal

Förslagen om naturgasmarknaden bedöms öka behovet av den personal hos Energimyndigheten som övervakar marknaden med ett årsverke, när åtskillnaden av överföringsnätet sker i enlighet med modellen för effektiv åtskillnad (TSO).

Dessutom bedöms begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av el och naturgas öka behovet av personal hos Energimyndigheten med högst ett årsverke. Samtidigt bedöms bestämmelsen i stället frigöra betydligt mera personalresurser för andra ärenden hos Konkurrens- och konsumentverket samt konsumenttvistenämnden.

Förslaget om el- och naturgasnätsinnehavarnas beredskapsplaner bedöms medföra en personalbesparing på cirka 0,2 årsverken hos Försörjningsberedskapscentralen.

Förslaget i energimarknadslagstiftningen om bestämmelserna om sökande av ändring bedöms i praktiken inte medföra konsekvenser för personalresurserna hos fullföljdsdomstolarna.

4.3 Konsekvenser för miljön

Genom förslaget strävar man efter att effektivisera naturgasmarknaden och förbättra förutsättningarna för att gas från förnybara energikällor får tillträde till marknaden i naturgasnäten. På så sätt förbättrar förslaget konkurrensställningen för dessa gaser i förhållande till andra energikällor. Eftersom naturgas och gas från förnybara energikällor har fördelaktigare miljöegenskaper än flera alternativa energikällor, kan förslaget bedömas medföra positiva miljökonsekvenser.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Konsekvenser av öppnandet av marknaden för naturgaspriset

På sin allra allmännaste nivå komprimeras konsekvensbedömningen av öppnandet av marknaden till frågan om huruvida Finland kommer att dra större nytta av att öppna upp konkurrensen än att bevara nuläget. I det första alternativet kopplas naturgasnätet i Finland till naturgassystemet i Baltikum och något senare till den större europeiska marknaden via sammanlänkning mellan Polen och Litauen. Efter att gasledningen Balticconnector är klar är det senare alternativet i praktiken inte längre ett möjligt alternativ som sådant.

Integrationen av marknaderna i Finland och Baltikum förväntas inte genast sänka partipriset i Finland. Prisnivån på naturgas i de baltiska länderna har traditionellt varit cirka 20—30 procent högre än i Finland, även om prisskillnaden mellan Finland och de baltiska länderna har minskat alldeles under de senaste åren. Nuläget beskriver dock inte den framtida konkurrensen på marknaden. Utvecklingen av den inre marknaden för naturgas i Europeiska unionen under den senaste tiden, kommissionens konkurrensövervakningsåtgärder mot den ryska gasleverantören samt integrationen av marknaderna minskar möjligheterna för den ryska naturgasleverantören att differentiera priser. Därför är det inte motiverat att jämföra de nuvarande eller tidigare prisnivåerna i Finland och Baltikum.

I nuläget har de långfristiga take-or-pay-avtalen inom anskaffningen av naturgas i kombination med den sjunkande efterfrågan på naturgas, exportbegränsningar i avtalen och bristfälliga sammanlänkningskontrakt kunnat försätta naturgasföretag som köper naturgas genom långfristiga anskaffningsavtal i en situation där det är svårt för dem att hantera både prisrisken och även volymrisken i anslutning till avtalen.

I Polen och längre bort i Västeuropa är priset på rörledningsgas förmånligare än i Finland och Baltikum. På den centraleuropeiska marknaden, där den ryska rörledningsgasen möter konkurrenstrycket från både gasfälten i Nordsjön och den internationella LNG-marknaden, har leverantören av rysk rörledningsgas ändrat sin handelsstrategi. Långa leveransavtal har till exempel på andra ställen i Europa omförhandlats och bindningen av gaspriset till oljepriset har lindrats exempelvis genom att förutom till oljepriset även binda avtalspriset till prisnivån i knutpunkter för gasleveranser. I Finland har bindningen till olja i gasavtal varit mindre än i oljeindexerade avtal i allmänhet.

I början av det innevarande årtiondet inledde kommissionen konkurrensövervakningsåtgärder för att hindra det ryska gasbolaget Gazprom och dess dotterbolag Gazprom Export från att missbruka sin dominerande ställning på marknaden. I sin preliminära bedömning i april 2015 ansåg kommissionen att Gazprom hade missbrukat sin dominerande ställning i de leveransavtal för naturgas som bolaget ingått för marknaderna i Bulgarien, Estland, Tjeckien, Ungern, Litauen, Lettland, Polen och Slovakien. Kommissionen ansåg att de villkor i Gazproms gasleveransavtal som begränsade konkurrensen, exempelvis exportförbud, destinationsklausuler och motsvarande villkor, stred mot unionens konkurrensregler. Kommissionen ansåg att Gazprom som en följd av dessa villkor hade tillämpat priser för gasleveranser till Bulgarien, Estland, Litauen, Lettland och Polen som var klart högre än priserna i Västeuropa. Den 15 mars 2017 redogjorde kommissionen utförligt för Gazproms åtaganden om att ändra den avtalspraxis som var föremål för undersökningen. Gazprom informerade att bolaget slutar tillämpa eller inte längre kommer att införa villkor som begränsar kundernas möjligheter att återförsälja eller exportera den gas som Gazprom har levererat. Bolaget meddelade också att det erbjuder sina kunder i Bulgarien och de baltiska länderna en möjlighet att anskaffa gas från andra östeuropeiska länder genom s.k. swapavtal, dvs. genom att byta till sig gas. Vidare meddelade Gazprom att bolaget erbjuder nya prisändringsklausuler i gasleveransavtalen för sådana kunder vars avtalspriser inte motsvarar prisutvecklingen vid de tyska, franska och italienska gränserna eller på likvida marknadsplatser för gas i Kontinentaleuropa. Enligt åtagandet ska kunderna få åberopa dessa priser när de förhandlar om prisändringar. Enligt kommissionens bedömning kommer åtagandet att säkerställa konkurrenskraften för gaspriserna i de baltiska länderna och möjligheterna till gasflöden till och från de övriga EU-länderna.

Kundernas förhandlingskraft har också ökat tack vare EU:s tredje energipaket, som i praktiken har främjat tillträdet till näten och på så sätt ökat kundernas valmöjligheter. Det ökade utbudet har gjort knutpunkterna för gasleveranser mer likvida än tidigare, vilket ger ytterligare kraft att övergå till marknadsorienterad handel i stället för bilaterala avtal indexerade till oljepris. Fördelen med knutpunkterna för gasleveranser jämfört med långa bilaterala avtal är att de är transparenta. Marknadspriserna som bestäms på gasbörserna är öppna för alla aktörer, vilket för sin del skapar ett prissättstryck på producenterna. Priserna i de största europeiska knutpunkterna för gasleveranser korrelerar kraftigt sinsemellan och särskilt priserna på derivatinstrument följer varandra i olika knutpunkter.

Marknadsintegrationen och kommissionens strängare konkurrensövervakning verkar förenhetliga avtalspraxis för naturgasleveranser och gradvis luckra upp sambandet mellan avtalspriset och oljepriset. När marknaderna integreras allt mer är det svårt att motivera att prisnivån på rysk rörledningsgas som sålts med ensamrätt ändå permanent kan ligga under den nivå som bestäms fritt på den aktiva marknaden.

Efter att konkurrensen öppnats är det möjligt att gasmarknaden i början kommer att lida av hög koncentrationsgrad och bristande likviditet. Öppnandet av marknaden möjliggör emellertid uttryckligen en normal konkurrensprocess, som lockar till sig nya aktörer till branschen. Tack vare nya sammanlänkningslinjer som motiverar prisskillnader och tillräckligt många aktörer att söka sig till branschen minskar marknads koncentrationsgrad och likviditeten förbättras. Genom att bygga förbindelseledningen Balticconnector och öppna upp naturgasmarknaden för konkurrens har Finland möjlighet att bli en del av den europeiska naturgasmarknaden och dra nytta av förändringar som sänker gaspriset på den internationella marknaden.

Konsekvenser av öppnandet av marknaden för naturgasanskaffningskällor

Genom att bygga förbindelseledningen Balticconnector och öppna upp naturgasmarknaden för konkurrens får de finländska gasanvändarna möjligheten att utnyttja den inre marknaden för naturgas, där det finns flera gasanskaffningskällor. Vid sidan av den ryska rörledningssystemen finns det särskilt efter att förbindelseledningen mellan Litauen och Polen byggts möjlighet till betydande gasanskaffning i form av rörledningssystem och kondenserad naturgas via det baltiska gasnätet. Dessutom får kondenserad naturgas och gas från förnybara energikällor effektivare tillträde till marknaden via inhemsk infrastruktur och från inhemska källor. För finländska naturgasföretag och gasanvändare öppnas möjligheten att utnyttja Baltikumets gaslager och gasprisets säsongsfluktuationer.

Nationalekonomiska konsekvenser av öppnandet av marknaden och konsekvenser för sysselsättningen

Öppnandet av marknaden uppskattas öka intresset att investera i Finlands naturgasbransch och den industri som använder gas. Dessutom får producenter av gas från förnybara energikällor möjlighet att sälja gasen i Baltikum och senare i Centraleuropa.

5 Beredningen av propositionen

Den 16 juni 2014 tillsatte arbets- och näringsministeriet en arbetsgrupp för att bereda reformen av naturgasmarknadslagen och öppnandet av parti- och detaljmarknaden för naturgas för konkurrens i en situation där Finland avstår från tillämpningen av undantag enligt artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet. Arbetsgruppens uppgift var att ge förslag särskilt om förutsättningarna att avstå från undantagen och genomförandet av detta i lagstiftningen, tillträdet till överförings- och distributionsnäten för naturgas, tillträdet till LNG-terminaler och åtskillnaden av överföringsnätet för naturgas. Dessutom var det arbetsgruppens uppgift att ge förslag om att inkludera besvärstillståndsproceduren i de besvär till högsta förvaltningsdomstolen som gäller tillståndsärenden enligt naturgasmarknadslagen och elmarknadslagen. Vidare var det arbetsgruppens uppgift att bedöma behovet av bestämmelser om konsumentavtal för naturgas och kompletterande bestämmelser om LNG-terminaler utanför naturgasnätet samt möjligheterna till uppluckring av bestämmelserna för små distributions- och försäljningsbolag för naturgas. Arbetsgruppen lämnade sin rapport den 18 januari 2016.

Rapporten av arbetsgruppen för naturgasmarknadslagen sändes på remiss till följande aktörer: kommunikationsministeriet, justitieministeriet, utrikesministeriet, statsrådets kansli, finansministeriet, miljöministeriet, Energimyndigheten, Försörjningsberedskapscentralen, Konkurrens- och konsumentverket, Säkerhets- och kemikalieverket, högsta förvaltningsdomstolen, den systemansvariga överföringsnätinnehavaren Gasum Oy, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Bioenergia ry, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Avfallsverksförbundet rf, Kemianteollisuus ry, Kuluttajat-Konsumenterna ry, Skogsindustrin rf, Lokalkraft rf, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Biokaasuyhdistys ry, Suomen Kaasuyhdistys ry, Finlands Fastighetsförbundet rf, Konsumentförbundet rf, Finlands Kommunförbundet rf, Finlands

naturskyddsförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Finlands Vattenverksförening rf, Företagarna i Finland rf samt Teknologiindustrin rf. Remissyttranden lämnades av kommunikationsministeriet, justitieministeriet, utrikesministeriet, statsrådets kansli, Energimyndigheten, Försörjningsberedskapscentralen, Konkurrens- och konsumentverket, högsta förvaltningsdomstolen, Bioenergia ry, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Kemianteollisuus ry, Avfallsverksföreningen rf, Skogsindustrin rf, Suomen Kaasuyhdistys ry, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Finlands Vattenverksförening rf, Företagarna i Finland rf, den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren Gasum Oy samt Neste Abp. Synpunkterna i remissyttrandena har beaktats i regeringens proposition i den mån det varit möjligt.

Arbetsgruppen för naturgasmarknadslagen lämnade sin rapport och remissinstanserna sina yttranden i ett läge då man inte visste om förbindelseledningen från Finlands gasnät till gasnätet i de baltiska länderna skulle byggas. Arbetsgruppens förslag byggde därför på ett antagande om att gasledningen Balticconnector eventuellt inte byggs alls, varvid Finlands naturgasmarknad permanent hade varit en isolerad marknad utan kontakt med den inre marknaden för naturgas. Baltic Connector Oy och Elering AS fattade investeringsbeslut om gasledningen Balticconnector i oktober 2016. Enligt planen kommer gasledningen Balticconnector att tas i bruk i början av 2020. På motsvarande sätt uppskattas det att rörledningen mellan Litauen och Polen tas i bruk under 2021. Förbindelsen med de baltiska ländernas gasinfrastruktur, LNG-terminalen i Klaipeda samt förbindelsen med Europeiska unionens inre marknad för naturgas som förväntas uppstå något senare har efter remissförfarandet beaktats i beredningen av regeringens proposition.

På grund av de behov av ändringar i propositionen som orsakats av utvecklingen på naturgasmarknaden efter samrådsprocessen med arbetsgruppen ordnade arbets- och näringsministeriet ett extra remissförfarande i mars 2017 om de lagutkast som gäller naturgasmarknaden. Yttranden begärdes av följande aktörer: kommunikationsministeriet, justitieministeriet, utrikesministeriet, statsrådets kansli, finansministeriet, miljöministeriet, Energimyndigheten, Försörjningsberedskapscentralen, Konkurrens- och konsumentverket, Säkerhets- och kemikalieverket, högsta förvaltningsdomstolen, den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren Gasum Oy, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Bioenergia ry, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Avfallsverksföreningen rf, Kemianteollisuus ry, Kuluttajat-Konsumenterna ry, Skogsindustrin rf, Lokalkraft rf, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Biokaasuyhdistys ry, Suomen Kaasuyhdistys ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry, Finlands Kommunförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Företagarna i Finland rf, Teknologiindustrin rf samt Finlands Vattenverksförening rf.

Med anledning av yttrandena från Energimyndigheten och Baltic Connector Oy begärde arbets- och näringsministeriet den 20 april 2017 ett ytterligare utlåtande av Energimyndigheten för att få myndighetens bedömning med anledning av att förutsättningarna för undantag från kravet på marknadsandel enligt naturgasmarknadsdirektivet slutar gälla, samt myndighetens bedömning av de kalkyler i samband med att förutsättningarna slutar gälla som Baltic Connector Oy lagt fram i sitt yttrande. Energimyndigheten lämnade sitt yttrande till ministeriet den 25 april 2017.

En del el- och naturgasdistributörer informerade vintern 2016 sina kunder om exceptionellt stora höjningar av distributionspriserna. Särskilt två distributionsföretags höjningar orsakade en omfattande allmän uppståndelse och ett stort antal klagomål till konsumenttvistnämnden och konsumentombudsmannen. Näringsminister Olli Rehn bad den 1 februari 2016 Energimyndigheten utreda ändringarna i elöverföringspriserna och behovet av att utveckla övervakningen av elnäten. Energimyndigheten lämnade sin utredning till arbets- och näringsministeriet den 3 februari 2016. Utifrån Energimyndighetens utredning beredde arbets- och närings-

ministeriet som tjänsteuppdrag ett utkast till bestämmelsen om maximal höjning av överförings- och distributionsavgifterna för regeringens proposition om el- och naturgasmarknadslagarna. Propositionen sändes på remiss till följande aktörer: justitieministeriet, statsrådets kansli, finansministeriet, Energimyndigheten, Konkurrens- och konsumentverket, den systemansvariga stamnätsinnehavaren Fingrid Oyj, den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren Gasum Oy, Finlands Näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf, Konsumentförbundet rf, Kuluttajat-Konsumenterna ry, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter rf, Lokalkraft rf, Suomen Kaasuyhdistys ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf samt Företagarna i Finland rf. Remissyttranden lämnades av justitieministeriet, finansministeriet, Energimyndigheten, Konkurrens- och konsumentverket, Finsk Energiindustri rf, Konsumentförbundet rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter rf, Lokalkraft rf, Suomen Kaasuyhdistys ry, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Företagarna i Finland rf, den systemansvariga stamnätsinnehavaren Fingrid Oyj, Caruna Ab, Caruna Esbo Ab, Leppäkosken Sähkö Oy, Rovakaira Oy, Koillis-Lapin Sähkö Oy, Tornionlaakson Sähkö Oy, Tunturiverkko Oy, Järvi-Suomen Energia Oy, Kymmenedalens Elnät Ab, PKS Sähkösiirto Oy, Savon Voima Verkko Oy, Loiste Sähköverkko Oy, Tuuliwatti Oy, Suomen Elfi Oy samt en privatperson. Synpunkterna i remissyttrandena har i regeringens proposition beaktats i den mån det varit möjligt.

6 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition (RP 259/2016 rd) med förslag till lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning och vissa lagar som har samband med den är under behandling i riksdagen. I propositionen föreslås ändring av 6 kap. 6 § i den gällande naturgasmarknadslagen. I denna regeringsproposition föreslås att den gällande naturgasmarknadslagen upphävs. Förslaget till 12 § i naturgasmarknadslagen i denna regeringsproposition motsvarar innehållsmässigt den föreslagna ändringen av 6 kap. 6 § i naturgasmarknadslagen i regeringens proposition 259/2016 rd. Båda regeringspropositionerna bör till denna del samordnas när de behandlas i riksdagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Naturgasmarknadslagen

Avdelning I Allmänna bestämmelser

1 kap. Syfte, tillämpningsområde och definitioner

1 §. Mål. I 1 § i naturgasmarknadslagen föreskrivs om lagens syfte. De som tillämpar lagen ska beakta detta syfte när lagen tillämpas och tolkas.

Syftet med naturgasmarknadslagen är att säkerställa förutsättningar för att den nationella och regionala naturgasmarknaden och Europeiska unionens inre naturgasmarknad ska fungera effektivt, säkert och miljömässigt hållbart, så att god naturgasleveranssäkerhet och tillgång till naturgas av tillräckligt god kvalitet till konkurrenskraftiga priser kan garanteras. Fullföljandet av lagens syfte kommer i sista hand till uttryck som dess inverkan på slutförbrukarna av naturgas. Fullföljandet bör därför bedömas ur slutförbrukarnas synvinkel. Som målsättning anges strävan att garantera slutförbrukarna ett konkurrenskraftigt naturgaspris och skäliga principer för tjänsterna. Med leveranssäkerhet på naturgasmarknaden avses säkerheten vid anskaffning och leverans av naturgas samt teknisk säkerhet. Faktorer som påverkar kvaliteten hos den naturgas som levereras är förutom gasens sammansättning t.ex. gasens renhet och tryck samt leveransernas kontinuitet.

De främsta metoderna för att uppnå en fungerande naturgasmarknad är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid leverans av naturgas samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom naturgasnätverksamheten och behandlingsanläggningarna för kondenserad naturgas. På naturgasmarknaden ska import, export, leverans och lagring av naturgas basera sig på ekonomisk konkurrens. Målet är att öka konkurrensen för att åstadkomma en effektivare verksamhet och därigenom kostnadsbesparingar. Ekonomisk konkurrens och strävan att undvika onödig reglering är viktiga metoder när det gäller att uppnå ekonomisk effektivitet för naturgassystemet och garantera konkurrenskraftiga naturgaspriser för slutförbrukarna.

Avsikten med propositionen är att öppna Finlands naturgasmarknad för konkurrens i enlighet med Europeiska unionens bestämmelser om den inre marknaden för naturgas från den tidpunkt då rörförbindelsen från Finland till de baltiska ländernas gasnät tas i bruk. Strax efter denna tidpunkt öppnas också via de baltiska ländernas gasnät en förbindelse till det europeiska sammanlänkade naturgasnätet i Polen. Syftet med propositionen är att främja genomförandet av de investeringar som krävs för öppnandet av naturgasmarknaden och att skapa förutsättningar för att den naturgas som importerats via LNG-terminalerna får marknadstillträde i Finlands naturgasnät. I naturgasmarknadslagen tas det in bestämmelser som bättre än hittills främjar villkoren för alternativa inköpskällor och utvecklingen av överföringsförbindelser.

Överförings- och distributionsnätverksamhet kräver relativt stora investeringar när det gäller naturgas, och för att överföringsnätverksamheten ska vara ekonomiskt lönsam måste kapacitetsutnyttjandet vara tillräckligt högt. Av denna orsak är det i allmänhet inte ekonomiskt lönsamt att bygga parallella och konkurrerande rörledningar. Naturgasnätverksamheten utgör i praktiken antingen ett koncessionsbaserat monopol eller ett i den ekonomiska teorin avsett naturligt monopol, eftersom det endast i specialfall är ekonomiskt lönsamt att bygga parallella naturgasnät.

I 2 mom. föreskrivs om naturgasföretagens uppgift att sörja för vissa tjänster. Naturgasföretagen ska sörja för de tjänster som sammanhänger med kundernas och nätanvändarnas anskaffning av naturgas samt främja en effektiv och sparsam användning av naturgas i såväl sin egen som kundernas och nätanvändarnas verksamhet.

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas på naturgasmarknaden med vilken avses import, export, överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas, inklusive kondenserad naturgas. Tillämpningsområdet omfattar också sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som verkar utanför nätet. Med lagringsanläggning avses en anläggning som ägs eller sköts av ett naturgasföretag och som används för lagring av naturgas. Lagen tillämpas därför inte på naturgaslager som ägs av slutförbrukare och tjänar deras egen förbrukning, då slutförbrukarna i fråga inte är naturgasföretag.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas lagen även på gas från förnybara energikällor och annan gas, om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in gas i och överföra eller distribuera den i naturgasnätet. På gasen tillämpas då bestämmelserna om naturgas i denna lag. Lagen tillämpas dock inte på gas från förnybara energikällor, om gasen inte förs in i naturgasnätet. Det innebär att t.ex. nät som används för överföring av gaser som kommer endast från förnybara källor faller utanför lagens tillämpningsområde. Ett sådant nät betraktas inte som ett naturgasnät som omfattas av lagens tillämpningsområde heller i det fall att även naturgas förs in i nätet som en tilläggs- eller reservenergikälla för att upprätthålla trycket i nätet. Med gas från förnybara energikällor avses i lagen biogas som framställs ur biomassa genom termisk förgasning, gas som uppkommer på avstjälningsplatser och i avloppsreningsverk samt biogas som alstras genom rötning.

I 3 mom. föreskrivs det att lagens bestämmelser om nätinnehavare tillämpas på näringsidkare som utövar tillståndspliktig naturgasnätsverksamhet och i sin besittning har ett naturgasnät i Finland, med undantag för näringsidkare till vilka Energimyndigheten har meddelat naturgasnätstillstånd för en direktledning eller som Energimyndigheten genom ett beslut har befriat från tillståndsplikten.

Bestämmelserna om nätinnehavare omfattar näringsidkare som utövar tillståndspliktig naturgasnätsverksamhet i överföringsnätet, ett distributionsnät eller ett slutet distributionsnät. Lagen ska dessutom tillämpas på näringsidkare som utövar tillståndspliktig naturgasnätsverksamhet utan att ha ansökt om i 4 eller 10 § avsett tillstånd eller i 11 § avsedd befrielse från tillståndsplikt för sin verksamhet. Bestämmelserna om nätinnehavare tillämpas inte på naturgasnätsverksamhet, om ett naturgasnät används endast för skötseln av en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna naturgasleveranser. Tillståndspliktig naturgasnätsverksamhet definieras i 3 §. Med naturgasnätsverksamhet avses enligt naturgasmarknadslagen att mot vederlag ställa naturgasnät till förfogande för dem som behöver överföring eller distribution av naturgas och andra naturgasnätstjänster.

Enligt 4 mom. ska lagens bestämmelser om behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och anläggningarnas innehavare tillämpas också på behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som är anslutna till ett distributionsnät eller ett slutet distributionsnät och anläggningarnas innehavare samt på behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som inte är anslutna till naturgasnätet och anläggningarnas innehavare. Naturgasmarknadsdirektivets tillämpningsområde har varit mångtydigt när det gäller huruvida direktivet ska tillämpas på sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som inte har anslutits till ett överföringsnät för naturgas. Syftet med förslaget är att definiera tillämpningsområdet så att lagen tillämpas på behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas oberoende av om de har anslutits till naturgasnätet eller verkar separat från det. Det är nödvändigt att utvidga lagens tillämpningsområde, eftersom reglerna om statligt stöd för behandlingsanläggningar för konden-

serad naturgas förutsätter att nyttjanderätten till anläggningarna och de avgifter som tas ut för detta regleras i enlighet med unionens lagstiftning om naturgasmarknaden. Med behandlingsanläggning för kondenserad naturgas avses i lagen en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av kondenserad naturgas. Lagen ska därför inte tillämpas t.ex. på sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som faller utanför definitionen och som tjänar slutförbrukarnas egen förbrukning, då anläggningarna inte används för import av naturgas.

I bestämmelserna om naturgasmarknadsdirektivets tillämpningsområde jämföras kondenserad naturgas med naturgas i gasform. Det föreslås därför att begreppen ska vara sinsemellan jämförbara även i naturgasmarknadslagen. I praktiken gäller bestämmelserna om kondenserad naturgas i lagen endast behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavarna av dessa. Därtill föreslås lagen innehålla bestämmelser om särredovisning av naturgasaffärsverksamheter. Lagen innehåller således, med undantag av bestämmelserna om bokföringsmässig särredovisning, inga bestämmelser som gäller import, export och leverans av naturgas i kondenserad form. I 5 mom. anges emellertid uttryckligen att lagen inte tillämpas på leverans och distribution av naturgas eller kondenserad naturgas som transportbränsle via tankstationer för naturgas eller kondenserad naturgas. Med tankstation avses i detta sammanhang en sådan tankstation som i artikel 2.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen definieras som en anordning för tankning som tillhandahåller bränsle, med undantag för kondenserad naturgas, via en fast eller en rörlig anläggning. Med tankstation för kondenserad naturgas avses i sin tur en sådan tankstation som i artikel 2.9 definieras som en anordning för tankning av kondenserad naturgas som består av antingen en fast eller en rörlig anordning, en offshore-anläggning eller andra system.

Enligt 6 mom. ska lagen inte tillämpas vare sig på försvarsförvaltningens naturgasinfrastruktur eller på särredovisning av naturgasaffärsverksamheter. Däremot tillämpas bestämmelserna om leverans av naturgas och aktörernas skyldigheter också på försvarsförvaltningen. Elmarknadslagen innehåller en motsvarande bestämmelse. Förfarandet är nödvändigt bland annat för hemlighållandet av information som är väsentlig med tanke på landets försvar.

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras termer som förekommer i lagen. Termerna motsvarar huvudsakligen innehållet i den tidigare lagen. Terminologin definieras så att den i så hög grad som möjligt harmonierar med definitionerna i naturgasmarknadsdirektivet. Definitionerna i naturgasmarknadslagen bör således tillämpas i överensstämmelse med definitionerna i naturgasmarknadsdirektivet. Trots harmoniseringen av terminologin föreslås det emellertid att vissa termer som är vedertagna i lagstiftningen i Finland men avviker från definitionerna i de finsk- eller svenskspråkiga versionerna av naturgasmarknadsdirektivet kvarstår i lagen.

Enligt 1 punkten avses med naturgasnät en för naturgasöverföring eller naturgasdistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna naturgasrör och naturgasrörssystem samt alla de behållare, anordningar och aggregat som hör till dessa och som innehåller naturgas. Ett naturgasnät ska anses omfatta de nätkomponenter som anslutits till det och som faktiskt används för överföring eller distribution av naturgas. Ett naturgasnät anses inte omfatta exempelvis sådana separata nätkomponenter i en nätinnehavares lagringsanläggning som är avsedda som reservdelar.

Enligt 8 punkten avses med naturgasnätsverksamhet affärsverksamhet där verksamhetsidkaren (nätinnehavaren) mot vederlag överför naturgas i överförings- eller distributionsnätet för naturgas samt producerar och tillhandahåller andra på överförings- eller distributionsnätet baserade tjänster som ålagts nätinnehavaren i denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den till dem som behöver sådana tjänster. Naturgasnätsverksamheten ska uppfattas som en

samlad affärsverksamhet som för tryggheten av måluppfyllelsen i fråga om nätregleringen är tillståndspliktig verksamhet.

Enligt 19 punkten avses med lagringsanläggning en anläggning som används för lagring av naturgas och som ägs eller drivs av ett naturgasföretag samt den del av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas som används för lagring, med undantag för den del som används för produktion, dock inte anläggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätinnehavaren när den utför sina uppgifter. I definitionen av lagringsanläggning specificeras ytterligare att med lagringsanläggning avses endast en anläggning som ägs eller drivs av ett naturgasföretag och som används för lagring av naturgas. Lagen tillämpas därför inte på naturgaslager som ägs av slutförbrukare och tjänar deras egen förbrukning, då slutförbrukarna i fråga inte är naturgasföretag. Enligt 21 punkten avses med behandlingsanläggning för kondenserad naturgas en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av kondenserad naturgas, inbegripet de stödtjänster och den tillfälliga lagring som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande leverans till överföringsnätet, dock inte de delar av en terminal för naturgas som används för lagring. I definitionen av behandlingsanläggning för kondenserad naturgas specificeras ytterligare att med behandlingsanläggning för kondenserad naturgas avses i lagen endast en terminal som används för det första för kondensering av naturgas eller för det andra för import, lossning och återförgasning av kondenserad naturgas. Lagen ska därför inte tillämpas t.ex. på sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som faller utanför definitionen och som tjänar slutförbrukarnas egen förbrukning, då anläggningarna inte används för import av naturgas utan endast för lossning och återförgasning av importerad kondenserad naturgas. Eftersom lagring av kondenserad naturgas i en behandlingsanläggning med anledning av den kondenserade naturgasens egenskaper utgör tillfällig verksamhet, ska behandlingsanläggningarnas verksamhet i normala fall i sin helhet betraktas som sådan verksamhet som sker i en behandlingsanläggning för naturgas och som omfattas av lagens bestämmelser om behandlingsanläggningar för behandling av kondenserad naturgas. För att lagens bestämmelser om lagringsanläggningar ska tillämpas på lagring av kondenserad naturgas ska det vara fråga om sådan klart långvarigare lagring av kondenserad naturgas i en behandlingsanläggning för vilken en fysiskt separat behållare har byggts i anläggningen. Som en i naturgasmarknadslagen avsedd lagringsanläggning betraktas dock inte en relativt liten kundbehållare som tjänar ett enskilt naturgasförbrukningsobjekt och som används för förvaring av kondenserad naturgas eller sådan gas i gasform som omfattas av lagens tillämpningsområde.

Avdelning II Naturgasnät

2 kap. Tillståndsplikt för naturgasnätverksamhet

4 §. Tillståndsplikt för naturgasnätverksamhet. I paragrafen föreskrivs det att utövande av naturgasnätverksamhet är tillståndspliktig verksamhet. Syftet med tillståndssystemet är att främja en välfungerande marknad och säkerställa att nätinnehavaren har tillräckliga förutsättningar att bedriva nätverksamhet, att ändamålsenliga investeringar görs i nätet och att systemet fungerar pålitligt. Naturgasnäten är naturliga monopoler, och det är inte ekonomiskt lönsamt att bygga flera gasrör som tjänar samma kunder. Naturgasnätets centrala ställning i naturgassystemet och nätverksamhetens monopolkaraktär förutsätter att samhället kan övervaka och reglera nätinnehavarnas verksamhet med hjälp av ett tillståndsförfarande. Naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att det utses systemansvariga nätinnehavare. Beviljande av naturgasnätstillstånd motsvarar utseende av systemansvariga nätinnehavare enligt naturgasmarknadsdirektivet.

Enligt bestämmelsen får naturgasnätverksamhet i naturgasnät i Finland utövas endast med ett naturgasnätstillstånd som beviljas av Energimyndigheten. Naturgasnätstillståndet får inte

överförs på någon annan. Om exempelvis nätverksamheten för en innehavare av naturgasnätstillstånd bolagiseras, ska det nya bolaget ansöka om tillstånd för sin naturgasnätverksamhet. Detta är nödvändigt för att den som beviljar tillstånd ska kunna kontrollera att även det nya nätbolaget uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd.

De uppgifter och skyldigheter som enligt naturgasmarknadslagen gäller för olika typer av naturgasnätinnehavare skiljer sig från varandra. Skillnaderna inverkar också på naturgasnätinnehavarnas naturgasnätstillstånd och tillståndskraven för nätinnehavarna. I 5 och 6 § föreskrivs om gemensamma tillståndsförfaranden och krav för alla nätinnehavare. I 7 och 8 § föreskrivs om särdragen i överföringsnätinnehavarnas nättillstånd. Bestämmelser om naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät finns i lagens 9 § och bestämmelser om naturgasnätstillstånd för direktledningar i lagens 10 §. På naturgasnätstillstånd för distributionsnätinnehavare tillämpas däremot endast de allmänna bestämmelserna i 5 och 6 §.

Enligt 2 mom. är naturgasverksamhet inte tillståndspliktig om ett naturgasnät används endast för skötseln av en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna naturgasleveranser. Med en fastighetsgrupp som motsvarar en fastighet ska här i regel avses fastigheter som ägs av en ägare och som gränsar till varandra.

5 §. Beviljande av naturgasnätstillstånd. Energimyndigheten ska bevilja sökanden naturgasnätstillstånd, om sökanden uppfyller de tekniska, ekonomiska och organisatoriska krav som ställs på den naturgasnätverksamhet som ansökan gäller. Dessa krav specificeras i lagens 6—9 §. Sökanden ska ha tillgång till tillräckliga tekniska och ekonomiska resurser för att kunna ansvara för byggandet och användningen av naturgasnätet i enlighet med kundernas behov. Sökanden ska också uppfylla de krav om särredovisning av naturgasaffärsverksamheterna som i lagen ställs på tillståndsinnehavaren. Vidare ska överföringsnätinnehavaren också uppfylla de krav som anges i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas.

I fråga om sökande som är verksamma när lagen träder i kraft baserar sig bedömningen av förutsättningarna huvudsakligen på uppgifter från föregående verksamhetsår, bland annat resultat- och balansräkningarna. Nya nätinnehavare ska i samband med tillståndsansökan lämna in motsvarande planer till Energimyndigheten.

Energimyndigheten ska kunna förena naturgasnätstillståndet med villkor som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för beviljandet av tillståndet. Under naturgasnätstillståndets giltighetstid ska Energimyndigheten kunna ändra tillståndet eller tillståndsvillkoren under de förutsättningar som anges i lagen. Tillståndet eller tillståndsvillkoren kan ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars, om ändringen är nödvändig på grund av en ändring i lagstiftningen, ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat eller väsentliga förändringar i verksamhetsförutsättningarna.

6 §. Allmänna krav på den som söker naturgasnätstillstånd för överföringsnät och distributionsnät. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om de allmänna kraven på den som söker naturgasnätstillstånd för överföringsnät och distributionsnät. Kraven tillämpas på alla som söker naturgasnätstillstånd, med undantag av dem som söker naturgasnätstillstånd för ett slutet distributionsnät eller en direktledning. Tillståndsvillkoren preciseras jämfört med gällande lag, men i huvudsak kvarstår de oförändrade i förhållande till de nuvarande bestämmelserna och avgörandep Praxis som gäller dem. Nätinnehavaren ska uppfylla tillståndskraven under hela sin verksamhetstid.

Den som söker naturgasnätstillstånd ska vara en sammanslutning eller alternativt, i fråga om naturgasnätstillstånd för distributionsnät, ett kommunalt verk. I lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) föreskrivs det om utövande av näringsverksamhet och om etablerings-

rätt. Den som söker naturgasnätstillstånd ska också uppfylla kraven enligt 1 § i den lagen. Övriga allmänna krav som rör sökandens organisation är kravet att sökandens organisation ska motsvara omfattningen och arten av naturgasnätsverksamheten och kravet att sökanden ska ha tillräckligt med personal som motsvarar omfattningen och arten av nätverksamheten. De organisatoriska kraven på sökanden ska följaktligen ställas i proportion till arten och omfattningen av den nätverksamhet för vilken naturgasnätstillstånd söks.

Sökanden ska också kunna svara för säkerheten i naturgasnätet. Ett krav som ställs är att sökanden har utsett en driftsövervakare för sitt naturgasnät enligt det förfarande som avses i 39 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005). Närmare bestämmelser om utseendet av driftsövervakare har getts i 5 kap. i naturgasförordningen (551/2009). Det föreslås att de gällande förutsättningarna för naturgasnätstillstånd förenhetligas med lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. De krav som ställs på driftsövervakare för naturgasnät harmoniseras med bestämmelserna om naturgasanläggningars säkerhet genom att det i naturgasmarknadslagen angivna specialkravet, enligt vilket driftsövervakaren av naturgasnätet ska vara anställd av nätinnehavaren, slopas.

Sökanden ska även ha ekonomiska förutsättningar för en lönsam naturgasnätsverksamhet. Dessutom ska sökanden ha, på det sätt som förutsätts i naturgasmarknadsdirektivet, beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utveckling av naturgasnät samt rätt att ingå anslutningsavtal och naturgasnätsavtal med nätanvändare.

Den som söker naturgasnätstillstånd ska i sin ansökan lämna en utredning över att dess verksamhetsfunktioner har särredovisats på det sätt som föreskrivs i naturgasmarknadslagen. Skyldigheten ska gälla för de nätinnehavare som utöver naturgasnätsverksamhet bedriver övrig naturgasaffärsverksamhet eller övrig affärsverksamhet och de nätinnehavare som bedriver överföringsnätsverksamhet.

7 §. Tilläggskrav på överföringsnätsinnehavare. I paragrafen föreskrivs det om tilläggskrav som ställs på överföringsnätsinnehavare. De föreslagna tilläggskraven baserar sig på kraven enligt naturgasmarknadsdirektivet.

För att få naturgasnätstillstånd för överföringsnätsinnehavare krävs det dessutom att överföringsnätsinnehavaren uppfyller de krav om åtskillnad av innehavare av överföringsnät som anges i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas och att sökandens oberoende har säkerställts i enlighet med förfarandet enligt artikel 3 i naturgasnätsförordningen. Med säkerställande av oberoendet avses i naturgasmarknadslagen certifiering av överföringsnätsinnehavaren enligt naturgasmarknadsdirektivet och naturgasnätsförordningen.

Bestämmelsen i paragrafen ska träda i kraft samtidigt med lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Fram till dess tillämpas 6 kap. 3 § i den gamla lagen.

8 §. Naturgasnätstillstånd för systemansvariga överföringsnätsinnehavare. I paragrafen föreskrivs det om naturgasnätstillstånd för systemansvariga överföringsnätsinnehavare. De särskilda kraven grundar sig på naturgassystemets tekniska karaktär som en enhetlig helhet, där inmatningen och uttaget av naturgas måste vara i balans sinsemellan. På den öppna naturgasmarknaden, som baserar sig på ekonomisk konkurrens och där det för naturgashandelns parter har ordnats tillträde till en annan aktörs naturgasnät, är det nödvändigt att organisera marknadsplatser där naturgas som behövs för olika ändamål kan säljas och köpas. Verksamheten på den öppna naturgasmarknaden förutsätter att systemets gemensamma funktioner organiseras och att ansvarsförhållanden i anslutning till dem ordnas samt att överföringsnätsinnehavarna i olika länder och regioner samarbetar.

Skötseln av naturgassystemets och den i detta verksamma naturgasmarknadens gemensamma funktioner ska höra till uppgifterna för systemansvariga överföringsnätsinnehavare. Dessa uppgifter utgör ett naturligt monopol och kan inte delas upp mellan flera aktörer utan att naturgassystemets eller naturgasmarknadens funktion äventyras. Av denna anledning ska det i 8 § föreskrivas att Energimyndigheten i naturgasnätstillståndet ska förordna en överföringsnätsinnehavare till systemansvarig överföringsnätsinnehavare. För varje överföringssystem förordnas en systemansvarig överföringsnätsinnehavare, som ansvarar för de uppgifter som hänför sig till systemansvaret och för andra uppgifter som hör till överföringsnätsinnehavaren. Övriga materiellrättsliga bestämmelser om systemansvar och den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens uppgifter finns i lagens 5 kap.

I 2 mom. föreskrivs det om tilläggskrav som den som förordnas tills systemansvarig överföringsnätsinnehavare ska uppfylla utöver kraven i 6 och 7 §. Dessa krav ställs för att säkerställa jämlika konkurrensvillkor och öppenhet i verksamheten för enheter som bedriver naturgasnätverksamhet i överföringsnätet och enheter som producerar balanseringstjänster samt i balansavräkningen och det centraliserade informationsutbytet för naturgashandeln. Den som förordnas till systemansvarig överföringsnätsinnehavare ska innan naturgasnätstillstånd beviljas visa att överföringsnätsinnehavaren har ordnat skötseln av de uppgifter som hänför sig till naturgassystemets balanseringstjänster, naturgassystemets balansavräkning, tillhandahållandet av en handelsplats för naturgashandel och det centraliserade informationsutbytet så att de sköts av en separat verksamhetsenhet eller ett helägt dotterbolag. Med handelsplats för naturgashandel avses en så kallad virtuell handelsplats (virtual trading point), där äganderättsöverföringen vid naturgashandel registreras och handel med balansgas idkas.

I 3 mom. anges vilka villkor som ska kunna ställas i naturgasnätstillståndet för systemansvariga överföringsnätsinnehavare. Avsikten är att Energimyndigheten även i fortsättningen ska kunna ställa detaljerade villkor i naturgasnätstillståndet för systemansvariga överföringsnätsinnehavare när det gäller den systemansvarigas uppgifter och skötseln av dem, den systemansvarigas skyldigheter och skötseln av dem samt den systemansvarigas rättigheter och utövan- det av dem.

Enligt 4 mom. kan den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren med Energimyndighetens tillstånd anförtro ett eller flera intressebolag som den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren äger tillsammans med överföringsnätsinnehavare från andra EES-stater funktioner som avses i 2 mom. Uppgifter som hänför sig till det centraliserade informationsutbytet inom naturgashandeln kan med Energimyndighetens tillstånd också anförtros en verksamhetsutövare som utför motsvarande uppgifter inom elhandeln i Finland. På tillståndsbeslutet tillämpas bestämmelserna i 5 § om beviljande av naturgasnätstillstånd och bestämmelserna i 3 mom. om de villkor som i naturgasnätstillståndet kan ställas på systemansvariga överföringsnätsinnehavare. Vid tillämpning av bestämmelsen kan med en överföringsnätsinnehavare från en annan EES-stat jämföras även en självständig systemansvarig från en annan EES-stat. Förslaget innebär att det skapas förutsättningar för att utveckla de funktioner som hänför sig till balanseringstjänsterna, balansavräkningen och driften av handelsplatsen för naturgashandel (virtual trading point) inklusive det centraliserade informationsutbytet så att dessa i fortsättningen kan skötas också genom ett samföretag som grundats av flera överföringsnätsinnehavare från en EES-stat. Detta skapar i sin tur förutsättningar att utveckla det gemensamma tillhandahållandet av dessa tjänster på den gemensamma naturgasmarknaden i Finland och de baltiska länderna. Samtidigt blir det möjligt att organisera det centraliserade informationsutbytet inom naturgashandeln i en datahub för Finlands elhandel som ansvarar för den nämnda funktionen i fråga om elhandel. För att uppgifterna i fråga ska kunna överföras på överföringsnätsinnehavarnas samföretag ska dock Energimyndigheten ge sitt tillstånd till detta. Vid beviljandet av tillståndet ska Energimyndigheten bedöma om samföretaget klarar av att på det sätt som förutsetts i den nationella lagstiftningen och unionslagstiftningen sköta de uppgifter och fullgöra de

skyldigheter som överförts från överföringsnätinnehavaren. Systemansvarsuppgifterna hör även i dessa fall alltså till den systemansvariga överföringsnätinnehavarens ansvar, och fullgörandet av dem ska övervakas av Energimyndigheten oavsett i vilket land samföretaget är beläget.

Bestämmelsen i paragrafen ska träda i kraft samtidigt med 7 § och lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Fram till dess tillämpas 6 kap. 3 § i den gamla lagen.

9 §. *Naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät.* I paragrafen föreskrivs om en ny typ av naturgasnätstillstånd, nämligen naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät. Avsikten är att luckra upp den reglering som gäller lokala distributionsnät som i huvudsak är i industriellt bruk. Behandling som ett slutet distributionsnät kan erhållas för ett sådant distributionsnät som uppfyller definitionen av ett slutet distributionsnät och vars naturgasnätverksamhet enligt 3 § 8 punkten och 4 § uppfyller rekvisitet för tillståndspliktig naturgasnätverksamhet men vars användningsändamål och användarkrets de facto inte har de särdrag som är typiska för egentlig naturgasnätverksamhet.

Innehavare av slutna distributionsnät ska genomgå ett lindrigare tillståndsförfarande och ha lindrigare skyldigheter i fråga om naturgasnätverksamheten. Den som söker naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät ska inte behöva uppfylla de allmänna tekniska, ekonomiska och organisatoriska kraven enligt 6 §. De bestämmelser som gäller nätinnehavare ska tillämpas på slutna distributionsnät och deras innehavare bortsett från de bestämmelser där det uttryckligen har angetts att slutna distributionsnät och innehavare av sådana faller utanför tillämpningsområdet.

Naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät ska på ansökan kunna beviljas en sökande som utövar naturgasnätverksamhet i ett distributionsnät inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller en plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar naturgas till konsumenter, om driften eller produktionsprocessen hos nätanvändarna av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl bildar en gemensam helhet, eller nätet distribuerar naturgas huvudsakligen till nätets ägare eller innehavare eller till företag med anknytning till ägaren eller innehavaren. Naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät kan emellertid inte beviljas sökande vars naturgasnät levererar naturgas till konsumenter, om det inte är fråga om naturgasleverans till ett litet antal konsumenter som har sådana förbindelser med sökanden som baserar sig på ett anställningsförhållande eller motsvarande förbindelser.

10 §. *Naturgasnätstillstånd för direktledningar.* I paragrafen föreskrivs om en ny typ av naturgasnätstillstånd, nämligen naturgasnätstillstånd för direktledningar. Avsikten är att luckra upp regleringen i fråga om lokala naturgasrör som kompletterar det sammanlänkade naturgasnätet och som byggs eller har byggts för att leverera naturgas till kunder. Naturgasnätstillstånd för en direktledning ger sökanden rätt att utöva naturgasnätverksamhet i en direktledning som byggts av sökanden. Bestämmelserna om nätinnehavare i denna lag tillämpas inte på en nätinnehavare som beviljats naturgasnätstillstånd för en direktledning.

Enligt 2 mom. ska naturgasnätstillstånd för direktledningar beviljas om direktledningen byggs för att leverera naturgas till kunder som omfattas av överföringsskyldigheten och som vägrats tillträde till nätet av en nätinnehavare som är verksam i området. Vägrat tillträde till nätet kan bero på brist på överföringskapacitet eller ett undantagslov som bygger på ett take-or-pay-avtal enligt 92 §. Tillstånd kan inte beviljas en kund som inte omfattas av överföringsskyldigheten. Eftersom direktledningar faller utanför de förpliktelser som gäller nätinnehavare kan naturgasnätstillstånd för direktledningar dock inte beviljas för att utöva naturgasnätverksamhet i ett överföringsrör som överskrider riksgränsen. Däremot kan tillstånd beviljas för ett en-

skilt distributionsrör som överskrider riksgränsen, men inte för ett distributionsnät eller ett sluttet distributionsnät som byggs upp på bägge sidor om riksgränsen.

På tillståndsbeslutet tillämpas det som i 5 § föreskrivs om beviljande av naturgasnätstillstånd.

11 §. *Befrielse från naturgasnätstillstånd för vissa sammanlänkningsnät.* I paragrafen föreslås en bestämmelse som gör det möjligt att befria vissa betydande sammanlänkningsnät från naturgasnätstillstånd. För övriga naturgasnät föreslås det att bestämmelsen om befrielse från tillståndsplikten ska slopas eftersom det är svårt att utifrån naturgasmarknadsdirektivet motivera det förfarande för befrielse som ingår i den gällande naturgasmarknadslagen. Paragrafen om befrielse från tillståndsplikten innebär ett undantag från de centrala principerna för regleringen av naturgasnät, enligt vilka syftet är att trygga naturgasmarknadsparternas tillträde till nät och skäliga principer för tjänsterna. Överföringsrören som länkar samman överföringsnäten intar en central position med avseende på naturgasmarknadens funktion. Syftet med regeringens proposition är i första hand att ställa denna typ av sammanlänkningsnät till förfogande för marknaden. Därför ska bestämmelsen om undantag tillämpas med eftertänksamhet.

Enligt förslaget ska Energimyndigheten i enskilda fall för viss tid kunna tillåta naturgasnätverksamhet i en sammanlänkning utan naturgasnätstillstånd, om nätinnehavaren har beviljats undantagslov enligt 93 §. Befrielse ska kunna beviljas endast för en sådan sammanlänkning som betraktas som i 93 § avsedd infrastruktur och för vilken beviljats undantag enligt den paragrafen. Befrielse kan beviljas för högst den tid som undantagslovet gäller. Befrielsen kan inte överföras på någon annan, utan i samband med överlåtelse av nätverksamheten ska mottagaren på nytt ansöka om befrielse från tillståndsplikten eller om naturgasnätstillstånd för sin verksamhet. Detta gör det möjligt att ompröva förutsättningarna för befrielse.

Naturgasmarknadslagens bestämmelser om nätinnehavare ska inte tillämpas på en nätinnehavare som fått befrielse. Energimyndigheten kan dock i sitt beslut om befrielse från tillståndsplikten ställa villkor som gäller tillgången till nätet via sammanlänkningsnätet i fråga. Villkoren kan gälla fördelningen av överföringskapaciteten, fördelningen av inkomster från överbelastning samt de avgifter som tas ut hos sammanlänkningsnätets användare.

3 kap. Byggande av naturgasnät

12 §. *Projekttillstånd för byggande av överföringsrör som överskrider riksgränsen.* I paragrafen föreskrivs det om ett projekttillståndssystem som gäller byggande av överföringsrör för naturgas som överskrider landsgränsen. Projekttillstånd ska sökas endast för byggande av rör som överskrider landets gräns, men inte för överförings-, distributions- eller driftsrör som byggs inom Finlands gränser. Ansökan om tillstånd ska innehålla de uppgifter och utredningar som anges genom förordning av statsrådet. Av ansökan ska framgå de viktigaste tekniska uppgifterna om röret, byggnadstidsplanen, kostnadskalkylen, utredningar om hur nödvändigt överföringsröret är samt eventuella andra uppgifter som är nödvändiga för tillståndsbehandlingen.

Utlandsförbindelserna har en särställning när det gäller överföring och anskaffning av naturgas, eftersom Finland inte har någon egen naturgasproduktion. Av denna anledning ska projekttillståndet beviljas av arbets- och näringsministeriet. Projekttillstånd krävs dock inte för byggande av obetydliga rör i ett distributionsnät som överskrider riksgränsen. Det är fråga om ett sådant obetydligt rör om röret används till att leda gas över gränsen t.ex. för en fastighets eller fastighetsgrupps uppvärmningsbehov.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på na-

turgasmarknaden. Ett projekttillstånd som gäller utlandsförbindelser gör det möjligt för myndigheten att inverka på hur vårt lands gasimportförbindelser utvecklas. Vid bedömning av om projektet är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på naturgasmarknaden gäller det att bedöma åtminstone de konsekvenser som projektet har för naturgassystemet och naturgasnätet i Finland, för leveranssäkerheten och för en säker energiförsörjning när det gäller naturgas samt för tillgången och priset på naturgas. Vid bedömning av om ömsesidighetskriteriet uppfylls bör uppmärksamhet fästas vid åtminstone i hur hög grad naturgasmarknaden i det andra landet har öppnats och om det finns ömsesidiga förutsättningar för konkurrens. Ömsesidiga förutsättningar för konkurrens hänför sig till exempelvis tillträde på marknaden, infrastruktur, miljönormer och energisäkerhet. Dessutom bör EU:s gemensamma politik gentemot tredjeländer beaktas. Vid beviljandet av projekttillstånd ska dessutom projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden beaktas.

I projekttillståndet bestäms inte var överföringsröret ska dras. Tillståndet kan också förenas med villkor som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för beviljande av tillståndet. Projekttillståndet kan inte överföras på någon annan utan ministeriets uttryckliga samtycke. Detta gör det möjligt att ompröva förutsättningarna för projekttillstånd.

I 4 mom. föreskrivs det om projekttillstånd för överföringsrör som överskrider riksgränsen i förhållande till energiinfrastrukturförordningen. På behandlingen av projekttillstånd som krävs för ett energiprojekt av gemensamt intresse enligt energiinfrastrukturförordningen tillämpas också energiinfrastrukturförordningen och lagen om tillståndsförfarandet för energiprojekt av gemensamt intresse inom Europeiska unionen.

4 kap. Nätinnehavarens allmänna skyldigheter och prissättningen av nättjänster

13 §. *Allmänna principer för tillhandahållande av nättjänster.* I paragrafen föreskrivs det om de allmänna principerna för tillhandahållande av nättjänster. Bestämmelsen harmonierar med principerna för tillämpningspraxis i fråga om den gällande naturgasmarknadslagen och med kraven enligt naturgasmarknadsdirektivet. Enligt bestämmelsen ska nätinnehavare tillhandahålla parterna på naturgasmarknaden sina naturgasnätstjänster på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. I tillhandahållandet av tjänster ska det inte få förekomma villkor eller begränsningar som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln.

Nättjänster ska tillhandahållas nätanvändarna på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Det innebär att en viss tjänst ska tillhandahållas på samma, enhetliga villkor för alla som använder nätet. Villkoren för tjänsterna ska exempelvis inte vara beroende av vems naturgas som överförs i nätet. Tjänsterna för den som köper naturgas får inte heller nämnvärt ändras utan grund i situationer där naturgasleverantören byts. När det gäller användningen av tjänster ska villkoren för nättjänsterna dock få variera för nätanvändare av olika storlek eller olika typ. Också de krav som i lagstiftningen ställs på nätinnehavarna kan förutsätta eller berättiga till variation i tjänsterna för olika grupper av nätanvändare. Likadana villkor och principer för tjänsterna ska dock tillämpas inom samma grupp av nätanvändare.

Undantag från de allmänna försäljningsvillkoren och principerna för tjänsterna ska få göras endast i särskilda fall. Exempelvis kan en nätanvändare förvänta sig en tjänst som avviker från det sedvanliga och vars villkor inte kan fastslås utgående från de allmänna villkoren. En situation där en nätinnehavare konkurrerar med nätinnehavaren bredvid, vilket i vissa fall är möjligt, ger däremot inte den förstnämnda nätinnehavaren rätt att i fråga om den nätanvändare som är föremål för konkurrensen tillämpa sådana villkor eller principer för tjänsterna som avviker från dem som gäller för andra.

14 §. Skyldighet att utveckla nätet. I paragrafen föreslås en allmän bestämmelse om skyldighet att utveckla nätet, vilken ska tillämpas på alla naturgasnätsinnehavare. Nätsinnehavare har en allmän skyldighet att upprätthålla, driva och utveckla sitt naturgasnät i enlighet med behoven på naturgasmarknaden. Detta innebär bl.a. att nätsinnehavaren ska hålla nätets driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå. Dessutom ska nätsinnehavaren bygga och förstärka sitt nät så att kundernas sedvanliga och förutsebara behov av tjänster blir tillgodosedda.

Skyldigheten att utveckla nätet är nödvändig, eftersom nätsinnehavaren i praktiken har monopolställning i sitt nätområde. Visserligen har även andra möjlighet att bygga ett nät åtminstone inom verksamhetsområdet för en annan nätsinnehavares nät, eftersom det enda som krävs för att bygga ett nät är ett byggnadstillstånd enligt statsrådets förordning om säkerhet vid hantering av naturgas (551/2009) som beaktar säkerhetsaspekterna och som beviljas utan ändamåls-enlighetsprövning.

Nätsinnehavarens skyldighet att utveckla sitt nät begränsas dock till vad som kan anses rimligt. Den önskade tjänstens exceptionella art, den tid som krävs för nödvändig nätförstärkning, förfaranden för tillstånd att bygga nät och andra liknande faktorer kan hindra eller begränsa nätsinnehavarens möjligheter att agera på det sätt som kunden önskar.

Nätsinnehavarens utvecklingskyldighet kan anses omfatta särskilda investeringar i anslutning till nätverksamhetens försörjningsberedskap. Exempel på denna typ av investeringar i naturgasnätet är dimensioneringar, kontroller och skydd av kompressorstationer, tryggande rörförbindelser och säkerställande av dataöverföringen med tanke på störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden.

Det föreslås att en mening som genomför bestämmelsen i artikel 13(2) i naturgasmarknadsdirektivet tas in i paragrafen. Genom bestämmelsen preciseras regleringen av överföringsnätsinnehavarens skyldighet att utveckla nätet. Överföringsnätsinnehavaren ska utöver den övriga utvecklingskyldigheten bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande överföringskapacitet för att integrera ett europeiskt överföringssystem. En förutsättning för byggnadsskyldigheten är dock att bygget av ekonomiska skäl behövs för att tillgodose en rimlig och tekniskt genomförbar efterfrågan på naturgas och för att ta hänsyn till en tryggad naturgasförsörjning. Med europeiskt överföringssystem avses i detta sammanhang ett överföringssystem eller överföringsnät som verkar inom Europeiska unionens medlemsstaters och EES-staternas territorium, men inte ett överföringssystem eller överföringsnät som verkar inom tredjeländers territorium. Innan byggandet kan inledas ska överföringsnätsinnehavaren också ha fått ett sådant projekt-tillstånd för byggprojektet som anges i 12 §. I praktiken ska i detta sammanhang också projektets ändamålsenlighet med tanke på naturgasmarknadens utveckling bedömas. På motsvarande sätt gäller överföringsnätsinnehavarens utvecklingskyldighet inte ett projekt som inte beviljats ett projekt-tillstånd enligt 12 §.

15 §. Anslutningsskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om anslutningsskyldighet som hör till uppgifterna för alla naturgasnätsinnehavare. Syftet med anslutningsskyldigheten är att säkerställa att alla som använder naturgas har möjlighet att köpa naturgas. Anslutningsskyldigheten omfattar sådana drifts- och lagringsställen för naturgas, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, produktionsanläggningar för gas från förnybara energikällor och direktledningar som uppfyller de tekniska kraven.

Nätsinnehavaren ska vara skyldig att på begäran till sitt naturgasnät ansluta alla intresserade nätanvändare inom sitt verksamhetsområde. Nätsinnehavarens anslutningsskyldighet gäller ett område där det för de kunder som finns i detta område av tekniska eller ekonomiska skäl eller av markanvändningsskäl är förmånligare att ansluta sig till nätsinnehavarens än till någon annans nät. Som verksamhetsområde för en innehavare av ett slutet distributionsnät betraktas

endast en sådan industriell eller kommersiell plats eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls som avses i 9 §. Anslutningsskyldigheten för innehavare av slutna distributionsnät gäller således inte objekt som ligger utanför det verksamhetsområde som definieras ovan. Oftast är gränsdragningen mellan nätinnehavarnas verksamhetsområden klar. Eftersom en nätinnehavare har möjlighet att av kunderna ta ut alla skäligena kostnader en anslutning medför, är det inte befogat för nätinnehavaren att avvisa en intresserad från att ansluta sig, men det är befogat för kunden att söka det nät som det är förmånligast att bli ansluten till.

Abbonenten bör uppfylla de tekniska krav som nätsinnehavaren ställt upp. Kraven ska vara transparenta, objektiva och icke-diskriminerande och beakta de krav som ställs på naturgasöverföringssystemets och nätets driftskompatibilitet och driftsäkerhet och på ett effektivt naturgasöverföringssystem. Tekniska krav är exempelvis kvalitetskraven på den gas som matas in i nätet. Den naturgas som matas in i nätet ska i fråga om kvaliteten eller andra fastställda egenskaper överensstämma med kraven i de europeiska standarder som allmänt tillämpas i Finland. De europeiska standarder som avses i paragrafen är standarderna EN 16726 och EN 16723-1, vars tillämpningsområde även omfattar biometan som matats in i naturgasnätet. Kraven på naturgasens kvalitet syftar till att säkerställa att den gas som matas in i nätet inte orsakar problem eller störningar i naturgasnätet eller i utrustning eller system som är kopplade till nätet. I princip ska inte heller nätsinnehavaren ha någon grund för att tillämpa högre kravnivåer än de som anges i de europeiska standarderna när det gäller kvaliteten på och andra tekniska egenskaper hos den gas som matas in i innehavarens nät.

Nätinnehavaren har rätt att ta ut skäligena avgifter för en anslutning. Ett villkor för anslutning ska också vara att den rörledning eller anläggning för naturgas som ska anslutas uppfyller nödvändiga tekniska krav. I villkoren och kraven ska dessutom beaktas de krav som ställs på naturgasöverföringssystemets och nätets driftskompatibilitet och driftsäkerhet och på ett effektivt naturgasöverföringssystem. Nätinnehavarens anslutningsvillkor och tekniska krav ska vara transparenta, objektiva och icke-diskriminerande.

I 2 mom. föreskrivs om nätinnehavarens informationsskyldighet. Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning och en skälig tid inom vilken nätinnehavaren behandlar alla anbudsfrågningar som gäller anslutning.

I 3 mom. åläggs nätinnehavaren att på abonnentens begäran ge denna en täckande och tillräckligt detaljerad kalkyl över anslutningskostnaderna samt en uppskattning av anslutningens leveranstid. Genom åläggandet säkerställs att anslutningsmöjligheten faktiskt verkställs.

16 §. Överföringsskyldighet. Paragrafen gäller så kallat tredjepartstillträde till naturgasnäten. Nätinnehavarens överföringsskyldighet ska gälla alla nätanvändare. En förutsättning för överföringsskyldigheten är att mätningen av inmatning och uttag av naturgas omfattas av ett system för fjärravläsning. Det system för tillträde till nätet som anges i artikel 32 i naturgasmarknadsdirektivet grundar sig således på fjärravläsbar mätning av mängden naturgas som matas in och tas ut ur systemet. I paragrafen åläggs nätinnehavaren överföringsskyldighet.

Den allmänna överföringsskyldigheten innebär att nät som har monopolställning ska ställas till alla intresserade nätanvändares disposition på vissa villkor. En nätinnehavare ska inte kunna hindra de nätanvändare som är anslutna till nätinnehavarens nät att fritt välja sin naturgasleverantör på basis av konkurrens. Skyldigheten att överföra naturgas ska med vissa undantag gälla alla naturgasnät.

En nätinnehavare ska tillhandahålla nätanvändarna överföringstjänster om kapacitetskravet och de övriga grundläggande förutsättningarna uppfylls eller, i motsatt fall, motivera ett hinder för tillhandahållande. Brist på kapacitet är ett motiverat hinder, men samtidigt är nätinnehava-

ren enligt 14 § i denna lag skyldig att inom skälig tid stärka sin överföringskapacitet för att tillgodose kundernas rimliga behov.

Nätverksamhet är affärsverksamhet där verksamhetsutövaren har rätt till en skälig ersättning för de tjänster som verksamhetsutövaren säljer. Tillträde ska basera sig på de tariffer och villkor som nätinnehavaren offentliggjort och som ska tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan nätanvändarna. Energimyndigheten ska godkänna de metoder som används för att beräkna tarifferna och villkoren innan tarifferna införs. Bestämmelser om prissättningsprinciperna följer längre ned i detta kapitel.

Överföringsskyldigheten i den form som avses i paragrafen träder i kraft den 1 januari 2020, då naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. Fram till dess tillämpas 2 kap. 3 och 3 a § i den gamla lagen.

17 §. Nätinnehavarens uppgifter vid mätningen av naturgasleveranser och mätningstjänsternas prissättning. I paragrafen föreskrivs det om nätinnehavarens allmänna uppgifter vid mätningen av naturgasleveranser. När bestämmelserna om mätning av naturgasleveranser tillämpas gäller det att analysera dem tillsammans med övriga bestämmelser om nättjänster, såsom bestämmelserna om tekniska krav och anslutning i 14 och 15 §, bestämmelsen om överföringsskyldighet i 16 § och bestämmelserna om prissättningen av nättjänster i 21—25 §.

Nätinnehavaren ska ordna den mätning av naturgasleveranser i sitt naturgasnät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på naturgasmarknaden. Genom att nätinnehavaren tilldelas uppgiften att ordna mätningen och anmäla mätuppgifterna till parterna på naturgasmarknaden skapas det förutsättningar för enhetliga och tillförlitliga mätningssystem och anmälningsförfaranden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till naturgasleverantören per naturgasdriftsställe eller per mätning. Nätinnehavarens ansvar för ordnandet av mätningen ska inte omfatta situationer där naturgas levereras via ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp.

Vid ordnandet av mättjänster ska nätinnehavaren verka för en effektiv och sparsam användning av naturgas i kundernas verksamhet samt främja möjligheterna att styra naturgasförbrukningen. Syftet med förslaget är att säkerställa att nätinnehavarna beaktar energieffektivitetsaspekterna och behoven av att styra kundernas naturgasförbrukning när nätinnehavarna tillhandahåller mättjänster.

Nätinnehavaren ska kunna tillhandahålla mättjänster själv eller köpa dem av utomstående. Tjänster kan då köpas också av andra parter inom naturgashandeln. Avsikten med bestämmelsen är att framhäva att nätinnehavarna har olika alternativ när det gäller att finna kostnadseffektiva och innovativa lösningar för att producera mättjänster.

Närmare bestämmelser om mätning av naturgasleveranser i naturgasnät utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla att utrusta naturgasdriftsställen och inmatningsställen med mätutrustning, tekniska krav som ställs på mätapparatur och mätningssystem, avläsning av mätapparatur, utnyttjande av mätuppgifter samt tidsfördelning i fråga om mättjänster.

18 §. Tillhandahållande av mätapparatur för slutförbrukare. I paragrafen förpliktas nätinnehavare att till ett konkurrenskraftigt pris erbjuda slutförbrukarna mätapparatur som korrekt visar naturgasförbrukningen och ger information om faktisk förbrukningstidpunkt. Förplikelsen gäller situationer där befintlig mätapparatur byts ut, en ny byggnad uppförs eller omfattande reparationer som påverkar byggnadens energiprestanda utförs. Sådan mätapparatur som avses

i denna paragraf behöver dock inte erbjudas vid utbyte av befintlig mätapparatur, om installationsarbetet är tekniskt omöjligt eller inte är kostnadseffektivt med beaktande av den beräknade sparpotentialen på lång sikt. Med omfattande reparationer avses bygglov och åtgärdstillstånd enligt 125 och 126 § i markanvändnings- och bygglagen.

19 §. Slutförbrukarens rätt att utnyttja uppgifter om sin egen naturgasförbrukning. I paragrafen föreskrivs om slutförbrukarens rätt att utnyttja uppgifter om sin egen naturgasförbrukning. Enligt förslaget har slutförbrukaren rätt att utan att betala någon separat ersättning till sitt förfogande få mätuppgifterna om sin egen naturgasförbrukning, vilka nätinnehavaren har samlat in från mätapparaturen på slutförbrukarens naturgasdriftsställe. Uppgifterna ska lämnas per driftsställe eller per mätning i en sådan form som motsvarar det förfarande som allmänt tillämpas inom branschen och av nätinnehavaren. I standardiseringen av uppgifternas form ska ett så öppet format som möjligt eftersträvas. Formatet ska vara kompatibelt med många olika analys- och styrsystem. Kunden sörjer emellertid själv för att ändra uppgifterna från standardiserad form till en form som är lämplig för kunden. Uppgifterna kan lämnas antingen via nätinnehavarens mätdatasystem eller direkt från mätapparaturen, om kunden använder en mätapparatur som lämpar sig för detta ändamål. För att mätuppgifterna ska kunna lämnas ut till någon annan än slutförbrukarens naturgasleverantör eller den som sköter balansavräkningen krävs ett samtycke som grundar sig på kundens viljeförklaring.

Det föreslås att Energimyndigheten ges befogenhet att meddela närmare föreskrifter om uppgifternas form och det förfarande som ska tillämpas då uppgifterna lämnas ut.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på objekt där naturgasförbrukningen inte mäts.

20 §. Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster. I paragrafen föreslås allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak tillämpningspraxis i fråga om den gällande naturgasmarknadslagen. I 2 mom. preciseras dock den nuvarande regleringen genom att det föreslås att prissättningen ska vara skälig enligt en helhetsbedömning.

Enligt 1 mom. ska försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de fastställs vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Det innebär att en viss tjänst ska tillhandahållas alla kunder på samma, enhetliga villkor. Överförings- och distributionspriset ska t.ex. inte bero på vems naturgas som överförs. Den överförings- eller distributionsavgift som naturgasköparen betalar får inte heller nämnvärt ändras utan grund när naturgasleverantören byts.

När det gäller användningen av nättjänster ska överförings- och distributionsavgifterna kunna variera för kunder av olika storlek eller olika typ, vilket också är fallet i dagens läge. Prissättningen ska dock vara densamma inom en och samma kundgrupp.

Från de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna ska undantag kunna göras endast i särskilda fall. En kund kan t.ex. förvänta sig en tjänst som avviker från det sedvanliga och vars pris inte kan fastslås utgående från den allmänna tariffen. En situation där en nätinnehavare konkurrerar med nätinnehavaren bredvid, vilket i vissa fall är möjligt, ger däremot inte nätinnehavaren rätt att i fråga om den kund som är föremål för konkurrensen tillämpa en prissättning som avviker från den som gäller för andra.

Av en nätverksamhet i monopolställning ska skälighet förutsättas i fråga om prissättningen. Skäligheten ska bedömas som en helhet, varvid både kostnadsmotsvarigheten för priserna på nätverksamheten och en skälig avkastning på affärsverksamheten kan säkerställas. Grundprin-

cipen är att prissättningen ska motsvara kostnaderna för verksamheten. Prissättningens kostnads Motsvarighet bedöms följaktligen utifrån kostnaderna för respektive nätinnehavare. Marknaden pressar inte prissättningen av nätverksamheten, vilket innebär att nätinnehavaren inte sporrar till att effektivisera sin verksamhet. En eventuell kostnadsineffektivitet kan kompenseras med högre priser. Vid bedömningen av monopolprissättningen gäller det därför att analysera vilken företagets kostnadsnivå är jämfört med de kostnader som företaget de facto skulle ha möjlighet att uppnå. I en skäligen prissättning ingår via regleringen ett element som sporrar till ekonomiskt effektiv verksamhet med hjälp av vilket det kan säkerställas att nätinnehavarens verksamhet är kostnadseffektiv.

Tillsynen över skäligheten i fråga om prissättningen ska utgå från det faktiska bruksvärdet för företagets naturgasnätstillgångar, vilket beskriver varje företags marknadsvärde, och inte från t.ex. de kommersiella marknadsvärden som fastställts på basis av företagsarrangemang och som kan innehålla värderings- eller organisationsposter som inte hör till naturgasnätverksamheten.

För att rimliga förutsättningar för att nyttja egendomen ska bevaras ska nätinnehavaren trots allt garanteras möjlighet att få en skäligen ersättning för nättjänsterna. Prissättningen av tjänsterna ska trygga en sådan skäligen inkomstfinansiering och soliditet som behövs för att nätinnehavaren ska kunna fullgöra sina uppgifter. Inkomsterna får följaktligen täcka skäligen kostnader för underhållet, driften och byggandet av nätet samt ge en avkastning som kan anses som skäligen på det placerade kapitalet. En skäligen avkastning ska i sin tur återspegla den grad av ekonomisk risk som utövat av verksamheten medför för det kapital som naturgasnätinnehavaren placerat i nätverksamheten samt beakta de låga finansieringsutgifterna för främmande kapital och anläggningarnas långa livslängd.

Vid bedömning av skäligheten i fråga om prissättningen ska hänsyn tas även till de investeringar som skyldigheten att utveckla nätet medför och till finansieringen av dem. För att kunna fullgöra sina uppgifter kan nätinnehavaren bli tvungen att investera i så stora projekt att den inkomstfinansiering som är tillräcklig för att finansiera nätinnehavarens normala verksamhet inte nödvändigtvis räcker till för att finansiera de aktuella projekten. Nätinnehavaren bör då förlita sig på kapitalfinansiering. Det är motiverat eftersom kapitalfinansiering är ett finansieringsteoretiskt effektivt sätt att finansiera investeringar och eftersom naturgasnätverksamheten med hänsyn till dess monopolkaraktär utgör affärsverksamhet med lägre risk jämfört med konkurrerande affärsverksamheter.

Nätinnehavarens inkomstflöde ska räcka till också för att finansiera utvecklingen av nätet. Eftersom investeringsprojekt i naturgasnät tar lång tid i anspråk och de enskilda projekten medför stora kostnader, kan det vara befogat att bedöma inkomstfinansieringens tillräcklighet på längre sikt. Nätinnehavaren ska under hela sin verksamhet uppfylla de krav som anges i 6 § i naturgasmarknadslagen. Enligt bestämmelsen ska nätinnehavaren bland annat ha ekonomiska förutsättningar att utöva en lönsam naturgasnätverksamhet. I praktiken kan det krävas att till och med det egna kapitalet utökas för att även detta krav ska uppfyllas.

I prissättningen av nättjänsterna ska det enligt 3 mom. inte få finnas villkor eller begränsningar som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. Villkor som gäller naturgasöverföringssystemets driftsäkerhet och effektivitet ska dock beaktas i prissättningen. Det är meningen att bestämmelserna i momentet ska trygga att villkoren för nättjänsterna är sakliga och inte utan grund begränsar kundernas möjligheter att använda nätet. Naturgasöverföringssystemets driftsäkerhet och en effektiv användning av systemet ska beaktas exempelvis i villkoren för överförings- och distributionstjänsten. Därför har nätinnehavaren rätt att ställa villkor som är motiverade med tanke på möjligheterna att trygga driften av nätet men som kan begränsa eller annars påverka kundernas möjligheter att använda nätet.

Däremot ska sådana begränsningar som ser ut att vara allmänna och lika för alla men i verkligheten är skraddarsydda för att bara gälla andra än den försäljare som äger nätet i fråga vara förbjudna.

21 §. Prissättning utifrån anslutningspunkt. I paragrafen föreslås bestämmelser som motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om punktprissättning. För ökad konkurrens inom naturgashandeln förutsätts det att handelns parter så enkelt som möjligt kan komma in på den marknadsplats som naturgasnäten som helhet bildar. Då naturgasöverföringssystemet bildas av flera nät som innehas av olika ägare kan avtalet om nättjänster och de olika prissättningsprinciperna för dessa i avsevärd grad försvåra handeln. Det är därför nödvändigt att förplikta nätinnehavarna att iaktta vissa gemensamma principer som föreslås i paragrafen. Dessa principer underlättar nätanvändarnas tillgång till tjänsterna i systemet.

Enligt principen i 1 mom. ska nätanvändaren kunna avtala om alla sina nättjänster med den nätinnehavare till vars nät nätanvändaren är ansluten. Denna princip om en lucka underlättar tillgången på sådana tjänster som annars skulle kräva avtal med flera nätinnehavare. I praktiken innebär bestämmelsen att nätinnehavarna genom ömsesidiga avtal ska se till att det finns förutsättningar för en tjänst av detta slag.

I 2 mom. uppställs en med tanke på målen med lagen central prissättningsprincip för nättjänsterna, så kallad punktprissättning. Enligt den får en nätanvändare som vid en punkt är ansluten till nätet och har betalat alla nödvändiga avgifter rätt att använda hela naturgasöverföringssystemet utgående från sin anslutningspunkt. Med andra ord kan nätanvändaren i princip handla med alla dem som är anslutna till naturgasöverföringssystemet i fråga. Bestämmelsen förutsätter att nätinnehavarna samarbetar för att skapa en hierarkisk prissättningspraxis som till sina principer är enhetlig och förenar de olika nätleden. Tariffuppbyggnaderna ska passa ihop och bilda en helhet. Däremot kan de prisnivåer som nätinnehavarna tillämpar avvika från varandra, eftersom de beror på de olika kostnaderna för näten. Punktprissättningen ska tillämpas på alla sedvanliga nättjänster. Alla parter på naturgasmarknaden deltar därmed i regel på enhetliga grunder i kostnaderna för upprätthållandet av överföringssystemet, och det är inte möjligt att vara "fripassagerare". Även en nätanvändare som är ansluten till ett distributionsnät ska ha rätt att bedriva naturgashandel inom naturgasöverföringssystemets område och skyldighet att i form av avgifter för distributionsnätstjänsterna stå för en del av kostnaderna för hela överföringssystemet. För exceptionella behov och situationer ska nätinnehavarna emellertid kunna ha specialtjänster. Priset på dem kan fastslås på ett sätt som avviker från den allmänna principen. Paragrafens 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning enligt vilket närmare bestämmelser om grunderna för avgifter för inmatning av naturgas i nätet och uttag ur nätet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Punktprissättningen ska i princip inte gälla ledningsförbindelser över landets gränser. Enligt den föreslagna 22 § ska överföringsnätsinnehavaren utöver den överföringsavgift som hör till punktprissättningen ta ut en separat överföringsavgift för import eller export av naturgas till eller från sitt nät, om inte annat följer av internationella förpliktelser eller avtal som är bindande för Finland. På avgifter som tas ut för användningen av utlandsförbindelser inverkar dessutom normerna i Europeiska unionens lagstiftning. Till exempel naturgasnätetsförordningen innehåller bestämmelser om överföringsavgifter som ska följas i de sammanlänknings mellan EES-stater som är i bruk på marknaden.

Med stöd av gällande lydelse i motsvarande bestämmelse i naturgasmarknadslagen får genom förordning av ministeriet vid behov utfärdas närmare bestämmelser om tillämpningen av principerna för punktprissättning. Det föreslås att bestämmelsen om bemyndigande ska utgå.

22 §. Avgifter för inmatning och uttag av naturgas. I paragrafen föreskrivs om ett tariffsystem som bygger på inmatnings- och uttagsavgifter och som ska införas med stöd av den nya lagen. Kostnaderna för överföringen av naturgas ska börja täckas också med hjälp av avgifter för inmatning av naturgas i nätet. På så sätt säkerställs en jämlik konkurrensställning för naturgasleveranser som kommer från olika anskaffningskällor.

Avgifterna för inmatning och uttag tillämpas i regel inom naturgasöverföringsnätet. Enligt 1 mom. ska överföringsnätsinnehavaren påföra en överföringsavgift för varje inmatnings- och uttagspunkt i sitt överföringsnät. Prissättningen enligt inmatnings- och uttagssystemet gäller i regel också sammanlänkningar som överskrider riksgränsen. Det är dock möjligt att avvika från huvudprincipen i fråga om sådana inmatnings- och uttagspunkter som är sammanlänkade med ett naturgasnät i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om avståndet från att påföra en inmatnings- och uttagsavgift grundar sig på internationella förpliktelser eller avtal som är bindande för Finland. På avgifter som tas ut för användningen av utlandsförbindelser inverkar i synnerhet normerna i Europeiska unionens lagstiftning. Med stöd av bestämmelserna i naturgasnätsförordningen kan exempelvis den prissättning som bygger på inmatnings- och uttagsavgifter begränsas i sammanlänkningar som är i bruk på marknaden och som kopplar samman stater som verkar på den inre marknaden för naturgas. För att prissättningen med inmatnings- och uttagsavgifter ska slopas från en sammanlänkning förutsetts antingen en direkt förpliktande skyldighet som grundar sig på EU-lagstiftningen eller en förpliktelse som bygger på ett internationellt avtal som är bindande för Finland.

Tariffsystemet med inmatnings- och uttagsavgifter kan i överföringsnätet grunda sig på olika tariffstrukturer. Om en överföringsnätsinnehavare fortsätter att tillämpa en tariffstruktur som bygger på en avståndsberoende prissättning, så kallad frimärkesprissättning, blir t.ex. uttagsavgifterna för naturgasdriftsställen och uttagspunkter i distributionsnäten lika stora för alla förbrukningsställen. Om en överföringsnätsinnehavare däremot övergår till att använda en avståndsbasead tariffstruktur som viktats enligt kapaciteten innebär det att mängden överföringskapacitet som driftsställena och distributionsnäten utnyttjar och överföringskapacitetens läge inverkar på fastställandet av uttagsavgifterna samt att uttagsavgifterna i högre grad blir specifika för varje uttagspunkt.

Avgifterna för inmatning och uttag tillämpas i regel också inom distributionsnäten. Enligt 2 mom. ska distributionsnätsinnehavaren påföra en distributionsavgift för varje uttagspunkt i distributionsnätet och för varje inmatningspunkt som matar in gas i distributionsnätet från en gasproduktionsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas. Tillämpningen av ett inmatnings- och uttagssystem avviker emellertid från ett överföringsnät på så sätt att distributionsnätsinnehavaren inte tar ut någon separat inmatningsavgift på den punkt i distributionsnätet där gasen överförs från överföringsnätet till distributionsnätet, utan varje uttagspunkt påförs endast en uttagsavgift som avgift för distribution som sker för förbrukning. I enlighet med punktprissättningen inkluderas inmatnings- och uttagsavgifterna för överföringsnätet i inmatnings- och uttagsavgifterna för distributionsnätet. Avsikten är att det för gas som matas in i distributionsnätet från en gasproduktionsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska tas ut en inmatningsavgift oberoende av om gasen matas in från en anläggning som är direkt kopplad till distributionsnätet eller via en direktledning som länkas till distributionsnätet.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om grunderna för avgifter för inmatning och uttag av naturgas får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inmatnings- och uttagsavgifterna ska uppfylla de villkor som ställs i lagens 20 §. Villkoren för inmatnings- och uttagsavgifter och de grunder på vilka avgifterna fastställs ska vara jämlika och icke-diskriminerande, och i prissättningen ska det inte få förekomma villkor eller be-

gränsningar som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. Vid prissättningen ska de villkor beaktas som naturgasöverföringssystemets driftssäkerhet eller effektivitet kräver. I distributionsnätet ska det också beaktas vilka effekter den avståndsberoende prissättningen har på fastställandet av inmatnings- och uttagsavgifter.

Paragrafen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020, då naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. Överföringsnätsinnehavarna ska dock publicera sina överföringsavgifter enligt inmatningsuttagsystemet senast den 30 april 2019.

23 §. Nätinnehavarens prestationer när det gäller byte av naturgasleverantör. Enligt paragrafen ska nätinnehavaren inte få ta ut en separat avgift för prestationer som anknyter till registrering, balansavräkning och andra motsvarande prestationer i samband med byte av naturgasleverantör. De kostnader som tjänster av detta slag medför ska inbegripas i nätinnehavarens allmänna överförings- och distributionstariffer. Paragrafen ska dock inte tillämpas på distributionsavgifter med anknytning till mätning, eftersom systemet för tillträde till nätet i Finland grundar sig på fjärravläsbar mätapparatur och mätningkostnaderna är högre på objekt som är utrustade med sådan mätapparatur än på andra objekt. Särskilda tjänsteavgifter blir lätt villkor som begränsar byte av naturgasleverantör och därmed konkurrensen inom naturgashandeln. Samtidigt ger avgifterna en naturgasleverantör som hör till nätinnehavarens intressesfär en möjlighet att prissätta naturgasen till sina kunder högre än konkurrenterna. Bestämmelsen är motiverad också därför att det i praktiken har visat sig vara svårt att övervaka kostnadsmotvarigheten hos detta slags separata avgifter för tjänster.

24 §. Höjning av avgifter för överföring och distribution av naturgas. I paragrafen föreskrivs om maximal godtagbar höjning av avgifter för överföring och distribution av naturgas. Maximibeloppen för avgiftshöjningar bedöms enligt glidande granskningsperioder på 12 månader som börjar vid tidpunkten för varje höjning och som jämförs med de 12-månadersperioder som föregår varje höjning.

Syftet med den nya bestämmelsen är inte att ge nätinnehavarna en självständig rätt att höja avgifterna för överföring och distribution av naturgas, utan även villkoren i respektive avtal om överföring eller distribution av naturgas samt 78 § i naturgasmarknadslagen och bestämmelserna i övrig lagstiftning ska alljämt tillämpas på höjningarna. På så sätt kan skäligheten hos en prishöjning som enligt den nya bestämmelsen kan betraktas som godtagbar även i fortsättningen i enskilda fall bedömas också enligt 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen (38/1978). På motsvarande sätt ska bestämmelserna om höjning av avgifterna för naturgasdistribution beaktas t.ex. i fråga om den övergångsperiod som föreskrivs i 36 § i naturgasmarknadslagen för enhetliga priser inom verksamhetsområdena för distributionsnätsinnehavare som går samman. Det ska alltid finnas en övergångsperiod för harmoniseringen av priser, om prishöjningarna till följd av sammanslagningen skulle överstiga de föreskrivna maximibeloppen för någon kundgrupp.

I samband med att de tariffstrukturer som nätinnehavarna tillämpar i sin prissättning ändras kan det ske t.o.m. stora förändringar i de olika tariffkomponenternas andel av kundgruppernas totalavgifter. Ändringarna i nätinnehavarnas tariffstrukturer bör därför genomföras så att de inte får oskäligt stora engångseffekter på den totalavgift som en kundgrupp betalar.

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifterna för överföring och distribution av naturgas påverkar varken de tillsynsmetoder som gäller bedömning av prissättningens skälighet eller prisnivån för överföring och distribution av naturgas under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Därför utgör lagändringen inte en sådan i 13 § 1 mom. 2 punkten i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) avsedd grund

RP 50/2017 rd

för att ändra gällande beslut om fastställande som Energimyndigheten med stöd av 10 § i den lagen meddelat om metoderna för prissättning av nättjänster.

Enligt 1 mom. får nätinnehavaren höja sina avgifter för överföring och distribution av naturgas med högst 15 procent jämfört med de avgifter som nätinnehavaren tagit ut under de föregående 12 månaderna. Preiseffekten av höjningen ska bedömas utifrån det totala priset inklusive skatt under en 12-månadersperiod efter höjningen. I bestämmelsen fastställs således en övre gräns på 15 procent för enskilda höjningar av avgifter för överföring och distribution av naturgas. Om nätinnehavaren under den 12-månadersperiod som börjar efter höjningen höjer avgifterna för överföring och distribution av naturgas ytterligare, får de avgiftshöjningar som nätinnehavaren tillämpar under denna period dock inte överstiga 15 procent av beloppet av de avgifter som tagits ut under de 12 månader som föregick den första höjningen. Av två på varandra följande glidande granskningsperioder på 12 månader får beloppet av avgifterna således vara högst 15 procent högre under den senare perioden jämfört med den tidigare. Läget före och efter höjningen av avgifterna ska bedömas utifrån den överförings- eller distributionsprodukt som vid respektive tidpunkt är förmånligast för kundgruppen eller en enskild kund. Bedömningen av höjningens storlek behöver därmed inte basera sig på ändringarna i avgifterna för en och samma produkt, utan läget före höjningen kan beräknas för en annan produkt än läget efter höjningen. Detta underlättar ibruktagandet av nya produkter och styr nätanvändarna till att utnyttja den produkt som är förmånligast för dem.

I 2—5 mom. föreskrivs också om de beräkningsgrunder som nätinnehavaren ska iaktta vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen. I 2 och 3 mom. anges hur den maximala godtagbara höjningen ska bedömas i förhållande till kunderna. Utgångspunkten för regleringen är att den maximala godtagbara höjningen inte ska bedömas per kund utan per kundgrupp. En kunds specifik bedömning är i praktiken omöjlig att genomföra i distributionsnäten på grund av det stora antalet kunder som distributionsnätinnehavarna har. Därför ska bedömningen i distributionsnäten alltid göras per kundgrupp. Beloppet av höjningen ska också bedömas utifrån den totala avgiften för överföring och distribution av naturgas, inte utifrån höjningar av enskilda tariffkomponenter. Överförings- och distributionstarifferna bildar alltid en helhet, mot bakgrund av vilken bedömningen ska göras. Bedömningens fokus på totalavgiften gör det också möjligt att ändra viktningen mellan olika tariffkomponenter. Beloppet av avgifterna för överföring och distribution av naturgas ska inkludera alla fasta avgifter och energiavgifter inom överförings- och distributionstjänsten samt avgifter för måttjänsten. Till de avgifter som inte inkluderas i totalavgiften hör t.ex. avgifterna för tilläggstjänster samt de avgifter som den systemansvariga överföringsnätinnehavaren tar ut för systemtjänster, såsom avgifterna för balanstjänsten.

Enligt 2 mom. ska den maximala godtagbara höjningen i första hand beräknas utifrån den genomsnittliga totalavgift som nätinnehavaren tar ut av varje kundgrupp som representerar användarna av naturgasnätet under en granskningsperiod på 12 månader. Exempel på denna typ av kundgrupper är typförbrukare som definierats av Energimyndigheten eller branschorganisationerna eller naturgasleverantörer och naturgasanvändare av olika storlekar som är kunder hos en överföringsnätinnehavare samt distributionsnätinnehavare. I fråga om specifika kundgrupper får de procentuella höjningarna för enskilda kunder i kundgruppen överstiga 15 procent utan att höjningen i fråga om dessa kunder ska betraktas som ett förfarande som strider mot bestämmelsen. Omständigheter eller grunder som kan leda till att en höjning för enskilda kunder överstiger gränsen i bestämmelsen kan vara t.ex. att kunden har en exceptionellt låg eller hög förbrukning av naturgas jämfört med den genomsnittliga förbrukning som är förknippad med definitionen av kundgruppen i fråga, eller att överförings- eller distributionsprodukten är olämplig med hänseende till kundens förbrukningsprofil. Den maximala godtagbara höjningen i varje kundgrupp ska beräknas utifrån priset inklusive skatt på överföring och distribution av naturgas enligt den högsta skattesats som tillämpas på nätanvändarna i kundgrup-

perna. Med pris inklusive skatt avses i detta sammanhang priset inklusive de skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas gasanvändning samt mervärdesskatt. Med skatter avses t.ex. punktskatter. Med avgifter av skattenatur ska avses exempelvis försörjningsberedskapsavgift. Motiveringen till att det priset inklusive skatt ska användas som beräkningsgrund är att även den bedömning som avses i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen görs på basis av priser inklusive skatt. Det är i detta fall motiverat att den högsta skattesatsen ska tillämpas, eftersom det finns flera olika skattesatser och om till exempel den lägsta skattesatsen används som beräkningsgrund leder det i praktiken ofta till att en höjning bedöms helt och hållet utifrån skattefria priser.

I 2 mom. föreskrivs också om hur kundgrupperna ska anges. Enligt bestämmelsen ska kundgrupperna anges så att de på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt beskriver nätinnehavarens användning av naturgasnätet och särdragen hos nätanvändarna. Exempel på denna typ av kundgrupper är etablerade typanvändare som definierats av Energimyndigheten eller branschorganisationerna, naturgasleverantörer och naturgasanvändare av olika storlekar som är kunder hos en överföringsnätsinnehavare eller en distributionsnätsinnehavare samt distributionsnätsinnehavare.

Enligt 3 mom. är det sista alternativet i fråga om andra naturgasnät än distributionsnät att den maximala godtagbara höjningen beräknas separat utifrån den genomsnittliga totalavgiften för varje användare av nätet under en granskningsperiod på 12 månader. Detta blir aktuellt endast om beräkningsgrunden enligt 2 mom. inte kan användas. Bestämmelsen i momentet ska inte tillämpas på distributionsnät. Den maximala godtagbara höjningen ska i detta fall beräknas utifrån priset inklusive skatt för varje nätanvändare på överföring eller distribution av naturgas, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarens gasanvändning samt mervärdesskattehöjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid höjningstidpunkten.

Enligt 2 och 3 mom. har nätinnehavaren rätt att höja sina överförings- och distributionsavgifter förutom enligt den maximala godtagbara höjningen även med ett belopp som motsvarar de höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som genomförs under granskningsperioden. Detta är nödvändigt eftersom det kan föreskrivas i lag om skatte- och avgiftshöjningar efter att nätinnehavaren har höjt sina avgifter, och nätinnehavaren i så fall inte har kunnat beakta dessa höjningar i samband med sitt höjningsbeslut. Av denna anledning föreslås bestämmelser i 2 och 3 mom. om att det skattepliktiga priset vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen dock inte ska inkludera beloppet av sådana höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid höjningstidpunkten. Höjningar av skatter och skattelikhande avgifter ska vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen ändå beaktas i beloppet av avgifterna under den granskningsperiod som föregått höjningen.

I 4 mom. föreskrivs det om hur tidsbundna rabatter och höjningar av nätavgifterna som orsakas av regleringen av naturgasnätens prissättning ska beaktas vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen. Syftet med bestämmelserna är att tidsbundna rabatter och höjningar som föranleds av regleringen av naturgasnätens prissättning inte ska påverka beräkningen av den maximala godtagbara höjningen.

Enligt 4 mom. ska till den maximala godtagbara höjningen inte räknas sådana höjningar av avgifter för överföring eller distribution av naturgas som beror på att en tidsbunden rabatt för högst 6 månader som nätinnehavaren beviljat användarna av naturgasnätet upphör och som grundar sig på villkoren för ett beslut om fastställande från Energimyndigheten enligt 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Bestämmelsen hänvisar till situationer där nätinnehavaren beviljar nätanvändarna en tidsbunden rabatt på överförings- eller distribut-

ionsavgifterna för att undvika att uppvisa ett överskott under en tillsynsperiod på fyra år. Förfarandet med tidsbundna rabatter på tariffenliga avgifter tillämpas allmänt bland nättinnehavarna i syfte att undvika ett överskott under tillsynsperioden.

Till den maximala godtagbara höjningen ska inte heller räknas sådana höjningar av avgifter för överföring eller distribution av naturgas som beror på att en tidsbunden rabatt som nättinnehavaren beviljat användarna av naturgasnätet upphör och som grundar sig på Energimyndighetens föreläggande med stöd av 14 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden om att nättinnehavaren ska sänka sina avgifter för överföring eller distribution av naturgas på grund av överskott. Ett överskott som uppstått under en tillsynsperiod ska återbetalas till nättanvändarna i form av nedsatta priser i regel inom följande tillsynsperiod. Syftet med bestämmelsen är att ur bedömningen av den maximala godtagbara höjningen exkludera den andel av prishöjningen som beror på att nättinnehavaren återgår till en godtagbar prissättningsnivå efter en period av gottgörelse på grund av överskott. Bestämmelsen ska inte tillämpas på sådana höjningar av avgifterna för överföring eller distribution av naturgas som bygger på ett underskott som Energimyndigheten har fastställt med stöd av 14 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Dessa höjningar bedöms i enlighet med de allmänna reglerna i 1 mom. Eftersom syftet med begränsningen i fråga om höjningen av avgifterna för överföring och distribution av naturgas inte är att ändra tillsynsmetoderna när det gäller att bedöma skäligheten hos prissättningen av naturgasöverföring och naturgasdistribution eller befatta sig med prisnivån på överföringen och distributionen av naturgas under en granskningsperiod som motsvarar tillsynsperioden med beaktande av utjämningsperioderna enligt regelverket, ska Energimyndigheten förlänga perioden för utjämning av underskott med stöd av 14 § 3 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden i sådana fall där bestämmelsen om maximal höjning hindrar nättinnehavaren från att kunna täcka ett underskott inom den tillsynsperiod som följer efter underskottets uppkomst.

I 5 mom. föreskrivs det om en beräkningsgrund som tillämpas i samband med företagsarrangemang. I bestämmelsen konstateras att vid beräkning av den maximala godtagbara höjning av avgifter för överföring eller distribution av naturgas som får göras av nya nättinnehavare som bildas genom företagsarrangemang eller tar över en verksamhet räknas som avgiftsbelopp för den granskningsperiod som föregick höjningen summan av de avgifter som de nättinnehavare som ingår i företagsarrangemanget har tagit ut under granskningsperioden.

I 6 mom. föreskrivs om ett undantag i regleringen om höjningen av avgifterna för överföring och distribution av naturgas. Undantaget ska tillämpas vid övergången till det nya tariffsystemet som bygger på inmatnings- och uttagstariffer. Bestämmelsen i 1 mom. ska inte tillämpas på ändring av avgifter för överföring och distribution av naturgas som syftar till införande av avgifter för inmatning och uttag enligt 22 §. I praktiken exkluderas således införandet av ett nytt tariffsystem och de strukturella ändringar som detta orsakar i överförings- och distributionsavgifterna ur tillämpningsområdet för bestämmelsen om maximal höjning i 1 mom., då det är fråga om ett införande av engångsnatur.

I 7 mom. föreskrivs om en möjlighet att i enskilda fall ansöka om tillstånd att få avvika från bestämmelserna om maximal höjning av avgifterna för överföring och distribution av naturgas. Enligt bestämmelsen kan Energimyndigheten på ansökan ge nättinnehavare tillstånd att avvika från bestämmelsen i 1 mom., om avvikelsen är nödvändig för att förutsättningarna för beviljande av naturgasnätstillstånd eller nättinnehavarens lagstadgade skyldigheter ska kunna uppfyllas. Det innebär att undantagslov kan beviljas endast i det fall att nättinnehavaren kan påvisa att nättinnehavaren inte klarar av att uppfylla tillståndsvillkoren eller sina lagstadgade förpliktelser på något annat finansieringssätt enligt regleringssystemet än genom att höja överförings- och distributionsavgifterna med mer än 15 procent. Undantagslovet kan gälla en enskild höjning av avgifterna eller ett tidsbundet höjningsprogram som bygger på samma undan-

tagsgrunder. Bestämmelsen är avsedd för sådana exceptionella situationer där det är motiverat att godkänna en exceptionell prishöjning eller ett tidsbundet höjningsprogram som nätinnehavaren infört, då nätinnehavaren inte klarar av att uppfylla sina lagstadgade förpliktelser utan prishöjningen. En sådan situation kan uppstå t.ex. då en nätinnehavare utan en exceptionell höjning inte uppfyller kravet på ekonomisk soliditet, som förutsätts för beviljande av naturgasnätstillstånd.

I 8 mom. ges dessutom Energimyndigheten befogenhet att vid behov meddela närmare föreskrifter om de kundgrupper som avses i 2 mom. och hur de ska anges. På så sätt kan myndigheten fastställa vilka typförbrukare som ska användas i bedömningen samt deras egenskaper. Exempel på dessa egenskaper är det sätt på vilket nätanvändaren använder naturgasnätet, såsom leverans eller förbrukning av naturgas, syftet med användningen av naturgas, årsförbrukningen, den tidsmässiga fördelningen av förbrukningen och effektbehovet.

Energimyndigheten övervakar prissättningen enligt 24 § med stöd av befogenheten i 9 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt bestämmelsen ska Energimyndigheten förplikta den som bryter mot eller försummar de förpliktelser som föreskrivs i lagstiftningen om naturgasmarknaden att rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelserna eller försummelsen ska rättas. Vidare kan det i beslutet också bestämmas att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden, om inte återbäringsförfarandet enligt 14 § tillämpas.

Energimyndigheten ska beakta bestämmelserna om höjning av distributionsavgifter också när myndigheten i enlighet med 36 § i naturgasmarknadslagen fastställer en övergångsperiod för harmoniseringen av priserna för olika verksamhetsområden som slås samman, eller när myndigheten beslutar att förlänga en utjämningsperiod för underskott med stöd av 14 § 3 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknadslagen.

25 §. Nätinnehavarens tillhandahållande av information. I paragrafen föreskrivs om nätinnehavarens skyldighet att förse övriga nätinnehavare, innehavare av lagringsanläggningar eller av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och distributionsnätinnehavare med den information som behövs för att säkerställa att överföring, distribution och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet. Naturgassystemet är tekniskt sett en integrerad helhet. Naturgasföretagen är tekniskt beroende av varandra i sin verksamhet. Åtgärder som vidtas av ett företag i naturgassystemet påverkar därför också den verksamhet som bedrivs av de övriga företagen i naturgassystemet och naturgasanvändarna. Detta förutsätter att innehavarna av naturgasnät, lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som verkar inom och är kopplade till systemet får tillräckliga uppgifter för att kunna ansluta sig till naturgassystemets nät och använda dem på ett säkert och effektivt sätt som är förenligt med naturgassystemet. Uppgifterna ska också ges till nätinnehavare och innehavare av en lagringsanläggning eller behandlingsanläggning för kondenserad naturgas som kommer från en annan medlemsstat. Genom paragrafen genomförs artiklarna 13.1 c och 25.3 i naturgasmarknadsdirektivet gällande nätinnehavare.

26 §. Publicering av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster. De försäljningspriser och försäljningsvillkor som en överförings- och distributionsnätinnehavare fastställer för sina nättjänster, inklusive anslutningspriser och anslutningsvillkor, anger de förutsättningar under vilka nätanvändarna har tillträde till nätet och kan använda de överföringstjänster som nätet erbjuder. Med grunder för fastställande av priser och villkor avses exempelvis regler som nätinnehavaren kan använda för att rikta de fasta och rörliga kostnaderna för sin verksamhet på nätanvändarna. Dessa kostnader inbegriper vanligen enhetspriser som anknyter till nättjänstens tekniska egenskaper och andra motsvarande faktorer, såsom mätning.

RP 50/2017 rd

Prissättningen ska vara offentlig och nätinnehavaren ska göra priserna och villkoren för sina tjänster och grunderna för hur de fastställs allmänt tillgängliga i skriftlig form. Uppgifterna ska vara tillräckligt utförliga för att kunden i princip själv ska kunna beräkna priset på tjänsten utifrån dem. Kravet på att prissättningen ska vara offentlig är viktigt med tanke på målen med den föreslagna lagen. Endast på detta sätt har kunderna möjlighet att bedöma om en nätinnehavare som har monopolställning iakttar en riktig prissättning.

Enligt 2 mom. ska nätinnehavaren underrätta Energimyndigheten om de villkor, priser och grunder som avses i 1 mom. Momentet bemyndigar Energimyndigheten att bestämma närmare om de uppgifter som nätinnehavaren ska ge vid anmälan av gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för nättjänsterna och grunderna för hur de fastställs, samt om anmälningsförfarandet.

För att kunna övervaka nätverksamheten behöver Energimyndigheten få aktuella uppgifter om de prissättningsgrunder som olika nätinnehavare tillämpar. Vidare behöver myndigheterna och nätanvändarna få samlade jämförande uppgifter om prisnivån på sina tjänster och nätverksamhetens tekniska prestanda och lönsamhet.

Denna information ska samlas in för att göra det möjligt att sammanställa och publicera jämförelser och andra bedömningar. Det är nödvändigt för att myndigheterna och nätanvändarna ska kunna övervaka och bedöma verksamheten för nätinnehavare i monopolställning. Det att uppgifterna är offentliga och kan jämföras med andra nätinnehavare sporrar nätinnehavaren till att bibehålla en skälig prissättning och effektiv verksamhet.

Med stöd av 3 mom. ska nätinnehavaren publicera uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på sina tjänster. Exempel på sådana uppgifter är priserna för typanvändare och de genomsnittliga priserna för olika användargrupper. Utifrån dessa uppgifter kan de som behöver nättjänster och myndigheterna jämföra prisnivån mellan olika nätinnehavare och hur den har utvecklats i de enskilda företagen samt bedöma om prissättningen är skälig.

Nätinnehavaren förutsätts också publicera nyckeltal som beskriver nätverksamhetens effektivitet och kvalitet. Uppgifterna om effektiviteten kan bestå t.ex. av nyckeltal som beskriver drifts- och underhållskostnadernas nivå samt personalens storlek. Kvaliteten kan beskrivas med uppgifter om nätets felfrekvens och variationer i trycket. Med hjälp av dessa uppgifter kan myndigheterna och nätanvändarna bedöma nätverksamhetens effektivitet och investeringsnivåns skälighet.

Nyckeltalen för nätverksamhetens lönsamhet beräknas utgående från resultat- och balansräkningen för nätverksamheten. Siffrorna beskriver överensstämmelsen mellan prissättningen och kostnaderna för nätverksamheten och nätinnehavarens ekonomiska ställning. Uppgifterna om verksamhetens volym och verksamhetsmiljön, såsom antalet kunder och rör ger bakgrundsinformation för jämförelse och bedömning av nyckeltalen.

Energimyndigheten kan föreskriva närmare om vilka nyckeltal om nättjänsternas prisnivå och nätverksamhetens effektivitet som nätinnehavaren ska publicera. I Energimyndighetens föreskrifter kan också ingå bestämmelser om formler och anvisningar för beräkning av nyckeltalen samt om det förfarande som ska följas vid publiceringen. Målet med förslaget är att försöka begränsa de nyckeltal som ska samlas in från distributionsnätinnehavarna till de allra väsentligaste nyckeltalen. På så sätt blir regleringsbördan för de mindre distributionsnätinnehavarna lättare. Det föreslås att en del av nyckeltalen ska publiceras som noter till resultaträkningen och balansräkningen för nätverksamheten. Nätinnehavaren är skyldig att lämna en del av uppgifterna till Energimyndigheten för statistikföring och utredningar om branschen.

Nyckeltal som beräknas på samma sätt varje år beskriver bäst hur de enskilda företagen utvecklas. Ur nätanvändarnas och myndigheternas synvinkel är det också viktigt att få jämförelseuppgifter om branschen, med vilka de företagsspecifika nyckeltalen kan jämföras. Statistiken kan innehålla jämförelseuppgifter som gäller såväl specifika företag och företagsgrupper som hela landet.

27 §. Nätinnehavarens beredskapsplanering. I paragrafen föreskrivs om nätinnehavarens beredskapsplanering. Syftet med paragrafen är att förbättra leveranssäkerheten i naturgasnäten och att effektivisera nätinnehavarnas beredskapsverksamhet.

Nätinnehavaren ska genom ändamålsenlig planering förbereda sig för störningar i naturgasnätet under normala förhållanden, för genomförande av ransoneringsåtgärder som föranleds av störningar i tillgången på naturgas i naturgassystemet och för sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Nätinnehavaren ska sammanställa en beredskapsplan och är dessutom skyldig att delta i den beredskapsplanering som utförs för att trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras regelbundet och åtminstone när det sker en betydande förändring i omständigheterna.

Med störningar under normala förhållanden avses ur nätinnehavarens synvinkel framför allt störningar som beror på fel i naturgasnätet. Skyldigheten att vidta förberedelser omfattar bl.a. skyldighet att säkerställa tillräcklig kundinformation vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden, skyldighet att till räddningsmyndigheterna, polisen, de kommunala myndigheterna och till andra nätinnehavare inom verksamhetsområdet, till teleföretag och andra som innehar infrastruktur ordna förbindelse som fungerar under alla förhållanden samt skyldighet att på förhand göra upp planer för anlitage av personal för reparationer och för ansvariga personer i samband med störningar. Dessa frågor ska nätinnehavaren ta upp i sin beredskapsplan.

I beredskapsplanen ska också ingå uppgifter om hur och i vilken ordning kunderna får naturgasleveransen återställd vid störningar. När ordningen för återställande av naturgasen planeras bör hänsyn tas till nödvändigheten av störningsfri leverans till kundgrupperna samt olika tekniska egenskaper i anslutning till leveranssäkerheten i naturgasnätet, såsom nätdelarnas känslighet för skador och möjligheter till omdirigering. När reparationsåtgärder planeras gäller det också att prioritera åtgärder som påverkar en stor kundkrets.

Nätinnehavaren ska också förbereda sig för vidtagande av ransoneringsåtgärder som föranleds av störningar i tillgången på naturgas i naturgassystemet. Nätinnehavaren har till uppgift att vid störningar i tillgången på naturgas vidta ransoneringsåtgärder i överföringen och distributionen av naturgas i enlighet med myndigheternas planer och den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens villkor samt återställa överföringen och distributionen till nätanvändarna när störningen i tillgången är över. Den beredskap som avses i paragrafen förutsätter således inte att nätinnehavaren ska trygga leveransen av naturgas genom att lagra naturgas eller alternativa bränslen. Bestämmelser om säkerhetsupplagring av naturgas och alternativa bränslen i syfte att trygga leveransen av naturgas och om andra motsvarande beredskapsåtgärder utfärdas separat. När det gäller naturgasföretagen är det i regel naturgasleverantörerna som har dessa beredskapsskyldigheter.

Nätinnehavarna är också skyldiga att i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som syftar till att trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanering som syftar till att trygga försörjningsberedskapen ska inbegripa förutom störningar i tillgången på naturgas som uppstår i naturgassystemet även andra risker som hotar en störningsfri överföring och distribution av naturgas, såsom terrordåd, cyberhot och hot som föranleds av egentliga krigshandlingar. Med beredskapsplanering som syftar till att trygga försörjningsberedskapen avses i detta samman-

hang särskilt sådan verksamhet som avses dels i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992), dels i Europaparlamentets och rådets förordning nr 994/2010 om åtgärder för att trygga gasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av naturgasnätverksamhet och överföring eller distribution av naturgas i syfte att säkerställa ledningen av och säkerheten i samhället, befolkningens försörjning eller näringslivets funktionsförmåga.

Energimyndigheten ska övervaka uppgörandet av beredskapsplanen. Energimyndighetens övervakningsbefogenhet fastställs med stöd av 9 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt denna lagstadgade befogenhet ska Energimyndigheten ålägga nätinnehavaren att rätta till sin överträdelse eller försummelse, om nätinnehavaren bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt paragrafen. I beslutet kan det förordnas om hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas till.

28 §. Nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar. I paragrafen föreskrivs om en ny samarbetskyldighet för nätinnehavaren. Syftet med paragrafen är att förbättra leveranssäkerheten i naturgasnäten och att effektivisera nätinnehavarnas beredskapsverksamhet.

Vid störningar ska nätinnehavaren i syfte att eliminera störningarna och begränsa effekten av dem samarbeta med andra nätinnehavare och med räddningsmyndigheterna, polisen och de kommunala myndigheterna och innehavare av andra samhällstekniska nät inom sitt verksamhetsområde.

I räddningslagen (379/2011) finns bestämmelser om situationer där det krävs räddningsåtgärder. I en räddningssituation leds räddningsverksamheten i enlighet med 34 § av en räddningsmyndighet. Om myndigheter från flera ansvarsområden deltar i räddningsverksamheten, är räddningsledaren allmän ledare. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Nätinnehavarna ska för sin del se till att det finns förutsättningar för skapandet av en lägesbild och att de uppgifter som behövs för detta lämnas.

5 kap. Bestämmelser om överföringsnät och överföringsnätsinnehavare

29 §. Systemansvar. Överföringsnätet för naturgas och de distributionsnät som länkats till detta bildar tillsammans ett naturgassystem. Naturgassystemet omfattar också alla behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, produktionsanläggningar och lagringsanläggningar för gas som producerats från förnybara energikällor samt naturgasdriftsställen som anslutits till dessa nät. Naturgassystemet är tekniskt sett en integrerad helhet. Naturgasföretagen är tekniskt beroende av varandra i sin verksamhet. Kvaliteten på den gas som matas in i naturgassystemet ska uppfylla de minimikrav som gäller i systemet. Åtgärder som vidtas av ett företag i naturgassystemet påverkar därför också den verksamhet som bedrivs av de övriga företagen i naturgassystemet och naturgasanvändarna. Detta förutsätter ett organiserat ansvar för utförande av de tekniska uppgifter som systemet kräver och ett organiserat informationsutbyte mellan parterna på naturgasmarknaden.

För närvarande finns det bara ett naturgassystem i Finland. I framtiden är det möjligt att nya regionala naturgassystem bildas kring terminalerna för kondenserad naturgas.

För att säkerställa naturgassystemets tekniska funktion ska Energimyndigheten i naturgasnätstillståndet förordna en överföringsnätsinnehavare till systemansvarig överföringsnätsinnehavare. Endast en överföringsnätsinnehavare kan förordnas till systemansvarig överföringsnätsinnehavare i varje naturgassystem. Om det dock bildas flera separata naturgassystem inom ri-

kets gränser kan det vara motiverat att förordna en separat systemansvarig överföringsnätsinnehavare för varje naturgassystem.

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska se till att naturgassystemet är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert samt ha hand om de uppgifter som hänför sig till balansansvaret för naturgassystemet, balansavräkningen i naturgassystemet och tillhandahållandet av en handelsplats för naturgashandel och det tillhörande centraliserade informationsutbytet. Med teknisk funktionsduglighet hänvisas i detta fall förutom till den tekniska funktionsdugligheten i de anläggningar och programvaror som krävs för verksamheten i överföringsnätsinnehavarens eget överföringsnät och fullgörandet av systemansvaret i detta även till samordnandet av hela naturgassystemets tekniska funktionsduglighet. Däremot ansvarar den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren inte för den tekniska funktionsdugligheten i nät och anläggningar som ägs av andra nätinnehavare och naturgasföretag som ingår i naturgassystemet. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ansvarar emellertid för att ändamålsenliga krav på driftskompatibilitet har ställts på de nät och anläggningar som anslutits till naturgassystemet så att de är driftkompatibla sinsemellan. I 2 mom. föreskrivs det om den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens rätt att ställa villkor för användningen av naturgassystemet. Genom dessa villkor säkerställs bland annat att parterna tillämpar dessa enhetliga tekniska villkor.

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska sköta de uppgifter som hör till systemansvaret på ett ändamålsenligt sätt som är jämlikt och icke-diskriminerande för de parter på naturgasmarknaden som är verksamma i naturgassystemet.

Den utvecklingsskyldighet som ingår i systemansvaret kompletterar den allmänna skyldighet att utveckla nätet som nätinnehavarna har enligt 14 §. Den systemansvariga ska tillämpa båda bestämmelserna parallellt. Den utvecklingsskyldighet som ingår i systemansvaret är avsedd att vara mera omfattande till sitt tillämpningsområde än skyldigheten att utveckla nätet. Bestämmelsen ska tillämpas förutom på sådan verksamhet som sammanhänger med utvecklandet av överföringsnätet för naturgas också på upprätthållandet och utvecklandet av de verksamheter och tjänster som omfattas av systemansvaret samt förutom på överföringsnätet för naturgas också på upprätthållandet, driften och utvecklandet av övriga anläggningar samt datasystem och programvara som behövs vid fullgörandet av systemansvaret. Utvecklingsskyldigheten bör uppfyllas så att naturgasnäten fungerar effektivt och att förutsättningarna för en effektivt fungerande nationell och regional naturgasmarknad samt Europeiska unionens inre marknad för naturgas kan tryggas. Syftet med den utvecklingsskyldighet som hör till systemansvaret är att i enlighet med bestämmelsen om mål i 1 § i naturgasmarknadslagen trygga förutsättningarna för effektivt fungerande naturgasmarknader. Denna förpliktelse innebär att naturgasmarknadens funktionsduglighet ska bedömas med tanke på naturgasmarknaden som en helhet och vad som är bäst för hela naturgasmarknaden. I en verksamhet som regleras av denna bestämmelse ska den systemansvariga därmed i enskilda fall träffa sina avgöranden med tanke på vad som är fördelaktigt för hela naturgasmarknaden. I en sådan situation kan en enskild marknadsparts intresse inte åsidosätta ett intresse som omfattar naturgasmarknadens funktionsduglighet mera vidsträckt.

I 2 mom. föreskrivs det att den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska kunna ställa sådana villkor för användningen av naturgassystemet som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna fullgöras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimyndigheten har fastställt dem genom ett beslut som myndigheten meddelat med stöd av 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Förfarandet gäller allmänna villkor för verksamhet som hör till den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens systemansvar. Villkoren ställs av den systemansvariga och gäller användningen av överföringssystemet för naturgas. Bestämmelsen berättigar däremot inte Energimyndigheten att i enskilda fall på förhand ingripa i

den systemansvarigas verksamhet. De villkor som Energimyndigheten har fastställt ska kunna tillämpas även om de överklagas, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

I 3 mom. föreskrivs det att närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska fullgöras får utfärdas genom förordning av ministeriet. Närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska fullgöras får enligt förslaget utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. De frågor som anknyter till det sätt på vilket systemansvaret fullgörs är av sådan art att deras tekniska natur och betydelse i sak inte förutsätter att statsrådet bemyndigas att utfärda förordning.

I lagens 8 § föreskrivs det om naturgasnätstillstånd för en systemansvarig överföringsnätsinnehavare samt om åläggandet av systemansvar.

30 §. *Den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens ansvarsområde.* I paragrafen föreskrivs om den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens ansvarsområde. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens ansvarsområde består av det naturgassystem för vilket överföringsnätsinnehavaren har förordnats till systemansvarig. Sammanlänkningar till andra överföringsnät hör till den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens ansvarsområde. Systemansvaret omfattar dock inga andra naturgassystem. Definitionen motsvarar den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens nuvarande faktiska verksamhetsområde.

I 2 mom. föreskrivs det att den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren svarar inom sitt ansvarsområde för de uppgifter som omfattas av systemansvaret och för andra uppgifter som hör till överföringsnätsinnehavaren enligt denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den och enligt naturgasnätförordningen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde fullgöra de utvecklingsskyldigheter som den blivit ålagd.

31 §. *Balansansvar för naturgassystemet.* Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska organisera gasbalanshanteringen i naturgassystemet. Överföringsnätsinnehavare ska vidta balanshanteringsåtgärder för att hålla överföringsnätet inom de verksamhetsgränser som fastställts för dem under balansavräkningsperioden och för att i lagringen av gas i rörledning i överföringsnätet uppnå en sådan ställning i slutet av balansavräkningsperioden som avviker från den ställning som det antagits att de kommer att uppnå utgående från förhandsuppskattade inmatningar och uttag för balansavräkningsperioden i fråga och som är förenlig med ekonomisk och effektiv överföringsnätsverksamhet.

Till den systemansvarigas uppgifter hör att organisera anskaffningen och leveransen av den balansgas som behövs för naturgassystemets och naturgasmarknadsparternas balanshantering samt att organisera handeln med balansgas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Balansansvaret för naturgassystemet kan skötas av endast en part inom naturgassystemet. Uppgiften ska organiseras så att gashandelsuppgifter som hör till marknadsparternas affärshemligheter och som den systemansvariga får i sin besittning inte överlämnas till konkurrenter. Organen och personalen vid den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna är skyldiga att iaktta sekretess enligt 59 § i naturgasmarknadslagen.

Lika möjligheter till konkurrens för parterna på gasmarknaden förutsätter jämlik och icke-diskriminerande behandling av den verksamhetsenhet som sköter de uppgifter som hör till den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens systemansvar. Av denna anledning ska verksamhetsenhetens anskaffning av och handel med balansgas basera sig på principer som är så neutrala som möjligt ur naturgasmarknadsparternas synvinkel.

På skötseln av de uppgifter som hör till balansansvaret för naturgassystemet ska tillämpas det förfarande som anges i naturgasnätsförordningen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, efter det att förordningen börjar tillämpas i Finland. Artikel 21 i naturgasmarknadsdirektivet innehåller allmänna bestämmelser om balanshanteringsregler och avgifter för obalans. Närmare bestämmelser om balanshantering finns i kommissionens förordning om fastställandet av nätföreskrifter för balansering av överföringsnät för gas (EU) nr 312/2014.

Enligt 2 mom. ska anskaffningsvillkoren för den naturgas som behövs för fullgörande av balansansvaret samt köpevillkoren för balansgas vara jämlika och icke-diskriminerande för parterna på naturgasmarknaden och i dem får inte ingå villkor eller begränsningar som är ogrundade eller uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. I regel ska den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna anskaffa balansgasen på konkurrensutsatta marknader så att priset på balansgasen för varje balansavräkningsperiod bildas utifrån anbudet. På samma sätt ska den anskaffning av balansgas som grundar sig på långtidskontrakt basera sig på konkurrensutsättning. På balansgasmarknaden sker prisbildningen således utifrån marknadsmekanismen. Den systemansvariga ska dock vid anskaffningen av balansgas kunna följa de motiverade villkor som krävs för att naturgassystemet ska vara funktionsdugligt och effektivt. Sådana villkor och begränsningar som ser ut att vara allmänna och jämlika men som de facto har skräddarsyttts för att gälla bara vissa naturgasmarknadsparter ska vara förbjudna. Den verksamhetsenhet som sköter de uppgifter som hör till systemansvaret ska omvandla den balansgas som enheten anskaffar till en balansgasprodukt, som parterna på naturgasmarknaden kan utnyttja för att korrigera en obalans i sin anskaffning och användning av naturgas under varje balansavräkningsperiod. En part på naturgasmarknaden ska hos den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna skaffa sig den balansgas som behövs. Alternativt ska parten ha en utomstående balansansvarig, som sörjer för balanseringen av partens naturgasbalans genom öppna avtal om naturgasleverans. Att kunna hantera den egna balansen i realtid så långt som möjligt är en viktig konkurrensfaktor för parterna på naturgasmarknaden. Den föreslagna bestämmelsen behövs därför för att garantera att naturgasmarknadsparterna har så jämlika och icke-diskriminerande möjligheter som möjligt att skaffa sig balansgas från den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna och att det i balansgashandeln inte oberättigat finns villkor som begränsar konkurrensen i handeln med naturgas. Den systemansvariga ska dock kunna ställa sådana motiverade villkor för balansgashandeln som krävs för att naturgassystemet ska vara funktionsdugligt och effektivt.

Balansgashandeln med den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna ska vara öppen för alla parter på naturgasmarknaden som i naturgassystemet kan sörja för de tekniska krav som ska ställas på dem som börjar idka handel med balansgas. Kriterierna för att en part ska få vara balansansvarig ställs av den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att prissättningen av balansgasen ska vara skälig. Principerna för prissättningen av balansgasen ska också styra balansgashandeln så att balansgas inte används som ersättning för egentlig gasanskaffning. Vid prissättningen av balansgasen ska de villkor beaktas som naturgassystemets driftsäkerhet och effektivitet ställer. Den balansgashandel som idkas av den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna ska utgöra ett monopol. Följaktligen ska prissättningen av balansgas regleras i naturgasmarknadslagen liksom också andra motsvarande funktioner på naturgasmarknaden. Därför föreskrivs det att prissättningen av balansgasen ska vara skälig. Med skälig prissättning avses i enlighet med principerna i energimarknadslagstiftningen att prissättningen ska grunda sig på faktiska kostnader. Skälig prissättning ska också innebära förbud mot överstora vinster, dvs. avkastningen av verksamheten ska vara skälig. I verksamheten ska man också eftersträva kostnadseffektivitet, dvs. det ska inte få förekomma en betydande skillnad mellan priset på balansgas och kostnaderna, som ska vara så låga som möjligt. En annan viktig aspekt när det gäller prissättningen är kravet på att prissättningen och grunderna för den ska vara transparenta.

32 §. Balansavräkning för naturgassystemet. I paragrafen föreskrivs om balansavräkning för naturgassystemet. För denna uppgift ansvarar den systemansvariga överföringsnätinnehavaren. I balansavräkningen för naturgassystemet utreds naturgassystemets balans för varje balansavräkningsperiod och naturgasbalansen för de naturgasmarknadsparter som är verksamma i naturgassystemet. I Finland införs en centraliserad naturgasbalansavräkning när naturgas-handeln öppnas. En centraliserad balansavräkning leder i Finland till en totalekonomiskt förmånligare lösning än ett alternativ där det bestäms att distributionsnätets balansavräkning ska skötas av mindre distributionsnätinnehavare.

Med balansavräkning avses en utredning av mängden naturgas som parterna anskaffat och använt under respektive balansavräkningsperiod. Som resultat av denna ska också varje naturgasmarknadsparts naturgasbalans, balansavvikelse mellan anskaffning och användning samt användning av balansgas utredas. Balansavräkningen ska omfatta all inmatning av naturgas i naturgassystemet, leverans mellan olika parter och uttag på olika nivåer i nätet från gasanvändare till den systemansvariga överföringsnätinnehavaren.

På skötseln av de uppgifter som hör till balansavräkningen för naturgassystemet ska tillämpas det förfarande som anges i naturgasnätförordningen och de bestämmelser om balanshantering som utfärdats med stöd av den. Naturgasnätförordningen förutsätter att samarbetet och samordningen mellan överföringsnätinnehavarna utökas och att nätföreskrifter som harmoniserar den gemensamma naturgasmarknaden utarbetas även i fråga om de föreskrifter som gäller balansavräkning. Närmare bestämmelser om balansavräkning finns i EU-lagstiftningen, särskilt i kommissionens förordning om fastställandet av nätföreskrifter för balansering av överföringsnät för gas.

Det föreslås att man i samband med införandet av EU-lagstiftningen om balanshantering ska övergå till att tillämpa en balansavräkningsperiod som bygger på ett gasdygn enligt EU-bestämmelserna om naturgasnät i stället för den nuvarande balansavräkningsperioden på en timme. Med gasdygn avses under vinterhalvåret tiden mellan kl. 5.00 och kl. 5.00 följande dag koordinerad universell tid (UTC) och under den period då sommartid tillämpas tiden mellan kl. 4.00 och kl. 4.00 följande dag koordinerad universell tid (UTC). Kommissionens förordning om fastställandet av nätföreskrifter för balansering av överföringsnät för gas innehåller även bestämmelser om dagsinterna förpliktelser, som ska utredas inom en kortare tid än ett gasdygn. Vidare ska lagen innehålla ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet föreskriva om en längre balansavräkningsperiod än ett gasdygn när det gäller inmatning av gas från förnybara energikällor i naturgasnätet. En längre avräkningsperiod kan användas som incitament för inmatning av gas från förnybara energikällor i naturgasnätet.

Enligt 2 mom. ska balansavräkningen grunda sig på förhandsanmälan (nominering) om mängden naturgas som matas in och tas ut och på mätning av överföring och användning av naturgas genom fjärravläsning på distributionsnät- och överföringsnätets nivå. Objekt som har mätts men som inte omfattas av fjärravläsning i distributionsnätet och omätta objekt hänförs alltid till den leveransskyldiga detaljförsäljarens balansräkning. En leveransskyldig detaljförsäljares balansräkning utgör i varje distributionsnät en s.k. residualbalansräkning, från vilken de övriga detaljförsäljarnas faktiska leveranser till kunder som är föremål för konkurrens avdras. Ett fungerande naturgassystem kräver att uppgifter överförs och skickas mellan olika parter. Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid balansavräkningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessa bestämmelser kompletterar EU-lagstiftningen om balansavräkning.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att prissättningen av balansavräkningstjänsterna ska vara skälig. Den balansavräkningstjänst som tillhandahålls av den verksamhetsenhet som sköter systemansvarsuppgifterna ska utgöra ett monopol. Följaktligen ska prissättningen av tjänsten regleras i naturgasmarknadslagen liksom också andra motsvarande funktioner på natur-

gasmarknaden. Av denna anledning ska det bestämmas att prissättningen av balansavräknings-tjänsterna ska vara skälig. Med skälig prissättning avses i enlighet med principerna i energi-marknadslagstiftningen att prissättningen ska grunda sig på faktiska kostnader. Skälig prissättning ska också innebära förbud mot överstora vinster, dvs. avkastningen av verksamheten ska vara skälig. I verksamheten ska man också eftersträva kostnadseffektivitet. Med andra ord ska det i genomförandet av tjänsterna beaktas att det är fråga om en liten marknad, och det får inte förekomma en betydande skillnad mellan priset på tjänsterna och kostnaderna, som ska vara så låga som möjligt. En annan viktig aspekt när det gäller prissättningen är kravet på att prissättningen och grunderna för den ska vara transparenta.

Paragrafen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020, då naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. Fram till dess tillämpas 3 kap. 2 b § i den gamla lagen.

33 §. *Utvecklande av det informationsutbyte som krävs för naturgashandeln och balansavräkningen.* I paragrafen föreskrivs om utvecklandet av det informationsutbyte som krävs för naturgashandeln och balansavräkningen. Det är den systemansvariga överföringsnätinnehavarens uppgift att utveckla det informationsutbyte som krävs för naturgashandeln och balansavräkningen. Syftet med utvecklingsverksamheten är att i enlighet med målen i 1 § främja ett effektivt och med avseende på både naturgasmarknadsparterna och nätinnehavarna jämlikt och icke-diskriminerande informationsutbyte. Till utvecklandet av informationsutbytet hör åtminstone utvecklande av standarder för meddelandetraffiken samt deltagande i det internationella utvecklingssamarbetet i anslutning till det, utvecklande av procedurer som hänför sig till informationsutbyte samt deltagande i internationellt utvecklingsarbete i anslutning till det, uppgörande av förslag för ministeriet om ändring av standarderna för meddelandetraffiken och de procedurer som hänför sig till informationsutbyte, administration av en testtjänst för meddelandetraffiken samt informering, utbildning och rådgivning som hänför sig till informationsutbyte.

I 2 mom. föreskrivs det om finansiering av de uppgifter för utvecklande av informationsutbyte som avses i 1 mom. med separata avgifter som den systemansvariga överföringsnätinnehavaren har rätt att ta ut hos dem som använder överföringsnätstjänsten och balanstjänsten. Avgifterna får täcka skäliga kostnader som uppdraget orsakat den systemansvariga överföringsnätinnehavaren samt en skälig vinst.

När man fastställer den ersättning som ska betalas för utvecklande av det informationsutbyte som krävs för naturgashandeln och balansavräkningen ska man tillämpa vad som föreskrivs om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska företag som anförtrotts uppgiften att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse vara underkastade reglerna i detta fördrag, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Utvecklingen av handeln får inte påverkas i en omfattning som strider mot gemenskapens intresse. Kommissionen fattade den 20 december 2011 ett beslut om tillämpningen av bestämmelserna i artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (2012/21/EU). Kommissionens beslut förutsätter att den som tillhandahåller tjänster specificerar ersättningen i sin interna redovisning. Energimyndigheten ska övervaka att avgifterna tas ut och myndigheten kan kräva att den ersättning som betalas för utvecklandet av informationsutbytet specificeras i bokföringen och åtskiljs från den systemansvariga överföringsnätinnehavarens övriga funktioner. Den ersättning som betalas ut ska också uppfylla de kriterier som Europeiska gemenskapernas domstol definierat i Altmark Trans-domen (mål C-280/00) för att Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd inte ska tillämpas på den ersättning som betalas för utvecklandet av informationsutbytet. Med ersättning avses de skäliga kostna-

der och den skäliga vinst som orsakats den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren i och med uppdraget.

Grunderna för fastställandet av avgifterna ska vara jämlika och icke-diskriminerande. Grunderna för hur de avgifter som ska tas ut fastställs ska behandla alla aktörer och aktörsgrupper jämlikt och utan diskriminering. I grunderna för fastställande kan finnas skillnader mellan olika aktörsgrupper, men skillnaderna ska grunda sig på objektiva fastslagna kriterier. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska publicera uppgifter om avgifterna och grunderna för hur de bestäms.

34 §. Publicerande av villkor för tjänster som hänför sig till systemansvaret. Paragrafen innehåller en bestämmelse om publicering av villkor för tjänster som hänför sig till systemansvaret. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska i fråga om de tjänster som hör till systemansvaret publicera och till Energimyndigheten anmäla gällande försäljningsvillkor och grunderna för hur de bestäms, gällande leverans- och anskaffningsvillkor för balansgas och grunderna för hur de bestäms samt de villkor som avses i 29 § 2 mom. och som behövs för att systemansvaret ska kunna fullgöras. En systemansvarig överföringsnätsinnehavare förutsätts publicera och anmäla åtminstone alla villkor som hänför sig till driften av naturgasöverföringssystemet. Prissättningen ska vara offentlig och nätsinnehavaren ska göra priserna och villkoren för sina tjänster och grunderna för hur de fastställs allmänt tillgängliga i skriftlig form. Uppgifterna ska vara tillräckligt utförliga för att kunden i princip själv ska kunna beräkna priset på tjänsten utifrån dem. Kravet på att prissättningen ska vara offentlig är viktigt med tanke på målen med den föreslagna lagen. Endast på detta sätt har kunderna och myndigheterna möjlighet att övervaka att en nätsinnehavare som har monopolställning iakttar en riktig prissättning.

I 2 mom. föreskrivs att Energimyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska publiceras och anmälas samt om förfarandet för publicerandet och anmälningen.

35 §. Anskaffning av den energi som överföringsnätsinnehavaren använder i sin verksamhet. Genom denna paragraf genomförs artikel 13.5 i naturgasmarknadsdirektivet, där det förutsätts att överföringsnätsinnehavaren anskaffar den energi vederbörande använder på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Förpliktelsen gäller i fortsättningen inte distributionsnätsinnehavare, eftersom ingen motsvarande förpliktelse fastställs för distributionsnätsinnehavare i naturgasmarknadsdirektivet.

6 kap. Bestämmelser om distributionsnät och distributionsnätsinnehavare

36 §. Avståndsoberoende prissättning av naturgasdistribution. I paragrafen föreslås en bestämmelse om avståndsoberoende prissättning av naturgasdistribution i distributionsnät som motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om avståndsoberoende prissättning i distributionsnät. Enligt paragrafen får priset på naturgasdistribution i distributionsnätet inte vara beroende av var nätanvändaren finns geografiskt inom nätsinnehavarens verksamhetsområde. Distributionspriset kan variera mellan olika typer av kundgrupper inom samma område i distributionsnätet, men när det gäller flera nätanvändare av samma typ, dvs. som använder distributionstjänsten på samma sätt, får nätanvändarnas läge inte inverka på distributionsavgiftens storlek. Detta överensstämmer med nuvarande praxis och orsakar således inga ändringar i företagets verksamhet.

Vid en sammanslagning av distributionsnät ska avsevärda ändringar i nätanvändarnas avgifter dock genomföras inom en övergångsperiod som godkänts av Energimyndigheten. Ändringar i avgifterna innebär främst höjning av avgifterna. När avgifterna höjs under en övergångsperiod kan stora engångshöjningar undvikas. Övergångsperioden kan vara t.ex. tre år lång. Den före-

slagna bestämmelsen syftar till att dämpa de stora förändringarna i enskilda kunders eller olika kundgruppers avgifter för överföringstjänster som orsakas av betydande prissättningsändringar i samband med företagsarrangemang. Det finns inte något behov av lokalt differentierad prissättning i sådana fall där det inte finns några betydande kostnadsskillnader mellan områdena. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till denna del nuvarande tillämpningspraxis.

Bestämmelsen i paragrafen gäller endast distributionstjänsten. Bestämmelsen ska inte tillämpas på anslutningstjänster. Nätanvändarnas läge i förhållande till distributionsnätet påverkar således hur deras anslutningsavgifter bestäms. Anslutningsavgifterna omfattas inte av avståndsberoende prissättning i analogi med tidigare tillämpningspraxis.

37 §. Prissättning av mättjänster i distributionsnät. Nätanvändaren ska vara skyldig att betala en skälig ersättning för mätkostnader till distributionsnätsinnehavaren. Mätkostnaderna ska i distributionsavgiften för distributionsnätet prissättas som en separat komponent, vars storlek kan variera beroende på vilken typ av mättjänst nätanvändaren använder. Olika mätmetoder orsakar olika kostnader för distributionsnätsinnehavaren. Olika serviceavgifter som bygger på orsaksprincipen kan tas ut för olika typer av mättjänster. Detta skapar förutsättningar för att skapa ett tillträdessystem som bygger på fjärravläsbar mätapparatur. Då finns det inget behov av att bygga upp ett parallellt förfarande för utredning av naturgasleveranser. Skäliga avgifter kan tas ut också i en situation där en nätanvändare vill ansluta sig till fjärravläsningssystemet trots att detta inte är socioekonomiskt ändamålsenligt t.ex. på grund av att förbrukningen på driftsstället är låg.

Paragrafen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020, då naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. Till dess iakttas de allmänna bestämmelserna i 4 kap.

38 §. Försäljningsvillkor för distributionstjänster som riktas till konsument. Enligt paragrafen ska försäljningsvillkor som riktas till konsumenter meddelas på ett klart och lättbegripligt språk och får inte omfatta sådana hinder för konsumenternas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtal. Detta krav ingår i den gällande naturgasmarknadslagen och grundar sig på ett krav i naturgasmarknadsdirektivet.

39 §. Distributionsnätsinnehavarens fakturor. I paragrafen föreslås allmänna bestämmelser om distributionsnätsinnehavarens fakturering. Paragrafen motsvarar tillämpningspraxis enligt den gällande naturgasmarknadslagen.

Det föreslås att distributionsnätsinnehavaren ska fakturera minst fyra gånger om året enligt den faktiskt överförda mängden naturgas. Om ett naturgasdriftsställe till vilket naturgas levereras enbart för matlagning har utrustats med mätapparatur, ska den naturgas som överförs till slutförbrukaren dock trots vad som föreskrivs ovan faktureras minst en gång om året enligt den faktiskt överförda mängden. I detta fall är det ekonomiska värdet av distributionsnätsinnehavarens service så lågt att faktureringskostnadernas relativa andel av värdet av den naturgas som levererats till driftsstället blir onödigt stor om faktureringen sker fyra gånger om året. Risken är att fakturering till fast belopp införs i fråga om denna typ av driftsställen på grund av att mät- och faktureringskostnaderna blir så höga. Om mätapparaturen inte omfattas av systemet för fjärravläsning får faktureringen ske utifrån slutförbrukarens mätavläsning. Distributionsnätsinnehavaren får fakturera för uppskattad förbrukning eller fakturera ett fast belopp, om faktureringen grundar sig på slutförbrukarens mätavläsning och denna inte har meddelat mätvärdena för en viss faktureringsperiod.

Avvikelse från fakturering enligt den faktiska mängden överförd naturgas får också göras om sådan mätning och fakturering inte är möjlig eller inte kan ordnas till rimlig kostnad. Paragra-

fens 1 mom. förpliktar således inte till att installera mätapparatur exempelvis i bostäder där naturgas används endast för spisar. Denna praxis motsvarar nuläget.

Enligt 3 mom. ska distributionsnätinnehavaren i fakturan ge nätanvändaren en specifikation över hur naturgasdistributionspriset bildas. I specifikationen ska distributionsnätinnehavaren förklara för kunden vilka delar den faktura som kunden ska betala består av. Energimyndigheten får enligt förslaget befogenhet att utfärda närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges i fakturan. Förpliktelsen riktar sig till distributionsnätinnehavarens alla kunder. Utöver de uppgifter som nämns ovan ska fakturor till konsumenter innehålla uppgifter om hur konsumenterna kan göra reklamationer samt uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Fakturan ska bland annat innehålla anvisningar för vart en reklamation om fakturan i första hand ska lämnas. Syftet är att göra konsumenterna medvetna om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Momentet föreslås vidare innehålla en förpliktelse om att uppgifterna om och uppskattningarna av priset ska lämnas i rätt tid och i en lättbegriplig form och att det med fakturan ska lämnas uppgifter om slutförbrukarens faktiska förbrukning och prisuppgifter samt uppgifter som möjliggör en jämförelse med förbrukningen och kostnaderna under samma period det föregående året. Dessa uppgifter kan lämnas t.ex. över internet eller via en mätaranslutning. Den egentliga fakturan behöver alltså inte innehålla jämförelseuppgifter.

Paragrafens 4 mom. innehåller en bestämmelse som följer av energieffektivitetsdirektivet, enligt vilken de fakturor och pris- och förbrukningsuppgifter som avses i paragrafen ska lämnas till slutförbrukaren på ett ändamålsenligt sätt och kostnadsfritt. Vidare föreslås en förpliktelse om att fakturorna och förbrukningsuppgifterna på slutförbrukarens begäran ska sändas på elektronisk väg. Som elektroniska fakturor betraktas t.ex. fakturor som skickas per e-post eller e-fakturor, som tillhandahålls av bankerna.

40 §. *Betalningssätt för distributionsnätinnehavarens fakturor.* Paragrafen föreslås innehålla en bestämmelse som motsvarar den bestämmelse i den gällande naturgasmarknadslagen där det föreskrivs om de betalningssätt som ska erbjudas konsumenterna. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Distributionsnätinnehavaren får ta ut avgifter för de betalningssätt som erbjuds kunderna. I villkoren för betalningssätten får hänsyn också tas till skäliga skillnader i de kostnader som orsakas av att kunderna erbjuds olika betalningssätt. Som en oskälig skillnad i kostnaderna betraktas också en sådan situation där de avgifter som tas ut hos kunderna är så stora att de utgör ett faktiskt hinder för tillämpningen av ett betalningssätt. Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på vilken typ av distributions- och mättjänstprodukt kunden använder. En distributionsnätinnehavare kan också erbjuda konsumenten ett betalningssätt som baserar sig på förhandsfakturering. Förhandsfakturering får emellertid inte vara det enda alternativet som erbjuds konsumentkunder. De poster som faktureras på förhand ska också tillräckligt väl återspegla konsumentens beräknade sannolika årliga naturgasförbrukning.

41 §. *Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät.* I paragrafen föreskrivs om ett undantag enligt vilket vissa bestämmelser i naturgasmarknadslagen inte tillämpas på slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät. I motiveringen till lagens 9 § beskrivs begreppet slutna distributionsnät närmare.

Naturgasmarknadsdirektivet gör det möjligt att de slutna distributionsnäten och innehavarna av slutna distributionsnät undantas vissa krav i direktivet. På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas enligt den föreslagna paragrafen inte vad som föreskrivs i 24 § om höjning av avgifter för naturgasdistribution, i 26 § 3 mom. om publicering av nyckeltal för nät-tjänster, i 27 § i om nätinnehavarens beredskapsplanering, i 28 § om nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar, i 36 § om avståndsberoende prissättning av naturgasdistribut-

ion, i 37 § om prissättning av mättjänster i distributionsnät, i 38 § om försäljningsvillkor för distributionstjänster som riktas till konsumenter, i 39 § om distributionsnätsinnehavarens fakturering eller i 40 § om betalningssätt för distributionsnätsinnehavarens fakturor. Det föreslås att innehavare av slutna distributionsnät ska åläggas lindrigare förpliktelser att bedriva naturgasnätverksamhet och därmed undantas de förpliktelser som följer av de ovannämnda bestämmelserna.

Enligt 2 mom. ska dessutom bestämmelserna i 26 § 1 och 2 mom. om publicering av försäljningsvillkor för nättjänster tillämpas på innehavare av slutna distributionsnät endast om Energimyndigheten har fastställt villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät i enlighet med 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Bestämmelsen innebär att nätinnehavaren och kunderna i ett slutet distributionsnät i regel kan avtala om distributions-tariffer och distributionsvillkor och att det system enligt artikel 32 i naturgasmarknadsdirektivet som grundar sig på offentliggjorda tariffer inte ska tillämpas på denna typ av avtalsbase-rade tariffer och villkor. Enligt 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ska Energimyndigheten dock fastställa de villkor och metoder för innehavare av slutna distribu-tionsnät som avses i 10 § i den lagen, om en nätanvändare som är ansluten till ett slutet distri-butionsnät skriftligen har begärt det. På dessa villkor och metoder som fastställs av Energi-myndigheten ska 26 § 1 och 2 mom. i naturgasmarknadslagen tillämpas efter fastställandet. De fastställda villkoren och metoderna kommer därmed att omfattas av det system som grun-das på offentliggjorda tariffer.

Avdelning III Naturgasleverans

7 kap. Naturgasleverans

42 §. Leveransskyldighet för partiförsäljare av naturgas. I paragrafen föreslås en bestämmelse som begränsar partiförsäljarens leveransskyldighet. Leveransskyldigheten för partiförsäljare gäller endast partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i överföringsnätet och som levererar naturgas som de anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distributionsnäten. Även övervakningen av att den naturgas som levereras av en sådan partiförsäljare säljs till ett skäligt pris ska frångås.

Enligt 1 mom. ska partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i överföringsnätet leverera naturgas som de med stöd av sitt överföringsmonopol anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distribu-tionsnäten på jämlika och icke-diskriminerande villkor (leveransskyldighet för partiförsäljare). För detta ändamål ska partiförsäljaren ha offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser för naturgas samt grunder för hur de bestäms. Försäljningsvillkoren får inte innehålla oskäliga villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln.

En partiförsäljare anses ha betydande marknadsinflytande om det utifrån en marknadsanalys konstateras att partiförsäljaren har ett sådant ekonomiskt inflytande i överföringsnätet att parti-försäljaren i betydande grad kan utöva verksamhet oberoende av konkurrenter och detaljför-säljare som omfattas av leveransskyldigheten. Betydande marknadsinflytande enligt den före-slagna bestämmelsen avviker från dominerande marknadsställning enligt konkurrenslagen på den punkten att när det gäller verksamheten på området i fråga behöver inte ställningen för ett företag med betydande marknadsinflytande vara lika oavhängig av konkurrenterna eller kun-derna som för ett företag med dominerande marknadsställning.

Enligt paragrafens 2 mom. kan Energimyndigheten bestämma att partiförsäljare ska leverera naturgas som avses i denna paragraf till detaljförsäljare för leverans till distributionsnäten på sådana villkor som anges i 1 mom.

43 §. *Bevarande av naturgasleverantörens avtalsuppgifter.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om att naturgasleverantören ska bevara viktiga uppgifter om alla sina affärstransaktioner gällande avtal om naturgasleverans och naturgasderivat. Skyldigheten att bevara uppgifter ska gälla naturgasleverantörens affärstransaktioner med grossister och överföringsnätsinnehavare samt innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

Genom paragrafen genomförs artiklarna 44.1 och 44.2 i naturgasmarknadsdirektivet om naturgasleverantörens skyldighet att bevara viktiga uppgifter gällande avtal om naturgasleverans. Förslaget motsvarar till sitt innehåll minimikraven på bevarande av uppgifter som förutsätts i direktivet. Syftet med bestämmelsen är i första hand att försöka förbättra öppenheten och förtroendet för naturgasmarknaden genom att öka transparensen för och övervakningen av verksamheten på marknaden. I takt med naturgashandeln utvecklas sannolikt också derivathandelns roll.

Skyldigheten att bevara uppgifter omfattar skyldighet både att förvara och att lämna ut uppgifter. Uppgifterna ska hållas tillgängliga för de nationella myndigheterna, dvs. Energimyndigheten som är nationell energitillsynsmyndighet, Konkurrens- och konsumentverket som är nationell konkurrensmyndighet och Finansinspektionen som är nationell finansmarknadsmyndighet samt kommissionen. För att skyldigheten ska fullgöras räcker det att uppgifterna bevaras bland bokföringsuppgifterna eller i enlighet med bestämmelserna om handel med derivat. På begäran ska uppgifterna lämnas ut till de nationella myndigheterna och kommissionen. Skyldigheten att bevara uppgifter gäller inte uppgifter om försäljning av naturgas till slutförbrukare.

Det krävs att uppgifter bevaras både i fråga om fysisk naturgashandel och handel med naturgasderivat. Med naturgasderivat avses ett finansiellt instrument som anges i en av punkterna 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och som avser naturgas. Sådana finansiella instrument är bl.a. optioner, terminskontrakt, swappar, räntesäkringsavtal och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror, som måste avvecklas kontant eller kan avvecklas kontant på en av partemas begäran, optioner, terminskontrakt, swappar och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror som kan avvecklas fysiskt förutsatt att de handlas på en reglerad marknad och/eller en MTF-plattform samt optioner, terminskontrakt, swappar, terminer och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror, som kan avvecklas fysiskt om inget annat anges i C punkt 6 och som inte är för kommersiella ändamål, som anses ha egenskaper som andra derivat till finansiella instrument, med utgångspunkt från bland annat om clearing och avveckling sker via erkända avvecklingsorganisationer, eller om de är föremål för regelmässiga marginalsäkerhetskrav.

Naturgasleverantören ska bevara åtminstone följande uppgifter så att de är tillgängliga för myndigheterna: 1) affärstransaktionens löptid, 2) procedurer som hänför sig till leveranser och fullgörande, 3) leveransmängd, 4) datum och tid för verkställandet, 5) pris, 6) information som identifierar avtalsparten och 7) information om alla avtal som inte fullgjorts. Förteckningen är alltså inte uttömmande, utan myndigheterna kan vid behov även begära andra uppgifter om handeln som de anser vara betydelsefulla. Vilka uppgifter som anses betydelsefulla avgörs från fall till fall.

8 kap. Detaljförsäljning av naturgas

44 §. *Leveransskyldighet för detaljförsäljare.* Enligt den föreslagna paragrafen ska detaljförsäljarens leveransskyldighet gälla enbart sådana slutförbrukare av naturgas som har svag förhandlingskraft. Leveransskyldigheten inriktas på detaljförsäljare med betydande marknadsin-

flytande i stället för på naturgasförsäljare i dominerande marknadsställning. Leveransskyldigheten ska inte heller gälla gas från förnybara energikällor som levereras som en separat produkt. Enligt 1 mom. ska en detaljförsäljare av naturgas som har betydande marknadsinflytande inom detaljförsäljningen av naturgas på en distributionsnätsinnehavares ansvarsområde leverera naturgas inom ansvarsområdet till ett skäligt pris för de kundgrupper som anges i momentet. Skyldigheten kallas leveransskyldighet för detaljförsäljare.

En detaljförsäljare som har betydande marknadsinflytande inom distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde får inte tillämpa en oskälig prissättning i förhållande till kunder med svag förhandlingskraft. Det är motiverat, eftersom den föreslagna lagen gör det möjligt att tillämpa olika prissättningar för naturgas för olika kundgrupper. Därför föreslås det att naturgaspriset ska vara skäligt för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten, dvs. att naturgaspriset så långt som möjligt ska motsvara de kostnader som dessa användare orsakar. I det skäliga priset ingår också detaljförsäljarens täckningsmarginal, som inte får vara oskäligt stor i förhållande till verksamhetens risknivå och andra sektorsspecifika särdrag. Ett pris som fastställts av en leveransskyldig detaljförsäljare kan anses vara oskäligt om det inte grundar sig på de kostnader som orsakats av produktionen av prestationen. Den leveransskyldiga detaljförsäljaren ska därför fästa vikt också vid verksamhetens effektivitet, eftersom en ineffektiv verksamhet och därigenom oskäliga priser får konsekvenser uttryckligen för de kunder som är beroende av detaljförsäljarens utbud. I fråga om kunder som är föremål för konkurrens ska detaljförsäljaren ha rätt att bestämma priserna från fall till fall.

Leveransskyldigheten ska begränsas till de kundgrupper som anges i bestämmelsen, nämligen slutförbrukare som i huvudsak använder den naturgas som de anskaffat till uppvärmning av bostäder på naturgasdriftsstället samt övriga slutförbrukare vars naturgasdriftsställe har en anslutningseffekt på högst 250 kilowatt. Leveransskyldigheten gäller alla naturgasanvändare som omfattas av skyldigheten, oavsett om naturgasanvändarna har möjlighet att skaffa naturgas från någon annan än den leveransskyldiga detaljförsäljaren.

Leveransskyldigheten ska i första hand omfatta, oberoende av anslutningseffekt, alla naturgasdriftsställen där naturgas i huvudsak används till uppvärmning av bostäder på driftsstället. Till denna del ska bestämmelsen inte tillämpas exempelvis på fjärrvärmeproducenter, eftersom uppvärmningsobjekten för deras kunder inte finns på naturgasdriftsstället. Förutom uppvärmning av bostäder kan även annan användning av naturgas förekomma på driftsstället, förutsatt att naturgasen ändå till största delen används till att värma upp bostäder. På ett driftsställe kan det således finnas t.ex. affärslokaler där naturgas används i uppvärmningssyfte eller i annat syfte. På motsvarande sätt kan naturgas användas i bostäder också t.ex. som energikälla för spisar.

Vidare ska leveransskyldigheten omfatta alla naturgasdriftsställen som har en anslutningseffekt på högst 250 kilowatt. På driftsställen som understiger denna gräns saknar naturgasens användningssyfte betydelse vid tillämpningen av bestämmelsen.

Enligt definitionen av leveransskyldighet ska naturgasanvändning i fråga om sådana konsumenter som avses i konsumentskyddslagen alltid omfattas av leveransskyldigheten.

En detaljförsäljare av naturgas anses ha betydande marknadsinflytande på den aktuella distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde, om det utifrån en marknadsanalys konstateras att detaljförsäljaren har ett sådant ekonomiskt inflytande på området i fråga att detaljförsäljaren i betydande grad kan utöva verksamhet oberoende av konkurrenter, konsumenter och andra naturgasanvändare som omfattas av leveransskyldigheten. Betydande marknadsinflytande enligt den föreslagna bestämmelsen avviker från dominerande marknadsställning enligt konkurrenslagen på den punkten att när det gäller verksamheten på området i fråga behöver

inte ställningen för ett företag med betydande marknadsinflytande vara lika oavhängig av konkurrenterna eller kunderna som för ett företag med dominerande marknadsställning.

Leveransskyldigheten gäller en sådan detaljförsäljare av naturgas som med mängden levererad naturgas som måttstock har den största marknadsandelen på verksamhetsområdet i fråga om de naturgasanvändare som omfattas av leveransskyldigheten, om det inte går att påvisa att det på verksamhetsområdet finns någon detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande. Bestämmelsen hänger samman med att marknaden öppnas för konkurrens nödvändig för fullgörandet av den skyldighet gällande samhällsomfattande tjänster som anges i naturgasmarknadsdirektivet i händelse av att det inte kan påvisas att det finns en detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande inom en distributionsnätsinnehavares verksamhetsområde. Avsikten är att bestämmelsen under övergångsperioden ska underlätta naturgasens konkurrensställning i förhållande till konkurrerande bränslen.

Enligt 2 mom. ska en detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande ha offentliga villkor och priser för naturgasförsäljning för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. De får inte innehålla oskäligen villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. En leveransskyldig detaljförsäljare ska få tillhandahålla sina kunder naturgas även på villkor som avviker från de offentliga villkoren, eftersom åtminstone en del av de kunder som omfattas av leveransskyldigheten är berättigade att utsätta sina naturgasköp för konkurrens. Den leveransskyldiga detaljförsäljaren ska ha möjlighet att i sin tur svara på konkurrensen från andra detaljförsäljare.

Enligt 3 mom. kan Energimyndigheten bestämma att en detaljförsäljare som avses i 1 mom. ska leverera naturgas till de kunder som omfattas av leveransskyldigheten på de offentliga villkor som anges i 2 mom.

45 §. Anmälan till Energimyndigheten om detaljförsäljares försäljningsvillkor. I paragrafen förpliktas de detaljförsäljare som avses i 44 § att ge in sina i paragrafen avsedda detaljförsäljningsvillkor och detaljförsäljningspriser samt grunderna för hur de bestäms till Energimyndigheten. Energimyndigheten har utgående från de prisuppgifter som myndigheten samlar in möjlighet att följa upp detaljförsäljningspriserna på naturgas.

I 2 mom. föreslås att en detaljförsäljare av naturgas ska underrätta Energimyndigheten också om andra än i 44 § avsedda villkor och priser för detaljförsäljning av naturgas som gäller när detaljförsäljaren allmänt tillhandahåller naturgas för konsumenter och andra slutförbrukare vilkas driftsställe har en anslutningseffekt på högst 250 kilowatt. Dessa erbjudanden avviker från erbjudandena enligt 44 § genom att detaljförsäljaren tillämpar dem allmänt även utanför det distributionsnät som avses i 44 §. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att skapa förutsättningar för en uppföljning av priserna på detaljförsäljningserbjudanden av naturgas. På så sätt får slutförbrukarna centraliserad information om detaljförsäljarnas allmänna försäljningserbjudanden av naturgas. För detaljförsäljarna av naturgas utgör prisuppföljningen av försäljningserbjudanden ett effektivt verktyg för att nå naturgasanvändare som begär anbud.

Det föreslås att Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om detaljförsäljningsvillkoren och detaljförsäljningspriserna samt grunderna för hur de bestäms som ska ges in till myndigheten, hur dessa uppgifter ska specificeras och hur uppgifterna ska lämnas.

46 §. Detaljförsäljarens fakturor. Enligt 1 mom. ska naturgas som levererats till slutförbrukaren faktureras enligt den faktiska förbrukningen minst fyra gånger om året. Om ett naturgasdriftsställe till vilket naturgas levereras enbart för matlagning har utrustats med mätapparatur, ska den naturgas som levererats till slutförbrukaren trots vad som anges ovan dock faktureras

minst en gång om året enligt den faktiska förbrukningen. I detta fall är det ekonomiska värdet av den naturgas som förbrukats så lågt att faktureringskostnadernas relativa andel av värdet av den naturgas som levererats till driftsstället blir onödigt stor om faktureringen sker fyra gånger om året. Risken är att fakturering till fast belopp införs i fråga om denna typ av driftsställen på grund av att mät- och faktureringskostnaderna blir så höga. Faktureringen grundar sig ofta på fjärravläsning av mätapparatur, men i de fall där sådan mätapparaturen inte omfattas av systemet för fjärravläsning får faktureringen också ske utifrån slutförbrukarens mätavläsning.

Enligt 2 mom. får faktureringen grunda sig på uppskattad förbrukning eller ett fast belopp, om faktureringen grundar sig på slutförbrukarens mätavläsning och denna inte har meddelat mätvärdena för en viss faktureringsperiod. Avvikelse från fakturering enligt konstaterad energiförbrukning får också göras, om mätning och fakturering enligt konstaterad naturgasförbrukning inte är möjlig eller inte kan ordnas till rimlig kostnad. Paragrafens 1 mom. förpliktar således inte till att installera mätapparatur exempelvis i bostäder där naturgas används endast för spisar. Denna praxis motsvarar nuläget.

Enligt 3 mom. ska en detaljförsäljare av naturgas i sin faktura ge kunden en specifikation över hur naturgaspriset bildas samt information om avtalets giltighetstid. Genom att ta med uppgiften om avtalets giltighetstid vill man göra slutförbrukarna medvetna om giltighetstiden för avtal som ingås för en viss tid och därmed minska risken för att kunderna bryter mot ett gällande avtal genom att ingå överlappande avtal. Detaljförsäljaren är också skyldig att lämna uppgifter om och uppskattningar av priset i rätt tid och i en lättbegriplig form. Momentet förpliktar dessutom detaljförsäljaren att med fakturan lämna uppgifter om den faktiska förbrukningen och prisuppgifter samt uppgifter som möjliggör en jämförelse med förbrukningen och kostnaderna under samma period det föregående året. Dessa uppgifter kan lämnas t.ex. över internet eller via en mätaranslutning. Den egentliga fakturan behöver alltså inte innehålla jämförelseuppgifter. De förpliktelser som anges i momentet föranleds av bestämmelserna i energieffektivitetsdirektivet. De nämnda uppgifterna ska ingå i fakturorna till alla slutförbrukare. I fakturering som är riktad till konsumenter ska konsumenterna dessutom ges uppgifter om hur de kan göra reklamationer samt uppgifter om tillgängliga mekanismer för tvistlösning. Fakturan ska bland annat innehålla anvisningar för vart en reklamation om fakturan i första hand ska riktas. Syftet är att göra konsumenterna medvetna om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Energimyndigheten får enligt förslaget dessutom utfärda närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges.

I 4 mom. föreskrivs det om att konsumenten ska ges en slutfaktura inom en tidsfrist på sex veckor. Tidsfristen motsvarar den tidsfrist som gäller för elleveransavtal och räknas från det att naturgasleveransen till konsumenten har upphört. Tidsfristen baserar sig på en bestämmelse i naturgasmarknadsdirektivet. Syftet med tidsfristen är att säkerställa att frågor som gäller betalningsskyldigheten mellan kunden och detaljförsäljaren kan avgöras i rimlig tid efter att avtalsförhållandet avslutats. En oskäligen fördröjd slutfaktura kan göra det svårare för konsumenterna att planera sin ekonomi, eftersom de inte nödvändigtvis vet på förhand om de kommer att få återbetalning av naturgasleverantören eller om de måste betala något till detaljförsäljaren.

I 5 mom. förpliktas detaljförsäljaren att lämna de fakturor och pris- och förbrukningsuppgifter som avses i paragrafen till slutförbrukaren på ett ändamålsenligt sätt och kostnadsfritt. Vidare föreslås en förpliktelse om att fakturorna och förbrukningsuppgifterna på slutförbrukarens begäran ska sändas på elektronisk väg. Som elektroniska fakturor betraktas t.ex. fakturor som skickas per e-post eller e-fakturor, som tillhandahålls av bankerna.

47 §. Betalningssätt för detaljförsäljarens fakturor. I paragrafen föreskrivs om de alternativ som konsumenterna ska erbjudas när det gäller att betala fakturor. Detaljförsäljaren ska er-

bjuda konsumenterna alternativa sätt att betala fakturor. Kunden ska ha rätt att få uppgifter om sin förbrukning oberoende av vilket fakturerings sätt som tillämpas. De alternativa betalningssätten får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Distributionsnätinnehavaren får ta ut avgifter för de betalningssätt som erbjuds kunderna. I villkoren för betalningssätten får hänsyn också tas till skäligen skillnader i de kostnader som orsakas av att kunderna erbjuds olika betalningssätt. Som en oskäligen skillnad i kostnaderna betraktas en sådan situation där de avgifter som tas ut hos kunderna är så stora att de utgör ett faktiskt hinder för tillämpningen av ett betalningssätt. Möjligheten att välja mellan de olika alternativen ska erbjudas för att användaren ska kunna jämma ut den kostnadsbörda som naturgasfakturorna orsakar över hela kalenderåret. Bestämmelser om mätning och avgifter för mätjänst finns annanstans i naturgasmarknadslagen.

En detaljförsäljare kan också erbjuda konsumenten ett betalningssätt som baserar sig på förhandsfakturerings. Förhandsfakturerings får emellertid inte vara det enda alternativet som erbjuds konsumenter. De poster som faktureras på förhand ska också tillräckligt väl återspegla konsumentens beräknade sannolika årligen förbrukning. Ett fakturerings sätt där för höga kalkylerade förbrukningsbelopp tas ut hos konsumenten för att finansiera detaljförsäljarens affärsverksamhet kan sålunda inte anses godtagbart. Detaljförsäljaren ska också i sin förhandsfakturerings undvika ett fakturerings sätt där en faktureringsperiod omfattar flera månader och kunden på fakturans förfallningsdag ännu inte har förbrukat ens en del av den energimängd som detaljförsäljaren fakturerat. Ett sådant fakturerings sätt försvårar konsumenternas möjlighet att försäkra sig om det faktiska beloppet av sin betalningsskyldighet och överför dessutom också riskerna inom detaljförsäljarens affärsverksamhet i högre grad på konsumenterna. Också marknadsdomstolen har i sin rättspraxis ansett att en sådan förhandsfakturerings är oskäligen för konsumenten (MD 229/2012).

9 kap. Leverans av naturgas via ett internt nät i en fastighet

48 §. *Slutförbrukarens möjlighet till naturgasleverans via distributionsnät.* Enligt den föreslagna paragrafen ska fastighetsinnehavaren se till att slutförbrukarna har möjlighet att ingå naturgasnätavtal och avtal om naturgasförsäljning enligt vilka leveransen sker via distributionsnätinnehavarens distributionsnät. I detta syfte ska fastighetsinnehavaren ge slutförbrukaren rätt att använda fastighetens eller fastighetsgruppens interna naturgasnät. Bestämmelsen är nödvändig, eftersom rättspraxisen vid Europeiska unionens domstol (mål C-439/06, Citivorks) har ansetts förutsätta att tredjeparter alltid ska ges tillträde till ett naturgasnät.

Om naturgas levereras till slutförbrukarna via ett internt naturgasnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, ska slutförbrukaren ersätta fastighetsinnehavaren för de kostnader som ändringsarbeten med anknötning till naturgasmätningen och eventuella ändringsarbeten i rörledningarna har förorsakat när slutförbrukaren övergår till att köpa sin naturgas via distributionsnätet. Slutförbrukarens skyldighet att ersätta fastighetsinnehavaren för de kostnader som ändringsarbeten med anknötning till naturgasmätningen och ändringsarbeten i rörledningarna har orsakat ska begränsas till skäligen kostnader orsakade av ändringsarbeten. Slutförbrukaren ska inte förpliktas att ersätta kostnader för överdimensionerade anskaffningar av mätutrustning och ändringsarbeten i rörledningar som fastighetsinnehavaren gjort för egen vinning.

Paragrafen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020, då naturgasmarknaden öppnas för konkurrens.

Avdelning IV Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och naturgaslager

10 kap. Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, vilka i lagen avser terminaler som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av kondenserad naturgas, inbegripet stödtjänster och den tillfälliga lagring som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande leverans till överföringsnätet, dock inte de delar av en terminal för naturgas som används för lagring. Eftersom lagring av kondenserad naturgas i en behandlingsanläggning med anledning av den kondenserade naturgasens egenskaper utgör tillfällig verksamhet, ska behandlingsanläggningarnas verksamhet i normala fall i sin helhet omfattas av bestämmelserna i detta kapitel. För att bestämmelserna om lagringsanläggningar i 10 kap. ska tillämpas på lagring av kondenserad naturgas ska det vara fråga om sådan klart långvarigare lagring av kondenserad naturgas för vilken en fysiskt separat behållare har byggts i behandlingsanläggningen.

49 §. *Utseende av innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.* I paragrafen föreskrivs om en skyldighet att anmäla och utse en innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Skyldigheten att utse en innehavare grundar sig på artikel 12 i naturgasmarknadsdirektivet. Enligt förslaget ska ett företag som bedriver verksamhet lämna in en anmälan om innehavaren till Energimyndigheten senast sex månader innan verksamheten inleds. På basis av detta gör Energimyndigheten den egentliga utnämningen, om företaget bedriver den verksamhet som uppgetts. Energimyndigheten kan från fall till fall överväga för hur lång tid innehavaren utses, dock högst tio år.

50 §. *Allmänna skyldigheter för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.* I paragrafen föreslås bestämmelser om allmänna förpliktelser som gäller för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Den föreslagna paragrafen innehåller en allmän bestämmelse om skyldighet att utveckla behandlingsanläggningen för kondenserad naturgas, som ska tillämpas på alla innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas har en allmän skyldighet att driva, underhålla och utveckla behandlingsanläggningen i enlighet med behoven på naturgasmarknaden. Dessutom ska innehavaren upprätthålla anläggningens driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå och förstärka anläggningen så att kundernas sedvanliga och förutsebara behov av tjänster blir tillgodosedda. Bestämmelsen bygger till denna del på kravet i naturgasmarknadsdirektivet.

Skyldigheten för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas att utveckla sin behandlingsanläggning begränsas dock till vad som kan anses rimligt. En önskad tjänsts exceptionella art, den tid som krävs för nödvändig förstärkning av behandlingsanläggningen, förfaranden för byggnadstillstånd och andra liknande faktorer kan hindra eller begränsa innehavarens möjligheter att agera på det sätt som kunden önskar.

I 2 mom. föreskrivs det att innehavaren av behandlingsanläggningen för kondenserad naturgas ska förse nätinnehavarna och andra innehavare av lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den information som behövs för att säkerställa en säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet. Kravet ska inte tillämpas på sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som är verksamma utanför nätet.

51 §. *Nyttjanderätt till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.* I paragrafen föreskrivs det att en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska sälja tjänster för tillträde till anläggningen inom ramen för anläggningens kapacitet. Tillträde till de

tjänster som tillhandahålls av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas baserar sig på ett förfarande för tillträde som motsvarar s.k. reglerat tillträde till nätet. Tillträdet bygger på kapaciteten hos behandlingsanläggningen för kondenserad naturgas, närmare bestämt kapaciteten hos den terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning, tillfällig lagring och återförgasning av kondenserad naturgas samt därtill hörande tilläggstjänster. Prissättningen av tjänsten ska vara skälig och möjliggöra nödvändiga investeringar i utvecklandet av anläggningarna. Dessutom ska de förfaranden som gäller nyttjanderätt vara ordnade så att de inte medför hinder för nödvändiga investeringar. Bestämmelsen förpliktar både Energimyndigheten och behandlingsanläggningens innehavare, och den kompletteras av bestämmelserna i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. I 10 § i den lagen påförs Energimyndigheten skyldighet att fastställa villkor, förutsättningar och tariffer som gäller tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas innan de tas i bruk. Genom bestämmelserna genomförs artikel 41.6 i naturgasmarknadsdirektivet till den del det gäller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

Tillträdet till en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas bygger på kapaciteten hos behandlingsanläggningen, närmare bestämt kapaciteten hos den terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning, tillfällig lagring och återförgasning av kondenserad naturgas samt därtill hörande tilläggstjänster. Villkoren för de tjänster som en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas erbjuder kan således bero på vilka av dessa tjänster kunden använder. På motsvarande sätt kan tjänsternas volym, varaktighet och tidpunkt påverka prissättningen av tjänsterna. Således utgör t.ex. kortvarig och långvarig nyttjanderätt till kapaciteten två olika produkter, som kan säljas med olika villkor. När det gäller försäljning av nyttjanderätter kan behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som verkar enligt olika verksamhetsmodeller också ha behov av olika försäljningsvillkor för nyttjanderätter. Av denna anledning regleras det inte i detalj i lagen vilka metoder som ska tillämpas vid beviljandet av nyttjanderätter. Syftet med bestämmelserna är till denna del att göra det möjligt att tillämpa olika förfaranden vid behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som verkar enligt olika verksamhetsprinciper.

Skyldigheten för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas att sälja tjänster för nyttjanderätt till anläggningen förpliktar uttryckligen även terminaler utanför nätet. Reglerna om statligt stöd förutsätter uttryckligen att nyttjanderätt till en terminal ska beviljas utomstående i situationer där terminalen har fått statligt stöd.

52 §. Skyldighet för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas att publicera försäljningsvillkor. I paragrafen föreskrivs det att innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska publicera grunderna för sin prissättning. Genom momentet genomförs artikel 41.7 i naturgasmarknadsdirektivet till den del det gäller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

11 kap. Naturgaslager och lagring av gas i rörledning

53 §. Utseende av innehavare av lagringsanläggningar. I paragrafen föreskrivs om en skyldighet att anmäla och utse en innehavare av lagringsanläggningar. Skyldigheten att utse en innehavare grundar sig på artikel 12 i naturgasmarknadsdirektivet. Enligt förslaget ska ett företag som bedriver verksamhet lämna in en anmälan om innehavaren till Energimyndigheten senast sex månader innan verksamheten inleds. På basis av detta gör Energimyndigheten den egentliga utnämningen, om företaget bedriver den verksamhet som uppgetts. Energimyndigheten kan från fall till fall överväga för hur lång tid innehavaren utses, dock högst tio år.

54 §. Allmänna skyldigheter för innehavare av lagringsanläggningar. I paragrafen föreskrivs om allmänna förpliktelser som gäller för innehavare av lagringsanläggningar. Paragrafen in-

nehåller en allmän bestämmelse om skyldighet att utveckla lagringsanläggningar, vilken ska tillämpas på alla innehavare av lagringsanläggningar. Innehavare av lagringsanläggningar har en allmän skyldighet att driva, underhålla och utveckla sin lagringsanläggning i enlighet med behoven på naturgasmarknaden. Dessutom ska innehavaren upprätthålla anläggningens driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå och förstärka anläggningen så att kundernas sedvanliga och förutsebara behov av tjänster blir tillgodosedda. Bestämmelsen bygger till denna del på kravet i naturgasmarknadsdirektivet.

Skyldigheten för innehavare av lagringsanläggningar att utveckla sin lagringsanläggning begränsas dock till vad som kan anses rimligt. En önskad tjänsts exceptionella art, den tid som krävs för nödvändig förstärkning av lagringsanläggningen, förfaranden för byggnadstillstånd och andra liknande omständigheter kan hindra eller begränsa innehavarens möjligheter att agera på det sätt som kunden önskar.

I 2 mom. föreskrivs det att innehavaren av lagringsanläggningen ska förse nätinnehavarna och andra innehavare av lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den information som behövs för att säkerställa en säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

55 §. Nyttjanderätt till lagringsanläggningar och till lagring av gas i rörledning. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om förfaranden för tillträde till lagringsanläggningar. Genom paragrafen genomförs artikel 33 i naturgasmarknadsdirektivet. Enligt artikeln ska tillträde till lagringsanläggningar organiseras genom det förhandlingsförfarande som beskrivs närmare i artikeln, genom ett reglerat tillträdesförfarande eller genom båda dessa. Endast förhandlingsförfarandet ska tillämpas på tillträde till lagringsanläggningar i Finland. Lagring av naturgas utgör i regel en mekanism som jämnar ut variationer i efterfrågan.

Enligt förslaget ska en innehavare av en lagringsanläggning eller en nätinnehavare förhandla om tillträde till lagringsanläggningar eller tillträde till lagring av gas i rörledning samt stöd-tjänster, om detta är tekniskt och ekonomiskt nödvändigt för att man ska kunna tillhandahålla ett effektivt tillträde till nätet och organisera tillträdet till andra stödtjänster. Villkoren för förhandlingarna motsvarar kraven i direktivet. Innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska dessutom publicera och informera Energimyndigheten om vilka lagringsanläggningar eller delar av sådana anläggningar samt vilken lagring av gas i rörledning som tillhandahålls.

I 2 mom. föreskrivs det om innehållet i partemas egentliga förhandlingsskyldighet och om de allmänna krav som gäller leveransvillkoren i överensstämmelse med direktivet.

I 3 mom. föreskrivs det om skyldigheten för innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren att publicera sina viktigaste kommersiella avtalsvillkor och sända dem till Energimyndigheten. Innan avtalsvillkoren publiceras ska nätets användare och kunder dessutom höras om innehållet i villkoren. Enligt momentet kan Energimyndigheten också vid behov ge närmare föreskrifter om vilka leveransvillkor innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska publicera.

Det föreslås dessutom att förhandlingsförfarandet ska regleras närmare i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt 6 § 1 mom. 12 punkten i den lagen ska Energimyndigheten övervaka förhandlingsförfarandet och tillträdet till lagringsanläggningar. Energimyndigheten ska således övervaka att paragrafen iakttas och att leveransvillkoren är skäligen och icke-diskriminerande.

56 §. Oberoende för innehavaren av en lagringsanläggning. Genom paragrafen genomförs artikel 15 i naturgasmarknadsdirektivet. Den bestämmelse i artikeln som gäller åtskillnad av innehavare av lagringsanläggningar ingår redan i den nationella lagstiftningen. I bestämmelsen preciseras dessutom vad som avses med oberoende i överensstämmelse med direktivets krav.

Paragrafen gäller innehavare av en lagringsanläggning som ingår i vertikalt integrerade naturgasföretag, dvs. i praktiken företag som bedriver flera verksamheter inom naturgasbranschen. Enligt 1 mom. ska innehavare av en lagringsanläggning när det gäller organisation, juridisk form och förfaranden för beslutsfattande vara oberoende av företagets övriga verksamhet som rör överföringsnät, distribution eller lagring.

Enligt 2 mom. får de personer som ansvarar för administrationen hos innehavaren av en lagringsanläggning som ingår i ett vertikalt integrerat företag inte delta i administrationen av ett sådant integrerat naturgasföretag som direkt eller indirekt svarar för den dagliga driften när det gäller produktion eller leverans av naturgas. Deras yrkesmässiga intressen ska beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.

Enligt 3 mom. ska innehavaren av lagringsanläggningen ha beslutanderätt som är oberoende av det integrerade naturgasföretag som avses i 1 mom. i fråga om de resurser som behövs för att driva, underhålla eller utveckla lagringsanläggningarna. Trots det som sägs ovan har moderbolaget dock rätt att kontrollera den avkastning på kapitalet som ett dotterbolag ger, i synnerhet genom att godkänna den årliga finansieringsplan eller ett motsvarande instrument som upprättas av innehavaren av lagringsanläggningen och genom att ange övergripande gränser för dotterbolagets skuldsättningsnivå. Moderbolaget har dock inte rätt att ge innehavaren av lagringsanläggningen instruktioner för den dagliga driften eller fatta enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av lagringsanläggningar, så länge dessa beslut inte överstiger villkoren i finansieringsplanen eller i ett motsvarande instrument.

Enligt 4 mom. ska innehavaren av lagringsanläggningen utarbeta ett program för att säkerställa och genomföra oberoendet och årligen lämna Energimyndigheten en rapport om de åtgärder som vidtagits.

Avdelning V Skyldigheter för aktörer på naturgasmarknaden

12 kap. Skyldigheter för aktörer på naturgasmarknaden i fråga om naturgassystemet

57 §. Balansansvar. Parterna på naturgasmarknaden ska ges balansansvar för sin egen naturgasbalans. Balansansvar innebär att en parts naturgasanskaffningsavtal under balansavräkningsperioden ska täcka partens egen gasförbrukning och leveranser till utomstående.

Ombesörjandet av balansansvaret ska ske så att parten alltid ska ha en naturgasleverantör som har valts på marknaden och som ska leverera naturgas som motsvarar underskottet i partens naturgasbalans och ta emot överskottet av den naturgas som parten har anskaffat. Sådan naturgasleverans kallas öppen leverans och naturgasleverantören öppen leverantör. I naturgashandelsledet ska varje aktör ha en öppen leverantör. Öppen leverantör för den part som bedriver balansgashandel med den enhet som producerar balanseringstjänster för den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren är den enhet som producerar balanseringstjänster för den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren. De öppna leveranserna bildar därmed en enhetlig och obruten kedja som sträcker sig från slutförbrukaren till den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren som har balansansvar för naturgassystemet. Via kedjan av öppna leveranser säkerställs att upprätthållandet av balansen mellan naturgasimport och anskaffning och förbrukning av gas från förnybara energikällor kan utsträckas till alla naturgasförbrukare. Skyldigheten ska

också gälla naturgasaktörer som anskaffar gas för försäljning och nätinnehavare samt andra med dessa jämförbara parter.

Balansansvaret innebär därmed att en part ansvarar för att för sin del ha anslutit sig till naturgasset genom ett ändamålsenligt öppet leveransavtal. Slutförbrukaren ansvarar följaktligen för att denna har ett öppet leveransavtal som uppfyller dessa krav.

Nätinnehavaren ska för sin del ha rätt att förvägra naturgasöverföring tills naturgasmarknads parten har uppfyllt sina skyldigheter i fråga om det öppna leveransavtalet. På detta sätt säkerställs det att det finns en ansvarig betalare för varje använt naturgasparti. Genom detta innebär balansansvaret också att parterna på naturgasmarknaden har ett ekonomiskt ansvar för att vederlag betalas för använda och anskaffade naturgaspartier.

Närmare bestämmelser om balansansvarets innehåll och om de procedurer som hänför sig till genomförandet av balansansvaret utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 §. Anmälningsskyldighet. Parterna på naturgasmarknaden och nätinnehavarna ska göra de anmälningar som krävs för naturgashandeln, genomförandet av balansansvaret och utredningen och som de ansvarar för. Varje anmälan ska göras inom föreskriven tid och enligt föreskrivet anmälningsförfarande i enlighet med vad som föreskrivs närmare om anmälningsförfarandet i förordning av statsrådet. Det är nödvändigt att föreskriva om en anmälningskyldighet, eftersom verksamheten på naturmarknaden förutsätter att övriga parter verksamhet beaktas så att dessa av de andra parterna kan få uppgifter som inverkar på deras egen verksamhet. Sådana uppgifter är främst information om naturgasleveranser och naturgasmätningar som inverkar på fullgörandet av de uppgifter som hänger samman med varje parts naturgasbalans och balansavräkning. Anmälningskyldigheten ska dock avgränsas så att den gäller endast de nödvändigaste uppgifterna, och osakligt utnyttjande av dem ska om möjligt förhindras för att naturgasmarknadsparternas affärshemligheter inte ska komma till konkurrenternas kännedom. De uppgifter som ska anmälas ska i första hand vara sådana uppgifter med vilka det säkerställs att parten har ordnat sitt balansansvar. Utöver dessa ska man anmäla de förhandsanmälnings- och mätningssuppgifter som gäller leveransmängder och leveranstidpunkter samt mätningssuppgifter som gäller överföringar, vilka behövs för balansavräkningen och för övriga parter balanshantering. Anmälningskyldigheten kan, vid behov, gälla alla parter på naturgasmarknaden och dess innehåll varierar med arten av den verksamhet som parten utövar.

Informationsutbytet på naturgasmarknaden är en kontinuerlig verksamhet som omfattar stora mängder information. För att informationsutbytet ska vara effektivt är det viktigt att det sker enligt bestämda former och så smidigt som möjligt. Målet är därför att överföringen av information så långt det är möjligt sker i elektronisk form.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningskyldigheten och om anmälningsförfarandet utfärdas genom förordning av statsrådet.

59 §. Sekretess och förbud mot utnyttjande. I paragrafen föreskrivs om sekretessplikt för nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar i fråga om affärs- och yrkeshemligheter som gäller det egna företaget eller andras företag och andra motsvarande uppgifter i anslutning till näringsverksamheten, som de fått kännedom om när de utfört uppdrag enligt lagen och Europeiska unionens lagstiftning om inre marknaden för naturgas. Vidare föreskrivs om förbud mot att utnyttja sekretessbelagda uppgifter. Det är nödvändigt att föreskriva om sekretess, förbud mot utnyttjande och rätt att lämna ut uppgifter som behövs för naturgashandeln eftersom verksamheten på naturgasmarknaden, som sker i naturgasnäten och det integrerade naturgasset, förutsätter att naturgashandeln utreds och övriga parter verksamhet beaktas så att dessa av de andra parter-

na till sitt förfogande kan få de uppgifter som inverkar på deras egen verksamhet. Sådana uppgifter är främst information om naturgasleveranser och naturgasmätningar som inverkar på fullgörandet av de uppgifter som hänger samman med varje parts naturgasbalans och balansavräkning. Innehållet i sekretessen ska tolkas som en del av informationsutbytet i anslutning till naturgasmarknaden, om vilket det föreskrivs i bl.a. naturgasmarknadslagstiftningen. Utlämnande av information som gäller de lagstadgade uppgifterna för nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar till en part som har rätt att få informationen i fråga innebär därmed inte ett brott mot sekretessen, även om det är fråga om en affärshemlighet som gäller det egna företaget eller något annat företag eller annan information som omfattas av sekretess. Däremot är det fråga om ett sekretessbrott om sådan information har lämnats ut till en part som inte har rätt att få informationen. Sekretessen och förbudet mot utnyttjande begränsar i vertikalt integrerade företag, som utöver sådan naturgasaffärsverksamhet som avses i denna paragraf även bedriver annan naturgasaffärsverksamhet, utlämnandet av andra företags sekretessbelagda uppgifter även inom det egna företaget till enheter som bedriver annan naturgasaffärsverksamhet och till enheternas personal samt utnyttjandet av nämnda uppgifter till förmån för den egna affärsverksamheten.

Enligt 1 mom. är den som i egenskap av medlem eller ersättare i ett organ hos en nätinnehavare, en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en innehavare av en lagringsanläggning eller i egenskap av anställd hos dessa utför uppdrag som avses i lagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den och vid utförandet av uppdraget eller ett motsvarande uppdrag för deras räkning har fått kännedom om en affärs- eller yrkeshemlighet eller motsvarande omständighet som gäller innehavarnas eller deras kunders eller andra nätanvändares affärsverksamhet, skyldig att hemlighålla informationen, om inte röjandet av informationen för någon annan är tillåtet enligt lagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, eller om den till vars förmån sekretessen gäller ger sitt samtycke till att informationen röjs. Sekretessbelagd information får inte heller lämnas till en bolagsstämma, andelsstämma eller till fullmäktige och inte heller till aktieägare eller medlemmar som deltar i stämman eller mötet.

Enligt 2 mom. gäller sekretessen och rätten att lämna ut information enligt 1 mom. också affärs- eller yrkeshemligheter eller andra motsvarande omständigheter som gäller näringsverksamheten som personer som avses i 1 mom. har fått kännedom om vid utförandet av uppdrag som avses i naturgasnätsförordningen, i kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den eller i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi eller i delegerade akter och genomförandeakter som antagits med stöd av den. Den lagstiftning om Europeiska unionens inre marknad för naturgas som avses i momentet reglerar för sin del uppdragen och utövandet av verksamheten för nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar. Därför måste sekretessen även omfatta verksamhet som regleras i dessa bestämmelser.

Enligt 3 mom. är nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar skyldiga att lämna ut information som avses i 1 och 2 mom. till åklagar- och förundersökningsmyndigheter för utredning av brott samt till andra myndigheter som enligt lag har rätt att få sådan information. De myndigheter som avses i paragrafen är framför allt Energimyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket som utövar tillsyn över naturgasmarknaden samt Finansinspektionen som utövar tillsyn över handeln med naturgasderivat.

I 4 mom. föreskrivs om förbud mot utnyttjande av sekretessbelagda uppgifter. Enligt bestämmelsen får personer som avses i 1 mom. inte utnyttja sekretessbelagd information för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Bestämmelsen för-

hindrar på så sätt t.ex. att en nätinnehavare, innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en innehavare av en lagringsanläggning utnyttjar sekretessbelagda uppgifter i eget intresse.

Bestämmelsen om sekretess förstärks genom en straffbestämmelse i 91 § i naturgasmarknads-lagen.

13 kap. Särredovisning av verksamheter

60 §. Skyldighet att särredovisa naturgasaffärsverksamheter. I paragrafen preciseras vilka fö-retag på naturgasmarknaden som omfattas av särredovisningsskyldigheten och som ska redo-visa naturgasnätsverksamhet, verksamhet vid behandlingsanläggningar för kondenserad natur-gas, försäljning av naturgas och lagring av naturgas skilt från varandra och från övrig affärs-verksamhet som inte hör till naturgasbranschen.

Huvudsyftet med särredovisningen av verksamheterna är att öka öppenheten (transparensen) inom naturgasaffärsverksamheten och därigenom försvåra korssubventionering mellan sådan affärsverksamhet som har dominerande ställning på marknaden och sådan som utövas i konkurrens. Med korssubventionering avses att avkastningen från en bransch som har monopol används för att stödja en affärsverksamhet som utövas i konkurrens.

Eftersom det är fråga om lagstiftning som gäller naturgasbranschen kan man genom bestä-melserna endast påverka naturgasaffärsverksamheters ställning. Företag i branschen kan dock ha andra betydande verksamheter. I dessa fall bör naturgasverksamheten redovisas separat från företagets övriga verksamhet utan att ta ställning till hur redovisningen organiseras i den övriga verksamheten.

Förslaget att införa särredovisningsskyldighet för naturgasnätsverksamheten baserar sig på na-turgasmarknadsdirektivet. Nätverksamhet för vilken det krävs naturgasnätstillstånd ska särre-dovisas som en egen affärsverksamhet. Nätaffärsverksamhet inbegriper naturgasnätsverksam-het enligt 3 § 8 punkten. Vidare ska nätinnehavaren särredovisa överföringsnätsverksamhet och distributionsnätsverksamhet om nätinnehavaren utövar båda verksamheterna. Resultat- och balansräkningen över nätaffärsverksamheten ska visa hur väl priserna på och kostnaderna för nättjänsterna motsvarar varandra på lång sikt. Utgående från resultaträkningen och balans-räkningen beräknas de nyckeltal som avses i 28 § och som visar nätverksamhetens lönsamhet. Det är viktigt att åtskiljandet av nätverksamheten till en egen affärsverksamhet även syns i prissättningen och kundfaktureringen.

Naturgasförsäljningsverksamheten ska särredovisas som en egen affärsverksamhet. Denna försäljningsverksamhet omfattar parti- och detaljförsäljning av naturgas samt anskaffning av naturgas. Som försäljning och anskaffning av naturgas betraktas även försäljning och anskaff-ning av gas från förnybara energikällor och kondenserad naturgas som matats in i naturgasnä-tet.

Även lagring av naturgas och behandling av kondenserad naturgas, dvs. verksamhet vid be-handlingsanläggningar för kondenserad naturgas med undantag av gasförsäljning, ska särre-dovisas som egna affärsverksamheter.

I de fall där den affärsverksamhet som inte hör till naturgasbranschen är obetydlig behöver den inte särredovisas från naturgasförsäljningen. Verksamheten betraktas som obetydlig om omsättningen inte överstiger 10 procent av omsättningen av naturgasförsäljningen. Som af-färsverksamhet som inte hör till naturgasbranschen betraktas verksamheter som inte innebär

försäljning, överföring eller distribution av naturgas, behandling av kondenserad naturgas, lagring, mätning eller balansräkningstjänster.

61 §. Innehållet i särredovisningsskyldigheten. Med särredovisning avses i lagen att det för varje räkenskapsperiod ska upprättas en resultaträkning och balansräkning för de naturgasaffärsverksamheter som ska särredovisas samt en kombinerad resultaträkning och balansräkning för företagets övriga affärsverksamheter. Resultaträkningen och balansräkningen ska kunna härledas ur företagets bokföring och ska upprättas enligt bokföringslagen (1336/1997). Balansräkningen behövs eftersom den påvisar och försvårar en eventuell korssubventionering genom finansiering.

62 §. Särredovisning av kommunala inrättningar. Syftet med att särredovisa en kommunal naturgasanläggning från kommunen är att klargöra det ekonomiska förhållandet mellan kommunen och naturgasanläggningen. Enligt paragrafen ska kommunala inrättningar som utövar naturgasaffärsverksamhet per räkenskapsperiod redovisa sitt bokslut separat från kommunen och från kommunens övriga inrättningar. Dessutom förutsätts det att en egen resultaträkning och balansräkning görs upp för inrättningen. Särredovisningen av en kommunal naturgasanläggning kan åstadkommas genom att en separat sammanslutning eller en affärsverksamhet med särredovisning bildas. En affärsverksamhet med särredovisning kan åstadkommas t.ex. genom att en kommunal inrättning ombildas till ett affärsverk enligt 9 kap. i kommunallagen (410/2015), vilket ska iakttas bestämmelserna om bokföring i kommunallagen.

63 §. Upprättande av särredovisade bokslut. I paragrafen föreskrivs det om de allmänna principer som ska följas när särredovisade bokslut upprättas. Det förutsätts att inkomster och utgifter samt balansposter som är gemensamma för olika affärsverksamheter kalkylmässigt registreras för de olika verksamheterna i enlighet med orsaksprincipen i samband med att bokslutet upprättas. Vid bokföringen ska inkomst från ägande av nätverksamhet särredovisas i enlighet med det gällande naturgasmarknadsdirektivet.

Enligt 2 mom. ska avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången ska anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planenliga avskrivningarna, inbegripas i bokslutet.

För att säkra kontinuiteten för det valda särredovisningsförfarandet förutsätts i 3 mom. att det särredovisningsförfarande som väljs ska följas, om det inte finns grundad anledning att ändra det.

För att fördelningen av de gemensamma kostnaderna för i synnerhet de internt åtskilda verksamhetsformerna, grunderna för debiteringen av tjänster och använda låneräntor ska kunna övervakas förutsätts det att uppgifter om dessa publiceras som noter till resultaträkningarna och balansräkningarna över de verksamhetsformer som skilts åt. Arbets- och näringsministeriet kan med stöd av 66 § 1 mom. genom förordning utfärda bestämmelser och anvisningar om hur verksamheterna ska särredovisas, hur resultaträkningarna och balansräkningarna ska upprättas samt vilka tilläggsuppgifter som ska offentliggöras.

64 §. Granskning av särredovisade bokslut. Naturgasföretagets revisorer ska granska de särredovisade verksamheternas resultaträkning, balansräkning och noterna till dessa samt ge ett utlåtande om dem i revisionsberättelsen. Företagets revisorer är väl insatta i företagets angelägenheter och utgör därför ett naturligt och lämpligt revisionsorgan.

Skyldigheten att granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar och balansräkningar omfattas av lagstadgad revision, vilket innebär att revisionsberättelsen också omfattar

revisionsobservationer som gäller särredovisade bokslut. Energimyndigheten kan vid behov också kontrollera att beräkningarna har gjorts på behörigt sätt.

65 §. Publicering av särredovisade bokslut. Enligt paragrafen är bokslut över särredovisade naturgasaffärsverksamheter offentliga. Boksluten ska fogas till det officiella bokslutet för ett företag som bedriver naturgasaffärsverksamhet. De offentliga bokslutsuppgifterna gör det möjligt för kunderna och konkurrenterna att bedöma om den tillämpade prissättningen har varit skälig.

66 §. Kompletterande bestämmelser om särredovisning. För att underlätta de särredovisningsåtgärder som naturgasföretag ska vidta och för att skapa ett enhetligt förfarande kan arbets- och näringsministeriet genom förordning utfärda mer detaljerade bestämmelser om särredovisning av verksamheterna i enlighet med paragraferna ovan.

Energimyndigheten kan bestämma att resultaträkningarna och balansräkningarna med noter för de särredovisade verksamheterna samt boksluten för de företag som bedriver verksamheten ska sändas till myndigheten.

Energimyndigheten kan av grundad anledning i enskilda fall bevilja undantag från det sätt att särredovisa verksamheterna som förutsätts i lagen, om det t.ex. på grund av företagsstrukturen är oskäligt att särredovisa dem i enlighet med vad som krävs i lagen. Vid ansökan om undantag fattar Energimyndigheten utifrån sökandens förslag beslut om på vilket sätt verksamheterna ska särredovisas i stället för på det sätt som lagen kräver.

Avdelning VI Naturgasavtal

14 kap. Bestämmelser om naturgasavtal

67 §. Kapitlets tillämpningsområde och definitioner. I 1 mom. föreslås bestämmelser om tillämpningsområdet för 14 kap. Bestämmelserna i kapitlet ska tillämpas på anslutningsavtal för naturgas, naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal. På naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal tillämpas bestämmelserna emellertid endast om en slutförbrukare som är part i avtalet köper naturgas av en detaljförsäljare huvudsakligen för eget bruk. Bestämmelserna om detaljförsäljare i kapitlet tillämpas också på en naturgasförsäljare som levererar naturgas till naturgasförbrukare via ett internt naturgasnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp. Genom bestämmelserna utvidgas minimiregleringen av naturgasmarknadsavtal så att den också gäller naturgasleverantörer som levererar naturgas till naturgasförbrukare via ett internt naturgasnät i en fastighet. Samtidigt får de konsumenter som köper sin naturgas genom fastighetens nät ett minimiskydd som gäller avtalsvillkoren och som motsvarar skyddet för konsumenter som köper sin naturgas via distributionsnätet. Kapitlets tillämpningsområde omfattar alla naturgasleverantörer som är verksamma i ett fastighetsnätverk, om naturgasen har övergått i deras ägo och överläts till deras kunder i ett fastighetsnät som befinner sig bakom anslutningspunkten mellan distributionsnätet och fastighetsnätet och bakom en mätningpunkt som distributionsnätinnehavaren svarar för. På avtal som avses i detta kapitel och som har ingåtts mellan konsumenter och distributionsnätinnehavare eller detaljförsäljare tillämpas dessutom konsumentskyddslagen.

I 2 mom. definieras vad som i 14 kap. avses med anslutningsavtal för naturgas, naturgasnätsavtal, naturgasförsäljningsavtal och abonnent. Med anslutningsavtal för naturgas avses ett avtal mellan distributionsnätinnehavaren och abonnenten som gäller anslutning av ett naturgasdriftsställe till nätet och fortsatt möjlighet att använda naturgasanslutningen. Om anslutningsavtalet överförs på någon annan tillämpas bestämmelserna om abonnenten på denna mottagare. Med ett naturgasnätsavtal avses ett avtal mellan distributionsnätinnehavaren och slut-

förbrukaren om försäljning och köp av naturgasnätstjänster. Med ett naturgasförsäljningsavtal avses i sin tur ett avtal mellan naturgasförsäljaren och slutförbrukaren om försäljning och köp av naturgas. Med abonnent avses en ägare eller innehavare av ett naturgasdriftsställe som ingår anslutningsavtal med distributionsnätsinnehavaren.

68 §. Bestämmelsernas tvingande natur. Avvikelse från bestämmelserna i kapitlet får inte genom avtal göras till nackdel för konsumenten. Det att konsumentavtalen är tvingande innebär att avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i kapitlet är ogiltigt. Ogiltigheten innebär att avtalsvillkoret inte har någon inverkan på avtalsförhållandet och att det inte kan hänvisas till det lagstridiga villkoret ens i fråga om en konsument som har godkänt det. En domstol eller myndighet ska på tjänstens vägnar beakta att ett avtalsvillkor är ogiltigt. Enligt paragrafen är bestämmelserna i 14 kap. i regel icke-tvingande till sin natur förutom i de fall där en avvikelse från bestämmelserna görs till nackdel för konsumenten. Bestämmelserna i kapitlet tillämpas i regel endast om inget annat följer av avtalet, av praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller någon annan sed som måste anses vara bindande för avtalsparterna. Vissa av bestämmelserna i 14 kap. har dock särskilt fastställts som tvingande i bestämmelsen i fråga. Dessutom är parterna på naturgasmarknaden och distributionsnätsinnehavarna skyldiga att följa tvingande bestämmelser som ingår i naturgasmarknadslagen och annan lagstiftning. Avtalens icke-tvingande natur innebär inte att avtalsfriheten inte skulle ha några som helst begränsningar.

69 §. Information som ska ingå i avtal som erbjuds konsument. Paragrafen innehåller i enlighet med naturgasmarknadsdirektivet bestämmelser om de uppgifter som distributionsnätsinnehavare och detaljförsäljare åtminstone ska lämna konsumenten innan ett avtal ingås. För att uppfylla kraven i naturgasmarknadsdirektivet föreskrivs i paragrafen också om en kontrollista för energianvändare.

De uppgifter som avses i 2 mom. ska i överenskommen form antecknas i avtalet eller bekräftelsen. Tillsammans med avtalet eller bekräftelsen ska konsumenten ges information om kontrollistan och Energimyndighetens webbadress där listan finns tillgänglig. Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren ska på begäran ge konsumenten en kopia av kontrollistan.

I artikel 3.12 i naturgasmarknadsdirektivet föreskrivs om den kontrollista för energianvändare som kommissionen utarbetat. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna ser till att detaljförsäljarna och distributionsnätsinnehavarna i samarbete med tillsynsmyndigheten vidtar nödvändiga åtgärder för att alla konsumenter ska få ett exemplar av kontrollistan. Dessutom ska de se till att listan finns tillgänglig för allmänheten. Genom den förpliktande bestämmelsen i 3 mom. säkerställs att detaljförsäljarna och distributionsnätsinnehavarna informerar konsumenterna om att det finns en kontrollista.

70 §. Ingående av anslutningsavtal för naturgas. Enligt 1 mom. ska anslutningsavtal ingås skriftligen. Ett anslutningsavtal som ingåtts muntligen är emellertid inte ogiltigt. Om anslutningsavtalet endast ingås muntligen eller det endast muntligen avtalas om något villkor i avtalet kan distributionsnätsinnehavaren inte hänvisa till ett sådant villkor. Däremot kan abonnenten åberopa också ett sådant avtalsvillkor. Eftersom bestämmelsen inte är tvingande i fråga om andra abonnenter än sådana som är konsumenter, kan distributionsnätsinnehavaren i övrigt ingå också muntliga anslutningsavtal. Anslutningsavtalen har allmänt redan länge ingåtts i skriftlig form.

När det anslutningsavtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga är i kraft kan naturgasförsäljningsavtal och naturgasnätsavtal ingås.

71 §. Ingående av naturgasnätsavtal. Naturgasnätsavtal kan enligt 1 mom. ingås antingen skriftligen eller muntligen. I 181 § i informationssamhällsbalken (917/2014) föreskrivs att om avtal enligt lag ska ingås skriftligen, uppfylls kravet även genom ett elektroniskt avtal vars innehåll inte kan ändras ensidigt och som finns tillgängligt för parterna. Ett sådant naturgasnätsavtal som ingåtts på elektronisk väg anses ha ingåtts skriftligen.

Ett naturgasnätsavtal kan ingås när det anslutningsavtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga är i kraft.

För att distributionen av naturgas ska kunna inledas krävs förutom ett naturgasnätsavtal och ett anslutningsavtal även ett gällande naturgasförsäljningsavtal med en detaljförsäljare som ansvarar för den öppna leveransen av naturgas.

72 §. Ingående av naturgasförsäljningsavtal. Ett naturgasförsäljningsavtal kan enligt 1 mom. ingås antingen skriftligen eller muntligen. I 181 § i informationssamhällsbalken föreskrivs att om avtal enligt lag ska ingås skriftligen, uppfylls kravet även genom ett elektroniskt avtal vars innehåll inte kan ändras ensidigt och som finns tillgängligt för parterna. Ett sådant naturgasnätsavtal som ingåtts på elektronisk väg anses ha ingåtts skriftligen.

Enligt 2 mom. ska en slutförbrukare som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet enligt 44 § ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver naturgasleverans omfattar den service som ingår i naturgasdistributionen. I detta fall beställer detaljförsäljaren av distributionsnätsinnehavaren den service som ingår i naturgasdistributionen. För distributionen av naturgas och de uppgifter som hör till distributionsnätsinnehavaren ansvarar även i detta fall distributionsnätsinnehavaren.

För att leveransen av naturgas ska kunna inledas krävs förutom ett anslutningsavtal även ett gällande naturgasnätsavtal samt att de skyldigheter som anges i dessa avtal har uppfyllts.

73 §. Bekräftelse. Enligt 1 mom. ska, om ett naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal inte har ingåtts skriftligen, distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren till slutförbrukaren sända uppgifter om det avtal som har ingåtts samt om de priser och övriga villkor som ska tillämpas på det (bekräftelse). Bekräftelsen ska sändas utan dröjsmål och senast två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks. Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas på muntliga avtal där ena parten är en annan slutförbrukare än en konsument och på sådana avtal som ingåtts muntligen med en konsument och på vilka bestämmelserna om hem- och distansförsäljning i 6 kap. i konsumentskyddslagen inte tillämpas.

Bestämmelser om hem- och distansförsäljning till konsumenter finns i 6 kap. i konsumentskyddslagen. Dessa bestämmelser tillämpas på avtal om hem- eller distansförsäljning som ingås med konsumenter. I paragrafen ingår en informativ hänvisning till dessa bestämmelser.

74 §. Avtalets varaktighet och upphörande. Anslutningsavtal, naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal kan ingås så att de är i kraft tills vidare eller en viss tid. Anslutningsavtal och naturgasnätsavtal ingås i allmänhet så att de är i kraft tills vidare. I och med att marknaden öppnas för konkurrens förväntas försäljningsavtal som är i kraft en viss tid bli vanligare.

Ett anslutningsavtal, naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal som är i kraft tills vidare upphör till följd av hävning eller uppsägning. Avtal som är i kraft en viss tid upphör när tiden har löpt ut. Abonnenter eller slutförbrukare som är konsumenter får dock säga upp också anslutnings- och naturgasnätsavtal som är i kraft en viss tid på samma sätt som avtal som är i kraft tills vidare.

Naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal som är i kraft tills vidare upphör att gälla utan särskilda åtgärder när det anslutningsavtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga upphör att gälla. I sådana fall ska man dock också beakta bestämmelsen i 75 § 1 mom., enligt vilken en abonnent inte får säga upp anslutningsavtalet om ett naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal som en annan slutförbrukare har ingått för naturgasdriftsstället i fråga är i kraft.

75 §. Uppsägning och hävning av ett anslutningsavtal för naturgas. Enligt 1 mom. har distributionsnätsinnehavaren inte rätt att säga upp ett anslutningsavtal. Förbudet beror på den anslutningsskyldighet som det föreskrivs om i 15 §. Enligt den andra meningen i momentet får en abonnent inte säga upp anslutningsavtalet om ett naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal som en annan slutförbrukare har ingått för naturgasdriftsstället i fråga är i kraft. En abonnent som äger en fastighet kan därmed inte genom att säga upp anslutningsavtalet avbryta hyresgästens naturgastillförsel och t.ex. påskynda vräkning.

Enligt 2 mom. får den uppsägningstid som abonnenten har till sitt förfogande vara högst en månad. Om abonnemangsinnehavaren är en konsument får uppsägningstiden inte vara längre än två veckor. Abonnenten behöver inte anföra något skäl till uppsägningen.

Enligt 3 mom. kan distributionsnätsinnehavaren trots uppsägningen hålla de rättigheter som gäller distributionsröret som byggts för andra fastigheter i kraft enligt vad som avtalats.

I 4 mom. föreskrivs om distributionsnätinnehavarens rätt att häva ett anslutningsavtal. Enligt momentet har distributionsnätsinnehavaren rätt att häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätsinnehavaren har meddelat skriftligen eller om en abonnent som inte är konsument har försatts i konkurs.

Avvikelse från bestämmelserna i paragrafen får inte göras genom avtal. Sålunda kan distributionsnätsinnehavaren och abonnenten inte avtala om att abonnenten har rätt att säga upp avtalet ifall en annan slutförbrukares avtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga är i kraft. Avvikelse från bestämmelserna i paragrafen får inte göras.

76 §. Uppsägning av naturgasnätsavtal. Distributionsnätsinnehavare får inte säga upp naturgasnätsavtal som ingåtts med konsumenter. Andra naturgasnätsavtal får distributionsnätsinnehavare säga upp endast om det ur deras synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena. Uppsägningstiden för ett naturgasnätsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för distributionsnätsinnehavaren. En konsument har dock rätt att säga upp ett nättjänstavtal om distributionsnätsinnehavaren meddelar om ändringar i avtalsvillkoren eller priserna. I detta fall upphör avtalet innan ändringarna träder i kraft. Uppsägningsanmälan ska skickas till distributionsnätsinnehavaren senast sju dagar innan ändringarna träder i kraft. Bestämmelserna i paragrafen är tvingande också till fördel för andra än konsumenter. Avvikelse från bestämmelserna i paragrafen får inte göras till nackdel för slutförbrukaren.

77 §. Uppsägning av naturgasförsäljningsavtal Detaljförsäljare får inte säga upp ett naturgasförsäljningsavtal med en slutförbrukare som är konsument och omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet. Ett annat naturgasförsäljningsavtal som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet får detaljförsäljare säga upp endast om det ur deras synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett naturgasförsäljningsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för detaljförsäljaren. Uppsägningstiden för ett avtal som inte omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet är två veckor för detaljförsäljaren.

Bestämmelserna i paragrafen är tvingande också till fördel för andra än konsumenter. Avvikelse från bestämmelserna i paragrafen får inte göras till nackdel för en slutförbrukare som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet.

78 §. Ändring av villkoren i ett anslutningsavtal för naturgas, naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal. I 1 mom. anges de viktigaste situationer där distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren ensidigt får ändra avtalsvillkor och priser. I 1 punkten förutsätts det dessutom att avtalet inte ändras i väsentlig mån. Hur väsentlig en ändring är bedöms inte genom en jämförelse med det ursprungliga innehållet i avtalet utan med det avtal som gäller vid tidpunkten för ändringen. Detta beror på att avtalen kan vara i kraft mycket länge, varför det kan bli nödvändigt att ändra deras innehåll. Detaljförsäljaren får dock inte på denna grund ändra ett naturgasförsäljningsavtal som är i kraft en viss tid. Det är nödvändigt att distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren i tid informerar slutförbrukaren om priserna under den nya perioden, även om slutförbrukaren själv kan räkna ut sitt pris via de offentliga prisuppgifterna. Dessutom kan klausulerna om ändring av priset ge distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren rätt att ändra priset om ett visst villkor uppfylls. I avtalet fastställs priset på en viss nivå. För att priset ska kunna ändras krävs särskilda åtgärder av avtalsparten. Distributionsnätsinnehavaren kan i sina avtalsvillkor förbereda sig på en ändring av priserna på nättjänsten, t.ex. då detta förutsätts av utvecklingen i fråga om de kostnader som förorsakas av att nätverksamhet utövas, ändringar i de avgifter som distributionsnätsinnehavaren betalar till andra nätsinnehavare eller uppfyllandet av den skyldighet att utveckla nätet om vilken det föreskrivs i 14 §. Utgångspunkten är att klausulerna om pris och prisändringar kan utformas fritt enligt avtalsparternas syfte. Utöver andra alternativ kan det avtalas att priset är en fast prissättning som gäller under hela avtalstiden eller att priset kan kopplas till ett visst index eller något annat värde om vilket avtalas, så att prisjusteringar görs med överenskomna intervaller. Som referensvärde kan man använda prisindex för bränslen eller andra överenskomna värden. Detaljförsäljarna kan också till ett fast pris erbjuda sådana avtal som de och naturgasförbrukarna kommer överens om att parterna kan bli kvitt genom en uppsägningstid.

Med stöd av 1 mom. 2 punkten kan villkor och priser ändras till följd av en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut om distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte kunde beakta dessa när avtalet ingicks. Med stöd av punkten kan avtalet ändras t.ex. då mervärdesskatteprocenten ändras. Också ändringar i skatter och avgifter som grundar sig på t.ex. energi eller utsläpp från energiproduktionen kan berättiga till en prisändring med stöd av punkten. Även en myndighets beslut som hänger samman med t.ex. leveranssäkerheten för naturgas eller tillsynen över nätverksamheten kan inverka på naturgaspriset eller priset på nättjänsten. Exempel på sådana beslut är beslut genom vilka myndigheten ändrar sin etablerade avgörandep Praxis samt beslut som förorsakar betydande tilläggskostnader.

Med stöd av 1 mom. 3 punkten kan avtalet ändras om det finns särskilda skäl till detta till följd av att förhållandena ändras, föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang förnyas eller åtgärder som behövs för energisparandet vidtas. Eftersom avtalen inom naturgasbranschen ofta är i kraft länge kan det uppkomma ett motiverat skäl att ändra avtalet. Ändringsbehoven kan t.ex. bero på att den kostnadsstruktur som har utgjort grund för distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens prissättning och som i tiden var adekvat så småningom har blivit föråldrad. Snedvridningar kan uppkomma t.ex. i förhållandet mellan fasta avgifter och energiavgifter eller i priset förhållandena mellan olika dagar och årstider. T.ex. i de naturgasnätsavtal som har slutits på obestämd tid kan snedvridningar uppkomma under årens eller årtiondenas

lopp. På de grunder som avses i denna punkt kan en detaljförsäljare inte ändra villkoren eller priserna i ett naturgasförsäljningsavtal som ingås för en viss tid.

Enligt 3 mom. har distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren dessutom rätt att göra små ändringar i avtalsvillkoren. Dessa ändringar får inte påverka det centrala innehållet i avtalet. Om priset för naturgasleveransen är knutet till ett referensvärde eller referensvärden (t.ex. index) som parterna inte kan påverka, betraktas ändringar i dessa inte som sådana ändringar i priser eller avtalsvillkor som avses ovan.

I 4 mom. föreskrivs om en justering av priserna till följd av förändringar i distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde. Enligt 36 § får priset på naturgasdistributionen inte vara beroende av var kunden finns geografiskt inom en viss distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde. Om distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde förändras har distributionsnätsinnehavaren rätt att ändra priset på naturgasdistributionen för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 36 §. Prisändringar som medför betydande ändringar i enskilda nätanvändares avgifter ska genomföras inom en övergångsperiod som Energimyndigheten godkänt genom ett beslut med stöd av 36 § innan den nya prissättningen införs.

I 5 mom. anges att en ensidig ändring av avtalet eller priserna ska meddelas den andra avtalsparten. I meddelandet ska det anges till vilka delar avtalet ändras och hurdana de nya villkoren eller priserna är till de delar som har ändrats, från vilken tidpunkt ändringen träder i kraft samt avtalspartens eventuella rätt att säga upp avtalet på grund av ändringen. Dessutom ska grunden för ändringen meddelas. Meddelandet ska sändas skriftligen till avtalsparten. Meddelandet ska sändas till kunden på förhand till en adress som uppgetts för detta ändamål och som också kan vara en e-postadress. Kunderna kan meddelas om prisändringen t.ex. genom ett meddelande i samband med fakturan eller genom ett brev som sänds separat till faktureringsadressen. Ändringen får i regel träda i kraft tidigast en månad efter det att abonnenten eller slutförbrukaren har sänts meddelandet om ändringen. Sådana ändringar av priset och andra avtalsändringar som beror på ändringar i lagstiftningen eller myndighetsåtgärder kan dock genomföras vid den tidpunkt som lagstiftningen eller myndighetsbeslutet förutsätter. T.ex. en prisändring till följd av en skatteändring kan genomföras från den dag då den ändrade skatten börjar tas ut. Man bör alltid sträva efter att så snabbt som möjligt meddela om de ändringar man känner till.

79 §. Avbrott i naturgasdistributionen av skäl som beror på detaljförsäljaren. Enligt 1 mom. får distributionsnätsinnehavaren inte avbryta naturgasdistributionen till slutförbrukaren av ett skäl som beror på detaljförsäljaren innan distributionsnätsinnehavaren har meddelat slutförbrukaren att distributionen kommer att avbrytas och orsaken till detta. Vidare ska distributionsnätsinnehavaren enligt 1 mom. se till att naturgas levereras till en konsument under minst tre veckor. Perioden på tre veckor börjar från den tidpunkt då konsumenten har meddelats om det förestående avbrottet. Distributionsnätsinnehavaren kan t.ex. avtala med en detaljförsäljare av naturgas om att denna sköter naturgasleveransen i de fall som avses i momentet. Bakgrunderna till de situationer som avses i paragrafen kan vara t.o.m. mycket olika. Detaljförsäljaren kan göra sig skyldig till avtalsbrott gentemot distributionsnätsinnehavaren. Detaljförsäljaren betalar t.ex. inte de avgifter för tjänster som detaljförsäljaren har beställt av distributionsnätsinnehavaren, såsom distribution, mätning och databehandling. Detaljförsäljaren kan också låta bli att sköta sitt ansvar vid den egna naturgasanskaffningen. Detaljförsäljarens verksamhet kan upphöra t.ex. genom en konkurs. Även om slutförbrukaren har beställt naturgasdistributionen och den övriga nättjänsten via detaljförsäljaren och detaljförsäljaren råkar i svårigheter finns det ingen risk för att slutförbrukaren ska lida ekonomisk förlust, förutsatt att slutförbrukaren inte har betalat avgifter på förhand till detaljförsäljaren.

Enligt 2 mom. får naturgasleveransen till en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldighet inte avbrytas innan Energimyndigheten har utsett en ny leveransskyldig detaljförsäljare.

Energimyndigheten ska utse en detaljförsäljare åt slutförbrukaren t.ex. i sådana situationer där det uppstår ovisshet om vem som är leveransskyldig detaljförsäljare eller om den leveransskyldiga detaljförsäljaren anser att det inte finns förutsättningar för leveransskyldighet.

Enligt 3 mom. ska slutförbrukaren ersätta distributionsnätsinnehavaren för de skäligen kostnader som orsakats av naturgasleveransen. I en sådan situation levereras naturgasen inte nödvändigtvis på samma villkor som de som gällde för den tidigare detaljförsäljaren. Om slutförbrukaren inte har ett naturgasnätsavtal med distributionsnätsinnehavaren ska priset för naturgasdistributionen fogas till nämnda skäligen kostnader. Distributionsnätsinnehavaren kan också utse en detaljförsäljare som ska sörja för naturgasleveransen till slutförbrukarna i de situationer som avses i denna paragraf. Den utsedda detaljförsäljaren kan vid sidan av annat fakturera för den naturgas som har levererats under perioden i fråga och, beroende på avtalsarrangemangen, också för den naturgasdistribution som detaljförsäljaren har beställt. Det är dock distributionsnätsinnehavaren som i förhållande till slutförbrukaren ansvarar för att förpliktelserna enligt denna paragraf uppfylls. Energimyndigheten fastställer storleken på en skäligen ersättning om distributionsnätsinnehavaren och slutförbrukaren inte kan komma överens om den.

80 §. Avbrott i distributionen eller leveransen av naturgas av skäl som beror på slutförbrukaren. För att förtydliga ställningen för slutförbrukarna av naturgas föreslås att lagen ska innehålla en bestämmelse om när avtalsbrott som begås av slutförbrukaren ska berättiga till avbrott i distributionen och leveransen av naturgas. Distributionen och leveransen av naturgas till konsumenten kan avbrytas endast till följd av de avtalsbrott som anges i paragrafen. Enligt paragrafen är sådana avtalsbrott obetalda avgifter och andra väsentliga avtalsbrott. Andra väsentliga avtalsbrott kan vara t.ex. slutförbrukarens naturgasinstallationer och naturgasanordningar som inte följer säkerhetskraven och som orsakar fara eller störningar för nätsinnehavarens överföringsanläggningar eller för andra naturgasförbrukare. Bestämmelsen gäller även sådana detaljförsäljare som inte omfattas av detaljförsäljares leveransskyldighet.

Ett avbrott i distributionen och leveransen av naturgas kan få oskäligen konsekvenser för slutförbrukaren. För slutförbrukaren är situationen särskilt svår om uppvärmningen av bostaden på grund av avbrottet slutar fungera under den kalla årstiden. Personer med betalningssvårigheter klarar inte alltid av att sköta sina betalningar, även om de skulle vilja det. I 2 mom. anges därför att om försummelsen av betalningen har berott på betalningssvårigheter som konsumenten råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till den (utsatt kund), får distributionen eller leveransen av naturgas avbrytas tidigast 60 dagar efter den dag då avgiften förföll till betalning. I 3 mom. föreslås att naturgasleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan, där uppvärmningen är beroende av naturgas, får avbrytas under tiden från ingången av oktober till utgången av april tidigast efter det att fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften. Detta ger slutförbrukaren skäligen tid att ordna sin ekonomi så att slutförbrukaren kan betala de naturgasfakturor som förfallit. Detaljförsäljaren eller distributionsnätsinnehavaren får dock driva in förfallna betalningar på normalt sätt, även om de inte har möjlighet att avbryta leveransen eller distributionen av naturgas.

81 §. Rätt att hålla inne betalning på grund av dröjsmål. I 1 mom. föreslås att abonnenten ska ha rätt att hålla inne anslutningsavgiften om anslutningen inte har kopplats vid den tidpunkt som avtalats i anslutningsavtalet. I anslutningsavtalet kommer man också överens om betalningen av anslutningsavgiften. Vanligen förfaller anslutningsavgiften till betalning omedelbart när anslutningen har kopplats. Rätten att hålla inne anslutningsavgiften har ofta ingen praktisk betydelse, eftersom avgiften förfaller till betalning först efter anslutningstidpunkten. I anslutningsavtalet kan det dock avtalas om att anslutningsavgiften betalas i flera poster. I konsumentavtal kommer betalning av avgiften i flera poster främst i fråga om det t.ex. till följd av

naturgasdriftsställets perifera läge har kommits överens om att anslutningsavgiften är högre än normalt. När det avtalas om leveranstidpunkten är det skäl att beakta de faktorer man känner till som kommer att påverka möjligheterna att uppfylla avtalet, såsom tillståndsärenden som gäller markägandet eller vid vilken tidpunkt kommunaltekniken installeras. Dessa kan orsaka hinder eller dröjsmål för distributionsnätinnehavaren när denna ska uppfylla sina förpliktelser. När anslutningen har kopplats efter ett dröjsmål har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av sin betalning som behövs som säkerhet för abonnentens ersättningsanspråk.

Enligt 2 mom. har slutförbrukaren rätt att hålla inne avgifter enligt naturgasnätssavtalet eller naturgasförsäljningsavtalet om inledandet av naturgasleveransen eller naturgasdistributionen har fördröjts. Slutförbrukarens skyldighet att betala avgifterna börjar först när distributionen eller leveransen av naturgas har inletts. Slutförbrukaren har ingen skyldighet att betala grundavgifterna för dröjsmålstiden. Grundavgifterna fastställs utgående från tiden, vilket gör att dröjsmålstidens relativa andel av avgiften kan fastställas. Avgifterna för naturgasdistributionen kan slutförbrukaren däremot bli tvungen att betala också för den tid som detaljförsäljarens dröjsmål varar. När distributionen eller leveransen av naturgas har inletts efter ett dröjsmål har slutförbrukaren fortsättningsvis rätt att hålla inne en sådan del av sin betalning som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråket. Vid dröjsmål har såväl slutförbrukaren som abonnenten också rätt att kräva att avtalet uppfylls, även om det inte föreslås att en särskild bestämmelse om detta ska ingå i lagen.

82 §. Standardersättning för dröjsmål vid koppling av en anslutning. Paragrafen gäller den standardersättning som ska betalas när kopplingen av en anslutning fördröjs i distributionsnätet. Enligt förslaget ska standardersättningen fastställas utifrån hur länge dröjsmålet har varat. Under de två första dröjsmålsveckorna är standardersättningen 5 procent för varje påbörjad vecka. När dröjsmålet har varat i 8—14 dagar är standardersättningen följaktligen 10 procent. För de följande två påbörjade dröjsmålsveckorna är standardersättningen 10 procent för vardera veckan. Detta innebär att standardersättningen är 30 procent när dröjsmålet har varat minst 22 dagar, vilket också är standardersättningens maximiprocent. I momentet fastställs också standardersättningens maximibelopp, som är 3 000 euro. I praktiken uppgår totalavgifterna för de anslutningar som skaffas till hushåll vanligen till högst cirka 3 000 euro. Det förutsätts inte att abonnenten kan visa att denna har försakats skada av dröjsmålet för att standardersättning ska betalas. Standardersättningens maximibelopp kan vid behov justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.

När standardersättningen beräknas beaktas alla sedvanliga avgifter som ska tas ut för anslutandet. Utöver den egentliga anslutningsavgiften kan man i praktiken ta ut t.ex. kopplingsavgifter. När standardersättningen fastställs beaktas den anslutningsavgift som distributionsnätinnehavaren allmänt använder när denna bjuder ut anslutningar enligt s.k. tabellpriser. Priser som är högre än de eurobelopp som ingår i tabellen över anslutningsavgifterna kan användas t.ex. när anslutningar levereras till perifert belägna naturgasdriftsställen som därmed orsakar stora kostnader. Dessa beaktas dock inte när standardersättningen beräknas.

Enligt 2 mom. har en abonnent som har lidit skada av dröjsmål vid leveransen av en anslutning rätt att för skadan få en ersättning som överskrider standardersättningen. Tvister som gäller skyldighet till skadestånd eller prisavdrag och skadeståndets belopp behandlas i domstol.

Enligt 3 mom. har abonnenten inte rätt till ovan nämnda standardersättning i en situation där dröjsmålet beror på ett hinder som distributionsnätinnehavaren inte kan påverka.

83 §. Skadestånd på grund av dröjsmål. I paragrafen föreskrivs det om distributionsnätinnehavarens och detaljförsäljarens skadeståndsskyldighet i dröjsmålssituationer. Bestämmelsen motsvarar skadeståndsbestämmelserna i konsumentskyddslagen och bestämmelserna i 27 § i

köplagen (355/1987). Utgångspunkten är att distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren ska ersätta abonnenten eller slutförbrukaren för en skada som denna har lidit till följd av dröjsmål vid kopplingen av anslutningen eller inledandet av distributionen eller leveransen av naturgas. Under de förutsättningar som anges i 1 och 2 mom. kan distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren dock befrias från ersättningsskyldigheten. Bestämmelserna i 3 mom. begränsar skadeståndet när det är fråga om indirekta skador.

I 1 mom. finns en huvudregel om ersättningsskyldighet, enligt vilken abonnenten och slutförbrukaren har rätt till ersättning för en skada till följd av dröjsmål. I momentet anges förutsättningarna för befrielse från skadeståndsskyldigheten. Alla dessa förutsättningar ska uppfyllas för att distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren ska undgå att behöva betala skadestånd. Den som hänvisar till att ansvarsfrihet bör beviljas ska kunna bevisa att förutsättningar för ansvarsfrihet finns.

Den första förutsättningen för ansvarsfrihet är att dröjsmålet beror på en sådan omständighet som hindrar att anslutningen levereras eller att distributionen eller leveransen av naturgas inleds i rätt tid. Det räcker inte att uppfyllandet av avtalet försvåras eller blir dyrare än väntat. Å andra sidan krävs det inte i bestämmelsen att det ska vara fråga om en s.k. objektiv omöjlighet, dvs. att en prestation i rätt tid har blivit omöjlig förutom för distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren också för vem som helst annan. Som hinder kan också sådana förhållanden betraktas som inte gör prestationen direkt omöjlig men dock så exceptionellt betungande att de objektivt bedömda måste anses faktiskt förhindra prestationen. Det att uppfyllandet av avtalet förhindras kan ha många olika orsaker. Naturkatastrofer och olyckor med motsvarande verkningar, såsom bränder, explosioner eller t.ex. en strejk, kan förhindra prestationen. Även en brottslig gärning eller en åtgärd från myndigheters sida kan förhindra distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens prestation. Händelser av ovan nämnt slag är således inte i sig grunder för befrielse, utan endast under förutsättning att de faktiskt förhindrar distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren från att uppfylla den avtalade prestationen. T.ex. en strejk bland distributionsnätinnehavarens anställda kan i ett tidigt skede av en leverans förhindra eller försena planeringen av anslutningar eller ingåendet av nödvändiga avtal om markanvändning, men strejken behöver inte nödvändigtvis inverka på själva installationsarbetet. Distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren kan inte generellt hänvisa till att uppfyllandet av avtalet blir dyrare än väntat. Också ekonomiska faktorer kan dock i vissa fall förhindra uppfyllandet av avtalet. I dessa fall överskrider de kostnader som är nödvändiga för att det skedda eller följderna av det ska kunna övervinnas klart det som objektivt sett kan anses som en tänkbar insats för att uppfylla avtalet i fråga.

Den andra förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldigheten är enligt 1 mom. att dröjsmålet beror på ett hinder utanför distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens kontroll. Sådana faktorer som kan räknas till deras egen kontrollsfär medför alltid skadeståndsansvar. T.ex. andra faktorer än arbetstvister i anslutning till distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens anställdas verksamhet hör till sådana faktorer som de kan påverka. Också sådana faktorer som distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren kan kontrollera genom planeringen eller organiseringen av sin verksamhet omfattas av ersättningsskyldigheten. Enligt bestämmelserna i momentet är det med tanke på uppkomsten av skadeståndsansvar inte av betydelse om distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens förfarande i något hänseende har varit klandervärt. Bestämmelserna i momentet skiljer sig i detta hänseende från skadeståndsansvar på grund av vållande.

En tredje förutsättning för befrielse från skadeståndsskyldighet är enligt 1 mom. att hindret är sådant att distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren inte skäligen kunde förväntas ha beaktat det när avtalet ingicks. Om t.ex. nätbyggnadsbranschen i en arbetstvist redan hade gett

varning om strejk när avtalet ingicks och prestationstiden avtalades, kan distributionsnätsinnehavaren inte hänvisa till detta som skäl för dröjsmål vid leveransen av anslutningen.

Ett fjärde hinder för befrielse från skadestånd är att distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte skäligen har kunnat undvika eller övervinna hindret eller följderna av det. T.ex. för att prestationshinder som beror på kortvariga svårigheter i tillgången på förnödenheter ska kunna undvikas kan det förutsättas att ett rimligt stort lager hålls. Om det t.ex. visar sig att en anslutning inte kan levereras på det sätt som distributionsnätsinnehavaren har tänkt sig ska denna förlita sig på till buds stående alternativa möjligheter att uppfylla sin prestationsskyldighet. Det är dock inte alltid möjligt att eliminera följderna av något som redan har skett. Den befrielse från skadeståndsskyldighet om vilken det föreskrivs i momentet gäller dock i allmänhet endast så länge följderna av hindret varar. Situationen kan ändras så att förutsättningarna för ansvarsfrihet inte längre uppfylls. Distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren befrias då från ersättningsskyldigheten endast i fråga om den skada som abonnenten eller slutförbrukaren har orsakats under den tid då förutsättningarna för ansvarsfrihet fanns. T.ex. ett dröjsmål som abonnenten själv är orsak till eller själv kan påverka befriar distributionsnätsinnehavaren från ersättningsskyldigheten. Typiska dröjsmål som abonnenten ger upphov till kan vara att installationer som abonnenten ansvarar för inte är färdiga vid den tidpunkt då det har avtalats att anslutningen ska ske.

Paragrafens 2 mom. gäller en situation där distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens dröjsmål påverkas av ett dröjsmål som beror på någon som distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet. Distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren är befriad från skadeståndsansvar på grund av ett dröjsmål som beror på någon som den anlitat som hjälp, exempelvis en underentreprenör, endast om också denna hjälpreda drabbats av ett hinder enligt 1 mom. Bestämmelsen skärper skadeståndsansvaret jämfört med 1 mom. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att distributionsnätsinnehavare eller detaljförsäljare inte kan undgå skadeståndsansvar enbart av den orsaken att de har gett en tredje person i uppdrag att helt eller delvis uppfylla avtalet. Inledandet av naturgasleverans till ett naturgasdriftsställe till vilket naturgas inte levereras innan naturgasförsäljningsavtalet trädde i kraft sker så att detaljförsäljaren av distributionsnätsinnehavaren beställer en anslutning till driftsstället. Distributionsnätsinnehavaren agerar då som en sådan av detaljförsäljaren anlitad person som avses i momentet.

Enligt 3 mom. är distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren skyldig att ersätta abonnenten eller slutförbrukaren för de indirekta skador dessa förorsakats endast om skadan beror på vårdslöshet från innehavarens eller försäljarens sida. När kopplingen av anslutningen, naturgasdistributionen eller naturgasleveransen fördröjs ska de situationer som definieras i momentet anses som indirekta skador. Som indirekt skada anses för det första sådan förlust av inkomst som abonnenten eller slutförbrukaren lider på grund av avtalsbrott eller åtgärder som föranleds av detta. För det andra anses som indirekt skada en skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal, t.ex. skyldigheten att betala lön när arbetena till följd av dröjsmålet är nedlagda eller i fråga om ett produktionsföretag skyldigheten att ersätta dem som har beställt produkter när ett dröjsmål inträffar i produktionen. För det tredje anses som indirekt skada förlust av bruksnyttan av föremålet för avtalet som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet. För det fjärde ska som indirekt skada anses annan skada av samma slag som den som nämns ovan i momentet och som är svår att förutse. Andra skador än de som räknas upp i momentet är direkta. Exempel på direkta skador som grundar sig på dröjsmål vid anslutningen är skälig hyra som måste betalas för en tillfällig bostad när flyttningen fördröjs och kostnaderna för utredning av vad dröjsmålet beror på.

84 §. Fel. Ett fel i naturgasdistributionen och den övriga nättjänsten samt i naturgasleveransen anses ha uppkommit om kvaliteten på naturgasen eller leveranssättet inte stämmer överens med vad som kan anses avtalat. Dessutom anses det som ett fel då faktureringen av en konsument är felaktig eller försenad. Med felaktig fakturering avses fel i fakturabeloppet. Bestämelsen binder både detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren.

Faktureraren ska sträva efter omsorgsfullhet vid faktureringen. Exempelvis får ändringar i faktureringssystemet hos ett företag som verkar på naturgasmarknaden inte leda till att kunden inte alls får sina fakturor eller får dem först efter flera månader. Felaktig är också sådan fakturering som anger att kunden ska betala fakturor som har fel betalningsgrund eller fel belopp.

Enligt paragrafen är en prestation felaktig då naturgasens kvalitet eller leveranssätt inte motsvarar det som avtalats med slutanvändaren. Om det inte med slutanvändaren har avtalats om att naturgasen ska hålla högre kvalitet än vad som krävs enligt de europeiska standarderna anses ett fel ha uppkommit i leveransen om kvaliteten på naturgasen eller andra fastställda egenskaper inte uppfyller kraven i de europeiska standarder som allmänt följs i Finland. De europeiska standarder som avses i paragrafen är standarderna EN 16726 och EN 16723-1, vars tillämpningsområde även omfattar biometan som matats in i naturgasnätet. Man kan avvika från kvalitetskraven enligt de europeiska standarderna i riktning mot det bättre i ett med slutanvändaren ingått anslutningsavtal eller naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal som inbegriper nättjänst, när det finns något särskilt skäl till detta som slutanvändaren har godkänt.

Även i fråga om leveranssättet kan det avtalas om undantag. Mellan detaljförsäljarna, distributionsnätsinnehavarna och slutförbrukarna har det ingåtts avtal om nedskärning av till buds stående effekt främst med tanke på tidpunkter när effekten är som störst. Om försämringar som gäller leveranssättet avtalas det i allmänhet för att sänka kostnaderna för naturgasanskaffningen. Slutförbrukaren får sin del av kostnadsinbesparingarna via billigare priser. Definitionen av fel i paragrafen hindrar inte att man också i framtiden ingår motsvarande avtal med naturgasförbrukare.

Distributionen eller leveransen av naturgas är felaktig också då det i den förekommer avbrott som med beaktande av avbrottets orsak och övriga omständigheter inte kan anses ringa. Någon entydig timgräns kan inte anges, eftersom fastställandet av ett fel enligt paragrafen också påverkas av andra faktorer än avbrottets längd. Avbrott i distributionen eller leveransen av naturgas kan bero på många olika orsaker.

När det bedöms om det är fråga om ett fel ska man utöver avbrottets längd också beakta orsaken till avbrottet och övriga omständigheter. Som beaktansvärda omständigheter kan också avbrottets verkningar för slutförbrukaren komma i fråga. Distributionsnätsinnehavarens skyldighet att vidta åtgärder för att reparera ett fel börjar i och med att distributionsnätsinnehavaren får kännedom om avbrottet antingen av slutförbrukaren eller via sitt eget bevakningssystem. På motsvarande sätt bedöms avbrottstidens längd enligt när distributionsnätsinnehavaren har fått kännedom om avbrottet. Om en slutförbrukare vill försäkra sig om möjligheten att hänvisa till ett eventuellt fel i naturgasdistributionen bör slutförbrukaren själv meddela om avbrottet till distributionsnätsinnehavaren.

Vid bedömningen av ett fel ska ett flertal faktorer i anslutning till skälet till avbrottet och till de förhållanden som har påverkat det beaktas. Vid bedömningen av ett fel är det också av betydelse om slutförbrukarens uppvärmning är beroende av naturgas eller inte. Detta är nära förknippat med avbrottstidpunkten. Ett avbrott sommartid är med tanke på uppvärmningen inte av så stor betydelse som ett avbrott vintertid.

Ibland är det nödvändigt att tillfälligt avbryta naturgasdistributionen för att avvärja en fara som hotar människoliv, hälsa eller egendom. Distributionsnätsinnehavarna kan för sin egen verksamhet fastställa kvalitetskriterier som gäller längden på och antalet avbrott. I naturgasdistributionen förekommer också s.k. planerade avbrott, då distributionen till kunderna måste avbrytas t.ex. till följd av underhålls- eller reparationsarbeten. Om kunderna effektivt har informerats om sådana avbrott och den tid de sannolikt pågår, och om de pågår en rimlig tid, har slutförbrukaren i allmänhet inte med anledning av avbrottet rätt till påföljder på grund av fel. Informationen ska skötas så att så många som möjligt av de nätanvändare som omfattas av avbrottet får kännedom om det. Som information godkänns t.ex. ett textmeddelande eller ett kort som sänds till nätanvändarna.

85 §. *Prisavdrag på grund av fel.* Enligt förslaget har slutförbrukaren till följd av ett fel rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Om felet beror på ett avbrott ska prisavdraget dock utgöra en sådan andel av den årliga distributionsavgiften som motsvarar minst två veckor. Eftersom avbrotten nästan utan undantag beror på fenomen inom nätverksamheten är det ändamålsenligt att koppla prisavdragets belopp till distributionspriset. Avsikten är inte att prisavdraget i samtliga fall automatiskt ska vara av den storleken, utan det kan också vara större. Meningen är att distributionsnätsinnehavaren i fall där prisavdrag blir aktuella i praktiken ska göra prisavdraget på fakturan sedan slutförbrukaren har yrkat på detta. Ett sådant förfarande där slutförbrukaren själv gör prisavdraget på fakturan kan leda till onödiga meningsskiljaktigheter och utredningskostnader. I villkoren för nättjänsten kan man komma överens om förfarandet mer i detalj.

86 §. *Skadestånd på grund av fel.* I paragrafen föreskrivs om distributionsnätsinnehavares och detaljförsäljares skadeståndsskyldighet i situationer där fel har uppkommit. Bestämmelsen motsvarar konsumentskyddslagens skadeståndsbestämmelser. Enligt förslaget är distributionsnätsinnehavare och detaljförsäljare skyldiga att ersätta en indirekt skada endast om skadan beror på vårdslöshet från innehavarens eller försäljarens sida. Enligt paragrafen är distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren skyldig att ersätta abonnenten eller slutförbrukaren för de indirekta skador dessa förorsakats endast om skadan beror på vårdslöshet från innehavarens eller försäljarens sida. När kopplingen av anslutningen eller naturgasleveransen fördröjs ska de situationer som definieras i momentet anses som indirekta skador. Som indirekt skada anses för det första sådan förlust av inkomst som abonnenten eller slutförbrukaren lider på grund av avtalsbrott eller åtgärder som föranleds av detta. För det andra anses som indirekt skada en skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal, t.ex. skyldigheten att betala lön när arbetena till följd av dröjsmålet är nedlagda eller i fråga om ett produktionsföretag skyldighet att ersätta dem som har beställt produkter när ett dröjsmål inträffar i produktionen. För det tredje anses som indirekt skada förlust av bruksnyttan av föremålet för avtalet som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet. För det fjärde ska som indirekt skada anses annan skada av samma slag som den som nämns ovan i momentet och som är svår att förutse. Andra skador än de som räknas upp i momentet är direkta. Exempel på direkta skador som grundar sig på dröjsmål vid anslutningen är skälig hyra som måste betalas för en tillfällig bostad när flyttningen fördröjs och kostnaderna för utredning av vad dröjsmålet beror på. I situationer där det förekommer ett fel är typiska indirekta skador för konsumenten förlust av bruksnytta och boendekomfort som drabbar slutförbrukaren och dennas familj. För företag kan typiska indirekta skador vara inkomstbortfall på grund av att produktionen avbryts till följd av avbrott. Enligt de allmänna principerna om skadestånd ska den skadelidande parten handla så att skadorna blir så små som möjligt. Om den skadelidande parten försummar detta får parten själv bära en motsvarande del av förlusten.

87 §. *Ansvariga aktörer.* Paragrafen gäller ansvarsfördelning i de situationer som avses i 84 §. Enligt paragrafen har slutförbrukaren möjlighet att till distributionsnätsinnehavaren framställa

krav som grundar sig på ett fel. Distributionsnätinnehavaren svarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnätinnehavaren har kunnat anvisa konsumenten den detaljförsäljare som åtagit sig att svara för följderna av felet.

En slutförbrukare ska framställa sitt krav till distributionsnätinnehavaren inom skälig tid för att försäkra sig om att ersättning kommer att betalas ut. Distributionsnätinnehavarna ska se till att det är så enkelt som möjligt för slutförbrukarna att ansöka om ersättning, t.ex. genom att på sina webbsidor ställa ansökningsformulär till deras förfogande. Distributionsnätinnehavarna kan även betala ersättning på eget initiativ t.ex. med hjälp av sina näthanterings- och kundinformationssystem.

Avdelning VII Tillsyn och påföljder

15 kap. Styrning och tillsyn

88 §. Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter. I paragrafen föreskrivs om styrningen av och tillsynen över verkställigheten av lagen. Enligt 1 mom. hör den allmänna styrningen av och tillsynen över verkställigheten av lagen till arbets- och näringsministeriet.

Enligt 2 mom. har Energimyndigheten till uppgift att övervaka efterlevnaden av lagen, de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av lagen. Om tillsynen föreskrivs separat i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. I samma lag föreskrivs också om Energimyndighetens befogenheter som tillsynsmyndighet.

Enligt 3 mom. ska konsumentombudsmannen övervaka att de avtalsvillkor som avses i 14 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

16 kap. Påföljder

89 §. Bestämmelser om skadeståndsskyldighet. I 1 mom. finns bestämmelser som förtydligar skadeståndsskyldigheten i händelse av brott mot anslutningsskyldigheten i 15 §, överförings-skyldigheten i 16 §, detaljförsäljarens leveransskyldighet i 44 § 1 eller 4 mom. eller mot skyldigheterna i bestämmelsen i 80 § om avbrott i distributionen eller leveransen av naturgas av skäl som beror på slutförbrukaren. Det är möjligt att en naturgasnätinnehavare i strid med anslutningsskyldigheten i 15 § vägrar att mot skälig ersättning till sitt nät ansluta naturgasdriftsställen, naturgasproduktionsanläggningar, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, lagringsanläggningar eller andra naturgasnät eller att sälja överföringstjänster på de villkor som anges i lagen. En detaljförsäljare kan för sin del i strid med 44 § vägra att leverera naturgas till en kund på det sätt som förutsätts enligt detaljförsäljarens leveransskyldighet. I sådana situationer har det ännu inte alltid hunnit uppstå ett avtalsförhållande mellan parterna. Nätinnehavarens eller detaljförsäljarens förfarande kan orsaka den andra parten skada. Skadan är oftast av ekonomisk art och har inget samband med person- eller saksador. Enligt paragrafen är nätinnehavare eller detaljförsäljare skyldiga att ersätta en skada som deras felaktiga förfarande har orsakat någon annan. Skadeståndstalan ska väckas i tingsrätten.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om de skyldigheter i naturgasmarknadslagen där skadeståndslagen (412/1974) inte ska tillämpas på skador som orsakats någon annan till följd av ett förfarande som står i strid med skyldigheterna i fråga. Skadeståndslagen tillämpas inte i fråga om skyldigheten att utveckla nätet i 14 §. Eftersom skadeståndslagen enligt de allmänna principerna ska tillämpas om nätinnehavaren bryter mot en skyldighet enligt naturgasmarknadslagen, bör bestämmelsen om skyldigheten att utveckla nätet uteslutas från att omfattas av skadeståndsansvaret.

90 §. Olovligt utövande av naturgasnätsverksamhet. I paragrafen föreskrivs om utövande av nätverksamhet utan tillstånd. Den som bygger ett naturgasrör eller utövar naturgasnätsverksamhet utan tillstånd eller i strid med villkoren i tillståndet kan dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. För annat utövande av nätverksamhet som strider mot naturgasmarknadslagen kan följden utöver förbud och vite i vissa fall bli att naturgasnättillståndet återkallas. Bestämmelser om återkallande av naturgasnättillstånd finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

91 §. Brotts mot tystnadsplikten. Det föreslås att det till straff för brott mot sekretess och förbud mot utnyttjande enligt 59 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen. På brott mot sekretess som avses i lagen ska, beroende på hur allvarlig gärningen är, straffbestämmelsen om sekretessbrott eller sekretessförseelse tillämpas.

Bestämmelserna i 38 kap. i strafflagen gäller informations- och kommunikationsbrott. I 1 § i kapitlet föreskrivs om sekretessbrott och i 2 § om sekretessförseelse. För sekretessbrott kan böter eller fängelse i högst ett år dömas ut. För sekretessförseelse kan böter dömas ut. Som naturgasnätsinnehavare, innehavare av behandlingsanläggning för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar kan verka förutom privatägda företag som är verksamma i bolags- eller andelslagsform också kommunala affärsverk. Det finns dock inget behov av ett hot om strängare straff för personer som är anställda vid offentliga samfund än för personer som är anställda vid privata företag, eftersom de uppgifter som enligt naturgasmarknadslagen ska omfattas av sekretess är gemensamma för alla naturgasföretag oavsett deras juridiska ställning och eftersom uppgifterna vanligen inte inbegriper utövande av offentlig makt i egentlig mening. Till följd av detta ska samma straffbestämmelse tillämpas på alla personer som omfattas av sekretess, oavsett om de är anställda vid ett offentligt samfund eller en privat sammanslutning.

Avdelning VIII Särskilda bestämmelser

17 kap. Särskilda bestämmelser

92 §. Kommunens rätt att bedriva naturgasaffärsverksamhet. I paragrafen föreskrivs om kommunens rätt att bedriva naturgasaffärsverksamhet inom och utanför kommunen. En kommun får bedriva naturgasaffärsverksamhet inom och utanför kommunen.

93 §. Undantag från vissa skyldigheter för ny infrastruktur. I paragrafen föreskrivs om undantag enligt naturgasmarknadsdirektivet som gäller investeringar i ny betydande naturgasinfrastruktur. Som betydande ny infrastruktur betraktas i detta sammanhang byggandet av sammanlänkande rörsystem mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen, byggandet av en anläggning för behandling av kondenserad naturgas eller byggandet av en lagringsanläggning för sådan, investeringar som gäller betydande kapacitetsutbyggnader i fråga om dessa samt sådana ändringar av dem som möjliggör utveckling av nya källor för naturgasförsörjning. Ett undantag får gälla hela eller delar av den nya infrastrukturens kapacitet eller av den befintliga infrastrukturens kapacitet, om denna har ökat väsentligt. Energimyndigheten kan på ansökan bevilja undantag från bestämmelsen om tredje parts rätt till tillträde eller nyttjanderätt till ett nytt nät och om förfarandet för godkännande av metoderna för tariffberäkning.

I 2 mom. föreskrivs om förutsättningarna för undantag. Beslut om undantag ska fattas från fall till fall. Syftet med naturgasmarknadslagen är att säkerställa förutsättningar för att den nationella och regionala naturgasmarknaden och Europeiska unionens inre naturgasmarknad ska fungera effektivt, säkert och miljömässigt hållbart, så att god naturgasleveranssäkerhet och tillgång till naturgas av tillräckligt god kvalitet till konkurrenskraftiga priser kan garanteras. De främsta metoderna för att uppnå en fungerande naturgasmarknad är att trygga en sund och

fungerande ekonomisk konkurrens vid leverans av naturgas samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom naturgasnätsverksamheten och behandlingsanläggningarna för kondenserad naturgas. På naturgasmarknaden ska import, export, leverans och lagring av naturgas basera sig på ekonomisk konkurrens. Energimyndigheten ska beakta dessa mål för naturgasmarknadslagen när den bedömer förutsättningarna för undantag. Vid en bedömning av undantag som söks av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas ska myndigheten dessutom beakta att ett villkor för statligt stöd som anläggningen eventuellt har beviljats har varit att ordna så att tredje part får tillgång till anläggningens tjänster enligt naturgasmarknadsdirektivet. Eftersom det är fråga om undantag från det centrala innehållet i lagen ska bestämmelsen om undantag tolkas snävt. Undantag kan beviljas om investeringsprojektet ökar konkurrensen i fråga om naturgasleveranserna och förbättrar leveranssäkerheten. De risker som är förknippade med investeringen ska vara så stora att investeringen inte skulle genomföras om inte undantag beviljas. Innehavaren av den nya infrastrukturen ska vara en juridisk person som åtminstone vad avser juridisk form är åtskild från de infrastrukturinnehavare till vars infrastruktur den nya infrastrukturen ska anslutas. Kostnaderna för investeringen ska tas ut av dem som använder den nya infrastrukturen. Undantaget får inte skada konkurrensen eller en effektivt fungerande inre marknad för naturgas eller hindra den reglerade infrastrukturen till vilken den nya infrastrukturen är kopplad från att fungera.

Enligt 3 mom. ska när beslut om undantag fattas i varje enskilt fall övervägas om beslutet ska kompletteras med villkor som gäller undantagets varaktighet och icke-diskriminerande tillträde till infrastrukturen eller med regler som gäller förvaltning och tilldelning av kapaciteten. När beslut om dessa fattas ska hänsyn tas till avtalens varaktighet, utbyggnad av tilläggskapacitet eller ombyggnad av befintlig kapacitet, projektets tidsplan och de nationella förhållandena.

Enligt 4 mom. ska Energimyndigheten innan den beviljar ett undantag besluta om vilka regler och system som ska gälla för förvaltning och tilldelning av den nya infrastrukturens kapacitet. Enligt reglerna ska alla potentiella användare av infrastrukturen erbjudas att meddela sitt intresse för att teckna avtal om viss kapacitet innan tilldelningen av kapacitet i den nya infrastrukturen sker, även för eget bruk. Energimyndigheten ska kräva att reglerna för hantering av överbelastning också innebär en skyldighet att erbjuda outnyttjad kapacitet på marknaden, och att användare av infrastrukturen ges rätt att handla med sin avtalade kapacitet på andrahandsmarknaden. Energimyndigheten ska beakta resultaten av kapacitetstilldelningen när den bedömer om kriterierna för undantag är uppfyllda. Beslutet ska offentliggöras. Offentliggörandet kan ske exempelvis på Energimyndighetens webbplats.

I 5 mom. föreskrivs om det förfarande som Energimyndigheten ska tillämpa när myndigheten har tagit emot en sådan ansökan som avses i paragrafen eller om sökanden beviljas ett sådant undantag som avses i paragrafen. Bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen, och genom den genomförs delvis bestämmelserna om förfarande i artikel 36 i naturgasmarknadsdirektivet. Energimyndigheten ska med stöd av bestämmelsen vara skyldig att särskilt iaktta de bestämmelser om förfarande som riktas till de nationella tillsynsmyndigheterna i artiklarna 36.4, 36.8 och 36.9 i direktivet.

94 §. Befrielse från tillhandahållande av tjänster till följd av ett take-or-pay-åtagande. Ett naturgasföretag har kunnat eller kan bli tvunget att vid anskaffningsavtal för naturgas förbinda sig till ett fast så kallat take-or-pay-åtagande, enligt vilket företaget varje år måste betala för en viss naturgaskvot, även om det inte utnyttjar kvoten till fullo. Om take-or-pay-åtagandet medför allvarliga ekonomiska eller finansiella svårigheter för ett naturgasföretag kan företaget på ansökan i enskilda fall beviljas tillstånd att vägra tillhandahålla överföringstjänster, distributionstjänster eller nyttjanderätt till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. När undantag övervägs beaktas bl.a. nätinnehavarens möjligheter att förutse marknadssituationen,

åtagandenas betydelse vid förändringar i marknadssituationen samt nätinnehavarens försök att undvika skadliga verkningar.

Undantagslov ska sökas skriftligen hos Energimyndigheten. Förutom bl.a. uppgifter om sökanden förutsätts sökanden lämna en utredning om arten och omfattningen av det problem som ligger till grund för ansökan samt en utredning om de åtgärder som sökanden har vidtagit för att lösa problemet.

Syftet med naturgasmarknadslagen är att säkerställa förutsättningar för att den nationella och regionala naturgasmarknaden och Europeiska unionens inre naturgasmarknad ska fungera effektivt, säkert och miljömässigt hållbart, så att god naturgasleveranssäkerhet och tillgång till naturgas av tillräckligt god kvalitet till konkurrenskraftiga priser kan garanteras. De främsta metoderna för att uppnå en fungerande naturgasmarknad är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid leverans av naturgas samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom naturgasnätsverksamheten och behandlingsanläggningarna för kondenserad naturgas. På naturgasmarknaden ska import, export och leverans av naturgas basera sig på ekonomisk konkurrens. Energimyndigheten ska beakta dessa mål för naturgasmarknadslagen när den bedömer förutsättningarna för undantag. Vid en bedömning av undantag som söks av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas ska myndigheten dessutom beakta att ett villkor för statligt stöd som anläggningen eventuellt har beviljats har varit att ordna så att tredje part får tillgång till anläggningens tjänster enligt naturgasmarknadsdirektivet. Eftersom det är fråga om undantag från det centrala innehållet i lagen ska bestämmelsen om undantag tolkas snävt.

Enligt 2 mom. ska Energimyndigheten pröva undantaget med hänsyn till på vilket sätt ett beviljande av undantag påverkar verksamheten och konkurrensläget på naturgasmarknaden. Beviljandet av undantag får exempelvis inte äventyra eller väsentligt försämma möjligheten att uppnå de centrala målen för naturgasmarknadslagen, som gäller öppnandet av naturgasmarknaden för konkurrens. Myndigheten bör även beakta hur allvarliga de ekonomiska och finansiella svårigheter är som naturgasföretagen eller berättigade kunder råkar ut för. Vidare bör myndigheten beakta tidpunkten för undertecknande av och villkoren i ett take-or-pay-avtal, inbegripet i vilken utsträckning förändringar på marknaden beaktas i avtalet samt i vilken mån ett företag som godkänt ett take-or-pay-avtal rimligen kunde ha förutsett att allvariga problem skulle kunna uppstå till följd av avtalet. Vid bedömningen av om undantag ska beviljas bör myndigheten därför beakta t.ex. att målet för naturgasmarknadslagen, som trädde i kraft redan den 1 augusti 2000, enligt regeringens proposition 134/1999 rd varit att bereda naturgasbranschen för den integrerade europeiska naturgasmarknaden, trots att Finland ännu saknar en förbindelse med de nordiska gasnäten eller gasnäten i unionens medlemsländer. Syftet med lagen har varit att förbättra naturgasmarknadens funktion så långt detta är möjligt i en situation där vårt lands gasanskaffning är beroende av en enda gasleverantör. I enlighet med regeringens proposition 134/1999 rd har man i lagen emellertid också slagit fast handlingsprinciperna på gasmarknaden i en situation där en rörförbindelse som sträcker sig till Centraleuropa står till buds. När naturgasmarknadslagen trädde i kraft började enligt propositionen en övergångsperiod som ska fortgå till dess att det finska naturgasnätet har en förbindelse med ett sammankopplat naturgasnät i en medlemsstat i Europeiska unionen eller till dess landet har en andra gasanskaffningskälla som uppfyller kraven i direktivet. Regeringens energi- och klimatpolitiska ministerarbetsgrupp bestämde i juni 2012 att LNG-terminalprojektet och Balticconnector-projektet, som är förlagda till Finska vikens kust, ska uppföras på listan över energiinfrastrukturprojekt av gemensamt intresse (PCI) enligt EU:s energiinfrastrukturförordning. Projekten uppfördes på den första listan som offentliggjordes den 14 oktober 2013. Naturgasföretagen här därmed under den nuvarande naturgasmarknadslagens giltighetstid varit tvungna att i sin verksamhet beakta lagstiftningens mål om att ansluta Finland till den inre marknaden för naturgas och öppna naturgasmarknaden samt de praktiska åtgärder som vidtagits för att uppnå

målen och att bereda sig på att målen uppnås. Vid övervägandet beaktar myndigheten dessutom de åtgärder som vidtagits för att lösa problemet. I beslutet beaktas även i hur hög grad nätet är anslutet till andra system och i vilken mån dessa system är driftskompatibla samt behovet av att säkerställa leveranssäkerheten i fråga om naturgas och att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

Målet med bestämmelsen är att naturgasföretag inte anses ha allvarliga problem åtminstone i de fall försäljningen av naturgas inte faller under nivån för minimiköpgarantierna i take-or-pay-avtal, om avtalet kan anpassas eller nätinnehavaren kan finna alternativa avsättningsmöjligheter.

I 4 mom. föreskrivs om det förfarande som Energimyndigheten ska iakttä om sökanden beviljas ett sådant undantagslov som avses i paragrafen. Bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen och genom den genomförs delvis bestämmelserna om förfarande i artikel 48 i naturgasmarknadsdirektivet. Energimyndigheten ska med stöd av bestämmelsen vara skyldig att särskilt iakttä de bestämmelser om förfarande som riktas till de nationella myndigheterna i artikel 48.2 i direktivet.

95 §. Lämnannde av information till ministeriet. I paragrafen ges arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för beredningen av energipolitiken, rätt att få information om avtal om leverans- och överföringstjänster som gäller import och export av naturgas. Information om avtalen behövs för beredningen av energipolitiken och uppföljningen av leveranssäkerheten i fråga om naturgas. Skyldigheten att informera om avtal som gäller import och export av naturgas ingår redan i den gällande naturgasmarknadslagen. En motsvarande skyldighet ingår också i artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG. Informationskyldigheten enligt förordningen gäller dock inte information till det ansvariga ministeriet. Därför bör skyldigheten att lämna information till ministeriet inkluderas i naturgasmarknadslagen.

Enligt 1 mom. har arbets- och näringsministeriet rätt att 1) av partiförsäljaren få tillgång till de avtal som gäller import och export av naturgas samt information om dessa samt 2) av överföringsnätsinnehavaren få tillgång till de avtal som gäller överföringstjänster i överföringsrör som överskrider riksgränsen samt information om dessa. Den information som avses i momentet ska lämnas i den form som ministeriet meddelar. Det kan således vara fråga om t.ex. avtalet i sin helhet eller endast en del av informationen i avtalet. På hanteringen av avtalsuppgifterna vid ministeriet och sekretessen för dem tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

96 §. Sökande av ändring. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring. I bestämmelserna om sökande av ändring beaktas den möjlighet som införts i förvaltningsprocessen att inkludera besvärstillståndsförfarandet i besvär som anförs hos högsta förvaltningsdomstolen. Bestämmelserna om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut förtydligas dessutom i naturgasmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

På ändringssökande tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996) och det förfarande som föreskrivs där, om inga särskilda bestämmelser om det finns i naturgasmarknadslagen eller lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Processuella förfaranden som avviker från förvaltningsprocesslagen grundar sig på de bestämmelser i naturgasmarknadsdirektivet som gäller den nationella energitillsynsmyndighetens behörighet och behandlingen av ärenden vid den myndigheten.

Den viktigaste principen när det gäller sökande av ändring i Energimyndighetens beslut är att ändringssökandet ska grunda sig på bestämmelsen om ändringssökande i naturgasmarknadsla-

gen när Energimyndigheten har fattat beslut med stöd av den behörighet som den har enligt naturgasmarknadslagen. Energimyndigheten har dessutom till uppgift att övervaka efterlevnaden av naturgasmarknadslagen, av de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och av de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av naturgasmarknadslagen. Bestämmelser om Energimyndighetens kontrollbefogenheter, om påföljder och tvångsmedel samt om sökande av ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat i tillsynsärenden föreslås i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Därmed ska ändringssökande i beslut som gäller naturgasföretagens efterlevnad av skyldigheterna i naturgasmarknadslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt i beslut som hör till Energimyndighetens tillsyn över efterlevnaden av tillstånd ske i enlighet med bestämmelserna i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Första instanser för sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som meddelats med stöd av den behörighet som myndigheten har enligt naturgasmarknadslagen är antingen förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen. Besvär ska anföras hos förvaltningsdomstolen om besluten gäller koncessioner för naturgasföretag. Besvär hos marknadsdomstolen ska däremot anföras i fråga om Energimyndighetens beslut som i högre grad gäller marknadstillsyn och beslut som påverkar de övervakade företagens marknadsställning. Tack vare detta kan sakkunskap som krävs för frågor som gäller ekonomisk reglering och marknadstillsyn koncentreras till fullföljdsdomstolen. Beslut i vilka ändring ska sökas hos marknadsdomstolen är exempelvis sådana som gäller undantag i fråga om naturgasföretagens skyldigheter. I dessa situationer vore det motiverat att besväret behandlas av samma domstol som behandlar ändringssökande i tillsynsbeslut som gäller efterlevnaden av dessa skyldigheter.

Bestämmelser om Energimyndighetens befogenheter vid tillsynen över naturgasmarknadslagen, om påföljderna av överträdelser och försummelser samt om administrativa tvångsmedel finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Därför föreslås i 1 mom. en bestämmelse om när ändringssökande i Energimyndighetens beslut regleras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt bestämmelsen finns bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller efterlevnaden av naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av naturgasmarknadslagen i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

I 2 mom. anges de situationer där ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av naturgasmarknadslagen ska sökas hos marknadsdomstolen. Enligt bestämmelsen får ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av 24 § (*Höjning av avgifter för överföring och distribution av naturgas*), 36 § (*Avståndsberoende prissättning av naturgasdistribution*), 66 § 3 mom. (*Kompletterande bestämmelser om särredovisning*), 79 § (*Avbrott i naturgasdistributionen av skäl som beror på detaljförsäljaren*), 93 § (*Undantag från vissa skyldigheter för ny infrastruktur*) och 94 § (*Undantag från tillhandahållandet av tjänster till följd av ett take-or-pay-åtagande*) sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Av dem ska således besvär som avser beslut enligt 36 och 66 § i fortsättningen inte anföras hos förvaltningsdomstolen utan hos marknadsdomstolen. Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

I 3 mom. anges de situationer där ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av naturgasmarknadslagen ska sökas hos förvaltningsdomstolen. Enligt bestämmelsen får ändring i andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses i denna paragraf sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. De beslut som avses i momentet är sådana som Energimyndigheten meddelat med stöd av 2 kap. (*Tillståndsplikt för naturgasnätsverksamhet*), 49 § (*Utseende av innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas*), 53 § (*Utse-*

ende av innehavare av lagringsanläggningar) och 99 § (Övergångsbestämmelser om naturgasnätstillstånd).

I 4 mom. föreskrivs om sökande av ändring i beslut av arbets- och näringsministeriet och första instansens fullföljdsdomstolar.

Enligt 4 mom. ska ändring i beslut om projekttillstånd som ministeriet meddelat med stöd av 12 § sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Förfarandet utgör ett undantag från 7 § i förvaltningsprocesslagen enligt vilken ändring i ministeriets beslut ska sökas hos förvaltningsdomstolen. En förutsättning för att projekttillstånd ska beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på naturgasmarknaden. Genom projekttillståndsförfarandet i samband med utlandsförbindelser ges arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för energipolitiken, möjlighet att påverka hur landets gasimportförbindelser utvecklas. Vid bedömning av om projektet är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på naturgasmarknaden gäller det att bedöma åtminstone de konsekvenser som projektet har för naturgassystemet och naturgasnätet, för naturgasförsörjningen och för en säker energiförsörjning samt för tillgången och priset på naturgas. Vid bedömning av om ömsesidighetskriteriet uppfylls bör uppmärksamhet fästas vid åtminstone i hur hög grad naturgasmarknaden i det andra landet har öppnats och om det finns ömsesidiga förutsättningar för konkurrens. Ömsesidiga förutsättningar för konkurrens hänför sig till exempelvis tillträde på marknaden, infrastruktur, miljönormer och energisäkerhet. Dessutom bör EU:s gemensamma politik gentemot tredjeländer beaktas. Vid beviljandet av projekttillstånd ska dessutom projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden beaktas. Eftersom ministeriets egen bestämmanderätt i frågor som rör projekttillstånd är ytterst omfattande och liknar ändamålsenlighetsprövning, är det motiverat att styra ändringsökandet i fråga om ministeriets beslut direkt till högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt 4 mom. får ändring i förvaltningsdomstolens eller marknadsdomstolens beslut sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Fortsatta besvär mot förvaltningsdomstolens beslut kräver dock besvärstillstånd. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelser om på vilka grunder besvärstillstånd beviljas finns i 13 § i förvaltningsprocesslagen. Förfarandet med besvärstillstånd ska inte gälla marknadstillsynsfrågor eftersom de är komplexa och förknippade med stora ekonomiska intressen. Marknadsdomstolens beslut ska enligt artikel 41 i naturgasmarknadsdirektivet trots besvär iaktas, om inte högsta domstolen bestämmer något annat.

Energimyndigheten föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimyndigheten ska ha fortsatt besvärsrätt särskilt som myndigheten utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimyndighetens rätt till fortsatta besvär stöds även av bestämmelserna i artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimyndigheten rätt till fortsatta besvär i de beslut som den fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

97 §. Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut. Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser om verkställbarheten av Energimyndighetens beslut. Ett beslut av Energimyndigheten, till vilket hänvisas i 96 § 2 mom., är på det sätt som förutsätts i artikel 41.11 och 41.12 i naturgasmarknadsdirektivet i regel verkställbart även om det överklagats. Fullföljdsdomstolen får dessutom meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut i enlighet med de allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen. På verkställbarheten av andra beslut av Energi-

myndigheten än de som nämns i 3 mom. tillämpas de allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

18 kap. Ikraftträdande

98 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Den nya naturgasmarknadslagen träder huvudsakligen i kraft den 1 januari 2018. Naturgasmarknaden kommer att öppnas för konkurrens vid ingången av 2020 då Balticconnector-ledningen som binder samman naturgasnäten i Finland och Baltikum tas i bruk. Åtskillnaden av överföringsnätinnehavare avses träda i kraft vid ingången av 2020. Detta garanterar att det finns en opartisk överföringsnätinnehavare redo att inleda verksamhet när naturgasmarknaden öppnas för konkurrens i början av 2020. I paragrafen specificeras de bestämmelser i lagen som träder i kraft vid ingången av 2020. Enligt bestämmelsen träder lagens 7 § (*Tilläggskrav för överföringsnätinnehavare*), 8 § (*Naturgasnätstillstånd för systemansvariga överföringsnätinnehavare*), 16 § (*Överföringsskyldighet*), 22 § (*Avgifter för inmatning och uttag av naturgas*), 32 § (*Balansavräkning för naturgassystemet*), 37 § (*Prissättning av mättjänster i distributionsnät*) och 48 § (*Slutförbrukarens möjlighet till naturgasleverans via distributionsnät*) i kraft först den 1 januari 2020.

Enligt 2 mom. ska den gällande naturgasmarknadslagen (508/2000) upphävas genom lagen. Eftersom vissa av de bestämmelser som gäller åtskillnaden av överföringsnätinnehavare och öppnandet av naturgasmarknaden träder i kraft först senare blir motsvarande bestämmelser i den gamla lagen dock i kraft till dess. Enligt 2 mom. fortsätter den gamla lagens 2 kap. 3 och 3 a §, 3 kap. 2 b § och 6 kap. 3 § att gälla till den 31 december 2019. Vidare förblir de förordningar och de föreskrifter av Energimyndigheten som utfärdats med stöd av den gamla lagen i kraft till dess något annat bestäms eller föreskrivs med stöd av den nya lagen. Alla dessa bestämmelser ska tillämpas tills de nya motsvarande bestämmelserna träder i kraft.

99 §. Övergångsbestämmelser om naturgasnätstillstånd. I paragrafen föreskrivs om övergångsbestämmelser som gäller naturgasnätstillstånd.

I 1 mom. finns en övergångsbestämmelse om överföringsnätinnehavarens naturgasnätstillstånd. Enligt 98 § ska bestämmelserna i 7 och 8 § i den nya lagen tillämpas från och med den 1 januari 2020. Fram till dess tillämpas bestämmelserna i 6 kap. 3 § i den gamla lagen. Överföringsnätinnehavare som är verksamma när lagen träder i kraft ska skicka en anmälan om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende enligt 5 § 2 mom. i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas till Energimyndigheten senast den 14 januari 2020. Anmälan inleder ett förfarande för säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende. Överföringsnätinnehavaren ska ge in en ansökan om naturgasnätstillstånd som avses i 2 kap. till Energimyndigheten inom 30 dagar från det att Energimyndighetens beslut om säkerställande av oberoende har vunnit laga kraft. Genom ett beslut som meddelats med stöd av bestämmelsen i 3 mom. får Energimyndigheten för viss tid ändra villkoren i den systemansvariga överföringsnätinnehavarens gällande naturgasnätstillstånd på det sätt som förutsätts i denna lag efter det att lagen har trätt i kraft och innan en ansökan om naturgasnätstillstånd avgörs.

I 2 mom. finns övergångsbestämmelser om naturgasnätstillstånd för andra än överföringsnätinnehavare. Enligt momentet ska andra nätinnehavare som är verksamma när lagen träder i kraft och som ansöker om naturgasnätstillstånd som avviker från ett tillstånd som beviljats med stöd av den gamla lagen eller som med stöd av 6 kap. 1 § 2 mom. i den gamla lagen har beviljats befrielse från naturgasnätstillstånd skicka in sin tillståndsansökan enligt 2 kap. till Energimyndigheten senast den 31 januari 2018, dvs. inom en månad från ikraftträdandet.

Enligt 3 mom. förblir naturgasnätstillstånd som beviljats distributionsnätsinnehavare med stöd av den gamla lagen i kraft som ett naturgasnätstillstånd enligt denna lag, om inte distributionsnätsinnehavaren ansöker om ett naturgasnätstillstånd som avviker från det naturgasnätstillstånd som beviljats med stöd av den gamla lagen. Naturgasnätstillstånd som med stöd av den gamla lagen beviljats överföringsnätsinnehavare och distributionsnätsinnehavare som ansökt om nytt tillstånd eller en befrielse från naturgasnätstillstånd som beviljats naturgasföretag med stöd av 6 kap. 1 § 2 mom. i den gamla lagen föreslås vara giltiga som naturgasnätstillstånd enligt denna lag tills Energimyndigheten har meddelat ett lagakraftvunnet beslut med anledning av en ny tillståndsansökan. Innan en ansökan om naturgasnätstillstånd avgörs kan Energimyndigheten för viss tid ändra villkoren i den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens gällande naturgasnätstillstånd på det sätt som förutsatts i denna lag.

Enligt 3 mom. krävs det således inte att distributionsnätsinnehavaren ansöker om ett nytt naturgasnätstillstånd, om ansökan inte gäller ett tillstånd som avviker från det som beviljats med stöd av den gamla lagen. Distributionsnätsinnehavaren ska dock även i detta fall från och med att lagen träder i kraft uppfylla de allmänna krav för sökande av naturgasnätstillstånd som avses i 6 §. Om distributionsnätsinnehavaren inte uppfyller de tekniska, ekonomiska och organisatoriska kraven enligt den nya lagen tillämpas vid behov det förfarande som anges i 5 kap. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden på nätsinnehavarens brister.

100 §. Övergångsbestämmelser om överföring av naturgas. Paragrafen innehåller övergångsbestämmelser för införandet av det nya förfarandet med tariffer som är baserat på inmatnings- och uttagsavgifter. Enligt bestämmelsen ska överföringsnätsinnehavaren publicera sina avgifter enligt 22 § senast den 30 april 2019 för att distributionsnätsinnehavarna ska kunna ta avgifterna i beaktande när de fastställer sina egna distributionsavgifter, och på motsvarande sätt marknadsparterna i sina kommande avtalsarrangemang.

101 §. Övergångsbestämmelse om utseende av innehavare av behandlingsanläggningar och lagringsanläggningar för kondenserad naturgas. Enligt övergångsbestämmelsen i paragrafen blir beslut om utseende av innehavare av behandlingsanläggningar eller lagringsanläggningar för kondenserad naturgas som är verksamma när lagen träder i kraft och som meddelats med stöd av 6 kap. 8 § i den gamla lagen i kraft för den tid som besluten gäller.

102 §. Övergångsbestämmelser om naturgasavtal. Paragrafen innehåller övergångsbestämmelser om tillämpningen av lagen på anslutnings-, naturgasnäts- och naturgasförsäljningsavtal som ingåtts innan lagen trätt i kraft. Bestämmelsen är motiverad eftersom naturgasavtal är långvariga och gäller tills vidare. På ett avtal om återbetalning av anslutningsavgiften eller överlåtande av säkerheter som ingåtts innan lagen trätt i kraft ska dock de villkor tillämpas som tillämpades innan lagen trädde i kraft.

103 §. Övergångsbestämmelser om ändringssökande. I paragrafen finns övergångsbestämmelser om ändringssökande. På sökande av ändring i förvaltningsbeslut som meddelats innan lagen har trätt i kraft ska tillämpas bestämmelserna i den gamla lagen. Därmed tillämpas besvärstillståndsförfarandet t.ex. inte på sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen.

104 §. Tillämpning av naturgasnätsförordningen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Enligt paragrafen kommer Finland att frångå tillämpningen av ett undantag som grundar sig på artikel 30 i naturgasnätsförordningen. Enligt artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet får medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör av naturgas göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38. Enligt bestämmelsen ska dessa artiklar inte gälla Estland, Lettland och/eller Finland fram till dess att någon av dessa medlemsstater direkt ansluts till någon annan medlemsstat, med undantag för Estland, Lettland, Litauen och Finland, sammanlän-

kade system. Ett sådant undantag ska upphöra automatiskt när någon av de omständigheter som anges i detta stycke inte längre gäller. Enligt artikel 30 i naturgasnätförordningen ska förordningen inte vara tillämplig på naturgasöverföringsnät som är belägna i medlemsstaterna under giltighetstiden för de undantag som beviljats i enlighet med artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet. Bestämmelserna i naturgasmarknadslagen och lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas innebär att man frångår de sista undantagen enligt artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet. På grund av denna ändring föreslås i lagen en övergångsbestämmelse som säkerställer att man samtidigt också frångår undantaget enligt naturgasnätförordningen. Bestämmelsen slår fast rättsläget i detta avseende och avhjälper eventuella tolkningsproblem i fråga om Finlands tillämpning av naturgasnätförordningen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Enligt paragrafen tillämpas naturgasnätförordningen och kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den på överföringsnät för naturgas i Finland från och med den 1 januari 2020.

1.2 Lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen anges tillämpningsområdet för lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Lagen ska tillämpas på innehavare av överföringsnät för naturgas som äger eller innehar överföringsnät för naturgas i Finland. Dessa överföringsnätinnehavare ska åtskiljas enligt kraven i denna lag och det förfarande för säkerställande av oberoende som anges i lagen. På ägare av överföringsnät från andra än EU- och EES-länder ställs tilläggskrav för att se till att ägandet inte äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen.

2 §. Definitioner. I paragrafen definieras termer som förekommer i lagen. Termerna i lagen definieras så att de i så hög grad som möjligt stämmer överens med definitionerna i naturgasmarknadsdirektivet och naturgasmarknadslagen. Definitionerna i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas ska alltså tillämpas i överensstämmelse med definitionerna i naturgasmarknadsdirektivet och naturgasmarknadslagen.

3 §. Åtskillnad av överföringsnätverksamhet. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att i enlighet med kraven i lagen åtskilja innehavare av överföringsnät för naturgas från produktion och leverans av naturgas eller el. Åtskillnaden av överföringsnätinnehavare säkerställer att överföringsnätinnehavarens verksamhet är icke-diskriminerande och främjar likvärdiga förutsättningar på naturgasmarknaden. Åtskillnaden av överföringsnätinnehavare grundar sig på effektiv åtskillnad enligt artikel 9 i naturgasmarknadsdirektivet, dvs. den s.k. TSO-modellen. Effektiv åtskillnad har ansetts vara det bästa sättet att garantera likvärdiga förhållanden för marknadsaktörerna. Enligt denna modell utses överföringsnätets ägare till överföringsnätinnehavare och förutsätts vara oberoende från intressen som gäller leverans och produktion av naturgas och el. Enligt modellen ska producenter och leverantörer av naturgas avstå från alla rättigheter som gäller ägandet av överföringsnätet, med undantag för rätten till utdelning. Den effektivt åtskilda överföringsnätinnehavaren ansvarar för de uppgifter som den har enligt naturgasmarknadslagen och naturgasnätförordningen och bestämmelser som utfärdas med stöd av dem, och utövar självständigt den beslutanderätt som överföringsnätinnehavaren har.

Enligt 2 mom. ska överföringsnätinnehavare äga de överföringsnät i vilka de bedriver överföringsnätverksamhet.

Kravet avviker från det som gäller övriga naturgasnät i och med att nätinnehavaren i fråga om övriga naturgasnät kan bedriva naturgasnätverksamhet också i ett hyrt naturgasnät. När det gäller överföringsnät innehavare baserar sig kravet på ägande av överföringsnät på att Finland av de olika modellerna för åtskillnad i naturgasmarknadsdirektivet går in för effektiv åtskillnad enligt artikel 9. Kravet på ägande av överföringsnät begränsas uteslutande till överföringsnätet. Om överföringsnät innehavaren bedriver naturgasnätverksamhet även i ett annat naturgasnät omfattas inte det nätet av kravet på ägande.

4 §. Oberoende för överföringsnät innehavare. I paragrafen föreskrivs om åtgärder för att säkerställa en effektivt åtskild överföringsnät innehavares oberoende från produktion och leverans av naturgas eller el. Naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att överföringsnätet och överföringsnätverksamheten åtskiljs från produktionen och leveransen av naturgas och el.

I modellen med effektiv åtskillnad är det överföringsnät innehavaren som äger överföringsnätet. Företag som producerar eller levererar naturgas eller el får alltså inte direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande över överföringsnät innehavaren eller rösträtt i överföringsnät innehavarens organ eller utse ledamöter till överföringsnät innehavarens organ. Begränsningen gäller personer som har bestämmande inflytande eller rätt att använda rösträtten eller rätt att utse ledamöter till organen i ett företag som producerar eller levererar el och tvärtom i fråga om överföringsnät innehavaren. I naturgasmarknadsdirektivet jämföras företag som producerar eller levererar el med företag som producerar eller levererar naturgas när bestämmelsen tillämpas. Samma person ska inte kunna utses till en överföringsnät innehavarens organ och till organ i ett företag som producerar eller levererar naturgas.

Överföringsnät innehavaren ska se till att samma person eller samma personer inte har rätt att i överföringsnät innehavarens organisation eller beslutsfattande direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande över en överföringsnät innehavare eller över ett överföringsnät eller någon av de rättigheter som föreslås i 3 mom., vilka är rätten att rösta, befogenheten att utse ledamöter till förvaltningsrådet, styrelsen eller organ som enligt lagen företräder företaget samt rätten att inneha ägarmajoriteten. Samma person eller samma personer ska inte heller ha rätt att direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande över en överföringsnät innehavare eller över ett överföringsnät och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el eller direkt eller indirekt utöva någon rättighet enligt 3 mom. gentemot ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el. Samma person eller samma personer ska inte heller ha rätt att utse ledamöter till en överföringsnät innehavarens förvaltningsråd, styrelse eller organ som enligt lagen företräder överföringsnät innehavaren och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller direkt eller indirekt utöva någon av de rättigheter som föreslås i 3 mom. gentemot ett företag som producerar eller levererar naturgas.

Åtskillnaden av överföringsnätverksamheten från annan naturgas- och elaffärsverksamhet syftar till att garantera överföringsnät innehavarnas oberoende och därmed så jämlika omständigheter som möjligt för att förhindra diskriminering i nätverksamheten. Åtskillnaden inverkar bl.a. på hurdana incitamenten är för ett överföringsnätbolag att investera i nätet.

I 2 mom. föreskrivs om tilläggskrav som gäller vertikalt integrerade företag. Om säkerställande av oberoende har begärts av en överföringsnät innehavare som har ingått i ett vertikalt integrerat företag ska denna utöver kraven i 1 mom. också enligt kraven i artikel 9.7 i naturgasmarknadsdirektivet uppvisa dokumentation på att kommersiellt känslig information som en överföringsnät innehavare inklusive anställda som har ingått i det vertikalt integrerade företaget har förfogat över inte har överfört till företag som producerar eller levererar naturgas och

på att anställda som i det vertikalt integrerade företaget utfört uppgifter som hör till överföringsnätsinnehavaren inte har överförts till företaget som producerar eller levererar naturgas.

I 3 mom. i paragrafen definieras de rättigheter som avses i 1 mom. Naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att man ser till att den person eller de personer som avses i 1 mom. inte använder rätten att rösta eller befogenheten att utse ledamöter till förvaltningsrådet, styrelsen eller organ som enligt lagen företräder företaget i fråga om överföringsnätsinnehavarens organisation och beslutsfattande eller rätten att inneha ägarmajoriteten i överföringsnätsinnehavaren.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om undantag i fråga om staten eller ett annat offentligt organ. Begränsningarna i modellen för effektiv åtskillnad gäller formellt endast användningen av sådana maktbefogenheter som hänför sig till ägande. Aktieinnehav ska inte vara begränsat och inte heller därmed förknippade rättigheter att få ekonomiska förmåner av stamnätsinnehavare. Vissa undantag ska dessutom gälla för begränsningarna. Det föreslås att begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rösträtten eller utnämningrätten inte ska gälla staten eller ett annat offentligt organ, t.ex. en kommun, om denna har utsett två separata offentliga organ som å ena sidan ansvarar för överföringsnätsinnehavarens angelägenheter och å andra sidan för produktions- eller försäljningsföretagets angelägenheter. När det gäller staten kan det eventuellt vara fråga om t.ex. två olika ministerier. Om staten eller ett annat offentligt organ är den person som avses i denna paragraf, ska två separata offentliga organ som utövar bestämmande inflytande över, å ena sidan, en överföringsnätsinnehavare eller ett överföringsnät och, å andra sidan, i ett företag som antingen producerar eller levererar naturgas eller el, vid tillämpningen av 1 mom. inte anses vara samma person eller samma personer. Samma fysiska person ska emellertid inte kunna företräda två separata offentliga organ, och samma fysiska person ska inte heller som företrädare för staten eller något annat offentligt organ kunna delta både i verksamheten i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el och i en överföringsnätsinnehavares verksamhet, och i vardera utöva det bestämmande inflytande som avses i 1 mom.

Paragrafen ska tillämpas i överensstämmelse med kraven på åtskillnad i artikel 9 i naturgasmarknadsdirektivet.

2 kap. Säkerställande av oberoende

5 §. Säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende. I paragrafen föreskrivs om ett förfarande för att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende. Överföringsnätets oberoende ska säkerställas genom det förfarande som anges i 5 § samt i artikel 3 i naturgasnätetsförordningen. Syftet med förfarandet för säkerställande enligt naturgasnätetsförordningen är att garantera att medlemsstaterna genomför bestämmelserna om åtskillnad av ägandet av överföringsnäten på lika villkor. Detta ska fastställas genom ett yttrande av kommissionen i anslutning till förfarandet. Den nationella energitillsynsmyndigheten bör så noggrant som möjligt beakta yttrandet när den fattar beslut. Överföringsnätsinnehavarna ska ansöka om säkerställande av oberoende av den nationella energitillsynsmyndigheten, dvs. Energimyndigheten.

I 2 mom. föreskrivs i enlighet med kraven i naturgasmarknadsdirektivet om överföringsnätsinnehavarens skyldighet att meddela Energimyndigheten alla planerade affärstransaktioner och andra åtgärder som inverkar på dess organisation och beslutsfattande och som kan komma att kräva en omprövning av huruvida affärstransaktionerna eller åtgärderna uppfyller kraven i 3 och 4 §. Överföringsnätsinnehavaren ska bl.a. meddela Energimyndigheten alla ägararrangemang och andra arrangemang som kan inverka på huruvida kraven på oberoende för överföringsnätsinnehavaren enligt 3 och 4 § uppfylls.

Det föreslås i 3 mom. att Energimyndigheten ska åläggas en skyldighet att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende i enlighet med kraven i naturgasmarknadsdirektivet. Energimyndigheten ska åläggas en skyldighet att inleda ett förfarande för säkerställande när överföringsnätsinnehavaren lämnar in en i 2 mom. avsedd anmälan om planerade affärstransaktioner eller andra åtgärder som inverkar på överföringsnätsinnehavarens organisation och beslutsfattande. Förfarandet för säkerställande ska inledas på Energimyndighetens eget initiativ när myndigheten får vetskap om att en planerad förändring som gäller överföringsnätets ägare eller överföringsnätsinnehavarens organisation kan leda till överträdelse av 3 och 4 §, eller när myndigheten har anledning att misstänka att en sådan överträdelse kan ha skett. Förfarandet för säkerställande ska inledas även efter en motiverad begäran från kommissionen. Energimyndigheten ska i egenskap av tillsynsmyndighet generellt övervaka att överföringsnätsinnehavaren förblir oberoende i enlighet med kraven i 3 och 4 §.

I 4 mom. föreskrivs det om Energimyndighetens skyldighet att fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende. Ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende ska fattas inom fyra månader från det att överföringsnätsinnehavarens anmälan eller kommissionens begäran anländer. Det anses att ett interimistiskt beslut har meddelats om Energimyndigheten inte har meddelat beslut inom denna tid. Det förfarande som utgår från att den handläggande myndigheten inte har fattat beslut baserar sig på det förfarande som bestäms i artikel 10 i naturgasmarknadsdirektivet. Energimyndigheten ska utan dröjsmål meddela kommissionen det interimistiska beslutet så att säkerställandet av oberoendet kan slutföras i enlighet med artikel 3 i naturgasnätförordningen. Tillsammans med anmälan ska Energimyndigheten lämna kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet. Energimyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut ska i enlighet med direktivet träda i kraft först efter det att förfarandet med kommissionen först har fullföljts. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt genom besvär. Energimyndigheten ska fatta sitt slutliga beslut som gäller säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende inom två månader från det att myndigheten mottagit kommissionens yttrande i frågan. Kommissionens yttrande bör beaktas så noggrant som möjligt när beslut ska fattas. Energimyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska publiceras tillsammans.

6 §. Skyldighet att informera om ägare från tredjeländer. Det föreslås att överföringsnätsinnehavaren föreläggs en anmälningsskyldighet gentemot Energimyndigheten i situationer som eventuellt kan leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren. En fungerande naturgasmarknad, och framför allt de överföringsnät och andra tillgångar som är förknippade med naturgassystemets systemtjänster, har en avgörande betydelse för den allmänna säkerheten, ekonomins konkurrenskraft och unionsmedborgarnas och medlemsstaternas välfärd. Personer från tredjeländer bör därför endast tillåtas kontrollera ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystem, om de uppfyller de krav på effektiv åtskillnad som tillämpas inom gemenskapen. Anmälningsskyldigheten syftar till att garantera överföringsnätsinnehavarens oberoende. Genom anmälning förfarandet är syftet särskilt att garantera leveranssäkerheten för naturgas i Finland, som i vissa situationer kan äventyras, om en eller flera personer från tredjeländer har bestämmande inflytande över överföringsnätsinnehavaren.

Det föreslås i 2 mom. att Energimyndigheten ska åläggas en skyldighet att utan dröjsmål meddela ministeriet om situationer där säkerställande av en överföringsnätsinnehavarens oberoende begärs av överföringsnätets ägare eller en överföringsnätsinnehavare som en eller flera personer från tredjeländer har bestämmande inflytande över. Energimyndigheten ska också göra en anmälan om den annars fått kännedom om omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

7 §. Säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende när det gäller ägande som härstammar från tredjeländer. I paragrafen föreslås i enlighet med skyldigheterna i artikel 11 i naturgasmarknadsdirektivet ett förfarande för säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende i situationer där överföringsnätsinnehavaren i enlighet med 6 § begär säkerställande av oberoendet, om överföringsnätsinnehavaren kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken Energimyndigheten ska fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende inom fyra månader från det att överföringsnätsinnehavarens anmälan anlände. En part ska inte ha rätt att särskilt söka ändring i ett interimistiskt beslut av Energimyndigheten genom besvär. Energimyndigheten ska utan dröjsmål meddela ministeriet och kommissionen det interimistiska beslutet och begära ett yttrande om leveranssäkerheten av ministeriet enligt 8 §. Dessutom ska Energimyndigheten begära ett yttrande av kommissionen om huruvida överföringsnätsinnehavaren uppfyller kraven i artikel 9 i naturgasmarknadsdirektivet. För att avgöra frågan ska Energimyndigheten lämna ministeriet och kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen.

Enligt 3 mom. ska Energimyndigheten fatta sitt slutliga beslut om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende inom två månader från utgången av den period som reserverats för kommissionens yttranden och ministeriets yttrande om leveranssäkerheten. I enlighet med kraven i naturgasmarknadsdirektivet ska kommissionen lämna sitt yttrande i frågan till Energimyndigheten inom två månader efter det att den ursprungliga begäran har mottagits. Kommissionen kan dessutom begära in synpunkter från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, den berörda medlemsstaten och berörda parter när yttrandet utarbetas. Om kommissionen framställer en sådan begäran föreslås det att tvåmånadersperioden ska förlängas med två månader. Om kommissionen inte avger något yttrande inom den period som föreskrivits, ska den inte anses ha några invändningar mot den nationella energitillsynsmyndighetens beslut. När Energimyndigheten fattar sitt slutliga beslut ska den beakta kommissionens yttrande så noggrant som möjligt.

Enligt 4 mom. ska Energimyndigheten fatta ett negativt beslut i fråga om säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende, om det inte har påvisats att överföringsnätsinnehavaren uppfyller kraven på oberoende och åtskillnad i 3 och 4 §. Ett negativt beslut ska fattas också om ministeriet lämnar Energimyndigheten ett yttrande om leveranssäkerhet enligt 8 §, och om det enligt yttrandet inte har visats att beviljandet av ett säkerställande inte äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Energimyndigheten är i fråga om bedömningen av leveranssäkerheten bunden till ministeriets bedömning. Naturgasmarknadsdirektivets bestämmelser om säkerställande av oberoendet ska inte begränsa en medlemsstats rätt att, i överensstämmelse med gemenskapsrätten, utöva nationell rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör allmän säkerhet.

Enligt paragrafens 5 mom. ska Energimyndigheten bifoga ministeriets och kommissionens yttranden till sitt slutliga beslut.

8 §. Ministeriets yttrande om leveranssäkerhet. Den prövning som används vid bedömningen av leveranssäkerheten är till sin karaktär politisk ändamålsenlighetsprövning och utförandet av bedömningen förutsätter sådan god sakkunskap som gäller frågor om såväl försörjningsberedskap och energileveranssäkerhet som gemenskapsrätt och internationella relationer. Därför passar bedömningen av leveranssäkerheten bäst som ministeriets uppgift. Ministeriet ska lämna Energimyndigheten ett yttrande om huruvida säkerställandet av överföringsnätets oberoende i en situation som avses i 6 § äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till Energimyndigheten i tid så att den har tillräck-

ligt med tid för att behandla yttrandet. Naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att Energimyndigheten fattar sitt beslut i ett ärende enligt 7 § 3 mom. inom två månader efter det att myndigheten mottagit kommissionens yttrande. På grund av skyldigheten i direktivet föreslås det att ministeriet ska samordna sitt yttrande med kommissionens yttrande för att Energimyndigheten ska ha tid att beakta ministeriets ståndpunkt inom den tid som anges i 7 § 2 mom.

När ministeriet lämnar sitt yttrande ska det beakta de i naturgasmarknadsdirektivet angivna rättigheterna och skyldigheterna för Europeiska unionen med avseende på tredjeländer enligt internationell rätt, inbegripet sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet. Beaktas bör även Finlands rättigheter och skyldigheter med avseende på tredjeländer, enligt avtal som Finland ingått med det berörda tredjelandet i den mån avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning samt andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

I 2 mom. föreskrivs det om ministeriets skyldighet att för sitt yttrande begära ett yttrande av kommissionen om huruvida säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten inom Europeiska unionen. I sitt eget yttrande ska ministeriet ta största hänsyn till kommissionens yttrande. Ministeriet kan avvika från kommissionens yttrande, om säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

Enligt paragrafens 3 mom. får ändring i ministeriets yttrande inte sökas särskilt genom besvär. Ministeriets beslut ska emellertid fogas till Energimyndighetens beslut enligt 7 § 5 mom., vilket innebär att överföringsnätinnehavarens rättsskydd garanteras genom att denna har möjlighet att själv söka ändring i ett beslut som gäller säkerställande av oberoendet.

9 §. *Anmälan om naturgasnätstillstånd som innehåller säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende.* Energimyndigheten ska enligt förslaget meddela Europeiska kommissionen när den har beviljat ett naturgasnätstillstånd till en överföringsnätinnehavare vars oberoende har säkerställts i enlighet med artikel 3 i naturgasnätförordningen. Då ska beslutet om att tillstånd beviljats offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

10 §. *Genomförande av en affärstransaktion.* I paragrafen föreskrivs att överföringsnätinnehavaren eller parten eller parterna i en affärstransaktion inte får vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller åtgärd som avses i 5 § 2 mom. eller 6 § 1 mom. innan överföringsnätinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller det vid behandlingen av ärendet bestäms något annat. Detta innebär att parterna i ett företagsförvärv eller en person från ett tredjeland eller personer från tredjeländer inte ska kunna vidta åtgärder för att genomföra ett företagsförvärv eller skaffa bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätinnehavaren innan åtgärdens effekt på överföringsnätinnehavarens oberoende har prövats och oberoendet har säkerställts.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag från kravet i 1 mom. i fråga om 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) så att kravet i 1 mom. inte ska hindra att en inlösenkyldighet eller inlösenrätt enligt aktiebolagslagen fullgörs eller att tillstånd för genomförandet av en fusion beviljas. Genomförandet av fusionen ska emellertid inte få registreras innan överföringsnätinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

I 3 mom. föreskrivs det att kravet i 1 mom. inte ska tillämpas på beslut som gäller val av ledamöter till överföringsnätinnehavarens förvaltningsråd, styrelse eller organ som juridiskt företräder företaget. I dessa fall kan man häva valet av ledamöter utan att parterna drabbas av betydande ekonomisk skada, om säkerställandet av oberoendet får avslag i förfarandet för sä-

kerställande. Förfarandet för säkerställande leder inte heller till fördröjningar i förfarandena för att utse överföringsnätsinnehavare.

11 §. *Åtgärder med anledning av vägran att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende.* Avsikten är att förfarandet för att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende utförs på samma sätt som i fråga om tillsynen över företagsförvärv i konkurrenslagen (948/2011) innan ett företagsförvärv eller en affärstransaktion genomförs. Det föreslås bestämmelser i paragrafen för sådana situationer när säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende avslås för ett redan verkställt företagsförvärv eller någon annan affärstransaktion. Det är viktigt för säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende att det i lag föreskrivs om sådana åtgärder som kan garantera att det krav som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende i 5 och 7 § tillgodoses.

I paragrafen föreskrivs att marknadsdomstolen på framställning av Energimyndigheten kan bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende har avslagits för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan Energimyndigheten gör framställningen ska myndigheten rådgöra med parterna om frivilligt hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det i detta sammanhang avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs, ska Energimyndigheten ställa de villkor som ska följas vid hävningen av affärstransaktionen eller åtgärden. Med iakttagande av sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen offentliggör Energimyndigheten inte sådana parter affärshemligheter som hänför sig till stamnätsinnehavaren eller ärendet.

12 §. *Nytt beslut om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende.* Effekterna av säkerställandet av en överföringsnätsinnehavarens oberoende bör förankras i rådande omständigheter. Energimyndigheten ska oberoende av ett tidigare beslut i vissa situationer kunna fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende. Ett sådant beslut ska kunna meddelas om det tidigare beslutet baserar sig på en felaktig eller bristfällig utredning, om en utredning som kan ha en väsentlig inverkan på beslutet har lagts fram i ärendet eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 10 §. Enligt artikel 10 i naturgasmarknadsdirektivet ska tillsynsmyndigheterna kontrollera att överföringsnätsinnehavarna fortlöpande uppfyller kraven på åtskillnad av överföringsnätsinnehavare. Därför föreslås i paragrafen en bestämmelse som kompletterar bestämmelserna om förutsättningar för rättelse av sakfel i förvaltningslagens 50 §. Den föreslagna bestämmelsen gör det därmed möjligt att meddela ett nytt beslut i ett ärende på delvis lindrigare grunder än de som anges i förvaltningslagens 50 § i fråga om rättelse av sakfel. Ett nytt beslut kan fattas endast av vägande skäl, om fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes.

3 kap. Särskilda bestämmelser

13 §. *Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om tillsynsmyndigheter och deras uppgifter. Ministeriet ska sörja för den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen.

Energimyndigheten ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av lagen och de myndighetsbeslut som meddelats med stöd av den. Bestämmelser om Energimyndighetens tillsyn och om dess befogenheter och vissa påföljder ska utfärdas särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

14 §. *Överföringsnätsinnehavarens rätt att anskaffa och leverera naturgas.* I paragrafen anges de fall där överföringsnätsinnehavare som förutsätts vara oberoende av produktion och leverans av naturgas ska få bedriva anskaffning och leverans av naturgas.

Överföringsnätsinnehavaren får anskaffa och leverera naturgas i syfte att anskaffa energi som behövs för byggande, drift och underhåll av naturgasnätet, sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret, kontrollera överföringsbegränsningar, använda anläggningar för kondensering av naturgas för byggande, drift och underhåll av nätet och för att med hjälp av dem leverera naturgas till nätet samt utföra åtgärder i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG eller i enlighet med beredskapslagen (1552/2011). I dessa situationer handlar det egentligen inte om näringsverksamhet som gäller anskaffning och leverans av naturgas. Som energi som behövs för byggande, drift och underhåll av naturgasnätet betraktas t.ex. anskaffning av förlustenergi för naturgasnätet eller av naturgas eller biogas som bränsle för överföringsnätsinnehavarens fordon.

15 §. Säkerställande av oberoende i förhållande till förfarandet med naturgasnätstillstånd. I paragrafen föreskrivs om säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende i förhållande till förfarandet med naturgasnätstillstånd. Enligt bestämmelsen ska överföringsnätsinnehavare med ett gällande naturgasnätstillstånd ansöka om ett nytt naturgasnätstillstånd efter att oberoendet har säkerställts för första gången. Detta är nödvändigt för att överföringsnätsinnehavarens förutsättningar att sköta naturgasnätets verksamhet ska kunna bedömas också i tillståndsförfarandet.

16 §. Sökande av ändring. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut. Ändring i beslut som meddelats med stöd av denna lag ska sökas hos marknadsdomstolen, precis som i andra tillsynsärenden som gäller energimarknaden. Energimyndigheten ska dock meddela sitt beslut om säkerställande av oberoende för innehavare av överföringsnät för naturgas i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet med stöd av befogenheten enligt artikel 3 i naturgasnätetsförordningen. Därför får ändring i beslut om säkerställande av oberoende sökas hos marknadsdomstolen i enlighet med 36 § 1 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Bestämmelser om Energimarknadsverkets behörighet i tillsynen över lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, om påföljderna av överträdelser och försummelser samt om administrativa tvångsmedel finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Energimyndigheten utövar tillsyn över åtskillnaden av innehavare av överföringsnät för naturgas med stöd av befogenhetsbestämmelserna i lagen om tillsyn av el- och naturgasmarknaden. Ändring i beslut som gäller tillsynsåtgärder ska likaså sökas i enlighet med 36 § 1 mom. i lagen om tillsyn av el- och naturgasmarknaden. I 1 mom. föreslås därför en bestämmelse om att ändringssökande i Energimyndighetens tillsynsbeslut regleras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt bestämmelsen finns bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller efterlevnaden av denna lag eller av beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Enligt 2 mom. får ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Avsikten är att bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen och förfarandet enligt den lagen ska tillämpas på ändringssökande till den del det inte utfärdats särskilda bestämmelser om ändringssökande i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. De processuella förfaranden som avviker från förvaltningsprocesslagen grundar sig på de bestämmelser i naturgasmarknadsdirektivet som gäller den nationella tillsynsmyndighetens behörighet och behandlingen av ärenden vid den myndigheten. Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

I 3 mom. föreskrivs om sökande av ändring i marknadsdomstolens beslut. Ändring i marknadsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt

som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förfarandet med besvärstillstånd ska inte gälla marknadstillsynsfrågor eftersom de är komplexa och förknippade med stora ekonomiska intressen.

Energimyndigheten föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimyndigheten ska ha fortsatt besvärsmätt särskilt som myndigheten utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimyndighetens rätt till fortsatta besvär stöds även av bestämmelserna i artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimyndigheten rätt till fortsatta besvär i de beslut som den fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

17 §. Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut. Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser om verkställbarheten av Energimyndighetens beslut. Beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag ska iakttas trots ändringssökande, om inte Energimyndigheten bestämmer något annat i beslutet. Fullföljdsdomstolen ska dessutom ha rätt att meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

18 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Avsikten är att lagen ska träda i kraft ett år innan naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. Överföringsnätinnehavare som är verksamma när lagen träder i kraft ska enligt förslaget skicka en anmälan om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende enligt 5 § 2 mom. till Energimyndigheten senast den 14 januari 2020.

1.3 Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

2 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att lagens tillämpningsområde ändras så att den gäller skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som Energimyndigheten har enligt den nya naturgasmarknadslagen och bestämmelser som utfärdats och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av den. Tillämpningsområdet utökas till att från och med den 1 januari 2020 också gälla de uppgifter som Energimyndigheten har enligt lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

4 §. Allmänna mål för Energimarknadsverkets verksamhet. Bestämmelsen i 2 mom. om undantagen i naturgasmarknadslagen och naturgasnätförordningen upphävs eftersom Finland slutar tillämpa undantagen i artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet och artikel 30 i naturgasnätförordningen.

6 §. Energimyndighetens uppgifter som nationell energitillsynsmyndighet. Bestämmelsen i 2 mom. om undantagen i naturgasmarknadslagen och naturgasnätförordningen upphävs eftersom Finland slutar tillämpa undantagen i artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet och artikel 30 i naturgasnätförordningen.

12 §. Materiellrättslig grund för beslutet om fastställande. Genom ändringen i 2 mom. blir även beslut som avses i 10 § i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas en del av den lagstiftning som utgör den materiellrättsliga grunden för beslut om fastställande. Ändringen inverkar endast på överföringsnätinnehavare. Det nya momentet föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

14 §. Energimarknadsverkets beslut efter tillsynsperioden. Enligt 3 mom. ska Energimyndigheten av vägande skäl kunna förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. Avsikten är

att förlängning ska beviljas på ansökan av nätinnehavaren. I momentet föreslås en ny bestämmelse enligt vilken Energimyndigheten alltid ska förlänga den i 1 mom. avsedda utjämningsperioden med högst 4 år, om nätinnehavaren inte har kunnat täcka det underskott som Energimyndigheten har fastställt genom sitt tillsynsbeslut, på grund av en begränsning av höjning av avgifter för överföring och distribution enligt 26 a § i elmarknadslagen eller 24 § i naturgasmarknadslagen. Nätinnehavarens rätt till förlängning ska i detta fall endast gälla den del av underskottet som nätinnehavaren inte har kunnat täcka på grund av begränsningen enligt 26 a § i elmarknadslagen eller 24 § i naturgasmarknadslagen. Tillägget behövs eftersom man genom att föreskriva om begränsning av höjning av överförings- och distributionsavgifterna för naturgas inte vill ändra vare sig de tillsynsmetoder som gäller bedömningen av skäligheten av prissättningen för överföringen eller distributionen av naturgas eller ingripa i prisnivån för överföringen och distributionen under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket.

16 §. Påföljdsavgift. Bestämmelserna i 1 mom. 1 punkten preciseras med avseende på vilka överträdelser av elmarknadslagen som kan resultera i en påföljdsavgift, för att de gärningar och försummelser som sanktionen gäller ska vara exakt angivna. Av bestämmelserna i 1 punkten underpunkterna j och k specificeras i underpunkterna j, k, l och m i den nya lagen de bestämmelser som är sådana att en påföljdsavgift påförs vid överträdelse av dem. Påföljdsavgifter för sådana sekretessbrott som avses i underpunkt l kan i fortsättningen dock endast påföras juridiska personer, eftersom 109 § i elmarknadslagen föreskriver om straffrättsliga påföljder för fysiska personers sekretessbrott.

Bestämmelserna i 1 mom. 2 punkten om påföljdsavgifter ändras för att motsvara paragrafnumreringen i den nya naturgasmarknadslagen. Påföljdsavgiften kan påföras näringsidkare på i stort sett samma grunder som i den tidigare naturgasmarknadslagen. De överträdelser och försummelser som leder till eventuella påföljder specificeras noggrannare än i den gamla lagen. Påföljdsavgifter för brott mot eller försummelser av skyldigheten att utveckla nätet enligt 14 § i naturgasmarknadslagen får enligt den nya lagen påföras under förutsättning att det är fråga om väsentliga eller långvariga brott eller försummelser som Energimyndigheten genom ett beslut enligt 9 § har ålagt näringsidkaren att rätta till och att näringsidkaren har underlåtit att iaktta beslutet. Påföljdsavgifter för sådana sekretessbrott och brott mot förbudet mot utnyttjande som avses i underpunkt k kan i fortsättningen dock endast påföras juridiska personer, eftersom 91 § i naturgasmarknadslagen föreskriver om straffrättsliga påföljder för fysiska personers sekretessbrott.

Till 1 mom. fogas en ny 2 a-punkt om brott mot eller försummelse av bestämmelserna om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Enligt bestämmelsen kan en påföljdsavgift påföras en näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta bestämmelserna i 5 eller 6 § i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas som gäller skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd eller bestämmelserna i 10 § om förbud mot att genomföra en affärstransaktion eller vidta en åtgärd. Den nya 2 a-punkten föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Bestämmelserna i 3 mom. om påföljdsavgifter för brott mot eller försummelse av bestämmelserna i naturgasnätförordningen kompletteras för att inkludera påföljder som gäller överföringsnätinnehavares brott eller försummelser. I och med att undantaget i fråga om enskilda marknader ska frångås kan en påföljdsavgift i fortsättningen påföras även för brott mot eller försummelse av bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artiklarna 13, 14, 16, 18, 21 och 23 i naturgasnätförordningen samt dess bilaga 1. Paragrafens 3 mom. föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

5 kap. Energimyndighetens tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd

21 §. Kapitlets tillämpningsområde. I 1 mom. föreskrivs om de tillståndsärenden som hör till Energimyndighetens tillsyn över koncessioner. Energimyndighetens tillsyn över koncessioner begränsas till att i fortsättningen omfatta endast ärenden som gäller el- och naturgasnätstillstånd, projektstillstånd för byggande av elledningar och naturgasrör samt utseende av innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas eller innehavare av lagringsanläggningar för naturgas. Även nättillstånd för slutna distributionsnät och direktledningar betraktas i fortsättningen som ärenden som gäller naturgasnätstillstånd. Ändring i tillståndsbeslut som meddelas av Energimyndigheten och hör till myndighetens tillsyn över koncessioner får enligt förslaget sökas hos förvaltningsdomstolen. Detsamma gäller beslut som meddelats av Energimyndigheten i egenskap av tillsynsmyndighet i samband med tillsynen över huruvida tillstånden följs.

I 2 mom. föreskrivs om beslut som hör till Energimyndighetens tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd. Med dessa avses beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser som Energimyndigheten meddelat inom ramen för sin marknadstillsyn. Energimyndigheten meddelar dessa beslut som nationell energitillsynsmyndighet med stöd av antingen den nationella lagstiftningen eller unionslagstiftningen. Ändring i Energimyndighetens beslut ska i dessa fall sökas hos marknadsdomstolen. I lagen införs en separat behörighet för tillsyn över ärenden som gäller marknadsrelaterade tillstånd för att det ska finnas ett entydigt sätt att söka ändring i dessa ärenden och för att fullföljdsdomstolen ska vara samma domstol som behandlar besvär mot tillståndsbesluten. En del av de tillståndsbeslut som enligt den gällande lagen omfattas av tillsynen över koncessioner kommer därför framöver att omfattas av tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd. Bestämmelser om Energimyndighetens behörighet vid tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd finns i de nya 25 a och 25 b §. Enligt den gällande lagen tillämpas på tillsynen över motsvarande tillståndsbeslut i dagsläget antingen bestämmelserna i 9 § om Energimyndighetens allmänna behörighet i tillsynsärenden eller 22 § om dess behörighet när det gäller tillsyn över koncessioner. Behörighetsbestämmelserna preciseras i detta sammanhang men i stora drag ska Energimyndigheten ha samma behörighet som enligt de gällande bestämmelserna. Marknadsdomstolen är i fortsättningen fullföljdsdomstol i alla ärenden som gäller marknadsrelaterade tillstånd.

Enligt 2 mom. inkluderar beslut av Energimyndigheten som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd 1) beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse som inte omfattas av tillsynen över koncessioner och som har fattats med stöd av el- eller naturgasmarknadslagen, 2) beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse som har fattats i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § samt 3) beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse som har fattats med stöd av lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Bestämmelsen i 3 punkten föreslås träda i kraft samtidigt som lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, dvs. den 1 januari 2020.

22 §. Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över koncessioner. I paragrafen föreskrivs om Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över koncessioner. Om någon bedriver tillståndspliktig el- eller naturgasnätsverksamhet utan tillstånd för nätverksverksamhet eller försummar sin skyldighet att utse en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller lagringsanläggning för naturgas eller, om den vars koncession övervakas inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av koncessionen eller bryter mot eller försummar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för tillsynen över koncessioner, ska Energimyndigheten förplikta den som är föremål för tillsynen att rätta sin förseelse eller försummelse. Paragrafens tillämpningsområde föreslås också omfatta situation-

er där någon bedriver tillståndspliktig el- eller naturgasnätverksamhet utan tillstånd eller försummar sin skyldighet att utse en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller lagringsanläggning för naturgas. Även om det handlar om tillsyn över koncessioner har den gällande lagen tolkats så att Energimyndigheten i dessa fall ska vidta åtgärder med stöd av den allmänna tillsynsbehörigheten enligt 9 § och inte med stöd av den behörighet för tillsyn över koncessioner som myndigheten har enligt 22 §. Den föreslagna ändringen påverkar således inte Energimyndighetens behörighet att vidta åtgärder i sådana situationer, men i och med ändringen ska dessa beslut inte överklagas hos marknadsdomstolen utan hos förvaltningsdomstolen, där också övriga besvär som gäller koncessioner och tillsynen över dem behandlas.

23 §. Återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd. Bestämmelserna om återkallande av naturgasnätstillstånd ändras för att motsvara innehållet i den nya naturgasmarknadslagen och lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Bestämmelsen i 5 punkten föreslås träda i kraft samtidigt som lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, dvs. den 1 januari 2020.

24 §. Åtgärder med anledning av återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd. Hänvisningarna i paragrafen ändras för att motsvara innehållet i den nya naturgasmarknadslagen. Bestämmelsen motsvarar i sak bestämmelsen i den gällande lagen.

25 a §. Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd. I paragrafen föreskrivs om Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd. Myndigheten har behörighet att förplikta den som är föremål för tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd att rätta sin förseelse eller försummelse. Energimyndigheten har rätt att i det förpliktande beslutet även bestämma på vilket sätt förseelsen eller försummelsen ska rättas. Bestämmelsen motsvarar lagens 9 och 22 § om myndighetens nuvarande behörighet i tillsynsärenden.

25 b §. Ändring och återkallande av tillstånd som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd. I paragrafen föreskrivs om när Energimyndigheten på eget initiativ får ändra ett beslut som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd och som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse eller dess villkor, eller återkalla ett sådant tillstånd.

Enligt 1 mom. får beslut som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd och som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse eller dess villkor ändras på Energimyndighetens initiativ, om det finns grund för ändringen enligt 13 § 1 mom. Grunderna är således desamma som för ändring av ett beslut om fastställande som avses i lagen.

Enligt 2 mom. kan Energimyndigheten för det första återkalla ett marknadsrelaterat tillstånd om den som beslutet gäller inte längre uppfyller villkoren för beslutet. Förutsättningarna för beviljande av tillstånd ska uppfyllas under hela den tiden som tillståndet gäller. Enligt 2 punkten kan ett tillstånd även återkallas på grund av förseelser. Energimyndigheten kan återkalla det marknadsrelaterade tillståndet om den som beslutet gäller upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot villkoren för beslutet och den varning som i förväg getts om att beslutet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

36 §. Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut. Förslaget syftar till att förtydliga bestämmelserna om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut i elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Avsikten är att bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen och förfarandet enligt den lagen ska tillämpas på ändringssökande till den del det inte i denna lag har utfärdats särskilda bestämmelser om ändringssökande. De processuella förfaranden som avviker från förvaltningsprocesslagen grundar sig på bestämmelserna om den nationella energitillsynsmyndighetens behörighet och myndighetens behandling av ärenden i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet.

Den centrala principen när det gäller sökande av ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet är att ändring i myndighetens beslut som gäller efterlevnaden av elmarknadslagen, naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, eller efterlevnaden av beslut som myndigheten meddelat med stöd av elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen ska sökas på det sätt som föreskrivs i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, inte i elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen. En motsvarande princip tillämpas också på tillsynen över efterlevnaden av lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas. Energimyndigheten fattar beslut som gäller tillsynen över lagarna inom ramen för den behörighet som den har enligt denna lag.

I 1 mom. föreskrivs om vilka av de beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag som ska överklagas hos marknadsdomstolen. Enligt momentet får ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av 3 och 4 kap. och 25 a och 25 b § samt i beslut som Energimyndigheten i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § och i Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i detta moment sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag ska därmed i huvudsak sökas hos marknadsdomstolen. I fortsättningen ska också alla besvär mot beslut som gäller Energimyndighetens tillsyn över marknadsrelaterade ärenden behandlas av marknadsdomstolen. Bestämmelsen om sökande av ändring hos marknadsdomstolen preciseras så att den är entydig i det avseendet att även beslut om att avvisa ett tillsynsärende ska överklagas hos marknadsdomstolen.

Enligt 2 mom. får andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses i 1 mom. överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Enligt förslaget ska förvaltningsdomstolen behandla besvär mot beslut som Energimyndigheten meddelat inom ramen för sin tillsyn över koncessioner.

Enligt 3 mom. får beslut av Energimyndigheten om att utföra granskningar eller ge handräckning inte överklagas genom separata besvär. Bestämmelsen motsvarar den gällande lagen.

37 §. Sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen. I den nya bestämmelsen om ändringssökande beaktas den möjlighet som införts i förvaltningsprocesslagen att inkludera besvärstillstånds förfarandet i besvär som anförs hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt paragrafen får ändring i förvaltningsdomstolens eller marknadsdomstolens beslut sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Fortsatta besvär mot förvaltningsdomstolens beslut kräver dock besvärstillstånd. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelser om på vilka grunder besvärstillstånd beviljas finns i 13 § i förvaltningsprocesslagen. Förfarandet med besvärstillstånd ska inte gälla marknadstillsynsfrågor eftersom de är komplexa och förknippade med stora ekonomiska intressen. Marknadsdomstolens beslut med anledning av besvär som anförts över ett beslut som Energimyn-

digheten meddelat med stöd av 10, 11, 13 eller 14 § ska enligt artikel 37 i elmarknadsdirektivet och artikel 41 i naturgasmarknadsdirektivet iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Energimyndigheten föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut samt i ett beslut av marknadsdomstolen som gäller Energimyndighetens framställning om påförande av påföljdsavgift. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimyndigheten ska ha fortsatt besvärsmått särskilt som myndigheten utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimyndighetens fortsatta besvärsmått stöds även av bestämmelserna i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimyndigheten rätt till fortsatta besvär i de beslut som den fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

Ikraftträdandebestämmelse. Ändringarna i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreslås träda i kraft den 1 januari 2018. Enligt förslaget ska 2 § 2 a punkten, 12 § 2 mom., 16 § 1 mom. 2 a-punkten och 2 mom., 21 § 3 mom. 3 punkten och 23 § 5 punkten dock träda i kraft först den 1 januari 2020, samtidigt som lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, och då naturgasmarknaden öppnas för konkurrens. På sökande av ändring i förvaltningsbeslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

1.4 Elmarknadslagen

26 a §. Höjning av avgifter för elöverföring och eldistribution. I paragrafen föreskrivs om maximal godtagbar höjning av avgifter för elöverföring och eldistribution. Maximibeloppen för avgiftshöjningar bedöms enligt glidande granskningsperioder på 12 månader som börjar vid tidpunkten för varje höjning och som jämförs med de 12-månadersperioder som föregår varje höjning.

Syftet med den nya bestämmelsen är inte att ge nätinnehavarna en självständig rätt att höja avgifterna för elöverföring och eldistribution, utan även villkoren i respektive avtal om elöverföring eller eldistribution samt 93 § i elmarknadslagen och bestämmelserna i övrig lagstiftning ska alltså tillämpas på höjningarna. På så sätt kan skäligheten hos en prishöjning som enligt den nya bestämmelsen kan betraktas som godtagbar även i fortsättningen i enskilda fall bedömas också enligt 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen (38/1978). På motsvarande sätt ska bestämmelserna om höjning av eldistributionsavgifter tas i beaktande t.ex. i fråga om den övergångsperiod som föreskrivs i 93 § 3 mom. i elmarknadslagen för enhetliga priser inom verksamhetsområdena för distributionsnätinnehavare som går samman. Det ska alltid finnas en övergångsperiod för harmoniseringen av priser, om prishöjningarna till följd av sammanslagningen skulle överstiga de föreskrivna maximibeloppen för någon kundgrupp.

I samband med att de tariffstrukturer som nätinnehavarna tillämpar i sin prissättning ändras kan det ske t.o.m. stora förändringar i de olika tariffkomponenternas andel av kundgruppernas totalavgifter. Ändringarna i nätinnehavarnas tariffstrukturer bör därför genomföras så att de inte får oskäligt stora engångseffekter på den totalavgift som en kundgrupp betalar.

Begränsningen i fråga om höjningar av avgifter för elöverföring och eldistribution påverkar varken de tillsynsmetoder som gäller bedömning av prissättningens skälighet eller prisnivån för elöverföring och eldistribution under tillsynsperioden och den utjämningsperiod som föreskrivs i regelverket. Därför utgör lagändringen inte en sådan i 13 § 1 mom. 2 punkten i lagen

om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) avsedd grund för att ändra gällande beslut om fastställande som Energimyndigheten med stöd av 10 § i den lagen meddelat om metoderna för prissättning av nättjänster.

Enligt 1 mom. får nätinnehavaren höja sina avgifter för elöverföring och eldistribution med högst 15 procent jämfört med de avgifter som nätinnehavaren tagit ut under de föregående 12 månaderna. Priseffekten av höjningen ska bedömas utifrån det totala priset inklusive skatt under en 12-månadersperiod efter höjningen. I bestämmelsen fastställs således en övre gräns på 15 procent för enskilda höjningar av elöverförings- och eldistributionsavgifter. Om nätinnehavaren under den 12-månadersperiod som börjar efter höjningen genomför ytterligare höjningar av avgifterna för elöverföring och eldistribution, får de avgiftshöjningar som nätinnehavaren tillämpar under denna period dock inte överstiga 15 procent av beloppet av de avgifter som tagits ut under de 12 månader som föregick den första höjningen. Av två på varandra följande glidande granskningsperioder på 12 månader får beloppet av avgifterna således vara högst 15 procent högre under den senare perioden jämfört med den tidigare. Läget före och efter höjningen av avgifterna ska bedömas utifrån den elöverförings- eller eldistributionsprodukt som vid respektive tidpunkt är förmånligast för kundgruppen eller en enskild kund. Bedömningen av höjningens storlek behöver därmed inte basera sig på ändringarna i avgifterna för en och samma produkt, utan läget före höjningen kan beräknas för en annan produkt än läget efter höjningen. Detta underlättar ibruktagandet av nya produkter och styr nätanvändarna till att utnyttja den produkt som är förmånligast för dem.

I 2—5 mom. föreskrivs också om de beräkningsgrunder som nätinnehavaren ska iaktta vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen. I 2 och 3 mom. anges hur den maximala godtagbara höjningen ska bedömas i förhållande till kunderna. Utgångspunkten för regleringen är att den maximala godtagbara höjningen inte ska bedömas per kund utan per kundgrupp. En kundspecifik bedömning är i praktiken omöjlig att genomföra i distributionsnäten på grund av det stora antalet kunder som distributionsnätsinnehavarna har. Därför ska bedömningen i distributionsnäten alltid göras per kundgrupp. Beloppet av höjningen ska också bedömas utifrån den totala avgiften för elöverföring och eldistribution under granskningsperioden och inte utifrån höjningar av enskilda tariffkomponenter. Överförings- och distributionstarifferna bildar alltid en helhet, mot bakgrund av vilken bedömningen ska göras. Bedömningens fokus på totalavgiften gör det också möjligt att ändra viktningen mellan olika tariffkomponenter. Beloppet av avgifterna för elöverföring och eldistribution ska inkludera alla fasta avgifter och energiavgifter inom överförings- och distributionstjänsten samt avgifter för mättjänsten. Till de avgifter som inte inkluderas i totalavgiften hör t.ex. avgifterna för tilläggstjänster samt de avgifter som den systemansvariga stamnätsinnehavaren tar ut för systemtjänster, såsom avgifterna för balanstjänsten.

Enligt 2 mom. ska den maximala godtagbara höjningen i första hand beräknas utifrån den genomsnittliga totalavgift som nätinnehavaren tar ut av varje kundgrupp som representerar användarna av elnätet under en granskningsperiod på 12 månader. Exempel på denna typ av kundgrupper är typförbrukare som definierats av Energimyndigheten eller branschorganisationer eller elproducenter och elanvändare av olika storlekar som är kunder hos stamnätsinnehavaren eller innehavaren av högspänningsdistributionsnätet samt distributionsnätsinnehavarna. I fråga om specifika kundgrupper får de procentuella höjningarna för enskilda kunder i kundgruppen överstiga 15 procent utan att höjningen i fråga om dessa kunder ska betraktas som ett förfarande som strider mot bestämmelsen. Omständigheter eller grunder som kan leda till att en höjning för enskilda kunder överstiger gränsen i bestämmelsen kan vara till exempel att kunden har en exceptionellt låg eller hög elförbrukning jämfört med den genomsnittliga förbrukning som är förknippad med definitionen av kundgruppen i fråga, eller elöverförings- eller eldistributionsprodukter eller säkringsstorlekar som lämpar sig dåligt för kundens förbrukningsprofil.

Den maximala godtagbara höjningen i varje kundgrupp beräknas utifrån priset inklusive skatt på elöverföring och eldistribution enligt den högsta skattesats som tillämpas på nätanvändarna i kundgrupperna. Med pris inklusive skatt avses i detta sammanhang priset inklusive de skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas elanvändning samt mervärdesskatt. Med skatter avses t.ex. elskatt och andra punktskatter. Med avgifter av skattenatur ska avses exempelvis försörjningsberedskapsavgift. Motiveringen till att det priset inklusive skatt ska användas som beräkningsgrund är att även den bedömning som avses i 4 kap. 1 § i konsumentskyddslagen görs på basis av priser inklusive skatt. Det är i detta fall motiverat att den högsta skattesatsen ska tillämpas, eftersom det finns flera olika skattesatser och om till exempel den lägsta skattesatsen används som beräkningsgrund leder det i praktiken ofta till att en höjning bedöms helt och hållet utifrån skattefria priser.

I 2 mom. föreskrivs också om hur kundgrupperna ska anges. Enligt bestämmelsen ska kundgrupperna anges så att de på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt beskriver nätinnehavarens användning av elnätet och särdragen hos nätanvändarna. Exempel på sådana kundgrupper är typförbrukare som definierats av branschorganisationer eller elproducenter och elanvändare av olika storlek som är kunder hos stamnätinnehavaren eller innehavaren av högspänningsdistributionsnätet samt distributionsnätinnehavarna.

Enligt 3 mom. är det sista alternativet i andra elnät än distributionsnätet att den maximala godtagbara höjningen beräknas separat utifrån den genomsnittliga totalavgiften för varje användare av elnätet under en granskningsperiod på 12 månader. Detta blir aktuellt endast om beräkningsgrunden enligt 2 mom. inte kan användas. Bestämmelsen i punkten ska inte tillämpas på distributionsnät. Den maximala godtagbara höjningen ska i detta fall beräknas utifrån priset inklusive skatt för varje nätanvändare på elöverföring eller eldistribution, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarens elanvändning samt mervärdesskatt höjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen.

Enligt 2 och 3 mom. har nätinnehavaren rätt att höja sina överförings- och distributionsavgifter förutom enligt den maximala godtagbara höjningen även med ett belopp som motsvarar de höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som genomförs under granskningsperioden. Detta är nödvändigt eftersom det kan föreskrivas i lag om skatte- och avgiftshöjningar efter att nätinnehavaren har höjt sina avgifter, och nätinnehavaren i så fall inte har kunnat beakta dessa höjningar i samband med sitt höjningsbeslut. Av denna anledning föreslås bestämmelser i 2 och 3 mom. om att det skattepliktiga priset vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen dock inte ska inkludera beloppet av sådana höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid höjningstidpunkten. Höjningar av skatter och skattelikhande avgifter ska vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen ändå beaktas i beloppet av avgifterna under den granskningsperiod som föregått höjningen.

I 4 mom. föreskrivs det om hur tidsbundna rabatter och höjningar av nätavgifterna som orsakas av regleringen av elnätens prissättning ska beaktas vid beräkningen av den maximala godtagbara höjningen. Syftet med bestämmelserna är att tidsbundna rabatter och höjningar som föranleds av regleringen av elnätens prissättning inte ska påverka beräkningen av den maximala godtagbara höjningen.

Enligt 4 mom. ska till den maximala godtagbara höjningen inte räknas sådana höjningar av avgifter för elöverföring eller eldistribution som beror på att en tidsbunden rabatt för högst 6 månader som nätinnehavaren beviljat användarna av elnätet upphör och som grundar sig på villkoren för ett beslut om fastställande från Energimyndigheten enligt 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Bestämmelsen hänvisar till situationer där nätinnehavaren

beviljar nätanvändarna en tidsbunden rabatt på överförings- eller distributionsavgifterna för att undvika att uppvisa ett överskott under en tillsynsperiod på fyra år. Förfarandet med tidsbundna rabatter på tariffenliga avgifter tillämpas allmänt bland nätinnehavarna i syfte att undvika ett överskott under tillsynsperioden.

Till den maximala godtagbara höjningen ska inte heller räknas sådana höjningar av avgifter för elöverföring eller eldistribution som beror på att en tidsbunden rabatt som nätinnehavaren beviljat användarna av elnätet upphör och som grundar sig på Energimyndighetens föreläggande med stöd av 14 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden om att nätinnehavaren ska sänka sina avgifter för elöverföring eller eldistribution på grund av överskott. Ett överskott som uppstått under en tillsynsperiod ska återbetalas till nätanvändarna i form av nedsatta priser i regel inom följande tillsynsperiod. Syftet med bestämmelsen är att ur bedömningen av den maximala godtagbara höjningen exkludera den andel av prishöjningen som beror på att nätinnehavaren återgår till en godtagbar prissättningsnivå efter en period av gottgörelse på grund av överskott. Bestämmelsen ska inte tillämpas på sådana höjningar av avgifterna för elöverföring eller eldistribution som bygger på ett underskott som Energimyndigheten har fastställt med stöd av 14 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Dessa höjningar bedöms i enlighet med de allmänna reglerna i 1 mom. Eftersom syftet med begränsningen i fråga om höjningen av avgifterna för elöverföring och eldistribution inte är att ändra tillsynsmetoderna när det gäller att bedöma skäligheten hos prissättningen av elöverföring och eldistribution eller befatta sig med prisnivån på överföringen och distributionen under en granskningsperiod som motsvarar tillsynsperioden med beaktande av utjämningsperioderna enligt regelverket, ska Energimyndigheten förlänga perioden för utjämning av underskott med stöd av 14 § 3 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden i sådana fall där bestämmelsen om maximal höjning hindrar nätinnehavaren från att kunna täcka ett underskott inom den tillsynsperiod som följer efter underskottets uppkomst.

I 5 mom. föreskrivs det om en beräkningsgrund som tillämpas i samband med företagsarrangemang. I bestämmelsen konstateras att vid beräkning av den maximala godtagbara höjning av avgifter för elöverföring eller eldistribution som får göras av nya nätinnehavare som bildas genom företagsarrangemang eller tar över en verksamhet räknas som avgiftsbelopp för den granskningsperiod som föregick höjningen summan av de avgifter som de nätinnehavare som ingår i företagsarrangemanget har tagit ut under granskningsperioden.

I 6 mom. föreslås det att det ska vara möjligt att i enskilda fall ansöka om tillstånd att få avvika från bestämmelserna om maximal höjning av avgifterna för elöverföring och eldistribution. Enligt bestämmelsen kan Energimyndigheten på ansökan ge nätinnehavare tillstånd att avvika från bestämmelsen i 1 mom., om avvikelsen är nödvändig för att förutsättningarna för beviljande av elnätstillstånd eller nätinnehavarens lagstadgade skyldigheter ska kunna uppfyllas. Det innebär att undantagslov kan beviljas endast i det fall att nätinnehavaren kan påvisa att nätinnehavaren inte klarar av att uppfylla tillståndsvillkoren eller sina lagstadgade förpliktelser på något annat finansieringssätt enligt regleringssystemet än genom att höja överförings- och distributionsavgifterna med mer än 15 procent. Undantagslovet kan gälla en enskild höjning av avgifterna eller ett tidsbundet höjningsprogram som bygger på samma undantagsgrunder. Bestämmelsen är avsedd för sådana exceptionella situationer där det är motiverat att godkänna en exceptionell prishöjning eller ett tidsbundet höjningsprogram som nätinnehavaren infört, då nätinnehavaren inte klarar av att uppfylla sina lagstadgade förpliktelser utan prishöjningen. En sådan situation kan uppstå t.ex. då en nätinnehavare utan en exceptionell höjning inte uppfyller kravet på ekonomisk soliditet, som förutsätts för beviljande av elnätstillstånd.

I 7 mom. ges dessutom Energimyndigheten befogenhet att vid behov meddela närmare föreskrifter om de kundgrupper som avses i 2 mom. och hur de ska anges. På så sätt kan myndigheten fastställa vilka typförbrukare som ska användas i bedömningen samt deras egenskaper.

Exempel på dessa egenskaper är det sätt på vilket nätanvändaren använder elnätet, såsom leverans eller förbrukning av el, syftet med användningen av el, årsförbrukningen, den tidsmässiga fördelningen av förbrukningen och säkringsstorleken.

Energimyndigheten övervakar prissättningen enligt 26 a § med stöd av befogenheten i 9 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt bestämmelsen ska Energimyndigheten förplikta den som bryter mot eller försummar de förpliktelser som föreskrivs i lagstiftningen om elmarknaden att rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas. Vidare kan det i beslutet också bestämmas att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden, om inte återbäringsförfarandet enligt 14 § tillämpas.

Energimyndigheten ska beakta bestämmelserna om höjning av distributionsavgifter också när myndigheten i enlighet med 55 § i elmarknadslagen fastställer en övergångsperiod för harmoniseringen av priserna för olika distributionsområden som slås samman, eller när myndigheten beslutar att förlänga en utjämningsperiod för underskott med stöd av 14 § 3 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknadslagen.

28 §. Nätinnehavarens beredskapsplanering. I paragrafen föreskrivs om nätinnehavarens beredskapsplanering. Det föreslås att uppdateringscykeln för nätinnehavarnas beredskapsplanering ska förlängas från två till tre år och att tillsynen över beredskapsplanerna ska överföras från Försörjningsberedskapscentralen till Energimyndigheten.

Enligt 1 mom. ska nätinnehavaren genom ändamålsenlig planering förbereda sig för störningar i elnätet under normala förhållanden, för genomförande av ransoneringsåtgärder som föranleds av störningar i tillgången på el i elsystemet och för sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Varje nätinnehavare ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska i fortsättningen uppdateras åtminstone vart tredje år.

Med störningar under normala förhållanden avses ur nätinnehavarens perspektiv framför allt störningar som beror på fel i elnätet. Beredskapsskyldigheten omfattar bl.a. skyldighet att säkerställa tillräcklig kundinformation vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden, skyldighet att ordna en fungerande förbindelse till räddningsmyndigheterna, polisen, vägmyndigheterna och till andra nätinnehavare inom verksamhetsområdet, till teleföretag och andra infrastrukturförvaltare under alla förhållanden, skyldighet att på förhand göra upp planer för anlitan av och jourhavande personal för reparationer och för ansvariga personer i samband med stormar och andra störningar. Dessa frågor ska nätinnehavaren ta upp i sin beredskapsplan.

I beredskapsplanen ska ingå uppgifter om hur och i vilken ordning kunderna får elektriciteten återställd vid störningar. När ordningen för återställande av elektriciteten planeras ska hänsyn tas till nödvändigheten av störningsfri leverans av el till kundgrupperna samt tekniska egenskaper i anslutning leveranssäkerheten i elnätet, såsom nätdelarnas känslighet för skador och möjligheter för omdirigering. Särskild vikt ska här fästas vid objekt som är viktiga för försvaret samt vid återställandet av elförsörjningen för räddningsmyndigheterna. Stora kundkoncentrationer, eluppvärmning för flera bostäder utan reservuppvärmning, äldreboenden, sjukhus och liknande samt basstationer som är kritiska med tanke på kommunikationsnäten är exempel på andra objekt där det är speciellt viktigt med så störningsfri tillgång på el som möjligt. När reparationsåtgärder planeras gäller det också att prioritera åtgärder som påverkar en stor kundkrets.

Nätinnehavaren ska fortfarande vara beredd att genomföra ransoneringsåtgärder som föranleds av störningar i tillgången på el i elsystemet. Vid sådana störningar ska nätinnehavaren i enlighet med myndigheternas planer och den systemansvariga stamnätinnehavarens villkor vidta ransoneringsåtgärder i elöverföringen och eldistributionen och återställa överföringen och distributionen till nätanvändarna efter att störningarna har upphört.

Nätinnehavarna är också skyldiga att i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som syftar till att trygga försörjningsberedskapen. Denna beredskapsplanering gäller förutom störningar i tillgången på el i elsystemet även andra risker som kan äventyra en störningsfri elöverföring och eldistribution, såsom terrordåd, cyberhot och hot som beror på egentliga krigshandlingar. Med beredskapsplanering som syftar till att trygga försörjningsberedskapen avses i detta sammanhang i synnerhet verksamhet som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av elnätsverksamhet och elöverföring eller eldistribution i syfte att säkerställa ledningen av och säkerheten i samhället, befolkningens försörjning eller näringslivets funktionsförmåga.

I fortsättningen ska Energimyndigheten övervaka uppgörandet av beredskapsplanen. Energimyndigheten har rätt att inom sex månader från det att den mottagit beredskapsplanen kräva att nätinnehavaren gör ändringar i planen om den inte uppfyller de krav som föreskrivs. Enligt 9 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ska försörjningsberedskapscentralen ålägga nätinnehavare som bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt paragrafen att rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan det förordnas om hur överträdelserna eller försummelsen ska rättas till.

45 §. Systemansvar. I 2 mom. införs ett förtydligande enligt vilket Energimyndigheten ska fatta det beslut om fastställande som avses i momentet med stöd av 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Ändringen påverkar inte den gällande regleringen.

62 §. Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät. I paragrafen föreskrivs om ett undantag enligt vilket vissa bestämmelser i elmarknadslagen inte tillämpas på slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät. Bestämmelserna om slutna distributionsnät luckras upp genom ytterligare undantag i bestämmelserna om nätinnehavare.

Elmarknadsdirektivet gör det möjligt att de slutna distributionsnäten och innehavarna av slutna distributionsnät undantas vissa krav i direktivet. På slutna distributionsnät och deras innehavare ska inte tillämpas vad som föreskrivs i 23 § om anskaffning av förlustenergi för elnätet, i 26 a § om höjning av avgifter för elöverföring och eldistribution, i 27 § 3 mom. om publicering av nyckeltal för nättjänster, i 28 § om nätinnehavarens beredskapsplanering, i 29 § om nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar, i 50 och 51 § om kvalitetskrav i fråga om högspänningsdistributionsnätets och distributionsnätets funktion, i 52 § om utvecklingsplanen för distributionsnät, i 53 § om distributionsnätinnehavarens anslutningsvillkor, i 53 a § om anslutning av kraftvärmeproduktion och småskalig elproduktion till nätet, i 54 § om tidsfördelning i fråga om eldistributionstjänster i distributionsnätet, i 55 § om prissättning av eldistribution i distributionsnät oberoende av avstånd, i 56 § om nättjänstavgifter för elproduktion i distributionsnät, i 57 § om distributionsnätinnehavarens fakturor, i 57 a § om betalningssätt för distributionsnätinnehavarens fakturor, i 58 § om distributionsnätinnehavarens skyldighet att ge nätanvändarna anvisningar i fråga om beredskap och i 59 § om distributionsnätinnehavarens information till nätanvändarna vid störningar.

Enligt 2 mom. tillämpas bestämmelserna i 24 a och 24 b § om energieffektivitet, flexibilitet i elförbrukningen och åtgärder för efterfrågestyrning vid prissättningen av nättjänster och i 27 § 1 och 2 mom. om publicering av försäljningsvillkor för nättjänster dessutom på innehavare av slutna distributionsnät endast om Energimyndigheten har fastställt villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät i enlighet med 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Bestämmelsen innebär att nätinnehavare och deras kunder i slutna distributionsnät i regel kan avtala om distributionstariffer och distributionsvillkor, och att sådana avtalsbaserade tariffer inte ska omfattas av det system som grundar sig på offentliggjorda tariffer som avses i artikel 32 i elmarknadsdirektivet. Enligt 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden ska Energimyndigheten dock fastställa de villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät som avses i 10 § i den lagen, om en nätanvändare som är ansluten till ett slutet distributionsnät skriftligen har begärt det. På dessa villkor och metoder tillämpas efter Energimyndighetens fastställande 24 a och 24 b § samt 27 § 1 och 2 mom. i elmarknadslagen. De fastställda villkoren och metoderna kommer därmed att omfattas av det system som grundas på offentliggjorda tariffer.

93 §. *Ändring av avtalsvillkoren.* I 3 mom. stryks en bestämmelse som överlappar bestämmelsen i 55 §. Energimyndigheten ska fatta det beslut som avses i den strukna meningen med stöd av 55 §. Ändringen påverkar inte den gällande regleringen.

106 §. *Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter.* I paragrafen förslås bestämmelser om tillsynsmyndigheter och deras uppgifter. I paragrafen upphävs bestämmelsen i 3 mom. enligt vilken Försörjningsberedskapscentralen ska övervaka nätinnehavarens beredskapsplanering, som regleras i 28 §.

Enligt 1 mom. ska ministeriet sörja för den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen.

Enligt 2 mom. har Energimyndigheten till uppgift att övervaka efterlevnaden av lagen, de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av lagen. Bestämmelser om Energimyndighetens tillsyn och om dess befogenheter och vissa påföljder ska utfärdas särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. I samma lag föreskrivs också om Energimyndighetens befogenheter som tillsynsmyndighet.

Enligt 3 mom. ska konsumentombudsmannen övervaka att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

114 §. *Sökande av ändring.* I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring. I bestämmelserna om sökande av ändring beaktas den möjlighet som införts i förvaltningsprocessen att inkludera besvärstillståndsförfarandet i besvär som anförs hos högsta förvaltningsdomstolen. Dessutom förtydligas bestämmelserna om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut i elmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

På ändringssökande tillämpas förvaltningsprocesslagen (586/1996) och det förfarande som föreskrivs där, om inga särskilda bestämmelser om det finns i naturgasmarknadslagen eller lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. De processuella förfaranden som avviker från förvaltningsprocesslagen grundar sig på de bestämmelser i elmarknadsdirektivet som gäller den nationella energitillsynsmyndighetens behörighet och behandlingen av ärenden vid den myndigheten.

Den viktigaste principen när det gäller sökande av ändring i Energimyndighetens beslut är att ändringssökandet ska grunda sig på bestämmelsen om ändringssökande i elmarknadslagen när

Energimyndigheten har fattat beslut med stöd av den behörighet som den har enligt elmarknadslagen. Energimyndigheten har dessutom till uppgift att övervaka efterlevnaden av elmarknadslagen, av de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och av de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av elmarknadslagen. Bestämmelser om Energimyndighetens kontrollbefogenheter, om påföljder och tvångsmedel samt om sökande av ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat i tillsynsärenden föreslås i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Därmed ska ändringssökande i beslut som gäller elföretagens efterlevnad av elmarknadslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt i beslut som hör till Energimyndighetens tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd ske i enlighet med bestämmelserna i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Första instanser för sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som meddelats med stöd av den behörighet som myndigheten har enligt naturgasmarknadslagen är antingen förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen. Besvär ska anföras hos förvaltningsdomstolen om besluten gäller koncessioner för elföretag. Besvär hos marknadsdomstolen ska däremot anföras i fråga om Energimyndighetens beslut som i högre grad gäller marktillsyn och beslut som påverkar de övervakade företagens marknadsställning. Tack vare detta kan sakkunskap som krävs för frågor som gäller ekonomisk reglering och marktillsyn koncentreras till fullföljdsdomstolen. Beslut i vilka ändring ska sökas hos marknadsdomstolen är exempelvis sådana som gäller undantag i fråga om naturgasföretagens skyldigheter. I dessa situationer vore det motiverat att besväret behandlas av samma domstol som behandlar ändringssökande i tillsynsbeslut som gäller efterlevnaden av dessa skyldigheter.

Bestämmelser om Energimyndighetens behörighet vid tillsynen över elmarknadslagen, om påföljderna av överträdelser och försummelse samt om administrativa tvångsmedel finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Därför föreslås i 1 mom. en bestämmelse om när ändringssökande i Energimyndighetens beslut regleras i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. Enligt bestämmelsen finns bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller efterlevnaden av elmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energimyndigheten fattat med stöd av elmarknadslagen i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

I 2 mom. anges de situationer där ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av elmarknadslagen ska sökas hos marknadsdomstolen. Enligt bestämmelsen får ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av 26 a § (*Höjning av avgifter för elöverföring och eldistribution*), 28 § (*Nätinnehavarens beredskapsplanering*), 31 § (*Definition av stamnät och fastställande av de elledningar och anläggningar som hör till stamnätet*), 52 § (*Utvecklingsplan för distributionsnät*), 55 § (*Prissättning av eldistribution i distributionsnät oberoende av avstånd*), 65 § (*Underhållsstopp vid kraftverk*), 67 § (*Leveransskyldighet*), 83 § (*Kompletterande bestämmelser om särredovisning*), 102 § (*Avbrott i eldistributionen av skäl som beror på detaljförsäljaren*) och 119 § (*Övergångsbestämmelse om driftsäkerheten i ett distributionsnät*) sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Av dem ska således besvär som avser beslut enligt 28, 55, 67, 83, 102 och 119 § i fortsättningen inte anföras hos förvaltningsdomstolen utan hos marknadsdomstolen. I momentet föreskrivs också att ändring i beslut som ministeriet har meddelat med stöd av 63 § (*Anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet*) får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen. Vid sökande av ändring i beslut som ministeriet meddelat med stöd av 63 § kommer man därmed att övergå från det nuvarande förfarandet i ett steg till ett förfarande i två steg. En annan besvärsinstans än den som anges i 7 § i förvaltningsprocesslagen är motiverad för att motsvarande besvär som gäller offentliga upphandlingar behandlas av marknadsdomstolen.

I 3 mom. anges de situationer där ändring i beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av elmarknadslagen ska sökas hos förvaltningsdomstolen. Enligt bestämmelsen får ändring i andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses i denna paragraf sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. De beslut som avses i momentet är sådana som Energimyndigheten meddelat med stöd av 2 kap. (*Tillståndsplikt för elnätsverksamhet*) och 14 § (*Projekttillstånd för byggande av högspänningsledning*).

I 4 mom. föreskrivs om sökande av ändring i beslut som arbets- och näringsministeriet meddelat med stöd av 14 § i lagen och i beslut av första instansens fullföljdsdomstolar.

Enligt 4 mom. ska ändring i beslut om projekttillstånd som ministeriet meddelat med stöd av 14 § (*Projekttillstånd för byggande av högspänningsledning*) sökas direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Förfarandet utgör ett undantag från 7 § i förvaltningsprocesslagen enligt vilken ändring i ministeriets beslut ska sökas hos förvaltningsdomstolen. En förutsättning för att projekttillstånd ska beviljas är att byggandet av en elledning med en spänning på minst 110 kilovolt som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på elmarknaden. Genom projekttillstånds-förfarandet i samband med utlandsförbindelser ges arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för energipolitiken, möjlighet att påverka hur landets elexport- och elimportförbindelser utvecklas. Vid bedömning av om projektet är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på elmarknaden gäller det att bedöma åtminstone de konsekvenser som projektet har för elsystemet och elnätet, för elleveranssäkerheten och för en säker energiförsörjning samt för tillgången och priset på el. Vid bedömning av om ömsesidighetskriteriet uppfylls bör uppmärksamhet fästas vid åtminstone i hur hög grad elmarknaden i det andra landet har öppnats och om det finns ömsesidiga förutsättningar för konkurrens. Ömsesidiga förutsättningar för konkurrens hänför sig till exempelvis tillträde på marknaden, infrastruktur, miljönormer och energisäkerhet. Dessutom bör EU:s gemensamma politik gentemot tredjeländer beaktas. Vid beviljandet av projekttillstånd ska dessutom projektets betydelse för den inre elmarknaden beaktas. Eftersom ministeriets egen bestämmanderätt i frågor som rör projekttillstånd är ytterst omfattande och liknar ändamålsenlighetsprövning, är det motiverat att styra ändrings sökandet i fråga om ministeriets beslut direkt till högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt 4 mom. får ändring i förvaltningsdomstolens eller marknadsdomstolens beslut sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Fortsatta besvär mot förvaltningsdomstolens beslut kräver dock besvärstillstånd. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Bestämmelser om på vilka grunder besvärstillstånd beviljas finns i 13 § i förvaltningsprocesslagen. Förfarandet med besvärstillstånd ska inte gälla marknadstillsynsfrågor eftersom de är komplexa och förknippade med stora ekonomiska intressen. Marknadsdomstolens beslut ska enligt artikel 37 i elmarknadsdirektivet trots besvär iakttas, om inte högsta domstolen bestämmer något annat.

Energimyndigheten föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimyndigheten ska ha fortsatt besvär rätt särskilt som myndigheten utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimyndighetens rätt till fortsatta besvär stöds även av bestämmelserna i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimyndigheten rätt till fortsatta besvär i de beslut som den fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

119 §. Övergångsbestämmelse om driftsäkerheten i ett distributionsnät. I paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. som kompletterar bestämmelsen i 2 mom. om undantag när det gäller uppfyllandet av kvalitetskraven i fråga om distributionsnätets funktion. Enligt det föreslagna 3 mom. kan en förlängning av verkställighetstiden för uppfyllandet av kvalitetskraven även sökas av distributionsnätsinnehavare som har visat att kraven innebär att de måste byta ut en betydligt större andel av mellan- och lågspänningsledningarna från luftledningar till jordkablar än det innehavargenomsnitt visar som bestämts enligt situationen när elmarknadslagen trädde i kraft, eller att innehavarna i förtid måste förnya en stor del av distributionsnätet för att uppfylla kraven. För att förlängningen ska beviljas räcker det att distributionsnätsinnehavarna kan visa att de uppfyller någotdera av villkoren i 2 mom. i stället för båda. Enligt 3 mom. är ett ytterligare villkor för förlängningen då emellertid att de investeringar som kraven föranleder orsakar distributionsnätsinnehavaren exceptionellt stora kostnader i förhållande till antalet användare av distributionsnätet, jämfört med de kostnader i förhållande till antalet användare som uppfyllandet av kraven i Finlands distributionsnät i genomsnitt orsakar distributionsnätsinnehavarna. Detta ytterligare villkor är nödvändigt för att det förenklade undantagsförfarandet ska riktas uttryckligen mot sådana distributionsnät där investeringskostnaderna till följd av en höjning av leveranssäkerhetsnivån skulle öka exceptionellt mycket i förhållande till antalet nätanvändare. Det ytterligare villkoret behövs också för att det förenklade kriteriet inte ska leda till att antalet nätinnehavare som beviljas förlängning ökar jämfört med det som var avsikten vid beredningen och riksdagsbehandlingen av elmarknadslagens 51 §.

Vid beredningen och riksdagsbehandlingen av 51 § påtalades att det i Finland finns ungefär 10—12 distributionsnät där genomförandet av kvalitetskraven i fråga om distributionsnätets funktion skulle leda till en kostnadsökning som avviker avsevärt från medeltalet bland distributionsnätsinnehavarna. I dessa distributionsnät är avstånden långa och elanvändarna få jämfört med nätets längd, vilket innebär att kostnaderna i förhållande till antalet betalare kan bli betydligt högre än i andra distributionsnät. Syftet med det föreslagna nya 3 mom. är att säkerställa att just dessa distributionsnätsinnehavare, förutsatt att villkoren uppfylls, har möjlighet att få den förlängning som avses i 2 mom. Möjligheten till förlängning i 2 mom. gäller fortfarande även andra distributionsnätsinnehavare.

På förlängning och beviljande av förlängning enligt 3 mom. tillämpas i övrigt bestämmelsen i 2 mom.

Ikraftträdandebestämmelse. I ikraftträdelsebestämmelsen finns övergångsbestämmelser som gäller ändringssökande. På sökande av ändring i förvaltningsbeslut som meddelats innan lagen har trätt i kraft ska tillämpas bestämmelserna i den gamla lagen. Därmed tillämpas besvärstillståndsförfarandet inte på sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen.

1.5 Lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen

2 §. I 2 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen (1260/1996) föreskrivs det om definitioner som används i lagen. I 17 punkten i paragrafen definieras överföringsnät för naturgas. Med överföringsnät för naturgas avses ett sådant överföringsnät för naturgas som avses i 3 § 2 punkten i naturgasmarknadslagen (508/2000) som består av gasledningar där naturgas transporteras under högt, oreducerat tryck. I 18 punkten i paragrafen definieras naturgasnätsinnehavare. Med naturgasnätsinnehavare avses en näringsidkare som bedriver naturgasnätverksamhet enligt 3 § 6 punkten i naturgasmarknadslagen och som överför naturgas i ett överföringsnät för naturgas.

I paragrafens 17 punkt görs en teknisk ändring. Laghänvisningen ändras till en hänvisning till den naturgasmarknadslag som föreslås i denna proposition. Med en naturgasnätsinnehavare ska enligt definitionen i 18 punkten avses en överföringsnätsinnehavare enligt 3 § 9 punkten i

den nya naturgasmarknadslagen. Med överföringsnätsinnehavare ska avses en näringsidkare som bedriver överföringsverksamhet i ett överföringsnät för naturgas. Ändringen är av teknisk art och påverkar inte exempelvis skattskyldigheten eller skattenivåerna.

2 Närmare bestämmelser

2.1 Naturgasmarknadslagen

Bemyndigandena att utfärda normer i den gällande naturgasmarknadslagen reviderades genom lag 589/2013 (RP 20/2013 rd). Då förbättrades bl.a. exaktheten och avgränsningen i fråga om bemyndigandena att utfärda normer. De bemyndiganden att utfärda normer som föreslås i propositionen med förslag till naturmarknadslag har utarbetats i enlighet med riktlinjerna i nämnda ändring.

Sådana centrala bestämmelser på lägre nivå som preciserar bestämmelserna i lagen utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning finns i 12, 17, 22, 27, 32, 57, 58 och 82 § i den föreslagna naturgasmarknadslagen. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser först och främst om de utredningar som ska lämnas in med ansökan om projekttillstånd för byggande av överföringsrör som överskrider riksgränsen (12 §) och innehållet i naturgasnätsinnehavarnas beredskapsplan (27 §). Vidare utfärdas genom förordning av statsrådet närmare bestämmelser om skyldigheter som är centrala med tanke på naturgassystemet och verksamheten på naturgasmarknaden t.ex. mätningen av naturgasleveranser (17 §), balansavräkning (32 §) och balansansvar (57 §) samt anmälnings-skyldighet som hänför sig till systemförpliktelser (58 §). Dessutom får genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för avgifter för inmatning av naturgas i nätet och uttag ur nätet (22 §). Den övre gränsen för vissa ersättningar i euro kan även justeras genom förordning av statsrådet så att den motsvarar förändringen i penningvärdet (82 §).

Enligt propositionen ska genom förordning av ministeriet utfärdas närmare bestämmelser om i första hand tekniska ärenden som kräver en omfattande detaljerad reglering. Bemyndiganden för ministeriet att utfärda förordning finns i 29 och 66 § i den föreslagna naturgasmarknadslagen. Närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska realiseras och om dess innehåll (29 §) och bokföringsmässig särredovisning av naturgasaffärsverksamheter ska kunna utfärdas genom förordning av ministeriet (66 §).

Energimyndighetens normbeslut ska gälla detaljer och förfaringssätt i fråga om fullgörandet av de olika anmälnings-skyldigheter som föreskrivits särskilt för företag inom naturgasbranschen. Bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser på Energimyndighetens föreläggande finns i 19, 26, 34, 39, 45, 46, 55 och 66 § i den föreslagna naturgasmarknadslagen. Energimyndighetens behörighet att utfärda normer gäller publicering och anmälan av uppgifter som krävs för tillsynen över företagen inom naturgasbranschen och transparensen i villkor för tjänster (26, 34, 45, 55 och 66 §), de uppgifter som ska meddelas kunderna om deras naturgasförbrukning (19 §) och de uppgifter som ska meddelas kunderna i naturgasfakturan (39 och 46 §).

Avsikten med propositionen är att se över de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den gällande naturgasmarknadslagen i takt med att det blir nödvändigt att revidera innehållet i dem. Därför finns det i 98 § i förslaget till naturgasmarknadslag en övergångsbestämmelse enligt vilken de förordningar och de föreskrifter av Energimyndigheten som utfärdats med stöd av den gamla lagen förblir gällande till dess något annat bestäms eller föreskrivs med stöd av den föreslagna lagen.

2.2 Elmarknadslagen

I 28 § i den föreslagna elmarknadslagen bemyndigas statsrådet att utfärda närmare bestämmelser om innehållet i nättinnehavarnas beredningsplaner. Bestämmelsen motsvarar det gällande bemyndigandet.

3 Ikraftträdande

De lagar som ingår i regeringens proposition föreslås träda i kraft huvudsakligen vid ingången av år 2018. Lagen om ändring av elmarknadslagen föreslås dock träda i kraft så snart som möjligt, så att den period under vilken elnätsinnehavarna kan genomföra avgiftshöjningar som överstiger den föreslagna maximala höjningen av överförings- och distributionsavgifter blir så kort som möjligt.

I artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet föreskrivs om undantag som gäller enskilda marknader. Medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör av naturgas, får göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38 i direktivet. Undantaget som gäller enskilda marknader omfattar bestämmelserna om tillståndsförfarande, åtskillnad av överföringsnät, öppnande av marknaderna och ömsesidighet samt direktledning. Enligt förslaget ska naturgasmarknaden öppnas för konkurrens i början av år 2020, då rörelningen Balticconnector, som länkar samman Finlands och de baltiska ländernas naturgasnät tas i bruk. Åtskillnaden av överföringsnät-sinnehavare avses träda i kraft vid ingången av 2020. Detta garanterar att det finns en opartisk överföringsnät-sinnehavare redo att inleda verksamhet när naturgasmarknaden öppnas för konkurrens i början av 2020. Det föreslås därför att lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas ska träda i kraft den 1 januari 2020. Samtidigt ska också de nya bestämmelserna om naturgasnätstillstånd för överföringsnät-sinnehavare i 7 och 8 § i naturgasmarknadslagen samt de ändrade bestämmelserna om åtskillnad av överföringsnät-sinnehavare i 2 § 2 a punkten, 12 § 2 mom., 16 § 1 mom. 2 a punkten, 21 § 3 mom. 3 punkten och 23 § 5 punkten i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknadslagen träda i kraft. De bestämmelser i naturgasmarknadslagen som gäller öppnandet av naturgasmarknaden, dvs. 16 § om överförings-skyldighet, 22 § om tariffsystemet i fråga om avgifter för inmatning och uttag av naturgas, ändringarna i 32 § om balansavräkningen för naturgassystemet, ändringen i 37 § om prissättningen av måttjänster i distributionsnätet och 48 § om slutförbrukarens möjlighet till naturgasleverans via distributionsnät, samt ändringen i 16 § 2 mom. i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden avses träda i kraft den 1 januari 2020.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Principen om näringsfrihet enligt grundlagen betraktas som en huvudregel för näringsutövande, men det är dock möjligt att frångå denna regel genom att tillståndsplikt föreskrivs. Det ska alltid föreskrivas om tillståndsplikt genom lag som ska uppfylla de krav på noggrann avgränsning och exakthet som gäller begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet. Begränsningarnas huvudsakliga innehåll, t.ex. begränsningarnas omfattning och villkor, ska framgå av lagen (t.ex. GrUU 34/2012 rd, GrUU 19/2009 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 35/1998 rd).

När det gäller bestämmelser om näringsverksamhet har grundlagsutskottet brukat anse att återkallande av tillstånd får mer kännbara följder än avslag på tillståndsansökan. För att be-

RP 50/2017 rd

stämelsen ska vara rätt proportionerad har utskottet därför ansett det nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd binds vid allvarliga och väsentliga överträdelser eller försummelser och vid att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att uppenbara brister i verksamheten har korrigerats (t.ex. GrUU 34/2012 rd, GrUU 17/2012 rd, GrUU 10/2012 rd, GrUU 58/2010 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 28/2008 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 8/2006 rd).

Grundlagsutskottet har granskat tillståndssystemen i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen i utlåtandena GrUU 36/2004 rd, GrUU 62/2002 rd och GrUU 4/2000 rd. Grundlagsutskottet har ansett att befogenheten att ändra ett tillstånd för att utöva en näring eller dess villkor med tanke på bestämmelsens proportionalitet ska begränsas till situationer där ändringarna är en nödvändig följd av väsentliga förändringar i verksamhetsförutsättningarna.

I 2 kap. i den föreslagna naturgasmarknadslagen och 15 § i förslaget till lag om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas föreskrivs om tillståndsplikt för naturgasnätverksamhet och om ändring av naturgasnätstillstånd och dess villkor. I 14 § i förslaget till lag om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas föreskrivs om överföringsnätinnehavares rätt att anskaffa och leverera naturgas. I 23 § i den föreslagna lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreskrivs om förutsättningarna för återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd.

I 4 § i förslaget till lag om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas föreskrivs om kraven på överföringsnätinnehavarens oberoende. Enligt 10 § i det lagförslaget får överföringsnätinnehavaren eller parterna inte vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller åtgärd som förutsätter att överföringsnätinnehavarens oberoende har säkerställts innan innehavarens oberoende de facto har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Enligt 11 § kan marknadsdomstolen på framställning av Energimyndigheten bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende har vägrats för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan Energimyndigheten gör framställningen ska myndigheten rådgöra med parterna om frivilligt hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det på detta sätt avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs ställer Energimyndigheten de villkor som ska följas vid hävningen av affärstransaktionen eller åtgärden.

Grundlagsutskottet har granskat sådana bestämmelser om tillsyn över företagsköp som påminner om det föreslagna tillsynsförfarandet i utlåtandet GrUU 40/2010 rd. Att ett företagsförvärf förbjuds, hävs eller att det ställs villkor för det är enligt utskottet betydelsefullt med tanke på näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelserna måste dessutom bedömas mot 2 § 3 mom. i grundlagen. Där sägs det att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag.

Den föreslagna regleringen grundar sig på unionens energimarknadslagstiftning som förpliktar medlemsstaterna att utse innehavare av överförings- och distributionsnät och säkerställa att nätverksamhet utövas endast av verksamhetsutövare som medlemsstaterna godkänt och som uppfyller tillståndsvillkoren. Regleringen av tillståndspliktig nätverksamhet grundar sig på exakta och noggrant avgränsade bestämmelser i lag, av vilka nätinnehavarnas och verksamhetsutövarnas rättigheter och skyldigheter framgår. Det finns i fråga om regleringen godtagbara grunder som hänför sig till genomförandet av unionens energimarknadslagstiftning och ett effektivt genomförande av lagstiftningen om energinät. Möjligheten att återkalla ett naturgasnätstillstånd är bunden till allvarliga eller väsentliga överträdelser eller försummelser och till att varningar som getts till tillståndshavaren inte har lett till att uppenbara brister i verksamheten har korrigerats. På motsvarande sätt kan tillståndet eller tillståndsvillkoren ändras genom myndighetens beslut endast om ändringen är nödvändig på grund av en ändring i lagstiftningen, ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat eller väsentliga förändringar i

verksamhetsförutsättningarna. Den föreslagna regleringen bedöms inte vara problematisk med tanke på 18 § 1 mom. i grundlagen.

4.2 Egendomsskyddet

Begränsning av användningen av egendom

Grundlagsutskottet har tidigare med tanke på bestämmelserna om egendomsskydd i 15 § i grundlagen bedömt förslag som inneburit skyldigheter eller begränsningar för bl.a. ägarna till el-, naturgas- och teleföretag i fråga om rätten att nyttja egendomen i syfte att skapa eller trygga konkurrensvillkor. Utskottet har i dessa sammanhang som etablerad praxis utgått ifrån att skyldigheterna och begränsningarna är grundlagsenliga med beaktande av den speciella karaktären hos den egendom det i vart och ett fall har varit fråga om, om de grundar sig på exakta bestämmelser i lag och är rimliga ur ägarens synvinkel (t.ex. GrUU 19/1994, GrUU 4/2000 rd, GrUU 34/2000 rd, GrUU 8/2002 rd, GrUU 63/2002 rd och GrUU 36/2004 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att det i princip är nödvändigt och acceptabelt att näringsverksamheten regleras i en marknadssituation där det råder s.k. naturligt monopol (t.ex. GrUU 4/2000 rd och GrUU 36/2004 rd). I ett sådant läge är det enligt utskottets mening motiverat att främja konkurrensen och skydda kundernas rättigheter av förmögenhetsvärde genom effektivare metoder än vanligt. Utskottet har även ansett att vid bedömningen av att bestämmelserna är tillräckligt exakta kan hänsyn tas till omständigheternas delvis bokföringsmässiga och därmed tekniska särdrag liksom det faktum att regleringen i första hand gäller elaffärsverksamhet och inte enskilda (t.ex. GrUU 2/2004 rd och GrUU 36/2004 rd). Utskottet har dessutom fäst vikt vid ordnande av lämplig rättssäkerhet för verksamhetsutövarna (t.ex. GrUU 36/2004 rd).

Genom de föreslagna bestämmelserna om höjning av priserna på överföring och distribution av naturgas begränsas nättinnehavarens och näringsidkarens rätt att bestämma hur användningen av dess egendom ska prissättas. Denna typ av bestämmelser ska bedömas också med hänsyn till det egendomsskydd som tryggas i 15 § 1 mom. i grundlagen och den näringsfrihet som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om prisregleringen t.ex. i utlåtandena GrUU 49/2005 rd, GrUU 32/2009 rd och GrUU 28/2012 rd.

Skyldigheter eller begränsningar i fråga om användning av egendom finns i 14 § (skyldighet att utveckla nätet), 15 § (anslutningsskyldighet), 16 § (överföringsskyldighet), 24 § (höjning av avgifter för överföring och distribution av naturgas), 29 § (systemansvar), 48 § (slutförbrukarens möjlighet till naturgasleverans via distributionsnät), 51 § (nyttjanderätt till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas) och 55 § (tillträde till lagringsanläggningar och till lagring av gas i rörledning) i den föreslagna naturgasmarknadslagen samt i 26 a § (höjning av avgifter för elöverföring och eldistribution) i förslaget till ändring av elmarknadslagen.

Genom den bestämmelse som föreslås i 14 § i naturgasmarknadslagen preciseras bestämmelserna om skyldigheten att utveckla nätet till den del som gäller överföringsnätsinnehavare. En överföringsnätsinnehavare ska utöver den övriga utvecklingsskyldigheten bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande överföringskapacitet för att integrera näten i det europeiska överföringssystemet, dvs. det överföringssystem som ligger inom Europeiska unionens territorium eller inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Genom bestämmelsen genomförs artikel 13.2 i naturgasmarknadsdirektivet. En förutsättning för byggnadsskyldigheten är dock att bygget av ekonomiska skäl behövs för att tillgodose en rimlig och tekniskt genomförbar efterfrågan på naturgas och för att ta hänsyn till en tryggad naturgasförsörjning. Regleringen gäller projekt för vilka överföringsnätsinnehavaren innan byggandet inleds har beviljats projektstillstånd enligt 12 §. I praktiken ska i detta sammanhang också projektets ändamålsenlighet med tanke på naturgasmarknadens utveckling bedömas. På motsvarande sätt kan överföringsnäts-

innehavarens utvecklingskyldighet inte anses gälla projekt som inte beviljats projekttillstånd enligt 12 §. Påföljderna för överföringsnätsinnehavaren ska vara begränsade till sådana fall där tillsynsmyndigheten uttryckligen har konstaterat en försummelse och överföringsnätsinnehavaren har underlåtit att följa myndighetens uttryckliga uppmaning att avhjälpa försummelsen. Överföringsnätsinnehavaren har rätt att på de investeringar som avses här få en rimlig avkastning i enlighet med systemet för reglering av prissättningen av naturgasnäten.

Till denna del finns det i fråga om de föreslagna bestämmelserna godtagbara grunder i anslutning till reglering av naturligt monopol och genomförande av unionens energimarknadslagstiftning. De föreslagna bestämmelserna har samordnats med grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. Den prisreglering och reglering av utvecklingskyldigheten i fråga om innehavare av överföringsnät för naturgas som enligt förslaget ska ingå i naturgas- och elmarknadslagarna bedöms vara problemfri med tanke på grundlagen även med hänsyn till nätinnehavarnas ställning, egendomens speciella karaktär, kravet att regleringen ska grunda sig på exakta bestämmelser samt regleringens rimlighet ur ägarens och näringsidkarens synvinkel. På bedömningen inverkar det faktum att lagförslagen inbegriper en möjlighet att genom Energimyndighetens beslut avvika från prisregleringen, om detta är nödvändigt för fullgörandet av villkoren för beviljande av naturgasnäts- eller elnätstillstånd eller nätinnehavarens lagstadgade förpliktelser. Den föreslagna prisregleringen och regleringen av överföringsnätsinnehavarens utvecklingskyldighet är påkallade av ett vägande samhälleligt behov och proportionella.

Den föreslagna regleringen bedöms inte vara problematisk med tanke på 15 § i grundlagen.

Regleringens retroaktiva verkningar

Enligt övergångsbestämmelsen i 102 § i förslaget till naturgasmarknadslag ska bestämmelserna i lagen i vissa fall tillämpas även på naturgasavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande.

Avtalsförhållandenas varaktighet omfattas av det tryggande av vars och ens egendom som garanteras enligt 15 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har i praktiken förhållit sig restriktivt till retroaktiva ingrepp, även om det inte är en absolut regel att ingrepp inte får göras i avtalsförhållanden (t.ex. GrUU 33/1998 rd, GrUU 37/1998 rd, GrUU 48/1998 rd, GrUU 63/2002 rd och GrUU 36/2004 rd). Utskottet har utifrån de allmänna förutsättningarna för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna också bedömt lagstiftning som gör intrång på egendomsskyddet (t.ex. GrUU 5/2002 rd och GrUU 63/2002 rd).

I 14 kap. i förslaget till naturgasmarknadslag finns det bestämmelser om skydd av konsumenten i avtalsförhållanden på energimarknaden. Det finns alltså i fråga om regleringen godtagbara grunder med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har i ett tidigare utlåtande om bestämmelserna i kapitlet om avtal i elmarknadslagen (GrUU 33/1998 rd) konstaterat att grundlagens bestämmelser om egendomsskydd inte ställer något hinder för att bestämmelserna får retroaktivt verkan.

Grundlagsutskottet har även bedömt tillämpningen av bestämmelserna om standardersättning till följd av avbrott i eldistributionen på avtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande (GrUU 63/2002 rd). Utskottet har ansett att det på grund av jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § är på sin plats att konsumentskyddsbestämmelser av detta slag också, som regeringen föreslagit, ska gälla avtal som ingåtts innan lagen trädde i kraft.

Den föreslagna regleringen beräknas inte vara problematisk med tanke på 15 § i grundlagen.

Inlösning av el- eller naturgasnät

Energimyndigheten som är el- och naturgasnätstillståndsmyndighet kan enligt 24 § 2 mom. i lagförslaget om tillsyn över el- och naturgasmarknaden besluta om överföring av el- eller naturgasnätstillståndet och inlösning av nätet mot ersättning, om tillståndet återtas och om det inte avtalas om överföring av nätet till en annan nätinnehavare. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den fastslås tillämpas lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

Förslaget måste bedömas med tanke på 15 § 2 mom. i grundlagen enligt vilket det angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis ansett att kravet på allmänt behov inte nödvändigtvis är en förutsättning för att inlösningen sker till gagn för en offentlig sammanslutning, utan mottagaren kan också vara någon annan part (GrUU 19/1994 rd). Utskottet har även ansett att upprätthållande av nätverksamhet som är nödvändig för distribution av naturgas uppfyller kravet på allmänt behov i grundlagen (GrUU 4/2000 rd). Enligt utskottets utlåtandepraxis uppfylls det grundlagsfästa kravet på full ersättning, om den ovannämnda inlösningslagen tillämpas på grunderna för och fastställande av ersättningen för inlösning.

De föreslagna bestämmelserna beräknas inte vara problematiska med tanke på 15 § 2 mom. i grundlagen.

4.3 Administrativa påföljder

Genom en ändring av 16 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreskrivs om påföljdsavgifter. Bestämmelser om att en påföljdsavgift ska påföras finns i artikel 41.4 d i naturgasmarknadsdirektivet och i artikel 37.4 d i elmarknadsdirektivet. Även naturgasnätsförordningen och elhandelsförordningen förpliktar medlemsstaterna att besluta om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner vid förseelser mot förordningarna.

Grundlagsutskottets hävdvunna tolkning är att sådana avgifter som föreslås med avseende på 81 § i grundlagen varken är skatter eller avgifter, utan administrativa påföljder av sanktionskaraktär för lagstridiga gärningar. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 9/2012 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag, eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet har också ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om betalningsskyldigheten och grunderna för avgiftens storlek, lika väl som om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (GrUU 17/2012 rd, GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 40/2010 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som detta (GrUU 28/2014 rd, GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd och GrUU 74/2002 rd). I bestämmelserna om administrativa påföljder kan hänsyn dock tas till att regleringen i första hand gäller företag som utövar affärsverksamhet och inte enskilda (t.ex. GrUU 9/2008 rd och GrUU 36/2004 rd). Därför kan även relativt öppna bestämmelser vara föremål för påföljdsreglering, om det utifrån bestämmelsen i fråga ändå kan förutsägas för vilken typ av åtgärd eller försummelse en påföljdsavgift kan påföras.

De föreslagna bestämmelserna om administrativa påföljder anses fylla de krav som grundlagsutskottet i praktiken ställer på bestämmelser av detta slag. De påföljder som anges i 16 § i förslaget till ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden grundar sig på kra-

ven i unionens energimarknadslagstiftning och riktar sig till företag som utövar energiaffärsverksamhet. En annan faktor som inverkar på förutsägbarheten av åtgärder och försummelser som föranleder eventuella påföljder är det faktum att Energimyndigheten i många fall för ett företag som med stöd av 10 eller 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknadslagen är föremål för tillsyn på förhand har fastställt villkoren för tjänster som anknyter till förpliktelserna i fråga samt metoderna för prissättningen av dessa eller deras priser.

4.4 Myndigheternas besvär rätt

Enligt 96 § i förslaget till naturgasmarknadslag, 16 § i förslaget till lag om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, 37 § i förslaget till ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden och 114 § i förslaget till ändring av elmarknadslagen har Energimyndigheten rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut genom vilket en fullföljdsdomstol har upphävt eller ändrat Energimyndighetens beslut.

I sin praxis har grundlagsutskottet haft en återhållsam inställning till specialbestämmelser om allmän rätt för myndigheter att överklaga beslut (GrUU 15/2011 rd, GrUU 37/2004 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 4/2004 rd). Samtidigt har utskottet ansett att en myndighets besvär rätt är godtagbar, om den genom lag har begränsats t.ex. till grunderna för att bevara en enhetlig rättspraxis (GrUU 45/2006 rd, GrUU 47/2005 rd, GrUU 4/2005 rd och GrUU 4/2004 rd) eller myndighetens inskränkta besvär rätt kan anses motiverad i övrigt med hänsyn till ärendenas karaktär (GrUU 15/2011 rd och GrUU 58/2006 rd).

Enligt 6 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen har en myndighet besvär rätt på grundval av stadgande i lag eller om besvär rätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. Efter det att förvaltningsprocesslagen trädde i kraft har en likadan fortsatt besvär rätt för myndigheter som den som föreslås tagits in i ett flertal lagar, t.ex. i kommunikationsmarknadslagen (917/2014), elmarknadslagen och i 9 kap. 4 § i den gällande naturgasmarknadslagen (grunderna för bestämmelserna anges i EkUB 27/2004 rd och EkUB 28/2004 rd). Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimyndigheten ska ha fortsatt besvär rätt särskilt som myndigheten utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimyndighetens fortsatta besvär rätt stöds även av bestämmelserna i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Energimyndigheten ska på dessa grunder för tydlighetens skull ges fortsatt besvär rätt i beslut som myndigheten fattar i egenskap av tillstånds- och tillsynsmyndighet.

De bestämmelser om ändringssökande som ingår i propositionen beräknas uppfylla de krav som grundlagsutskottet i praktiken ställer på bestämmelser av detta slag.

4.5 Grundlagens 124 §

Den systemansvariga överföringsnätinnehavaren kan med stöd av 29 § 2 mom. i förslaget till naturgasmarknadslag ställa sådana villkor för användningen av naturgassystemet som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna fullgöras. På motsvarande sätt kan den systemansvariga överföringsnätinnehavaren med stöd av 45 § 2 mom. i förslaget till lag om ändring av elmarknadslagen ställa sådana villkor för användningen av elöverföringssystemet som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna fullgöras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimyndigheten har godkänt och fastställt dem.

Grundlagsutskottet har utvärderat bestämmelserna om systemansvar med tanke på 124 § i grundlagen i utlåtandena GrUU 4/2000 rd (naturgasmarknadslagen) och GrUU 62/2002 rd (elmarknadslagen). Utskottet har ansett att det faktum att en nätinnehavare påförs systeman-

svar betyder att offentliga förvaltningsuppgifter delegeras till någon annan än en myndighet. Utskottet har ansett att det med hänsyn till nätverksamhetens natur är motiverat och ändamålsenligt att systemansvaret åläggs en nättinnehavare. På grund av verksamhetens faktiska natur fanns det enligt utskottet inte skäl att anta att detta i sig skulle äventyra kravet på god förvaltning eller andra verksamhetsutövarers grundläggande fri- och rättigheter eller rättsskydd. Utskottet menade dock att rättssäkerheten måste förstärkas genom att det ska vara möjligt att söka ändring i ett beslut om villkoren som den systemansvariga fattat. Detta kunde enligt utskottet ordnas t.ex. så att energimarknadsmyndigheten fastställer villkoren i fråga.

Bestämmelserna i 29 § 2 mom. i förslaget till naturgasmarknadslag och 45 § 2 mom. i förslaget till lag om ändring av elmarknadslagen överensstämmer med grundlagsutskottets tidigare ställningstaganden och beräknas inte inverka på lagförslagets behandlingsordning.

4.6 Delegering av lagstiftningsbehörigheten

Den föreslagna naturgasmarknadslagen och 28 § i förslaget till lag om ändring av elmarknadslagen innehåller ett flertal bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag ska dock utfärdas genom lag.

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Av grundlagen följer dessutom att de frågor som bemyndigandet täcker måste preciseras exakt i lag (GrUU 34/2000 rd).

Grundlagsutskottet har utvärderat de bestämmelser om bemyndigande att utfärda normer som finns i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen i utlåtandena GrUU 4/2000 rd, GrUU 62/2002 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 37/2004 rd.

Bemyndigandena i lagförslagen har utarbetats med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandepraxis. De föreslagna bemyndigandena har i huvudsak begränsats till att gälla endast detaljer av teknisk art när grunderna för den rättsliga ställningen fastställs utifrån bestämmelserna i lagen. Bemyndigandena har tagits in i och anknutits i sak till den paragraf som gäller det som ska regleras. Bemyndigandet att utfärda normer har i övrigt angivits så noggrant och exakt som möjligt. De föreslagna bestämmelserna är nödvändiga till följd av att föremålen för regleringen är av teknisk art. Utfärdande av föreskrifter som hör till Energimyndighetens behörighet är endast i någon mån förenat med ändamålsenlighetsprövning. De föreslagna bemyndigandena är för Energimyndighetens del motiverade med tanke på den särskilda sakkunskap som regleringen förutsätter.

De bemyndiganden att utfärda normer som lagförslagen innehåller beräknas inte strida mot 80 § i grundlagen.

4.7 Bedömning av lagstiftningsordningen

Med stöd av vad som anförts ovan beräknas lagförslagen kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

RP 50/2017 rd

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Naturgasmarknadslag

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

AVDELNING I

Allmänna bestämmelser

1 kap.

Syfte, tillämpningsområde och definitioner

1 §

Syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa förutsättningarna för att den nationella och regionala naturgasmarknaden och Europeiska unionens inre naturgasmarknad fungerar effektivt, säkert och miljömässigt hållbart, så att en god leveranssäkerhet för naturgas till ett konkurrenskraftigt pris och med tillräckligt god kvalitet kan garanteras. De främsta metoderna för att uppnå fungerande naturgasmarknader är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid leveransen och lagringen av naturgas samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom naturgasnäten och behandlingsanläggningarna för kondenserad naturgas.

Naturgasföretagen har till uppgift att sörja för de tjänster som sammanhänger med kundernas naturgasanskaffning samt att främja en effektiv och sparsam användning av naturgas både i sin egen och i kundernas verksamhet.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på import, export, överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas och kondenserad naturgas (*naturgasmarknaden*).

Bestämmelserna om naturgas i denna lag tillämpas även på sådan gas från förnybara energikällor och annan gas som det är tekniskt möjligt och säkert att föra in i naturgasnätet samt att överföra och distribuera via det nätet.

Lagens bestämmelser om nätinnehavare tillämpas på näringsidkare som utövar tillståndspliktig naturgasnätsverksamhet och i sin besittning har ett naturgasnät i Finland. Nämda bestämmelser tillämpas dock inte på näringsidkare som Energimyndigheten har beviljat naturgasnätstillstånd för en direktledning eller som Energimyndigheten genom ett beslut har befriat från tillståndsplikten.

Lagens bestämmelser om behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och anläggningarnas innehavare tillämpas också på sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som är anslutna till ett distributionsnät eller ett slutet distributionsnät och anläggningarnas innehavare samt på sådana behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som inte är anslutna till naturgasnätet och anläggningarnas innehavare.

Lagen tillämpas inte på leverans och distribution av naturgas och kondenserad naturgas som transportbränsle via tankstationer.

Bestämmelserna i avdelning II och IV samt i 13 kap. tillämpas inte på försvarsförvaltningen.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *naturgasnät* en för naturgasöverföring eller naturgasdistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna naturgasrör och naturgasrörssystem samt alla de behållare, anordningar och aggregat som hör till dessa och vilka innehåller naturgas,

2) *överföringsnät för naturgas* rörssystem för naturgas där naturgas överförs i huvudsak genom högtryck, dock inte den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,

3) *distributionsnät för naturgas* ett lokalt eller regionalt rörssystem för naturgas via vilket naturgas transporteras under reducerat tryck, inklusive den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,

4) *sammanlänkat system* system som har länkats samman,

5) *direktledning* en naturgasrörledning som kompletterar det sammanlänkade systemet,

6) *naturgasöverföring* överföring av naturgas för att levereras till kunder genom ett rörledningsnät som i huvudsak består av högtrycksrörledningar, med undantag för den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas, dock inte leverans,

7) *distribution av naturgas* överföring av naturgas genom lokala eller regionala rörledningsnät för att levereras till kunder, dock inte leverans,

8) *naturgasnätsverksamhet* affärsverksamhet där verksamhetsidkaren (*nätinnehavaren*) mot vederlag överför naturgas i överförings- eller distributionsnätet för naturgas samt producerar och tillhandahåller andra på överförings- eller distributionsnätet baserade tjänster som ålagts nätinnehavaren i denna lag till dem som behöver sådana tjänster,

9) *överföringsnätsinnehavare* näringsidkare som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift, underhåll och utvecklande av överföringsnätet inom sitt verksamhetsområde och dess sammanlänknings till andra nät och för säkerställande av att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gastransporter,

10) *distributionsnätsinnehavare* näringsidkare som bedriver distributionsverksamhet och som ansvarar för drift, underhåll och utvecklande av distributionsnätet inom sitt verksamhetsområde och dess sammanlänknings till andra nät och för säkerställande av att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gasdistribution,

11) *konsument* en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

12) *gas från förnybara energikällor* biogas som framställs ur biomassa genom termisk för-gasning, gas som uppkommer på avstjälningsplatser och i avloppsreningsverk samt biogas som alstras genom rötning,

13) *leverans av naturgas* försäljning av naturgas och kondenserad naturgas till kunder samt återförsäljning,

14) *naturgasleverantör* fysisk och juridisk person som levererar naturgas,

15) *detaljförsäljning* leverans av naturgas direkt till slutförbrukarna via distributionsnätsinnehavarens distributionsnät,

16) *tredjeland* stat som inte är medlemsstat i Europeiska unionen,

17) *bestämmande inflytande* rättigheter samt avtal och andra medel som separat eller tillsammans med hänsyn till de faktiska och juridiska omständigheterna i saken ger möjlighet att utöva avgörande inflytande i företaget, i synnerhet genom

a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,
b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och omröstningar eller beslut i dessa,

18) *naturgasföretag* en fysisk och juridisk person, dock inte slutförbrukare, som bedriver produktion, överföring, distribution, leverans, köp eller lagring av naturgas eller kondenserad naturgas, och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,

19) *lagringsanläggning* en anläggning som används för lagring av naturgas och som ägs eller drivs av ett naturgasföretag samt den del av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas som används för lagring men med undantag för den del som används för produktion och anläggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när den utför sina uppgifter,

20) *innehavare av en lagringsanläggning* en fysisk och juridisk person som lagrar naturgas och som ansvarar för driften av en lagringsanläggning,

21) *behandlingsanläggning för kondenserad naturgas* en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av kondenserad naturgas samt de stödtjänster och den tillfälliga lagring som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande leverans till överföringsnätet, dock inte de delar av en terminal för naturgas som används för lagring,

22) *innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas* en fysisk och juridisk person som kondenserar naturgas eller importerar, lossar eller återförgasar kondenserad naturgas och som ansvarar för driften av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas,

23) *stödtjänster* de tjänster eller lagringsanläggningar som behövs för tillträdet till och driften av överföringsnät, distributionsnät och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, samt lastbalans, blandning och injektion av inerta gaser, dock inte anläggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när den utför sina uppgifter,

24) *lagring av gas i rörledning* lagring av naturgas genom kompression i överförings- och distributionssystem, dock inte lagring i anläggningar som är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när den utför sina uppgifter,

25) *ny infrastruktur* infrastruktur som färdigställts den 5 augusti 2003 eller därefter,

26) *kund* en grossist och slutförbrukare av naturgas samt ett naturgasföretag som köper naturgas,

27) *grossist* en fysisk och juridisk person, med undantag för överförings- och distributionsnätsinnehavare, som köper naturgas i syfte att återförsälja den inom eller utanför det nät i vilket personen är etablerad,

28) *slutförbrukare* en kund som köper naturgas för eget bruk,

29) *nätanvändare* en fysisk och juridisk person som levererar naturgas till eller får naturgasleveranser från nätet,

30) *avtal om leverans av naturgas* ett avtal om leverans av naturgas, dock inte ett naturgasderivat,

31) *naturgasderivat* ett finansiellt instrument som anges i punkt 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU, och som avser naturgas.

AVDELNING II

Naturgasnät

2 kap.

Tillståndsplikt för naturgasnätsverksamhet

4 §

Tillståndsplikt för naturgasnätsverksamhet

I naturgasnät i Finland får naturgasnätsverksamhet utövas endast med Energimyndighetens tillstånd (*naturgasnätstillstånd*). Naturgasnätstillstånd kan inte överföras på någon annan.

Naturgasverksamhet är dock inte tillståndspliktig om ett naturgasnät används endast för skötseln av en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna naturgasleveranser.

5 §

Beviljande av naturgasnätstillstånd

Naturgasnätstillstånd ska beviljas om den sökande uppfyller de tekniska, ekonomiska och organisatoriska krav som ställs på den naturgasnätsverksamhet som ansökan gäller. Tillståndet beviljas tills vidare eller av särskilda skäl för viss tid.

Tillståndet kan förenas med villkor som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för beviljande av tillståndet. Tillståndet eller tillståndsvillkoren kan ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars, om ändringen är nödvändig på grund av en ändring i lagstiftningen, ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat eller väsentliga förändringar i verksamhetsförutsättningarna.

6 §

Allmänna krav på den som söker naturgasnätstillstånd för överföringsnät och distributionsnät

Den som söker naturgasnätstillstånd för överföringsnät och distributionsnät ska uppfylla följande allmänna krav:

- 1) sökanden är en sammanslutning eller i fråga om naturgasnätstillstånd för distributionsnät en sammanslutning eller ett kommunalt verk,
- 2) sökandens organisation motsvarar omfattningen och arten av naturgasnätsverksamheten,
- 3) sökanden har tillräckligt med personal som motsvarar omfattningen och arten av naturgasnätsverksamheten,
- 4) sökanden har utsett en driftsövervakare för sitt naturgasnät enligt det förfarande som avses i 39 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005),
- 5) sökanden har ekonomiska förutsättningar för en lönsam naturgasnätsverksamhet,
- 6) sökanden har beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utvecklande av naturgasnät och rätt att besluta om att ingå anslutningsavtal för naturgas och naturgasnätsavtal med nätanvändare.

Om sökanden utöver naturgasnätsverksamhet bedriver annan verksamhet eller om sökanden bedriver både överföringsnätsverksamhet och distributionsnätsverksamhet, ska sökanden dessutom lägga fram en utredning över att dessa funktioner har skiljts åt på det sätt som föreskrivs i denna lag.

7 §

Tilläggskrav på överföringsnätsinnehavare

En sökande som ansöker om naturgasnätstillstånd för överföringsnätsinnehavare ska utöver kraven i 6 § uppfylla de krav i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas (/) som gäller överföringsnätsinnehavarens oberoende. Oberoendet ska ha säkerställts i enlighet med förfarandet enligt den lagen och artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan *naturgasnätsförordningen*.

8 §

Naturgasnätstillstånd för systemansvariga överföringsnätsinnehavare

Energimyndigheten ska i naturgasnätstillståndet förordna en överföringsnätsinnehavare till *systemansvarig överföringsnätsinnehavare* för naturgassystemet.

Den som förordnas till systemansvarig överföringsnätsinnehavare ska utöver kraven enligt 6 och 7 § innan tillstånd beviljas visa att denna har ordnat skötseln av de uppgifter som hänförs till naturgassystemets balanseringstjänster, naturgassystemets balansavräkning, upprätthållande av en handelsplats för naturgashandel och det centraliserade informationsutbytet så att de sköts av en separat verksamhetsenhet eller ett helägt dotterbolag.

I naturgasnätstillståndet för den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren kan ställas villkor som anknyter till innehavarens

- 1) uppgifter och hur de utförs,
- 2) skyldigheter och hur de fullgörs,
- 3) rättigheter och hur de utövas.

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren kan med Energimyndighetens tillstånd anförtro ett eller flera intressebolag som den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren äger tillsammans med överföringsnätsinnehavare från andra EES-stater funktioner som avses i 2 mom. Uppgifter som hänförs till det centraliserade informationsutbytet inom naturgashandeln kan med Energimyndighetens tillstånd också anförtros en verksamhetsutövare som utför motsvarande uppgifter inom elhandeln i Finland. På tillståndsbeslutet tillämpas bestämmelserna i 5 § om beviljande av naturgasnätstillstånd och bestämmelserna i 3 mom. i denna paragraf om de villkor som i naturgasnätstillståndet ställs på systemansvariga överföringsnätsinnehavare.

9 §

Naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät

Naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät ska på ansökan beviljas en sökande som utövar naturgasnätverksamhet i ett distributionsnät inom ett geografiskt avgränsat område för industriell verksamhet eller näringsverksamhet eller ett område där gemensamma tjänster tillhandahålls, om

- 1) driften eller produktionsprocessen hos nätanvändarna av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl bildar en enhetlig helhet, eller
- 2) nätet distribuerar naturgas i första hand till nätets ägare eller innehavare eller till ett till ägaren eller till innehavaren anknutet företag.

Naturgasnätstillstånd för slutna distributionsnät får emellertid inte beviljas sökande vars naturgasnät levererar naturgas till konsumenter, om det inte är fråga om naturgasleverans till ett

litet antal konsumenter som har sådana förbindelser med sökanden som baserar sig på ett anställningsförhållande eller motsvarande förbindelser.

På slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät tillämpas det som i denna lag föreskrivs om distributionsnät och innehavare av distributionsnät, om inte något annat föreskrivs särskilt. På tillståndsbeslutet tillämpas det som i 5 § föreskrivs om beviljande av naturgasnätstillstånd.

10 §

Naturgasnätstillstånd för direktledningar

Naturgasnätstillstånd för en direktledning ger sökanden rätt att utöva naturgasnätsverksamhet i en direktledning som byggts av sökanden.

Naturgasnätstillstånd för direktledningar ska beviljas på ansökan om direktledningen byggs för att leverera naturgas till kunder som vägrats tillträde till nätet av en nätinnehavare som är verksam i området. Naturgasnätstillstånd för direktledningar kan dock inte beviljas för att utöva naturgasnätsverksamhet i ett överföringsrör som överskrider riksgränsen.

På tillståndsbeslutet tillämpas det som i 5 § föreskrivs om beviljande av naturgasnätstillstånd.

11 §

Befrielse från naturgasnätstillstånd för vissa sammanlänknings

Energimyndigheten kan i enskilda fall för viss tid tillåta naturgasnätsverksamhet i en sammanlänkning utan naturgasnätstillstånd, om nätinnehavaren har beviljats undantagslov för ny infrastruktur enligt 93 §. Befrielse kan beviljas för högst den tid som undantagslovet gäller. Befrielsen kan inte överföras på någon annan.

Energimyndigheten kan i sitt beslut om befrielse från tillståndsplikten ställa villkor som gäller tillgången till nätet via sammanlänkningen i fråga. Villkoren för tillgången till nätet kan hänföra sig till

- 1) fördelningen av överföringskapaciteten,
- 2) fördelningen av intäkter från överbelastning,
- 3) de avgifter som tas ut av sammanlänkningens användare.

3 kap.

Byggande av naturgasnät

12 §

Projekttillstånd för byggande av överföringsrör som överskrider riksgränsen

För byggande av ett överföringsrör som överskrider riksgränsen ska ett projekttillstånd sökas skriftligt hos arbets- och näringsministeriet. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter och utredningar som ska framgå av ansökan.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på naturgasmarknaden. Då tillstånd beviljas ska projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden beaktas.

I projekttillståndet bestäms inte var överföringsröret ska dras. Till tillståndet kan sådana villkor fogas som ska anses nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd. Projekttillståndet kan inte överföras på någon annan utan ministeriets uttryckliga samtycke.

RP 50/2017 rd

Om ett energiprojekt av gemensamt intresse enligt artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 347/2013 om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer och om upphävande av beslut nr 1364/2006/EG och om ändring av förordningarna (EG) nr 713/2009, (EG) nr 714/2009 och (EG) nr 715/2009 förutsätter ett projektillstånd enligt 1 mom., ska på behandlingen av tillståndet utöver denna lag tillämpas nämnda förordning av Europaparlamentet och rådet samt lagen om tillståndsförfarandet för energiprojekt av gemensamt intresse inom Europeiska unionen (684/2014).

4 kap.

Nätinnehavarens allmänna skyldigheter och prissättningen av nättjänster

13 §

Allmänna principer för tillhandahållande av nättjänster

Nätinnehavare ska tillhandahålla parterna på naturgasmarknaden sina naturgasnätstjänster på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Tjänster får inte tillhandahållas på villkor som är orgrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln.

14 §

Skyldighet att utveckla nätet

Nätinnehavaren ska underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät och förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna. Överföringsnätinnehavaren ska dessutom bygga upp en tillräcklig gränsöverskridande överföringskapacitet för att integrera näten i det europeiska överföringssystemet, om detta av ekonomiska skäl behövs för att tillgodose en rimlig och tekniskt genomförbar efterfrågan på naturgas och för att ta hänsyn till en tryggad naturgasförsörjning.

15 §

Anslutningsskyldighet

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skälig ersättning inom sitt verksamhetsområde till sitt nät ansluta sådana drifts- och lagringsställen för naturgas, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, produktionsanläggningar för gas från förnybara energikällor och direktledningar som uppfyller de tekniska kraven. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara transparenta, objektiva och icke-diskriminerande och beakta de krav som ställs på naturgasöverföringssystemets och nätet driftskompatibilitet och driftsäkerhet och på ett effektivt naturgasöverföringssystem.

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning och en skälig tid inom vilken nätinnehavaren behandlar de anbudsfrågningar som gäller anslutning.

Nätinnehavaren ska på abonnentens begäran ge abonnenten en omfattande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna och en bedömning av när anslutningen kan levereras.

16 §

Överföringsskyldighet

172

RP 50/2017 rd

Nätinnehavaren ska, inom gränserna för överföringskapaciteten för sitt naturgasnät, mot skälig ersättning sälja överförings- och distributionstjänster för naturgas till dem som använder nätet. En förutsättning för överföringsskyldigheten är att mätningen av inmatning och uttag av naturgas som överförs eller distribueras omfattas av ett system för fjärravläsning.

17 §

Nätinnehavarens uppgifter vid mätningen av naturgasleveranser

Nätinnehavaren ska ordna den mätning av naturgasleveranser i sitt naturgasnät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på naturgasmarknaden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till naturgasleverantören per driftsställe eller per mätning.

Vid ordnande av mättjänster ska nätinnehavaren verka för att nätanvändarna använder naturgas effektivt och sparsamt och främja möjligheterna att styra naturgasförbrukningen.

Nätinnehavaren kan antingen tillhandahålla mättjänster själv eller skaffa dem av utomstående. Tjänster kan då skaffas också av andra parter inom naturgashandeln.

Närmare bestämmelser om mätning av naturgasleveranser i naturgasnät utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla

- 1) installering av mätapparatur på driftsställen, lagringsanläggningar och anläggningar som matar in gas i naturgasnätet,
- 2) tekniska krav som ställs på mätapparatur och mätningssystem,
- 3) avläsning av mätapparatur,
- 4) utnyttjande av mätningssuppgifter,
- 5) tidsfördelning i fråga om mättjänster.

18 §

Tillhandahållande av mätapparatur för slutförbrukare

Slutförbrukaren ska till ett konkurrenskraftigt pris erbjudas mätapparatur som korrekt visar naturgasförbrukningen och ger information om faktisk förbrukningstidpunkt när

- 1) befintlig mätapparatur byts ut, utom om detta är tekniskt omöjligt eller inte är kostnadseffektivt med beaktande av den beräknade sparpotentialen på lång sikt,
- 2) en ny inkoppling görs i en ny byggnad, eller
- 3) det är fråga om reparation som förutsätter bygglov enligt 125 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) eller åtgärdstillstånd enligt 126 § i den lagen och reparationen kan ha stor inverkan på byggnadens energiprestanda.

19 §

Slutförbrukarens rätt att utnyttja uppgifter om sin egen naturgasförbrukning

Slutförbrukare har utan att betala någon separat ersättning rätt att till sitt förfogande få, eller att ge en annan aktör rätt att få, mätuppgifterna om sin egen naturgasförbrukning vilka nätinnehavaren har samlat in från mätapparaturen på naturgasdriftsstället. Uppgifterna lämnas separat för varje ställe där naturgasen används eller för varje mätning i en sådan form som motsvarar det förfarande som allmänt tillämpas inom branschen och av nätinnehavaren. Energimyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om uppgifternas form och det förfarande som ska iaktas då uppgifterna lämnas ut.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på objekt där naturgasförbrukningen inte mäts.

20 §

Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster

Försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de fastställs ska vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Avvikelser från dem får göras endast av särskilda skäl.

Prissättningen av nättjänsterna ska vara skälig enligt en helhetsbedömning.

I prissättningen av nättjänsterna får inte finnas villkor som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. I prissättningen ska dock naturgasöverföringssystemets driftsäkerhet och en effektiv användning av det beaktas.

21 §

Prissättning utifrån anslutningspunkt

Nätinnehavaren ska skapa förutsättningar för att en nätanvändare ska kunna avtala om alla nättjänster med den nätinnehavare till vars naturgasnät användaren är ansluten.

Nätinnehavaren ska för sin del ordna förutsättningar för att en nätanvändare genom att betala avgifterna får rätt att använda hela naturgasöverföringssystemet utifrån sin anslutningspunkt, med undantag av utlandsförbindelser.

22 §

Avgifter för inmatning och uttag av naturgas

Överföringsnätsinnehavaren ska ta ut en överföringsavgift för varje inmatnings- och uttagspunkt i sitt överföringsnät. För inmatnings- och uttagspunkter med en sammanlänkning till ett naturgasnät i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska dock inte tas ut någon överföringsavgift, om avståndet från att ta ut en inmatnings- och uttagsavgift grundar sig på internationella förpliktelser eller avtal som är bindande för Finland.

Distributionsnätsinnehavaren ska ta ut en distributionsavgift för varje uttagspunkt i distributionsnätet och för varje inmatningspunkt som matar in gas i distributionsnätet från en gasproduktionsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas.

Närmare bestämmelser om grunderna för avgifter enligt 1 och 2 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

23 §

Nätinnehavarens prestationer när det gäller byte av naturgasleverantör

Nätinnehavaren får inte ta ut en separat avgift för prestationer som hänför sig till ett byte av naturgasleverantör.

24 §

Höjning av avgifter för överföring och distribution av naturgas

Nätinnehavaren får höja sina avgifter för överföring och distribution av naturgas med högst 15 procent jämfört med de avgifter som nätinnehavaren tagit ut för överföring och distribution under de 12 månader som omedelbart föregår höjningen. Om nätinnehavaren under den period om 12 månader som börjar från och med höjningen höjer avgifterna för överföring och distribution av naturgas ytterligare, får summan av de avgiftshöjningar som tas ut under denna tid inte heller överstiga 15 procent av beloppet av de avgifter som tagits ut under de 12 månader som föregick den första höjningen.

Den maximala godtagbara höjningen beräknas utifrån den genomsnittliga totalavgift som nätinnehavaren tar ut av varje kundgrupp som representerar användarna av naturgasnätet under en granskningsperiod på 12 månader. Den maximala godtagbara höjningen beräknas då utifrån priset på överföring och distribution av naturgas inklusive skatt enligt den högsta skattesats som tillämpas på nätanvändarna i varje kundgrupp, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas gasanvändning samt mervärdesskatt höjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen. Kundgrupperna ska anges så att de på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt beskriver nätinnehavarens användning av naturgasnätet och särdragen hos nätanvändarna.

Den maximala godtagbara höjningen beräknas dock separat utifrån den genomsnittliga totalavgiften för varje användare av något annat naturgasnät än distributionsnät under en granskningsperiod på 12 månader, om beräkningsgrunden enligt 2 mom. inte kan användas. Den maximala godtagbara höjningen beräknas då utifrån priset på överföring och distribution av naturgas inklusive skatt, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas gasanvändning samt mervärdesskatt höjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen.

Till den maximala godtagbara höjningen räknas inte sådana höjningar av avgifter för överföring eller distribution av naturgas som beror på att en tidsbunden rabatt för högst sex månader som nätinnehavaren beviljat användarna av naturgasnätet upphör och som grundar sig på villkoren i ett beslut av Energimyndigheten om fastställande enligt 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013), och inte heller sådana höjningar av avgifter för överföring eller distribution av naturgas som beror på att en tidsbunden rabatt som nätinnehavaren beviljat användarna av naturgasnätet upphör och som grundar sig på Energimyndighetens föreläggande med stöd av 14 § i den lagen om att nätinnehavaren ska sänka sina avgifter för överföring eller distribution av naturgas på grund av överskott.

Vid beräkning av den maximala godtagbara höjning av avgifter för överföring eller distribution av naturgas som får göras av nya nätinnehavare som bildas genom företagsarrangemang eller som tar över en verksamhet räknas som avgiftsbelopp för den granskningsperiod som föregick höjningen, summan av de avgifter som de nätinnehavare som ingår i företagsarrangemanget har tagit ut under granskningsperioden.

Bestämmelsen i 1 mom. tillämpas inte på en sådan ändring av avgifter för överföring och distribution av naturgas som syftar till införande av avgifter för inmatning och uttag enligt 22 §.

Energimyndigheten kan på ansökan i enskilda fall ge nätinnehavare tillstånd att avvika från bestämmelsen i 1 mom., om det är nödvändigt för att förutsättningarna för beviljande av naturgasnätstillstånd eller nätinnehavarens lagstadgade skyldigheter ska kunna uppfyllas.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de kundgrupper som avses i 2 mom. och hur de ska anges.

25 §

Nätinnehavarens tillhandahållande av information

Nätinnehavaren ska förse övriga nätinnehavare, innehavare av lagringsanläggningar och av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas samt distributionsnätsinnehavare med den information som behövs för att säkerställa att överföring, distribution och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

26 §

Publicering av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster

RP 50/2017 rd

Nätinnehavaren ska publicera uppgifter om de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina nättjänster samt grunderna för hur de bestäms.

Nätinnehavaren ska underrätta Energimyndigheten om gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de bestäms. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska ges i anmälan och om anmälningsförfarandet.

Nätinnehavaren ska publicera för bedömning av verksamheten tillräckliga uppgifter om prinsnivån på nättjänsterna, nätverksamhetens effektivitet, kvalitet och lönsamhet, utvecklandet av naturgasnätet och sådana nyckeltal för naturgasnätet som beskriver verksamheten på naturgasmarknaden. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka nyckeltal denna skyldighet ska gälla, vilka formler och anvisningar som ska följas vid beräkning av nyckeltalen och hur nyckeltalen ska publiceras.

27 §

Nätinnehavarens beredskapsplanering

Nätinnehavaren ska genom ändamålsenlig planering förbereda sig för störningar i naturgasnätet under normala förhållanden, för genomförande av ransoneringsåtgärder som föranleds av störningar i tillgången på naturgas i naturgassystemet och för sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011). Nätinnehavaren ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras regelbundet och åtminstone när det sker en betydande förändring i omständigheterna.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av naturgasnätets verksamhet och överföring eller distribution av naturgas i syfte att säkerställa ledningen av och säkerheten i samhället, befolkningens försörjning samt näringslivets funktionsförmåga.

28 §

Nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar

Vid störningar ska nätinnehavaren i syfte att eliminera störningarna och begränsa effekten av dem samarbeta med andra naturgasnätinnehavare och med räddningsmyndigheterna, polisen och de kommunala myndigheterna och innehavare av andra samhällstekniska nät inom sitt verksamhetsområde. Nätinnehavaren ska vid störningar delta i arbetet med att skapa en lägesbild som hänför sig till verksamhetsområdet och lämna den myndighet som svarar för att lägesbilden skapas de uppgifter den behöver för detta.

5 kap.

Bestämmelser om överföringsnät och överföringsnätinnehavare

29 §

Systemansvar

Den systemansvariga överföringsnätinnehavaren ska svara för att naturgassystemet är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert samt ha hand om de uppgifter som hänför sig till balansansvaret för naturgassystemet, balansavräkningen i naturgassystemet och tillhandahållandet av en handelsplats för naturgashandel och det centraliserade informationsutbytet (*systemansvar*) och är skyldig att sköta dessa uppgifter på ett ändamålsenligt sätt som är jämlikt och icke-

diskriminerande för de parter på naturgasmarknaden som är verksamma i naturgassystemet. Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska upprätthålla och utveckla sina verksamheter och tjänster inom systemansvaret samt upprätthålla, driva och utveckla sitt naturgasnät och övriga anläggningar som behövs för att sköta systemansvaret samt förbindelserna till andra nät så att de fungerar effektivt och så att förutsättningarna kan tryggas för att den nationella och regionala elmarknaden och Europeiska unionens inre marknad för naturgas ska fungera effektivt.

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren kan ställa villkor för användningen av naturgassystemet som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna realiserars. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimyndigheten har fastställt dem i enlighet med 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska realiserars får utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

30 §

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens ansvarsområde

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens ansvarsområde består av det naturgassystem som överföringsnätsinnehavaren har förordnats till ansvarig för.

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren svarar inom sitt ansvarsområde för de uppgifter som omfattas av systemansvaret och för andra uppgifter som hör till överföringsnätsinnehavaren enligt denna lag och enligt naturgasnätförordningen.

31 §

Balansansvar för naturgassystemet

Systemansvariga överföringsnätsinnehavare ska svara för att naturgasbalansen upprätthålls inom deras ansvarsområde (*balansansvar för naturgassystemet*). Balansansvaret för naturgassystemet omfattar alla de åtgärder och resurser som krävs för att realisera ansvaret och som ska tillses eller garanteras för respektive balansavräkningsperiod.

Anskaffningsvillkoren för den naturgas som behövs för realiserandet av balansansvaret samt köpevillkoren för balansgasen ska vara jämlika och icke-diskriminerande för parterna på naturgasmarknaden och i dem får inte ingå villkor som är ogrundade eller uppenbarligen begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. I villkoren ska dock de krav som följer av naturgassystemets driftsäkerhet och effektivitet beaktas. Villkoren ska dessutom sporra nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag av naturgas.

Prissättningen av balansgasen ska vara skälig.

32 §

Balansavräkning för naturgassystemet

Den systemansvariga överföringsnätsinnehavaren ska svara för avräkningen av naturgasbalansen i naturgassystemet och av naturgasbalansen för de parter i naturgashandel som är verksamma i naturgassystemet för varje balansavräkningsperiod. Balansavräkningsperioden är ett gasleveransdygn (*balansavräkning för naturgassystemet*). Genom förordning av statsrådet kan det föreskrivas att en längre balansavräkningsperiod än ett gasleveransdygn tillämpas på gas från förnybara energikällor som matas in i naturgasnätet.

RP 50/2017 rd

Balansavräkningen ska grunda sig på naturgasmätning genom fjärravläsning samt på anmälningar om leveranserna. Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid balansavräkningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Prissättningen av balansavräkningstjänsten ska vara skälig.

33 §

Utvecklande av det informationsutbyte som krävs för naturgashandeln och balansavräkningen

Det är den systemansvariga överföringsnätinnehavarens uppgift att utveckla det informationsutbyte som krävs för naturgashandeln och balansavräkningen. Utvecklingsverksamheten ska främja ett effektivt informationsutbyte som är jämlikt och icke-diskriminerande med avseende på naturgasmarknadsparterna och nätinnehavarna. Utvecklandet av informationsutbytet omfattar åtminstone

- 1) utvecklande av standarder för meddelandetraffiken och deltagande i det internationella utvecklingssamarbetet i anknytning till det,
- 2) utvecklande av procedurer som hänför sig till informationsutbyte och deltagande i internationellt utvecklingsarbete i anknytning till det,
- 3) uppgörande av förslag för ministeriet om ändring av standarderna för meddelandetraffiken och de procedurer som hänför sig till informationsutbyte,
- 4) administration av en testtjänst för meddelandetraffiken,
- 5) informerande, utbildning och rådgivning som hänför sig till informationsutbyte.

De uppgifter som avses i 1 mom. finansieras med separata avgifter som den systemansvariga överföringsnätinnehavaren har rätt att ta ut av dem som använder överföringsnätstjänsten, balansstjänsten eller den tjänst som avses i 1 mom. Avgifterna får täcka skäliga kostnader som uppdraget orsakat den systemansvariga överföringsnätinnehavaren och en skälig vinst. Grunderna för bestämmande av avgifterna ska vara jämlika och icke-diskriminerande. Uppgifter om avgifterna och grunderna för hur de bestäms ska publiceras.

34 §

Publicerande av villkor för tjänster som hänför sig till systemansvaret

Den systemansvariga överföringsnätinnehavaren ska i fråga om de tjänster som hör till systemansvaret publicera och till Energimyndigheten anmäla gällande försäljningsvillkor och grunderna för hur de bestäms, gällande leverans- och anskaffningsvillkor för balansgas och grunderna för hur de bestäms samt de villkor som avses i 29 § 2 mom.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska publiceras och anmälas samt om förfarandet för publicering och anmälan.

35 §

Anskaffning av den energi som överföringsnätinnehavaren använder i sin verksamhet

Överföringsnätinnehavare ska anskaffa den energi de använder i sin verksamhet på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

6 kap

Bestämmelser om distributionsnät och distributionsnätinnehavare

36 §

Avståndsberoende prissättning av naturgasdistribution

I distributionsnätet får priset på naturgasdistribution inte vara beroende av var nätanvändaren finns geografiskt inom nätinnehavarens verksamhetsområde. Om distributionsnätinnehavaren

RP 50/2017 rd

vare slår samman sin nätverksamhet ska sådana förändringar i prissättningen som föranleder avsevärda förändringar i enskilda nätanvändares avgifter dock genomföras inom en övergångsperiod som godkänts av Energimyndigheten innan ny prissättning införs.

37 §

Prissättning av mättjänster i distributionsnät

Nätanvändaren ska betala en ersättning för rimliga mätkostnader till distributionsnätinnehavaren.

38 §

Försäljningsvillkor för distributionstjänster som riktas till konsumenter

Sådana försäljningsvillkor för distributionstjänster som riktas till konsumenter ska meddelas på ett klart och lättbegripligt språk och får inte omfatta sådana hinder för konsumenternas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtal.

39 §

Distributionsnätinnehavarens fakturor

Distributionsnätinnehavaren ska fakturera minst fyra gånger om året enligt den faktiskt överförd mängden naturgas. Om ett naturgasdriftsställe till vilket naturgas överförs enbart för matlagning har utrustats med mätapparatur, ska den naturgas som överförs till slutförbrukaren dock faktureras minst en gång om året enligt den faktiskt överförd mängden. Om mätapparaturen inte omfattas av systemet för fjärravläsning får faktureringen ske utifrån slutförbrukarens mätavläsning.

Trots det som föreskrivs i 1 mom. får faktureringen grunda sig på den uppskattade mängden överförd naturgas eller på en fast mängd, om faktureringen grundar sig på slutförbrukarens mätavläsning och denna inte har meddelat mätvärdena för faktureringsperioden i fråga. Avvikelse från fakturering enligt den faktiska mängden överförd naturgas får också göras om sådan mätning och fakturering inte är möjlig eller inte kan ordnas till rimlig kostnad.

Distributionsnätinnehavaren ska i fakturan för nätanvändaren lämna en specifikation över hur priset på naturgasdistribution bildats. Uppgifterna om och uppskattningarna av priset på naturgasdistributionen ska lämnas till slutförbrukarna i rätt tid och i en lättbegriplig form. Med fakturan ska det lämnas uppgifter om slutförbrukarens faktiska förbrukning och prisuppgifter samt uppgifter som möjliggör en jämförelse med förbrukningen och kostnaderna under samma period det föregående året. I fakturor som sänds till konsumenter ska distributionsnätinnehavaren ge uppgifter om hur konsumenterna kan göra reklamationer samt uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska presenteras i fakturan.

De fakturor samt prisuppgifter och uppgifter om förbrukningen som avses i denna paragraf ska lämnas till slutförbrukaren på ett adekvat sätt och avgiftsfritt. Fakturor på och uppgifter om förbrukningen ska sändas till slutförbrukaren på elektronisk väg, om denna önskar det.

40 §

Betalningssätt för distributionsnätsinnehavarens fakturor

Distributionsnätsinnehavaren ska erbjuda konsumenterna alternativa sätt att betala räkningar. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. I villkoren för betalningssätten får hänsyn tas till skäliga skillnader i de kostnader som distributionsnätsinnehavaren orsakas av att erbjuda olika betalningssätt. Om distributionsnätsinnehavaren erbjuder konsumenterna ett förhandsbetalningssystem, ska förhandsbetalningen i tillräcklig grad grunda sig på konsumentens uppskattade årliga naturgasförbrukning.

41 §

Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät

På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas inte bestämmelserna i 24 § om höjning av avgifter för naturgasdistribution och vad som föreskrivs i 26 § 3 mom. om publicering av nyckeltal för nättjänster, i 27 § om nätinnehavarens beredskapsplanering, i 28 § om nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar, i 36 § om avståndsoberoende prissättning av naturgasdistribution, i 37 § om prissättning av måttjänster i distributionsnät, i 38 § om försäljningsvillkor för distributionstjänster som riktas till konsumenter, i 39 § om distributionsnätsinnehavarens fakturering eller i 40 § om betalningssätt för distributionsnätsinnehavarens fakturor.

Bestämmelserna i 26 § 1 mom. om publicering av försäljningsvillkor för nättjänster och 2 mom. om hur de ska anmälas till Energimyndigheten tillämpas på innehavare av slutna distributionsnät endast om Energimyndigheten har fastställt villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät i enlighet med 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

AVDELNING III

Naturgasleverans

7 kap.

Naturgasleverans

42 §

Leveransskyldighet för partiförsäljare av naturgas

Partiförsäljare som har betydande marknadsinflytande i överföringsnätet ska på jämlika och icke-diskriminerande villkor leverera naturgas som de anskaffat till Finland via en sammanlänkning med naturgasnätet i Ryssland till detaljförsäljare för leverans via distributionsnäten (*leveransskyldighet för partiförsäljare*). För detta ändamål ska partiförsäljaren ha offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser för naturgas samt grunder för hur de bestäms. Försäljningsvillkoren får inte innehålla oskäligen begränsningar eller villkor som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln.

Energimyndigheten kan bestämma att partiförsäljare ska leverera naturgas som avses i denna paragraf till detaljförsäljare för leverans till distributionsnäten på sådana villkor som anges i 1 mom.

43 §

Bevarande av naturgasleverantörens avtalsuppgifter

Naturgasleverantörer ska bevara viktiga uppgifter om alla sina affärstransaktioner gällande avtal om naturgasleverans samt de uppgifter enligt kommissionens förordning eller beslut om riktlinjer som avses i artikel 44.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*, och som hänför sig till affärstransaktioner gällande naturgasderivat med grossister och överföringsnätsinnehavare samt innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas under minst fem år efter utgången av den räkenskapsperiod under vilken affärstransaktionen genomfördes. Uppgifter som ska bevaras är åtminstone

- 1) affärstransaktionens löptid,
- 2) procedurer som hänför sig till leveranser och fullgörande,
- 3) leveransmängd,
- 4) tidpunkt för genomförandet,
- 5) pris,
- 6) information som identifierar avtalsparten,
- 7) information om alla avtal som inte fullgjorts.

8 kap.

Detaljför säljning av naturgas

44 §

Leveransskyldighet för detaljförsäljare

En detaljförsäljare som har betydande marknadsinflytande på en distributionsnätsinnehavares verksamhetsområde ska på verksamhetsområdet leverera naturgas till skäligt pris till slutförbrukare som i huvudsak använder naturgasen till uppvärmning av bostäder på det ställe där gasen används samt till slutförbrukare vars användningsställe har en anslutningseffekt på högst 250 kilowatt (*leveransskyldighet för detaljförsäljare*).

Om det inte finns någon detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande inom distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde, är den detaljförsäljare leveransskyldig som med mängden levererad naturgas som måttstock har den största marknadsandelen på det aktuella verksamhetsområdet när det gäller naturgas som anskaffas av slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten.

En leveransskyldig detaljförsäljare ska ha offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser för naturgas samt grunder för hur de bestäms för de slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten. De får inte innehålla oskäligena villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom naturgashandeln. Försäljningsvillkor som riktas till konsumenterna ska dessutom meddelas på ett klart och lättbegripligt språk och får inte omfatta sådana hinder för konsumenternas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av avtal.

Energimyndigheten kan bestämma att en detaljförsäljare som avses i denna paragraf ska leverera naturgas till de slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten på de villkor som anges i 2 mom.

45 §

Anmälan till Energimyndigheten om detaljförsäljares försäljningsvillkor

Detaljför säljare som har betydande marknadsinflytande ska till Energimyndigheten ge in de detaljförsäljningsvillkor och detaljförsäljningspriser som avses i 44 § 3 mom. samt grunderna för hur de bestäms innan de införs.

Detaljför säljaren ska underrätta Energimyndigheten eller den sammanslutning som myndigheten utsett om de detaljförsäljningsvillkor och detaljförsäljningspriser som gäller när detaljförsäljaren allmänt tillhandahåller naturgas till konsumenter och till andra slutförbrukare vars användningsställe har en anslutningseffekt på högst 250 kilowatt.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om detaljförsäljningsvillkoren och detaljförsäljningspriserna samt grunderna för hur de bestäms som ska ges in till myndigheten, hur dessa uppgifter ska specificeras och hur uppgifterna ska lämnas.

46 §

Detaljför säljarens fakturor

Naturgas som levererats till slutförbrukaren ska faktureras enligt den faktiska förbrukningen minst fyra gånger om året. Om ett naturgasdriftsställe till vilket naturgas levereras enbart för matlagning har utrustats med mätapparat, ska den naturgas som överförs till slutförbrukaren dock faktureras minst en gång om året enligt den faktiskt överförda mängden. Om mätapparaturen inte omfattas av systemet för fjärravläsning får faktureringen ske utifrån slutförbrukarens mätaravläsning.

Naturgasleveranser får emellertid faktureras enligt uppskattad förbrukning eller enligt en fast mängd, om faktureringen grundar sig på slutförbrukarens mätaravläsning och denna inte har meddelat mätvärdena för faktureringsperioden i fråga. Avvikelse från fakturering enligt konstaterad förbrukning får också göras, om mätning och fakturering enligt konstaterad naturgasförbrukning inte är möjlig eller inte kan ordnas till rimlig kostnad.

Detaljför säljaren ska i sin faktura ge kunden en specifikation över hur naturgaspriset bildats samt information om avtalets giltighetstid. Uppgifterna om och uppskattningarna av priset på naturgas ska lämnas till slutförbrukarna i rätt tid och i en lättbegriplig form. Med fakturan ska det lämnas uppgifter om slutförbrukarens faktiska förbrukning och prisuppgifter samt uppgifter som möjliggör en jämförelse med förbrukningen och kostnaderna under samma period det föregående året. I fakturor som sänds till konsumenter ska detaljför säljaren ge uppgifter om hur konsumenterna kan göra reklamationer samt uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska presenteras i fakturan.

Detaljför säljaren ska sända konsumenten en slutfaktura inom sex veckor från det att naturgasleveransen till konsumenten har avslutats.

De fakturor samt prisuppgifter och uppgifter om förbrukningen som avses i denna paragraf ska lämnas till slutförbrukaren på ett adekvat sätt och avgiftsfritt. Slutförbrukaren ska på begäran få fakturor på och uppgifter om förbrukningen på elektronisk väg.

47 §

Betalningssätt för detaljför säljarens fakturor

Detaljför säljaren ska erbjuda konsumenterna alternativa sätt att betala fakturor. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. I villkoren för betalningssätten får hänsyn tas till skäligen skillnader i de kost-

RP 50/2017 rd

nader som detaljförsäljaren orsakas av att erbjuda olika betalningssätt. Om detaljförsäljaren erbjuder konsumenterna ett förhandsbetalningssystem ska förhandsbetalningen i tillräcklig grad grunda sig på konsumentens uppskattade årliga naturgasförbrukning.

9 kap.

Leverans av naturgas via ett internt nät i en fastighet

48 §

Slutförbrukarens möjlighet till naturgasleverans via distributionsnät

Fastighetsinnehavaren ska se till att slutförbrukarna har möjlighet att ingå naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal enligt vilka leveransen sker via distributionsnätsinnehavarens distributionsnät. I detta syfte ska fastighetsinnehavaren ge slutförbrukaren rätt att använda fastighetens eller motsvarande fastighetsgrupps interna naturgasnät. Om naturgas levereras till slutförbrukarna via ett internt naturgasnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, ska slutförbrukaren ersätta fastighetsinnehavaren för de rimliga kostnader som ändringsarbeten med anknytning till naturgasmätningen och det interna naturgasnätet har förorsakat när slutförbrukaren övergår till att köpa sin naturgas via distributionsnätet.

AVDELNING IV

Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och naturgaslager

10 kap.

Behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

49 §

Utseende av innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Naturgasföretag som äger en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska senast sex månader innan verksamheten inleds lämna in en anmälan till Energimyndigheten om vem som är innehavare av respektive anläggning. Energimyndigheten ska utse den verksamhetsutövare som uppgetts till innehavare av behandlingsanläggningen om verksamhetsutövaren utövar den verksamhet som uppgetts. Beslutet att utse innehavaren är i kraft viss tid, dock högst tio år.

50 §

Allmänna skyldigheter för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska i enlighet med de ekonomiska förutsättningarna och med nödvändig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas för att säkra en öppen marknad. Dessutom ska innehavaren av behandlingsanläggningen säkerställa att det finns tillräckliga resurser för fullgörandet av de skyldigheter som gäller tjänsten samt att skyldigheterna fullgörs på ett icke-diskriminerande sätt.

Innehavaren av behandlingsanläggningen ska förse nätinnehavarna och andra innehavare av lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den in-

RP 50/2017 rd

formation som behövs för att säkerställa att överföring och lagring av naturgas kan genomföras på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

51 §

Nyttjanderätt till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska mot en skälig ersättning inom ramen för anläggningens kapacitet sälja nyttjanderätter till anläggningen till dem som behöver sådana.

De avgifter som tas ut för nyttjanderätter samt de förfaranden som gäller rätterna ska möjliggöra nödvändiga investeringar genom vilka funktionsdugligheten hos behandlingsanläggningen säkerställs.

52 §

Skyldighet för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas att publicera försäljningsvillkor

Innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska publicera de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina tjänster samt grunderna för hur de bestäms.

11 kap.

Naturgaslager och lagring av gas i rörledning

53 §

Utseende av innehavare av lagringsanläggningar

Naturgasföretag som äger en lagringsanläggning ska senast sex månader innan verksamheten inleds lämna in en anmälan till Energimyndigheten om vem som är innehavare av respektive anläggning. Energimyndigheten ska utse den verksamhetsutövare som uppgetts till innehavare av lagringsanläggningen, om verksamhetsutövaren utövar den verksamhet som uppgetts. Beslutet att utse innehavaren är i kraft viss tid, dock högst tio år.

54 §

Allmänna skyldigheter för innehavare av lagringsanläggningar

Innehavaren av en lagringsanläggning ska i enlighet med de ekonomiska förutsättningarna och med nödvändig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva lagringsanläggningar för att säkra en öppen marknad. Dessutom ska innehavaren av lagringsanläggningen säkerställa att det finns tillräckliga resurser för fullgörandet av de skyldigheter som gäller tjänsten samt att skyldigheterna fullgörs på ett icke-diskriminerande sätt.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska förse nättinnehavarna och andra innehavare av lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den information som behövs för att säkerställa att överföring och lagring av naturgas kan genomföras på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

55 §

Nyttjanderätt till lagringsanläggningar och till lagring av gas i rörledning

Innehavaren av en lagringsanläggning ska förhandla om nyttjanderätt till lagring samt till stödtjänster i anslutning till lagring och nätinnehavaren om nyttjanderätt till lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till lagringen med naturgasföretag och kunder, i eller utanför det område som omfattas av det sammanlänkade systemet, om nyttjanderätten är tekniskt och ekonomiskt nödvändig för att tillhandahålla en effektiv tillgång till nätet samt för organiseringen av nyttjanderätten till andra stödtjänster. Innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska publicera uppgifter om vilka lagringsanläggningar eller delar av sådana anläggningar det finns nyttjanderätt till och vilka möjligheter det finns att lagra gas i rörledning samt informera Energimyndigheten om detta.

Parterna ska i god tro förhandla om nyttjanderätt till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster. Villkoren och förutsättningarna enligt avtalen samt tariffer och metoder ska vara skäliga och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

Innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska årligen publicera uppgifter om sina viktigaste kommersiella leveransvillkor för utnyttjandet av lagring och lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till dem. Innan leveransvillkoren offentliggörs ska nätets användare och kunder höras. Leveransvillkoren ska meddelas Energimyndigheten. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka leveransvillkor som ska publiceras.

56 §

Oberoende för innehavaren av en lagringsanläggning

Om innehavaren av en lagringsanläggning ingår i ett sådant naturgasföretag eller grupp av företag som bedriver överföring, distribution, kondensering eller lagring av naturgas samt produktion eller leverans av naturgas och i vilket samma person eller personer har rätt att direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande ska innehavaren i fråga om juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av sådan verksamhet som inte har samband med överföringsnät, distribution och lagring.

De personer som ansvarar för administrationen hos innehavaren av en lagringsanläggning får inte delta i administrationen av ett sådant integrerat naturgasföretag som direkt eller indirekt svarar för den dagliga driften när det gäller produktion eller leverans av naturgas. Deras yrkesmässiga intressen ska beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska ha beslutanderätt som är oberoende av det integrerade naturgasföretag som avses i 1 mom. i fråga om de resurser som behövs för att driva, underhålla eller utveckla lagringsanläggningarna. Trots det som föreskrivs ovan har moderbolaget dock rätt att kontrollera den avkastning på kapitalet som ett dotterbolag ger, genom att godkänna den årliga finansieringsplan eller ett motsvarande instrument som upprättas av innehavaren av lagringsanläggningen, genom att ange övergripande gränser för dotterbolagets skuldsättningsnivå och på andra motsvarande sätt. Moderbolaget har dock inte rätt att ge innehavaren av lagringsanläggningen instruktioner för den dagliga driften eller fatta enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av lagringsanläggningar, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i finansieringsplanen eller i ett motsvarande instrument.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska utarbeta ett program för iakttagandet av 1—3 mom., där det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att garantera icke-diskriminerande beteende och se till att programmet följs. I programmet ska det också anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Den som ansvarar för kontrollen av att

programmet följs ska årligen utarbeta och lämna in en rapport till Energimyndigheten om de åtgärder som vidtagits. Innehavaren av lagringsanläggningen ska publicera rapporten.

AVDELNING V

Skyldigheter för aktörer på naturgasmarknaden

12 kap.

Skyldigheter för aktörer på naturgasmarknaden i fråga om naturgassystemet

57 §

Balansansvar

Parterna på naturgasmarknaden är ansvariga för att deras anskaffningsavtal för naturgas täcker deras naturgasförbrukning och naturgasleveranser under respektive balansavräkningsperiod (*balansansvar*).

Närmare bestämmelser om balansansvarets innehåll och om de procedurer som hänför sig till genomförandet av balansansvaret utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 §

Anmälningsskyldighet

Parterna på naturgasmarknaden och nätinnehavarna ska göra de anmälningar som krävs för naturgashandeln, genomförandet av balansansvaret och utredningen av naturgashandeln och som de ansvarar för. Varje anmälan ska göras inom föreskriven tid och enligt föreskrivet anmälningsförfarande. Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet utfärdas genom förordning av statsrådet.

59 §

Sekretess och förbud mot utnyttjande

Den som vid skötseln av uppgifter enligt denna lag i egenskap av medlem eller ersättare i ett organ hos en nätinnehavare, en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en innehavare av en lagringsanläggning eller i egenskap av anställd hos dessa eller på uppdrag av dem har fått kännedom om en affärs- eller yrkeshemlighet eller motsvarande omständighet som gäller de ovannämnda aktörernas eller deras kunders eller andra nätanvändares affärsverksamhet, är skyldig att hemlighålla informationen, om inte röjandet av informationen för någon annan grundar sig på en rättighet enligt denna lag eller om den till vars förmån sekretessen gäller ger sitt samtycke till att informationen röjs. Sekretessbelagd information får inte heller lämnas till en bolagsstämma, andelsstämma eller till fullmäktige och inte heller till aktieägare eller medlemmar som deltar i stämman eller mötet.

Bestämmelsen i 1 mom. gäller också information som personer som avses i 1 mom. har fått kännedom om vid utförandet av uppdrag som avses i naturgasnätsförordningen eller i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi.

Nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar är skyldiga att lämna ut information som avses i 1 och 2 mom. till åklagar- och förundersökningsmyndigheter för utredning av brott samt till andra myndigheter som enligt lag har rätt att få sådan information.

RP 50/2017 rd

Personer som avses i 1 mom. får inte utnyttja sekretessbelagd information för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

13 kap.

Särredovisning av verksamheter

60 §

Skyldighet att särredovisa naturgasaffärsverksamheter

Naturgasföretag ska särredovisa naturgasnätsverksamhet, verksamhet vid behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, försäljning av naturgas och lagring av naturgas samt övrig affärsverksamhet som inte hör till naturgasbranschen.

Nätinnehavare ska särredovisa överföringsnätsverksamhet och distributionsnätsverksamhet.

Om den affärsverksamhet som inte hör till naturgasbranschen är obetydlig behöver den inte särredovisas från naturgasförsäljningen. Verksamheten betraktas som obetydlig om omsättningen inte överstiger 10 procent av omsättningen av naturgasförsäljningen.

61 §

Innehållet i särredovisningsskyldigheten

För varje särredovisad naturgasaffärsverksamhet ska för varje räkenskapsperiod upprättas en separat resultaträkning och balansräkning samt för företagets övriga affärsverksamhet en kombinerad resultaträkning och balansräkning. Resultaträkningen och balansräkningen, vilka ska kunna härledas ur företagets bokföring, ska upprättas enligt bokföringslagen (1336/1997).

62 §

Särredovisning av kommunala inrättningar

Kommunala inrättningar som utövar naturgasaffärsverksamhet ska per räkenskapsperiod redovisa sin naturgasaffärsverksamhet separat från kommunen och från kommunens övriga inrättningar. För inrättningen ska en egen resultaträkning och balansräkning upprättas.

63 §

Upprättande av särredovisade bokslut

Affärshändelser och balansposter ska tas upp i resultaträkningen och balansräkningen över affärsverksamheterna i enlighet med orsaksprincipen. Gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter ska registreras kalkylmässigt för de olika verksamheterna i samband med att bokslutet upprättas så att orsaksprincipen i mån av möjlighet följs.

I särredovisade bokslut ska avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången ska anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planenliga avskrivningarna, inbegripas i bokslutet.

Det särredovisningsförfarande som väljs ska följas kontinuerligt, om det inte finns grundad anledning att ändra det. Ändringarna ska klarläggas i samband med det särredovisade bokslutet.

RP 50/2017 rd

64 §

Granskning av särredovisade bokslut

Naturgasföretagets revisorer ska granska de särredovisade verksamheternas resultaträkning, balansräkning och noterna till dessa. De ska i revisionsberättelsen ge ett utlåtande om huruvida resultaträkningen och balansräkningen och noterna till dem för de särredovisade verksamheterna stämmer överens med denna lag och de bestämmelser och föreskrifter som har utfärdats med stöd av den.

65 §

Publicering av särredovisade bokslut

I fråga om de särredovisade affärsverksamheterna är resultaträkningen och balansräkningen samt tilläggsupplysningarna offentliga och de ska presenteras som noter till naturgasföretagets bokslut.

66 §

Kompletterande bestämmelser om särredovisning

Genom förordning av arbets- och näringsministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,
- 2) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter som gäller en enskild naturgasaffärsverksamhet,
- 3) registreringen av gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,
- 4) schemat för särredovisade resultaträkningar och balansräkningar samt för nätinnehavarens resultaträkning och balansräkning,
- 5) de tilläggsuppgifter som ska tas in i särredovisade bokslut samt i nätinnehavarens bokslut,
- 6) sändande av särredovisade bokslut samt bokslut för nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggning för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggning till Energimyndigheten.

I samband med särredovisade bokslut ska för en bedömning av grunderna för hur boksluten har upprättats tillräckliga och klagörande uppgifter och nyckeltal som beskriver nätinnehavarens verksamhet publiceras. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter och nyckeltal skyldigheten att publicera gäller och vilket förfarande som ska iakttas vid publicerandet.

Energimyndigheten kan av grundad anledning i enskilda fall bevilja undantag från det sätt att särredovisa verksamheterna som förutsätts i denna lag, om det är oskäligt att särredovisa dem i enlighet med vad som krävs i lagen.

AVDELNING VI

Naturgasavtal

14 kap.

Bestämmelser om naturgasavtal

67 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på anslutningsavtal för naturgas, naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal. På naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal tillämpas bestämmelserna emellertid endast om en slutförbrukare som är part i avtalet köper naturgas av en detaljförsäljare huvudsakligen för eget bruk. Bestämmelserna om detaljförsäljare i detta kapitel tillämpas också på naturgasleverantörer som levererar naturgas till slutförbrukarna via ett internt naturgasnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp. Bestämmelser om avtal mellan näringsidkare och konsumenter finns dessutom i konsumentskyddslagen.

I detta kapitel avses med

- 1) *anslutningsavtal för naturgas* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och abonnenten som gäller anslutning av ett ställe där naturgas används till nätet och fortsatt möjlighet att använda naturgasanslutningen,
- 2) *naturgasnätsavtal* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och slutförbrukaren om försäljning och köp av naturgasnätstjänster,
- 3) *naturgasförsäljningsavtal* ett avtal mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren om försäljning och köp av naturgas,
- 4) *abbonent* en ägare eller innehavare av ett ställe där naturgas används och som ingår anslutningsavtal för naturgas med distributionsnätsinnehavaren.

68 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel får inte genom avtal göras till nackdel för konsumenten. Om inte något annat bestäms nedan, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast om inget annat följer av avtalet, av praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller någon annan sed som måste anses vara bindande för avtalsparterna.

69 §

Information som ska ingå i avtal som erbjuds konsumenter

Distributionsnätsinnehavaren ska innan anslutningsavtal för naturgas och naturgasnätsavtal ingås samt detaljförsäljaren innan naturgasförsäljningsavtal ingås informera konsumenten om de centrala villkor som ska tillämpas på avtalet och om tillbudsstående prissättningsalternativ och andra alternativ som gäller innehållet i avtalet. Villkoren bör anges innan avtalet ingås eller bekräftas också då avtal ingås genom en mellanhand.

Konsumenten ska ges åtminstone följande information:

- 1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter,
- 2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls, deras art och, om det är fråga om ett anslutningsavtal, tidpunkten för anslutningen,

- 3) eventuella underhållstjänster i anslutning till prestationer eller tjänster enligt avtalet,
- 4) metoderna för att konsumenten ska få information om de avgifter som ska tillämpas på avtalet eller underhållstjänster i anknytning till det,
- 5) avtalets giltighetstid och villkoren för förnyelse och avslutande av avtalet,
- 6) de ersättningar och andra gottgörelser som ska tillämpas om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,
- 7) det besvär förfarande och förfarande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds,
- 8) information om konsumenternas rättigheter, som anges på räkningarna eller på distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens webbsidor.

De uppgifter som avses i 2 mom. ska i överenskommen form skrivas in i avtalet eller bekräftelsen. Tillsammans med avtalet eller bekräftelsen ska konsumenten ges information om den kontrollista för energianvändare som avses i artikel 3.12 i naturgasmarknadsdirektivet, samt Energimyndighetens webbadress där listan finns tillgänglig. Distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren ska på begäran ge konsumenten en kopia av kontrollistan.

70 §

Ingående av anslutningsavtal för naturgas

Anslutningsavtal för naturgas ska ingås skriftligen. Distributionsnätinnehavaren får inte åberopa ett villkor som inte finns i anslutningsavtalet eller om vilket det inte annars har överenskommit skriftligen.

Abonnten ska förse distributionsnätinnehavaren med nödvändig information om de byggnader och deras gasanordningar som ska anslutas till distributionsnätet. Distributionsnätinnehavaren ska meddela abonnenten under vilka förutsättningar anslutningen kan göras.

Distributionsnätinnehavaren och abonnenten ska i anslutningsavtalet komma överens om när anslutningen levereras.

71 §

Ingående av naturgasnätavtal

Naturgasnätavtal kan ingås muntligen eller skriftligen. Avtalet ska ingås skriftligen om en avtalspart kräver detta.

Ett naturgasnätavtal kan ingås när det anslutningsavtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga är i kraft.

En förutsättning för att distribution av naturgas ska kunna inledas är utöver naturgasnätavtal och anslutningsavtal dessutom ett gällande naturgasförsäljningsavtal med en detaljförsäljare som ansvarar för den öppna naturgasleveransen.

72 §

Ingående av naturgasförsäljningsavtal

Naturgasförsäljningsavtal kan ingås muntligen eller skriftligen. Avtalet ska ingås skriftligen om en avtalspart kräver detta.

Slutförbrukare som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet har rätt att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver naturgasleverans omfattar den service som ingår i naturgasdistributionen.

En förutsättning för att leverans av naturgas ska kunna inledas är utöver ett anslutningsavtal dessutom ett gällande naturgasnätavtal.

73 §

Bekräftelse

Om ett naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal inte har ingåtts skriftligen, ska distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren till slutförbrukaren sända uppgifter om det avtal som har ingåtts samt om de priser och övriga villkor som ska tillämpas på det (bekräftelse). Bekräftelsen ska sändas utan dröjsmål och senast två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks.

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på avtal som omfattas av tillämpningsområdet för 6 kap. i konsumentskyddslagen.

74 §

Avtalets varaktighet och upphörande

Anslutningsavtal, naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal som är i kraft tills vidare upphör till följd av hävning eller uppsägning. Avtal som är i kraft en viss tid upphör när tiden har löpt ut. Abonnenter eller slutförbrukare som är konsumenter får dock säga upp också anslutnings- och naturgasnätsavtal som är i kraft en viss tid på samma sätt som avtal som är i kraft tills vidare.

Naturgasnätsavtal och naturgasförsäljningsavtal som är i kraft tills vidare upphör att gälla utan särskilda åtgärder när det anslutningsavtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga upphör att gälla.

75 §

Uppsägning och hävning av anslutningsavtal för naturgas

Distributionsnätsinnehavaren har inte rätt att säga upp ett anslutningsavtal. Abonnenten kan säga upp anslutningsavtalet om det naturgasförsäljningsavtal och naturgasnätsavtal som gäller naturgasdriftsstället i fråga inte är i kraft. Distributionsnätsinnehavaren ska kontrollera om naturgasförsäljningsavtalet och naturgasnätsavtalet är i kraft när anslutningsavtalet sägs upp.

Uppsägningstiden får inte vara längre än en månad. Om abonnemangsinnehavaren är en konsument får uppsägningstiden inte vara längre än två veckor.

Distributionsnätsinnehavaren kan trots uppsägningen hålla de rättigheter som gäller distributionsrörnät som byggts för andra fastigheter i kraft enligt vad som avtalats om dem.

Distributionsnätsinnehavaren har rätt att häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätsinnehavaren har meddelat skriftligen eller om en abonnent som inte är konsument har försatts i konkurs. Avvikelse från bestämmelserna i denna paragraf får inte göras genom avtal.

76 §

Uppsägning av naturgasnätsavtal

Distributionsnätsinnehavare får inte säga upp naturgasnätsavtal som ingåtts med konsumenter. Andra naturgasnätsavtal får distributionsnätsinnehavare säga upp endast om det ur innehavarens synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett naturgasnätsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för distributionsnätsinnehavaren.

Efter att distributionsnätsinnehavaren har meddelat om ändringar i avtalsvillkoren eller priserna har konsumenten rätt att säga upp naturgasnätsavtalet innan ändringarna träder i kraft. Konsumenten ska då skicka uppsägningsanmälan till distributionsnätsinnehavaren senast sju dagar innan ändringarna träder i kraft.

Avvikelse från bestämmelserna i denna paragraf får inte genom avtal göras till nackdel för slutförbrukaren.

77 §

Uppsägning av naturgasförsäljningsavtal

En detaljförsäljare får inte säga upp ett naturgasförsäljningsavtal med en konsument som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet. Andra naturgasförsäljningsavtal som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet får detaljförsäljaren säga upp endast om det ur försäljarens synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett naturgasförsäljningsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för detaljförsäljaren. Uppsägningstiden för ett avtal som inte omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet är två veckor för detaljförsäljaren.

Avvikelse från bestämmelserna i denna paragraf får inte göras genom avtal till nackdel för en slutförbrukare som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet.

78 §

Ändring av villkoren i ett anslutningsavtal för naturgas, naturgasnätsavtal eller naturgasförsäljningsavtal

Distributionsnätsinnehavaren får ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i anslutningsavtalet och naturgasnätsavtalet samt detaljförsäljaren de som anges i naturgasförsäljningsavtalet endast

1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån,

2) om ändringen baserar sig på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte har kunnat beakta då avtalet ingicks, eller

3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, översyn av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet.

Detaljförsljaren får dock inte på den grund som anges i 1 mom. 1 eller 3 punkten ändra ett naturgasförsäljningsavtal som är i kraft viss tid.

Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Om distributionsnätsinnehavarens verksamhetsområde förändras, har distributionsnätsinnehavaren rätt att ändra avgifterna på naturgasdistributionen för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 36 §.

Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren ska sända sin avtalspart ett meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. I meddelandet ska det nämnas huruvida avtalsparten har rätt att säga upp avtalet. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, får ändringen träda i kraft tidigast 30 dagar efter det att meddelandet sändes.

79 §

Avbrott i naturgasdistributionen av skäl som beror på detaljförsäljaren

Distributionsnätsinnehavaren får inte avbryta naturgasdistributionen av ett skäl som beror på detaljförsäljaren innan distributionsnätsinnehavaren har meddelat slutförbrukaren att naturgasdistributionen kommer att avbrytas och orsaken till detta. Distributionsnätsinnehavaren ska se till att naturgas levereras till en konsument under minst tre veckor efter att meddelandet har sänts.

Distributionsnätsinnehavaren får inte avbryta naturgasleveransen till en slutförbrukare som omfattas av detaljförsäljarens leveransskyldighet innan Energimyndigheten med stöd av 44 § 4 mom. har utsett en ny detaljförsäljare.

Slutförbrukaren ska ersätta distributionsnätsinnehavaren för de skäliga kostnader som orsakats av naturgasleverans enligt denna paragraf. Om slutförbrukaren och distributionsnätsinnehavaren inte kommer överens om ersättningen ska Energimyndigheten bestämma ersättningens storlek.

Avvikelse från bestämmelserna i denna paragraf får inte göras genom avtal till nackdel för slutförbrukaren.

80 §

Avbrott i distributionen eller leveransen av naturgas av skäl som beror på slutförbrukaren

Distributionen eller leveransen av naturgas kan avbrytas om slutförbrukaren trots anmärkning har försummat att betala avgifterna till distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot villkoren i avtalet. Innan distributionen eller leveransen av naturgas avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutförbrukaren och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna åberopa de rättigheter som nämns i denna paragraf och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. Distributionen och leveransen av naturgas får avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då distributionen eller leveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på betalningssvårigheter som konsumenten har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till den, får distributionen eller leveransen av naturgas avbrytas tidigast 60 dagar efter den dag då avgiften förföll till betalning.

Leveransen eller distributionen av naturgas till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan, där uppvärmningen är beroende av naturgas, får dock inte avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan 120 dagar har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften. Avvikelse från bestämmelserna i detta moment får inte göras genom avtal till nackdel för slutförbrukaren.

81 §

Rätt att hålla inne betalning på grund av dröjsmål

Om en anslutning till följd av dröjsmål hos distributionsnätsinnehavaren inte har kopplats vid den tidpunkt när anslutningsavgiften eller en del av den enligt avtalet ska betalas, har

abonnenten rätt att hålla inne betalningen tills anslutningen har kopplats. Sedan anslutningen har kopplats har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som behövs som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

Om distributionen eller leveransen av naturgas på grund av distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens dröjsmål inte har inletts vid avtalad tidpunkt, är slutförbrukaren först från det att distributionen eller leveransen har inletts skyldig att betala de avgifter som baserar sig på avtalet. Sedan distributionen eller leveransen av naturgas har inletts har slutförbrukaren rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som behövs som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

82 §

Standardersättning för dröjsmål vid koppling av en anslutning

Om kopplingen av en anslutning i distributionsnätet fördröjs har abonnenten rätt till en standardersättning. Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för den första och den andra påbörjade dröjsmålsveckan och därefter till 10 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad dröjsmålsvecka. Standardersättningens maximibelopp är 30 procent av anslutningsavgiften, dock högst 3 000 euro. Maximibeloppet får justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet. När standardersättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätsinnehavaren allmänt tar ut för anslutning utan sådana höjningar som beror på specialförhållanden.

Abonnenten har dock oberoende av denna paragraf med stöd av 83 § rätt att få en ersättning som överskrider standardersättningen för den skada som abonnenten har lidit.

Om distributionsnätsinnehavarens prestation drabbas av ett sådant hinder som avses i 83 § 1 och 2 mom., är distributionsnätsinnehavaren inte skyldig att betala standardersättning.

83 §

Skadestånd på grund av dröjsmål

Abonnenter och slutförbrukare har rätt till ersättning för en skada som de lider till följd av dröjsmål, om inte den distributionsnätsinnehavare eller detaljförsäljare som är avtalspart visar att dröjsmålet beror på ett hinder utanför innehavarens eller försäljarens kontroll som denna skäligen inte kunde förväntas ha beaktat när avtalet ingicks och vars följder innehavaren eller försäljaren inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Om dröjsmålet beror på någon som distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet, är distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som anlitats skulle vara fri från ansvar enligt 1 mom.

Distributionsnätsinnehavarens och detaljförsäljarens skyldighet att ersätta indirekt skada gäller endast om dröjsmålet eller skadan beror på vårdslöshet från innehavarens eller försäljarens sida. Som indirekt skada anses

- 1) sådan förlust av inkomst som abonnenten eller slutförbrukaren lider på grund av dröjsmål eller åtgärder som föranleds av detta,
- 2) skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal,
- 3) sådan väsentlig förlust av bruksnyttan av ett ställe där naturgas används som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet,
- 4) annan skada som är svår att förutse och som kan jämföras med skador enligt 1—3 punkten.

84 §

Fel

Ett fel i naturgasdistributionen och den övriga nättjänsten samt naturgasleveransen anses ha uppkommit, om kvaliteten på naturgasen eller leveranssättet inte stämmer överens med vad som kan anses avtalat eller om faktureringen av konsumenten är felaktig eller försenad. Något fel i naturgasleveransen anses dock inte ha uppkommit trots en felaktighet eller försening i detaljförsäljarens fakturering, om detaljförsäljaren kan påvisa att felaktigheten eller förseningen berott på sådana omständigheter utanför detaljförsäljarens kontroll vars följder försäljaren inte skäligen skulle ha kunnat undvika eller förhindra. Om det inte har avtalats om naturgas av högre kvalitet anses ett fel i naturgasdistributionen och den övriga nättjänsten samt naturgasleveransen ha uppkommit, om naturgasen till sin kvalitet inte motsvarar de europeiska standarder som allmänt ska följas i Finland eller om distributionen eller leveransen kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

RP 50/2017 rd

85 §

Prisavdrag på grund av fel

Slutförbrukare har till följd av ett fel rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Om felet beror på ett avbrott i naturgasdistributionen, utgör prisavdraget en sådan andel av den årliga distributionsavgiften som motsvarar minst två veckor.

86 §

Skadestånd på grund av fel

Slutförbrukare har rätt till ersättning för den skada som de lider till följd av ett fel. Distributionsnättsinnehavare eller detaljförsäljare är då skyldiga att ersätta en indirekt skada enligt 83 § 3 mom. endast om felet eller skadan beror på vårdslöshet från deras sida.

87 §

Ansvariga aktörer

Slutförbrukare har alltid rätt att hos distributionsnättsinnehavaren framställa krav som grundar sig på ett fel med undantag av krav som beror på felaktig eller försenad faktura från detaljförsäljaren. Kravet ska framställas inom skälig tid från det att slutförbrukaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet och hade de uppgifter om distributionsnättsinnehavaren som behövs för att framställa kravet.

Distributionsnättsinnehavaren svarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnättsinnehavaren inom skälig tid från att ha fått kännedom om kravet meddelar konsumenten vilken detaljförsäljare som är ansvarig för felet och som åtar sig att svara för det skadestånd eller det prisavdrag som blir följden av felet.

AVDELNING VII

Tillsyn och påföljder

15 kap.

Styrning och tillsyn

88 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Den allmänna ledningen och övervakningen av verkställigheten av lagen hör till arbets- och näringsministeriet.

Energimyndigheten har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Särskilda bestämmelser om tillsyn finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Konsumentombudsmannen ska övervaka att de avtalsvillkor som avses i 14 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

RP 50/2017 rd

16 kap.

Påföljder

89 §

Bestämmelser om skadeståndsskyldighet

Den som genom ett förfarande som står i strid med vad som i 15 § föreskrivs om anslutningsskyldighet, i 16 § om överföringsskyldighet, i 44 § 1 eller 4 mom. om detaljförsäljarens leveransskyldighet eller i 80 § om avbrott i distributionen eller leveransen av naturgas av skäl som beror på slutförbrukaren, orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Skadeståndslagen (412/1974) tillämpas inte på skador som orsakats någon annan genom ett förfarande som står i strid med bestämmelsen om skyldighet att utveckla nätet enligt 14 §.

90 §

Olovligt utövande av naturgasnätsverksamhet

Den som utövar naturgasnätsverksamhet utan tillstånd enligt 2 kap. eller bygger ett naturgasrör utan projekttillstånd enligt 12 § ska för olovligt utövande av naturgasnätsverksamhet dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag.

91 §

Brott mot sekretess

Bestämmelser om straff för brott mot sekretess och förbud mot utnyttjande enligt 59 § finns i 38 kap. 1 och 2 § i strafflagen (39/1889).

AVDELNING VIII

Särskilda bestämmelser

17 kap.

Särskilda bestämmelser

92 §

Kommunens rätt att bedriva naturgasaffärsverksamhet

Kommuner får bedriva naturgasaffärsverksamhet inom och utanför kommunen.

93 §

Undantag från vissa skyldigheter för ny infrastruktur

Energimyndigheten kan på ansökan för viss tid befria nätinnehavare, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och innehavare av lagringsanläggningar från överföringsskyldigheten enligt 16 §, nyttjanderättsförfarandet enligt 51 eller 55 § samt från det

förfarande för fastställande av villkor, metoder och tariffer som avses i 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. om sökanden gör en investering som gäller

- 1) sammanlänkande rörsystem mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen,
- 2) byggande av en anläggning för behandling av kondenserad naturgas eller byggande av en lagringsanläggning, eller
- 3) betydande kapacitetsutbyggnader i fråga om rörsystem och anläggningar enligt 1 och 2 punkt samt sådana ändringar av dem som möjliggör utveckling av nya källor för naturgasförsörjning.

Befrielsen kan gälla den nya infrastrukturens kapacitet eller den befintliga infrastrukturens kapacitet, om denna har ökat väsentligt. Befrielsen kan gälla också en del av kapaciteten. Beslutet om befrielse ska offentliggöras.

En förutsättning för att befrielse ska kunna beviljas är att

- 1) investeringen ökar konkurrensen i fråga om naturgasleveranserna och förbättrar leveranssäkerheten,
- 2) investeringen på grund av risker som är förknippade med den inte skulle genomföras utan befrielse,
- 3) den som söker befrielse och som ska genomföra en investering inte är innehavare av naturgasnät, innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas eller innehavare av lagringsanläggningar som är kopplad till föremålet för investeringen,
- 4) den som använder investeringen står för kostnaderna för den, samt
- 5) befrielsen inte hämmar konkurrensen på naturgasmarknaden, en effektiv verksamhet på den inre naturgasmarknaden eller en effektiv verksamhet inom de naturgasnät, behandlingsanläggningar eller lagringsanläggningar för kondenserad naturgas till vilka föremålet för investeringen är kopplat.

Beslutet får innehålla villkor som gäller befrielsens varaktighet och villkor som gäller icke-diskriminerande rätt till den nya infrastrukturen. När beslut om sådana villkor fattas ska hänsyn särskilt tas till den ytterligare kapacitet som ska byggas eller förändringen av den befintliga kapaciteten samt till projektets tidsplan och till förhållandena i Finland.

Innan Energimyndigheten beviljar en befrielse ska den besluta om vilka regler och system som ska gälla för förvaltning och tilldelning av den nya infrastrukturens kapacitet. Enligt reglerna ska alla potentiella användare av infrastrukturen erbjudas att meddela sitt intresse för att teckna avtal om viss kapacitet innan tilldelningen av kapacitet i den nya infrastrukturen sker, även för eget bruk. Energimyndigheten ska kräva att reglerna för hantering av överbelastning också innebär en skyldighet att erbjuda outnyttjad kapacitet på marknaden, och att användare av infrastrukturen ges rätt att handla med sin avtalade kapacitet på andrahandsmarknaden. Energimyndigheten ska beakta resultaten av kapacitetstilldelningen när den bedömer om kriterierna för befrielse är uppfyllda. Beslut om regler och förfaranden ska offentliggöras.

När Energimyndigheten har tagit emot en ansökan om befrielse enligt denna paragraf eller meddelat sitt beslut i ett sådant ärende ska myndigheten iaktta förfarandet enligt artikel 36.4, 36.8 och 36.9 i naturgasmarknadsdirektivet.

94 §

Befrielse från tillhandahållande av tjänster till följd av ett take-or-pay-åtagande

Energimyndigheten kan i enskilda fall bevilja naturgasföretag ett tillfälligt tillstånd att vägra tillhandahålla en överföringstjänst, distributionstjänst eller nyttjanderätt till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, om naturgasföretaget anser sig drabbas av allvarliga ekonomiska eller finansiella svårigheter till följd av ett take-or-pay-åtagande som sammanhänger med ett långfristigt anskaffningsavtal om naturgas. Undantagslov ska sökas innan tillhandahållande av en tjänst vägras.

Energimyndigheten ska pröva undantagslovet med särskild hänsyn till följande synpunkter och grunder:

RP 50/2017 rd

1) det allmänna målet att uppnå en konkurrensutsatt naturgasmarknad, de effekter ett undantag skulle få på den korrekta tillämpningen av naturgasmarknadsdirektivet avseende en väl fungerande naturgasmarknad samt konkurrensläget på marknaden,

2) hur allvarliga ekonomiska och finansiella svårigheter naturgasföretagen och kunderna råkar ut för,

3) tidpunkten för undertecknande av och villkoren i ett take-or-pay-avtal och i vilken utsträckning förändringar på marknaden beaktas i avtalet samt i vilken mån sökanden rimligen kunde ha förutsett att allvarliga problem skulle kunna uppstå till följd av avtalet,

4) åtgärderna för att lösa problemet,

5) i hur hög grad sökandens naturgasnät eller behandlingsanläggning för kondenserad naturgas är anslutet till andra naturgasnät eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och i vilken mån dessa är driftskompatibla samt behovet av att säkerställa leveranssäkerheten i fråga om naturgas och att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

Sökanden anses inte ha sådana allvarliga problem som avses i 1 mom. åtminstone om

1) försäljningen av naturgas inte sjunker under minimiköpgarantierna enligt take-or-pay-avtal,

2) avtalet kan anpassas,

3) sökanden kan finna alternativa försäljningskanaler.

Om sökanden beviljas befrielse enligt denna paragraf ska Energimyndigheten iaktta det förfarande som föreskrivs i artikel 48.2 i naturgasmarknadsdirektivet.

95 §

Lämnande av information till ministeriet

Arbets- och näringsministeriet har rätt att av

1) partiförsäljaren få de avtal som gäller import och export av naturgas samt information om dessa,

2) överföringsnätinnehavaren få de avtal som gäller överföringstjänster i överföringsrör som överskrider riksgränsen samt information om dessa.

Den information som avses i 1 mom. ska lämnas i den form som ministeriet anger.

96 §

Ändrings sökande

Bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller efterlevnaden av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av 24, 36, 66, 79, 93 och 94 § och Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i ovannämnda paragrafer får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses ovan i denna paragraf får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Beslut som arbets- och näringsministeriet har meddelat med stöd av 12 § samt beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd enligt 13 § i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär

RP 50/2017 rd

iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut.

97 §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Beslut av Energimyndigheten enligt 96 § 2 mom. ska iakttas trots att det överklagats, om inte myndigheten bestämmer något annat genom sitt beslut. Fullföljdsdomstolen har dessutom rätt att meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

18 kap.

Ikraftträdande

98 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 7 § om tilläggskrav för överföringsnätinnehavare, 8 § om naturgasnätstillstånd för systemansvariga överföringsnätinnehavare, 16 § om överföringsskyldighet, 22 § om avgifter för inmatning och uttag av naturgas, 32 § om balansavräkning för naturgassystemet, 37 § om prissättning av mättjänster i distributionsnät och 48 § om slutförbrukarens möjlighet till naturgasleverans via distributionsnät träder dock i kraft först den 1 januari 2020.

Genom denna lag upphävs naturgasmarknadslagen (508/2000), nedan *den gamla lagen*. Den gamla lagens 2 kap. 3 och 3 a §, 3 kap. 2 b § och 6 kap. 3 § förblir dock i kraft till och med den 31 december 2019. De förordningar som utfärdats med stöd av den gamla lagen och de föreskrifter som Energimyndigheten meddelat med stöd av den förblir i kraft.

99 §

Övergångsbestämmelser om naturgasnätstillstånd

Överföringsnätinnehavare som är verksamma när lagen träder i kraft ska ge in sin ansökan om naturgasnätstillstånd till Energimyndigheten inom 30 dagar från det att ett beslut av Energimyndigheten om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende som avses i artikel 3.2 i naturgasnätförordningen har vunnit laga kraft.

Andra nätinnehavare än överföringsnätinnehavare som avses i 1 mom. och som är verksamma när lagen träder i kraft och ansöker om naturgasnätstillstånd som avviker från ett tillstånd som beviljats med stöd av den gamla lagen, eller som med stöd av 6 kap. 1 § 2 mom. i den gamla lagen har beviljats befrielse från naturgasnätstillstånd, ska skicka in sin tillståndsansökan enligt 2 kap. till Energimyndigheten senast den 31 januari 2018.

Naturgasnätstillstånd som beviljats distributionsnätinnehavare med stöd av den gamla lagen förblir i kraft som ett naturgasnätstillstånd enligt denna lag, om inte distributionsnätinnehavaren ansöker om ett naturgasnätstillstånd som avviker från det naturgasnätstillstånd som beviljats med stöd av den gamla lagen. Naturgasnätstillstånd som med stöd av den gamla lagen beviljats överföringsnätinnehavare och distributionsnätinnehavare som ansökt om nytt tillstånd eller en befrielse från naturgasnätstillstånd som beviljats naturgasföretag med stöd av 6 kap. 1 § 2 mom. i den gamla lagen är giltiga som naturgasnätstillstånd enligt denna lag till dess att Energimyndigheten har meddelat ett lagakraftvunnet beslut med anledning av en ny tillstånds-

RP 50/2017 rd

ansökan. Innan en ansökan om naturgasnätstillstånd avgörs kan Energimyndigheten för viss tid ändra villkoren i den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens gällande naturgasnätstillstånd på det sätt som förutsätts i denna lag.

100 §

Övergångsbestämmelser om överföring av naturgas

Överföringsnätsinnehavaren ska publicera sina avgifter enligt 22 § för inmatning och uttag av naturgas ur nätet senast den 30 april 2019.

101 §

Övergångsbestämmelse om utseende av innehavare av behandlingsanläggningar och lagringsanläggningar för kondenserad naturgas

Beslut om utseende av innehavare av behandlingsanläggningar eller lagringsanläggningar för kondenserad naturgas som är verksamma när lagen träder i kraft och som meddelats med stöd av 6 kap. 8 § i den gamla lagen förblir i kraft.

102 §

Övergångsbestämmelser om naturgasavtal

Denna lag tillämpas också på anslutnings-, naturgasnät- och naturgasförsäljningsavtal som ingåtts innan lagen trädde i kraft. På avtal om återbetalning av anslutningsavgiften eller överlåtande av säkerheter som ingåtts innan lagen trädde i kraft tillämpas dock de avtalsvillkor som tillämpades innan lagen trädde i kraft.

103 §

Övergångsbestämmelser om ändringssökande

Vid sökande av ändring i förvaltningsbeslut som fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

104 §

Tillämpning av naturgasnätsförordningen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den

Naturgasnätsförordningen och kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den tillämpas på överföringsnät för naturgas i Finland från och med den 1 januari 2020.

2.

Lag

om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på innehavare av överföringsnät för naturgas som äger eller innehar överföringsnät för naturgas i Finland.

Med naturgas jämställs i denna lag kondenserad naturgas samt gas från förnybara energikällor och annan gas som matats in i naturgasnätet.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *överföringsnät för naturgas* rörsystem för naturgas där naturgas överförs i huvudsak genom högtryck, dock inte den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,

2) *överföringsnätsinnehavare* näringsidkare som bedriver överföringsverksamhet och som ansvarar för drift, underhåll och utvecklande av överföringsnätet inom sitt verksamhetsområde och dess sammanlänknings till andra nät och för säkerställande av att nätet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på gastransporter,

3) *överföringsnätsverksamhet* affärsverksamhet där verksamhetsidkaren mot vederlag överför naturgas i överföringsnätet för naturgas samt producerar och tillhandahåller andra på överföringsnätet baserade tjänster som ålagts nätinnehavaren enligt naturgasmarknadslagen (/) eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den till dem som behöver sådana tjänster,

4) *vertikalt integrerat företag* ett naturgasföretag eller en grupp av naturgasföretag i vilket samma person eller personer har rätt att direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande och där företaget eller företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring, distribution, kondensering eller lagring av naturgas och minst ett av områdena produktion eller leverans av naturgas,

5) *bestämmande inflytande* rättigheter samt avtal eller andra medel som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska eller rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett avgörande inflytande ett företag, i synnerhet genom

a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och omröstningar eller beslut i dessa,

6) *ministeriet* arbets- och näringsministeriet.

3 §

Åtskillnad av överföringsnätsverksamhet

Verksamhet som hänför sig till överföringsnät för naturgas ska åtskiljas från produktion och leverans av naturgas eller el i enlighet med kraven i denna lag. Överföringsnätsinnehavare ska äga de överföringsnät i vilka de bedriver överföringsnätsverksamhet.

4 §

Oberoende för överföringsnätsinnehavare

I fråga om sin organisation och sitt beslutsfattande ska överföringsnätsinnehavaren säkerställa

1) att samma person eller personer inte har rätt att

a) direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i förhållande till överföringsnätsinnehavare eller överföringsnät eller direkt eller indirekt utöva rättigheter enligt 3 mom. i förhållande till överföringsnätsinnehavare eller överföringsnät, eller att

b) direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i förhållande till överföringsnätsinnehavare eller överföringsnät och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el eller direkt eller indirekt utöva rättigheter enligt 3 mom. i förhållande till ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el,

2) att samma person eller personer inte får utse ledamöter i överföringsnätsinnehavarens förvaltningsråd, styrelse eller organ som enligt lag företräder överföringsnätsinnehavaren och inte har rätt att direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller direkt eller indirekt utöva rättigheter enligt 3 mom. i förhållande till ett företag som producerar eller levererar naturgas,

3) att samma person inte är ledamot i förvaltningsrådet, styrelsen eller ett organ som enligt lag företräder företaget både i överföringsnätsinnehavaren och i ett företag som producerar eller levererar naturgas. Om säkerställande av oberoende har begärts av en överföringsnätsinnehavare som har ingått i ett vertikalt integrerat företag ska denna utöver kraven enligt 1 mom. också uppvisa dokumentation på att

1) kommersiellt känslig information som överföringsnätsinnehavare som har ingått i det vertikalt integrerade företaget eller anställda hos denna har innehaft inte har överförts till företag som producerar eller levererar naturgas,

2) anställda som i det vertikalt integrerade företaget utfört uppgifter som hör till överföringsnätsinnehavaren inte har överförts till företag som producerar eller levererar naturgas.

De rättigheter som avses ovan i 1 mom. 1 och 2 punkten är

1) rätten att rösta,

2) befogenheten att utse ledamöter i förvaltningsrådet eller styrelsen eller i ett organ som enligt lag företräder företaget,

3) ägande av en majoritetsandel.

Om den person som avses i 1 mom. är staten eller ett annat offentligt organ, ska två separata offentliga organ som utövar bestämmande inflytande, dels i en överföringsnätsinnehavare eller över ett överföringsnät och dels i ett företag som producerar eller levererar naturgas eller el, inte betraktas som samma person vid tillämpningen av 1 mom.

2 kap.

Säkerställande av oberoende

5 §

Säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende

Överföringsnätsinnehavarens oberoende säkerställs med iakttagande av bestämmelserna i denna paragraf och i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan naturgasnätsförordningen.

Överföringsnätsinnehavaren ska till Energimyndigheten anmäla alla planerade affärstransaktioner och andra åtgärder som inverkar på dess organisation eller beslutsfattande och som kan komma att kräva en omprövning av huruvida transaktionerna och åtgärderna uppfyller kraven enligt 3 och 4 §.

Energimyndigheten ska inleda förfarandet för säkerställande

- 1) när överföringsnätsinnehavaren gör en anmälan enligt 2 mom.,
- 2) på eget initiativ när myndigheten får vetskap om att en planerad ändring i överföringsnätets ägande eller överföringsnätsinnehavarens organisation eller beslutsfattande kan ha sådana verkningar som står i strid med 3 eller 4 § eller när myndigheten har anledning att misstänka att sådana verkningar kan ha förekommit,
- 3) efter en motiverad begäran från Europeiska kommissionen.

Energimyndigheten ska fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende inom fyra månader från det att överföringsnätsinnehavarens anmälan eller kommissionens begäran anlände. Ett interimistiskt beslut anses ha fattats, om Energimyndigheten inte har meddelat beslut inom denna tid. Energimyndigheten ska utan dröjsmål meddela kommissionen om det interimistiska beslutet så att säkerställandet av oberoende kan slutföras så som det föreskrivs i artikel 3 i naturgasnätsförordningen. Tillsammans med anmälan ska Energimyndigheten lämna kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas separat.

6 §

Skyldighet att informera om ägare från tredjeländer

Överföringsnätsinnehavaren ska underrätta naturgasmarknadsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över naturgasöverföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

Energimyndigheten ska utan dröjsmål meddela ministeriet och kommissionen, om

- 1) säkerställande av en överföringsnätsinnehavarens oberoende begärs av överföringsnätets ägare eller innehavare som en person eller personer från tredjeländer har bestämmande inflytande över,
- 2) Energimyndigheten annars fått kännedom om omständigheter som skulle leda till att en person eller personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över ett överföringsnät eller en överföringsnätsinnehavare.

7 §

Säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende när det gäller ägande som härstammar från tredjeländer

Överföringsnätsinnehavarens oberoende ska i situationer som avses i 6 § säkerställas i enlighet med förfarandet i denna paragraf.

Energimyndigheten ska fatta ett interimistiskt beslut inom fyra månader från det att en överföringsnätsinnehavares anmälan enligt 6 § gavs in till myndigheten. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas separat. Energimyndigheten ska utan dröjsmål meddela ministeriet och kommissionen om det interimistiska beslutet samt av ministeriet begära ett yttrande enligt 8 § och av kommissionen ett yttrande om huruvida överföringsnätsinnehavaren uppfyller kraven enligt artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG. Tillsammans med anmälan ska Energimyndigheten lämna ministeriet och kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet.

Energimyndigheten ska fatta sitt slutliga beslut om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende inom två månader från utgången av den frist som reserverats för kommissionens yttranden enligt 2 mom. och 8 §. När Energimyndigheten fattar sitt slutliga beslut ska det beakta kommissionens yttrande så noggrant som möjligt. Om kommissionen inte har lämnat något yttrande inom den föreskrivna fristen, betraktas den inte ha några invändningar mot Energimyndighetens interimistiska beslut.

Energimyndigheten ska fatta ett negativt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende, om

- 1) det inte har påvisats att överföringsnätsinnehavaren uppfyller kraven enligt 3 och 4 §, eller
- 2) ministeriet i sitt yttrande har konstaterat att det inte har visats för ministeriet att beviljande av säkerställande inte äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen.

Energimyndigheten ska foga ministeriets och kommissionens yttranden till sitt slutliga beslut.

8 §

Ministeriets yttrande om leveranssäkerhet

Ministeriet ska lämna Energimyndigheten ett yttrande om huruvida beviljande av säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende i en sådan situation som avses i 6 § äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till Energimyndigheten så att myndigheten har tillräckligt med tid för att behandla yttrandet. Vid prövningen av ärendet ska ministeriet beakta

- 1) de rättigheter och skyldigheter enligt internationell rätt som Europeiska unionen har gentemot det tredjeland som saken gäller, också enligt sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet,
- 2) de rättigheter och skyldigheter som Finland har gentemot det tredjeland som saken gäller, enligt avtal som Finland ingått med det tredjelandet förutsatt att avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning,
- 3) andra specifika omständigheter och förhållanden som gäller fallet och det berörda tredjelandet.

Ministeriet ska för sitt yttrande begära ett yttrande av kommissionen om huruvida säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten inom Europeiska unionen. I sitt eget yttrande ska ministeriet beakta kommissionens yttrande så noggrant som möjligt. Ministeriet kan avvika

RP 50/2017 rd

från kommissionens yttrande, om beviljande av säkerställande äventyrar energileveranssäkerheten i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

I ministeriets yttrande får ändring inte sökas separat.

9 §

Anmälan om naturgasnätstillstånd som innehåller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende

Energimyndigheten ska meddela kommissionen när den har beviljat ett naturgasnätstillstånd enligt 4 § i naturgasmarknadslagen (/) för en överföringsnätsinnehavare vars oberoende har säkerställts i enlighet med artikel 3 i naturgasnätförordningen. Beslutet om att tillstånd beviljats ska då publiceras i Europeiska unionens officiella tidning.

10 §

Genomförande av en affärstransaktion

En överföringsnätsinnehavare eller parterna får inte påbörja affärstransaktioner eller vidta åtgärder enligt 5 § 2 mom. eller 6 § 1 mom. innan överföringsnätsinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs nedan eller bestäms vid behandlingen av ärendet.

Det som föreskrivs i 1 mom. hindrar inte att en inlösenkyldighet eller inlösenrätt enligt 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) fullgörs eller utövas eller att tillstånd för en fusion enligt 16 kap. i den lagen beviljas. Fusionen får dock inte registreras innan överföringsnätsinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på beslut som gäller utnämning av ledamöter i överföringsnätsinnehavarens förvaltningsråd eller styrelse eller i ett organ som enligt lag företäder företaget.

11 §

Åtgärder med anledning av vägran att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende

På förslag av Energimyndigheten kan marknadsdomstolen bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om myndigheten har låtit bli att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende i fråga om affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan Energimyndigheten lägger fram sitt förslag ska den rådgöra med parterna om frivilligt hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden hävs frivilligt, ställer Energimyndigheten de villkor som ska iakttas.

12 §

Nytt beslut om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende

Oberoende av ett tidigare beslut kan Energimyndigheten fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av en överföringsnätsinnehavarens oberoende, om det tidigare beslutet baserar sig på en felaktig eller bristfällig utredning, det i ärendet har tillkommit sådan ny utredning som i väsentlig mån kan inverka på beslutet, eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 10 §. Ett nytt beslut kan fattas endast av vägande skäl om mer än fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes.

3 kap.

Särskilda bestämmelser

13 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Ministeriet ska sörja för den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen.

Energimyndigheten ska övervaka att denna lag och de beslut som utfärdats med stöd av den iakttas. Särskilda bestämmelser om tillsyn finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013).

14 §

Överföringsnätinnehavarens rätt att anskaffa och leverera naturgas

Överföringsnätinnehavaren får anskaffa och leverera naturgas, om syftet med verksamheten är att

- 1) anskaffa energi som behövs för byggande, drift och underhåll av naturgasnätet,
- 2) sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret,
- 3) kontrollera överföringsbegränsningar,
- 4) använda anläggningar för kondensering av naturgas som betjänar byggande, drift och underhåll av överföringsnätet och att med hjälp av dem leverera naturgas till nätet,
- 5) utföra åtgärder i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG eller i enlighet med beredskapslagen (1552/2011).

15 §

Säkerställande av oberoende i förhållande till förfarandet med naturgasnätstillstånd

Överföringsnätinnehavare med ett gällande naturgasnätstillstånd ska ansöka om ett nytt naturgasnätstillstånd efter att oberoendet har säkerställts första gången.

16 §

Ändringsökande

Bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller iakttagande av denna lag eller av beslut som Energimyndigheten fattat med stöd av denna lag finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Ändring i beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i marknadsdomstolens beslut får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut.

RP 50/2017 rd

17 §

Verkställbarhet av Energimyndighetens beslut

Beslut som Energimyndigheten fattat med stöd av denna lag ska iakttas trots ändringssökande, om inte Energimyndigheten bestämmer något annat i beslutet. Fullföljdsdomstolen har dessutom rätt att meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

18 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Sådana överföringsnätinnehavare som vid ikraftträdandet av denna lag idkar överföringsnätverksamhet ska lämna en anmälan enligt 5 § 2 mom. om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende till Energimyndigheten senast den 14 januari 2020.

3.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) 4 § 2 mom. och 6 § 2 mom., av dem det sistnämnda momentet sådant det lyder i lag 1432/2014,
ändras 2 § 2 punkten, 12 § 2 mom., 14 § 3 mom., 16 § 1 mom. 1 punkten underpunkterna j och k, 16 § 1 mom. 2 punkten, 16 § 2 mom., rubriken för 5 kap. samt 21—24, 36 och 37 §, av dem 36 § sådan den lyder i lag 649/2014, samt
fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 649/2014, en ny 2 a-punkt, till 16 § 1 mom. 1 punkten nya underpunkter l och m, till 16 § 1 mom. en ny 2 a-punkt samt till lagen nya 25 a och 25 b § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som åligger Energi-myndigheten enligt

-
- 2) naturgasmarknadslagen (/) samt bestämmelser som utfärdats och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av den,
 - 2 a) lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas (/),
-

12 §

Materiellrättslig grund för beslutet om fastställande

Ett beslut om fastställande som gäller en naturgasnätsinnehavare, en systemansvarig överföringsnätsinnehavare och en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska basera sig på de grunder som föreskrivs i

- 1) naturgasmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,
- 2) lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas,
- 3) naturgasnätsförordningen samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den,
- 4) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av naturgasmarknadsdirektivet,
- 5) ett lagakraftvunnet beslut som gäller en överföringsnätsinnehavare och som har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete.

14 §

Energimarknadsverkets beslut efter tillsynsperioden

Energimyndigheten kan av vägande skäl på ansökan av en nätinnehavare förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. med högst fyra år. Förlängning ska alltid beviljas för den del av underskottet som nätinnehavaren inte har kunnat täcka i enlighet med 1 mom. på grund av en begränsning av höjningen av avgifter för överföring och distribution enligt 26 a § i elmarknadslagen eller 24 § i naturgasmarknadslagen.

16 §

Påföljdsavgift

En näringsidkare kan påföras en påföljdsavgift om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet 1) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i elmarknadslagen:

-
- j) bestämmelserna i 73 eller 75 § om balansansvar och anmälningsskyldighet för parterna på elmarknaden eller nätinnehavarna,
 - k) bestämmelserna i 74 § om skyldigheter som gäller nätinnehavarnas eller de balansansvarigas balansavräkning,
 - l) bestämmelserna i 76 § om sekretess, tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande, förutsatt att näringsidkaren är en juridisk person, eller
 - m) bestämmelserna i 77—80 eller 82 § om särredovisning av verksamheter,
 - 2) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasmarknadslagen:
 - a) bestämmelsen i 14 § om skyldighet att utveckla nätet, om det är fråga om ett sådant väsentligt eller långvarigt brott mot eller försummelse av en skyldighet, som Energimyndigheten genom sitt beslut med stöd av 9 § har ålagt näringsidkaren att rätta till, om näringsidkaren har underlåtit att iaktta beslutet,
 - b) bestämmelserna i 13, 15—17, 20—23 eller 25 § om ordnande av tillträde till nätet och nättjänster eller prissättningen av nättjänsterna,
 - c) bestämmelserna i 29, 31, 32 eller 35 § om överföringsnätsinnehavarens uppgifter eller om skyldigheter i anslutning till dem,
 - d) bestämmelserna i 39 eller 46 § om distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens fakturering,
 - e) bestämmelserna i 42 eller 44 § om leveransskyldighet eller skyldigheter i anslutning till den,
 - f) bestämmelserna i 43 § om bevarande av avtalsuppgifter,
 - g) bestämmelserna i 49 eller 53 § om utseende av innehavare av behandlingsanläggningar eller lagringsanläggningar för kondenserad naturgas och om anmälan om inledande av verksamhet,
 - h) bestämmelserna i 50 eller 51 § respektive 54 eller 55 § om systemet för tillträde till behandlingsanläggningar respektive lagringsanläggningar för kondenserad naturgas eller till lagring av gas i rörledning, om ordnande av tillträde till anläggningar eller om prissättningen av tjänster,
 - i) bestämmelserna i 56 § om oberoende för innehavare av lagringsanläggningar,
 - j) bestämmelserna i 57 eller 58 § om balansansvar eller anmälningsskyldighet för parterna på naturgasmarknaden eller nätinnehavarna,
 - k) bestämmelserna i 59 § om sekretess och förbud mot utnyttjande, förutsatt att näringsidkaren är en juridisk person, eller

- 1) bestämmelserna i 60—63 eller 65 § om särredovisning av verksamheter,
- 2 a) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas:
 - a) bestämmelserna i 5 eller 6 § om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd eller bestämmelserna i 10 § om förbud mot att genomföra en affärstransaktion eller vidta en åtgärd, eller
 - b) bestämmelserna i 14 § om överföringsnätsinnehavarens rätt att anskaffa och leverera naturgas,

Näringsidkaren kan påföras en påföljdsavgift om denna uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasnätförordningen:

- 1) bestämmelserna i artikel 13 eller 14 om avgifter för eller tjänster i samband med tillträde till nätet,
- 2) bestämmelserna i artikel 15 om tjänster i samband med tillträde till nätet när det gäller lager eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,
- 3) bestämmelserna i artikel 16 eller 17 om principerna för mekanismerna för kapacitetstilldelning eller förfarandena för hantering av överbelastning när det gäller överföringsnätsinnehavare eller lager eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,
- 4) bestämmelserna i artikel 18 eller 19 om kraven på transparens när det gäller överföringsnätsinnehavare eller lager eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,
- 5) bestämmelserna i artikel 20 om bevarande av information,
- 6) bestämmelserna i artikel 21 om balansregler eller avgifter för obalans,
- 7) bestämmelserna i artikel 22 om handel med kapacitetsrättigheter,
- 8) bestämmelserna i bilaga 1 om tjänster för tillträde till nätet för tredje part, kapacitetstilldelning, överbelastningshantering eller om transparens i fråga om den information som krävs för tillträde till nätet, eller
- 9) bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 23.

5 kap.

Energimyndighetens tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd

21 §

Kapitlets tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på den tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd som hör till Energimyndigheten.

Beslut av Energimyndigheten eller arbets- och näringsministeriet som hör till tillsynen över koncessioner är

- 1) beslut i ärenden som gäller elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd,
- 2) beslut i ärenden som gäller projekttillstånd för byggande av elledningar eller naturgasrör,
- 3) beslut i ärenden som gäller utseende av innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas eller lagringsanläggningar för naturgas.

Beslut av Energimyndigheten som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd är

- 1) beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser som inte omfattas av tillsynen över koncessioner och som myndigheten har fattat med stöd av elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen,
- 2) beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser som myndigheten har fattat i egenskap av nationell tillsynsmyndighet med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 §,

3) beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse som myndigheten har fattat med stöd av lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas.

22 §

Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över koncessioner

Om någon bedriver tillståndspliktig el- eller naturgasnätverksamhet utan sådant tillstånd som krävs eller försummar sin skyldighet att utse en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en lagringsanläggning för naturgas eller, om den som är föremål för tillsyn över koncessioner inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av koncessionen eller bryter mot eller försummar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för tillsynen över koncessioner, ska Energimyndigheten förplikta verksamhetsidkaren att rätta sin förseelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur förseelsen eller försummelsen ska rättas.

23 §

Återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Energimyndigheten kan återkalla ett elnätstillstånd, naturgasnätstillstånd eller en befrielse eller ett undantagslov som avses i 12 § i elmarknadslagen eller 11 § i naturgasmarknadslagen, om

- 1) tillståndshavaren upphör med nätverksamheten,
- 2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd,
- 3) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot tillståndsvillkoren, elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, elhandelsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den eller mot en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av el- eller naturgasmarknadsdirektivet, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till,
- 4) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot naturgasnätförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den, till de delar de ska tillämpas i Finland, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till, eller om
- 5) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot bestämmelserna i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

24 §

Åtgärder med anledning av återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Om ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd eller en befrielse enligt 12 § i elmarknadslagen eller 11 § i naturgasmarknadslagen återkallas, ska Energimyndigheten vid behov besluta om de åtgärder som ska vidtas för att upprätthålla nätverksamheten i fråga.

Om det inte avtalas om överföring av elnätet eller naturgasnätet till en annan nätinnehavare, kan Energimyndigheten besluta om överföring av nättillståndet och inlösnings av nätet mot full ersättning. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den bestäms ska det som föreskrivs om inlösningsförfarandet och inlösningsersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) iakttas.

25 a §

Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd

Om den som är föremål för tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller bryter mot eller försummar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för tillsynen, ska Energimyndigheten förplikta den som är föremål för tillsynen att rätta sin förseelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur förseelsen eller försummelsen ska rättas.

25 b §

Ändring och återkallande av tillstånd som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd

Beslut som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd och som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse eller dess villkor får ändras på Energimyndighetens initiativ, om det finns grund för ändringen enligt 13 § 1 mom.

Energimyndigheten kan återkalla ett beslut som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd och som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelse

- 1) om den som beslutet gäller inte längre uppfyller villkoren för beslutet,
- 2) om den som beslutet gäller upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot villkoren för beslutet, och den varning som i förväg getts om att beslutet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

36 §

Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut

Ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av 3 och 4 kap. samt 25 a och 25 b §, i beslut som Energimyndigheten i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § och i Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i de lagrum som nämns ovan får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Andra beslut som Energimyndigheten har meddelat än sådana som avses i 1 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Beslut av Energimyndigheten om att utföra granskningar eller ge handräckning får inte överklagas genom separata besvär.

37 §

Sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen

Ändring i beslut som förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd enligt 13 § i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut med anledning av besvär som anförts i fråga

RP 50/2017 rd

om ett beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av 10, 11, 13 eller 14 § ska iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat i fråga om Energimyndighetens framställning om påföljdsavgift eller genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut av Energimyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 20 . Dock träder 2 § 2 a punkten, 12 § 2 mom., 16 § 1 mom. 2 a-punkten och 2 mom., 21 § 3 mom. 3 punkten och 23 § 5 punkten i kraft först den 1 januari 2020.

Vid sökande av ändring i förvaltningsbeslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag

om ändring av elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i elmarknadslagen (588/2013) 28 §, 45 § 2 mom., 62 §, 93 § 3 mom., 106 och 114 §,
samt
fogas till lagen en ny 26 a § och till 119 § ett nytt 3 mom. som följer:

26 a §

Höjning av avgifter för elöverföring och eldistribution

Nätinnehavaren får höja sina avgifter för elöverföring och eldistribution med högst 15 procent jämfört med de avgifter som nätinnehavaren tagit ut för elöverföring och eldistribution under de 12 månader som omedelbart föregår höjningen. Om nätinnehavaren under den period om 12 månader som börjar från och med höjningen höjer avgifterna för elöverföring och eldistribution ytterligare, får summan av de avgiftshöjningar som tas ut under denna tid inte heller överstiga 15 procent av beloppet av de avgifter som tagits ut under de 12 månader som föregick den första höjningen.

Den maximala godtagbara höjningen beräknas utifrån den genomsnittliga totalavgift som nätinnehavaren tar ut av varje kundgrupp som representerar användarna av elnätet under en granskningsperiod på 12 månader. Den maximala godtagbara höjningen beräknas då utifrån priset på elöverföring och eldistribution inklusive skatt enligt den högsta skattesats som tillämpas på nätanvändarna i varje kundgrupp, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas elanvändning samt mervärdesskattehöjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen. Kundgrupperna ska anges så att de på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt beskriver nätinnehavarens användning av elnätet och särdragen hos nätanvändarna.

Den maximala godtagbara höjningen beräknas dock separat utifrån den genomsnittliga totalavgiften för varje användare av något annat elnät än distributionsnät under en granskningsperiod på 12 månader, om beräkningsgrunden enligt 2 mom. inte kan användas. Den maximala godtagbara höjningen beräknas då utifrån priset på elöverföring och eldistribution inklusive skatt, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas elanvändning samt mervärdesskattehöjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen.

Till den maximala godtagbara höjningen räknas inte sådana höjningar av avgifter för elöverföring eller eldistribution som beror på att en tidsbunden rabatt för högst sex månader som nätinnehavaren beviljat användarna av elnätet upphör och som grundar sig på villkoren i ett beslut av Energimyndigheten om fastställande enligt 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmärknaden (590/2013), och inte heller sådana höjningar av avgifter för elöverföring eller eldistribution som beror på att en tidsbunden rabatt som nätinnehavaren beviljat användarna av elnätet upphör och som grundar sig på Energimyndighetens föreläggande med stöd av 14 § i den lagen om att nätinnehavaren ska sänka sina avgifter för elöverföring eller eldistribution på grund av överskott.

Vid beräkning av den maximala godtagbara höjning av avgifter för elöverföring eller eldistribution som får göras av nya nätinnehavare som bildas genom företagsarrangemang eller som tar över en verksamhet räknas som avgiftsbelopp för den granskningsperiod som föregick höjningen, summan av de avgifter som de nätinnehavare som ingår i företagsarrangemanget har tagit ut under granskningsperioden.

Energimyndigheten kan på ansökan i enskilda fall ge nätinnehavare tillstånd att avvika från bestämmelsen i 1 mom., om det är nödvändigt för att förutsättningarna för beviljande av elnätstillstånd eller nätinnehavarens lagstadgade skyldigheter ska kunna uppfyllas.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de kundgrupper som avses i 2 mom. och hur de ska anges.

28 §

Nätinnehavarens beredskapsplanering

Nätinnehavaren ska genom ändamålsenlig planering förbereda sig för störningar i elnätet under normala förhållanden, för genomförande av ransoneringsåtgärder som föranleds av störningar i tillgången på el i elsystemet och för sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Nätinnehavaren ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras åtminstone en gång per tre år och när det sker en betydande förändring i omständigheterna.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av elnätsverksamhet och elöverföring samt eldistribution i syfte att säkerställa ledningen av och säkerheten i samhället, befolkningens försörjning och näringslivets funktionsförmåga.

Beredskapsplanen och ändringar i den ska lämnas till Energimyndigheten. Energimyndigheten har rätt att inom sex månader från det att den mottagit beredskapsplanen kräva att nätinnehavaren gör ändringar i planen om den inte uppfyller de krav som föreskrivs.

45 §

Systemansvar

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet och de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna realiseras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimyndigheten har fastställt dem i enlighet med 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013). De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagats, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

62 §

Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät

På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas inte 23 och 26 a §, 27 § 3 mom., 28, 29, 50—53, 53 a, 54—57, 57 a, 58 och 59 §.

Bestämmelserna i 24 a och 24 b § och i 27 § 1 och 2 mom. tillämpas på innehavare av slutna distributionsnät endast om Energimyndigheten för dem har fastställt villkor och metoder enligt 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

93 §

Ändring av avtalsvillkoren

Om distributionsnätinnehavarens ansvarsområde förändras, har innehavaren rätt att ändra avgifterna på eldistributionen för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 55 §.

106 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Ministeriet ska sörja för den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen.

Energimyndigheten har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag, de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om tillsyn finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

114 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller efterlevnaden av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energi-myndigheten meddelat med stöd av denna lag finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av 26 a, 28, 31, 52, 55, 65, 67, 83, 102 och 119 § och ministeriet med stöd av 63 §, samt i Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i ovannämnda paragrafer, får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses i denna paragraf får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i beslut som ministeriet har meddelat med stöd av 14 § samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd enligt 13 § i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut.

119 §

Övergångsbestämmelse om driftsäkerheten i ett distributionsnät.

Energimyndigheten kan på ansökan av distributionsnätsinnehavaren bevilja en förlängning av verkställighetstiden enligt 2 mom. även för distributionsnätsinnehavaren, om denna har visat att uppfyllande av kraven enligt 51 § 1 mom. 2 och 3 punkten förutsätter att innehavaren måste byta ut en betydligt större andel av mellan- och lågspänningsledningarna från luftledningar till jordkablar än det innehavargenomsnitt visar som bestämts enligt situationen den 1 september 2013 eller att denna i förtid måste förnya en betydande del av distributionsnätet för att uppfylla kraven. En förutsättning för förlängning är då dessutom att de investeringar som kraven förutsätter orsakar distributionsnätsinnehavaren exceptionellt stora kostnader i förhållande till antalet användare av distributionsnätet, jämfört med de kostnader i förhållande till antalet användare som uppfyllandet av kraven i landets distributionsnät i genomsnitt orsakar distributionsnätsinnehavarna. Ansökan om förlängd verkställighetstid ska göras senast den 31 december 2018.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vid sökande av ändring i förvaltningsbeslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen (1260/1996) 2 § 17 och 18 punkten, sådana de lyder i lag 1400/2010, som följer:

2 §

I denna lag avses med

-
- 17) *överföringsnät för naturgas* ett sådant överföringsnät för naturgas som avses i 3 § 2 punkten i naturgasmarknadslagen (/),
- 18) *överföringsnätsinnehavare* innehavare av överföringsnät som avses i 3 § 9 punkten i naturgasmarknadslagen,
-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 11 maj 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Bostads-, energi- och miljöminister Kimmo Tiilikainen

3.

Lag

om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013) 4 § 2 mom. och 6 § 2 mom., av dem det sistnämnda momentet sådant det lyder i lag 1432/2014,
ändras 2 § 2 punkten, 12 § 2 mom., 14 § 3 mom., 16 § 1 mom. 1 punkten underpunkterna j och k, 16 § 1 mom. 2 punkten, 16 § 2 mom., rubriken för 5 kap. samt 21—24, 36 och 37 §, av dem 36 § sådan den lyder i lag 649/2014, samt
fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 649/2014, en ny 2 a-punkt, till 16 § 1 mom. 1 punkten nya underpunkter l och m, till 16 § 1 mom. en ny 2 a-punkt samt till lagen nya 25 a och 25 b § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som åligger Energimyndigheten enligt

2) naturgasmarknadslagen (508/2000) samt bestämmelser som utfärdats och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av den,

4 §

Allmänna mål för Energimarknadsverkets verksamhet

Vid förverkligandet av målen enligt 1 mom. (2 mom. upphävs)
ska Energimarknadsverket beakta de undantag som föreskrivs i naturgasmarknadslagen och naturgasnätsförordningen.

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som åligger Energimyndigheten enligt

2) naturgasmarknadslagen (/) samt bestämmelser som utfärdats och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av den,
2 a) lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas (/),

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Energimyndighetens uppgifter som nationell energitillsynsmyndighet

Vid skötseln av uppgifterna enligt denna paragraf ska Energimyndigheten beakta de undantag som föreskrivs i naturgasmarknadslagen och naturgasnätsförordningen. (2 mom. upphävs)

12 §

Materiellrättslig grund för beslutet om fastställande

Ett beslut om fastställande som gäller en naturgasnätsinnehavare, en systemansvarig överföringsnätsinnehavare och en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska basera sig på de grunder som föreskrivs i

1) naturgasmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

2) naturgasnätsförordningen samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den, *till de delar de ska tillämpas i Finland,*

3) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av naturgasmarknadsdirektivet,

4) ett lagakraftvunnet beslut som gäller en överföringsnätsinnehavare och som har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete.

14 §

Energimarknadsverkets beslut efter tillsynsperioden

Energimarknadsverket kan av vägande skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. med högst fyra år.

12 §

Materiellrättslig grund för beslutet om fastställande

Ett beslut om fastställande som gäller en naturgasnätsinnehavare, en systemansvarig överföringsnätsinnehavare och en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska basera sig på de grunder som föreskrivs i

1) naturgasmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

2) *lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas,*

3) naturgasnätsförordningen samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den,

4) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av naturgasmarknadsdirektivet,

5) ett lagakraftvunnet beslut som gäller en överföringsnätsinnehavare och som har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete.

14 §

Energimarknadsverkets beslut efter tillsynsperioden

Energimyndigheten kan av vägande skäl *på ansökan av en nätinnehavare* förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. med

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

högst fyra år. *Förlängning ska alltid beviljas för den del av underskottet som nätinnehavaren inte har kunnat täcka i enlighet med 1 mom. på grund av en begränsning av höjningen av avgifter för överföring och distribution enligt 26 a § i elmarknadslagen eller 24 § i naturgasmarknadslagen.*

16 §

Påföljdsavgift

En näringsidkare kan påföras en påföljdsavgift, om denna uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i elmarknadslagen:

j) bestämmelserna i 11 kap. om systemskyldigheter för aktörer på elmarknaden, eller

k) bestämmelserna i 12 kap. om särredovisning av verksamheter,

2) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasmarknadslagen:

a) bestämmelserna i 2 kap. 1 § 1 mom. om skyldighet att utveckla nätet,

b) bestämmelserna i 2 kap. 2—3 a eller 8—10 § om ordnande av tillträde till nätet och nättjänster eller prissättningen av nättjänsterna,

c) bestämmelserna i 2 kap. 11—13 § om systemet för tillträde till lagringsanläggningar, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas eller lagring av gas i rörledning, om ordnandet av tillträde till anläggningar eller

16 §

Påföljdsavgift

En näringsidkare kan påföras en påföljdsavgift om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i elmarknadslagen:

j) *bestämmelserna i 73 eller 75 § om balansansvar och anmälningskyldighet för parterna på elmarknaden eller nätinnehavarna,*

k) *bestämmelserna i 74 § om skyldigheter som gäller nätinnehavarnas eller de balansansvarigas balansavräkning,*

l) *bestämmelserna i 76 § om sekretess, tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande, förutsatt att näringsidkaren är en juridisk person, eller*

m) *bestämmelserna i 77—80 eller 82 § om särredovisning av verksamheter,*

2) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasmarknadslagen:

a) *bestämmelsen i 14 § om skyldighet att utveckla nätet, om det är fråga om ett sådant väsentligt eller långvarigt brott mot eller försummelse av en skyldighet, som Energimyndigheten genom sitt beslut med stöd av 9 § har ålagt näringsidkaren att rätta till, om näringsidkaren har underlåtit att iaktta beslutet,*

b) *bestämmelserna i 13, 15—17, 20—23 eller 25 § om ordnande av tillträde till nätet och nättjänster eller prissättningen av nättjänsterna,*

c) *bestämmelserna i 29, 31, 32 eller 35 § om överföringsnätsinnehavarens uppgifter eller om skyldigheter i anslutning till dem,*

Gällande lydelse

om prissättningen av tjänster,

d) bestämmelserna i 2 a kap. 1 § om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd eller bestämmelserna i 2 a kap. 4 § om förbud att genomföra en affärstransaktion eller vidta en åtgärd,

e) bestämmelserna i 3 kap. 1 § om uppgifterna för en överföringsnätinnehavare eller om skyldigheter i anslutning till den,

f) bestämmelserna i 3 kap. 2—3 a § om systemförpliktelser och skyldigheter gällande utredning av naturgashandeln för aktörer på naturgasmarknaden,

g) bestämmelserna i 4 kap. 1 § om leveransskyldighet eller skyldigheter i anslutning till den,

h) bestämmelserna i 4 kap. 2 a § om bevarande av avtalsuppgifter,

i) bestämmelserna i 4 kap. 3 § om naturgasleverantörens fakturering,

j) bestämmelserna i 5 kap. 1—5 och 7 § om åtskiljande av verksamheter,

Föreslagen lydelse

d) *bestämmelserna i 39 eller 46 § om distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens fakturering,*

e) *bestämmelserna i 42 eller 44 § om leveransskyldighet eller skyldigheter i anslutning till den,*

f) *bestämmelserna i 43 § om bevarande av avtalsuppgifter,*

g) *bestämmelserna i 49 eller 53 § om utseende av innehavare av behandlingsanläggningar eller lagringsanläggningar för kondenserad naturgas och om anmälan om inledande av verksamhet,*

h) *bestämmelserna i 50 eller 51 § respektive 54 eller 55 § om systemet för tillträde till behandlingsanläggningar respektive lagringsanläggningar för kondenserad naturgas eller till lagring av gas i rörledning, om ordnande av tillträde till anläggningar eller om prissättningen av tjänster,*

i) *bestämmelserna i 56 § om oberoende för innehavare av lagringsanläggningar,*

j) *bestämmelserna i 57 eller 58 § om balansansvar eller anmälningskyldighet för parterna på naturgasmarknaden eller nätinnehavarna,*

k) *bestämmelserna i 59 § om sekretess och förbud mot utnyttjande, förutsatt att näringsidkaren är en juridisk person, eller*

l) *bestämmelserna i 60—63 eller 65 § om särredovisning av verksamheter,*

2 a) *bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas:*

a) *bestämmelserna i 5 eller 6 § om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd eller bestämmelserna i 10 § om förbud mot att genomföra en affärstransaktion eller vidta en åtgärd, eller*

b) *bestämmelserna i 14 § om överföringsnätinnehavarens rätt att anskaffa och leverera naturgas,*

En näringsidkare som är innehavare av en lagringsanläggning för naturgas eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas kan påföras en påföljdsavgift om han

Näringsidkaren kan påföras en påföljdsavgift om denna uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasnät-

Gällande lydelse

uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasnätförordningen:

1) bestämmelserna i artikel 15 om tjänster för tredjepartstillträde till ett nät,

2) bestämmelserna i artikel 17 om mekanismerna för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning,

3) bestämmelserna i artikel 19 om krav på transparens,

4) bestämmelserna i artikel 20 om bevarande av information,

5) bestämmelserna i artikel 22 om handel med kapacitetsrättigheter, eller

6) bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 23.

Föreslagen lydelse

förordningen:

1) *bestämmelserna i artikel 13 eller 14 om avgifter för eller tjänster i samband med tillträde till nätet,*

2) *bestämmelserna i artikel 15 om tjänster i samband med tillträde till nätet när det gäller lager eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,*

3) *bestämmelserna i artikel 16 eller 17 om principerna för mekanismerna för kapacitetstilldelning eller förfarandena för hantering av överbelastning när det gäller överföringsnättsinnehavare eller lager eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,*

4) *bestämmelserna i artikel 18 eller 19 om kraven på transparens när det gäller överföringsnättsinnehavare eller lager eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,*

5) *bestämmelserna i artikel 20 om bevarande av information,*

6) *bestämmelserna i artikel 21 om balansregler eller avgifter för obalans,*

7) *bestämmelserna i artikel 22 om handel med kapacitetsrättigheter,*

8) *bestämmelserna i bilaga 1 om tjänster för tillträde till nätet för tredje part, kapacitetstilldelning, överbelastningshantering eller om transparens i fråga om den information som krävs för tillträde till nätet, eller*

9) *bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 23.*

5 kap.

Energimarknadsverkets övervakning av koncessioner

21 §

Kapitlets tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på den övervakning av koncessioner som hör till Energimarknadsverket uppgifter. Beslut av Energimarknadsverket eller ministeriet som hör till övervakningen av koncessioner är

5 kap.

Energimyndighetens tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd

21 §

Kapitlets tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på den tillsyn över koncessioner och marknadsrelaterade tillstånd som hör till Energimyndigheten.

Gällande lydelse

- 1) beslut i ärenden som gäller elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd,
- 2) beslut i ärenden som gäller projekttillstånd för byggande av elledningar eller naturgasrör,
- 3) beslut i ärenden som gäller undantagslov från skyldigheten att särredovisa eller skilja åt el- och naturgasaffärsverksamheter,
- 4) *beslut om undantagslov i fråga om tillhandahållande av överföringstjänster för naturgas,*
- 5) *beslut i ärenden som gäller befrielse enligt artikel 17 i elhandelsförordningen eller 2 kap. 4 a § i naturgasmarknadslagen.*

Föreslagen lydelse

Beslut av *Energimyndigheten* eller *arbets- och näringsministeriet* som hör till tillsynen över koncessioner är

- 1) beslut i ärenden som gäller elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd,
- 2) beslut i ärenden som gäller projekttillstånd för byggande av elledningar eller naturgasrör,
- 3) *beslut i ärenden som gäller utseende av innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas eller lagringsanläggningar för naturgas.*

Beslut av Energimyndigheten som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd är

- 1) *beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser som inte omfattas av tillsynen över koncessioner och som myndigheten har fattat med stöd av elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen,*
- 2) *beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser som myndigheten har fattat i egenskap av nationell tillsynsmyndighet med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 §,*
- 3) *beslut som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser som myndigheten har fattat med stöd av lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas.*

22 §

Energimarknadsverkets allmänna behörighet när det gäller övervakning av koncessioner

Om den vars koncession övervakas inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av koncessionen eller bryter mot eller försum-

22 §

Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över koncessioner

Om någon bedriver tillståndspliktig el- eller naturgasnätverksamhet utan sådant tillstånd som krävs eller försummar sin skyldig-

Gällande lydelse

mar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för koncessionsövervakningen, ska Energimarknadsverket förplikta den övervakade att rätta sin förseelse eller försummelse. I *det förpliktande* beslutet kan det bestämmas hur förseelsen eller försummelsen ska rättas.

23 §

Återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Energimarknadsverket kan återkalla ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd eller en sådan befrielse eller ett sådant undantagslov som avses i 12 § i elmarknadslagen eller 2 kap. 4 eller 4 a § eller 6 kap. 1 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen, om

- 1) tillståndshavaren upphör med nätverksamheten,
- 2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd,
- 3) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot tillståndsvillkoren, elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, elhandelsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den eller mot en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av el- eller naturgasmarknadsdirektivet, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till, *eller om*
- 4) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot naturgasnätsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den, till de delar de ska tillämpas i Finland, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

Föreslagen lydelse

het att utse en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en lagringsanläggning för naturgas eller, om den som är föremål för tillsyn över koncessioner inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av koncessionen eller bryter mot eller försummar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för tillsynen över koncessioner, ska Energimyndigheten förplikta verksamhetsidkaren att rätta sin förseelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur förseelsen eller försummelsen ska rättas.

23 §

Återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Energimyndigheten kan återkalla ett elnätstillstånd, naturgasnätstillstånd eller en befrielse eller ett undantagslov som avses i 12 § i elmarknadslagen eller 11 § i naturgasmarknadslagen, om

- 1) tillståndshavaren upphör med nätverksamheten,
- 2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd,
- 3) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot tillståndsvillkoren, elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, elhandelsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den eller mot en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av el- eller naturgasmarknadsdirektivet, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till,
- 4) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot naturgasnätsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den, till de delar de ska tillämpas i Finland, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till, *eller om*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot bestämmelserna i lagen om åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

24 §

24 §

Åtgärder med anledning av återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Åtgärder med anledning av återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Om ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd eller en befrielse enligt 12 § i elmarknadslagen eller 6 kap. 1 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen återkallas, ska Energimarknadsverket vid behov besluta om de åtgärder som ska vidtas för att upprätthålla nätverksamheten i fråga.

Ifall det inte avtalas om överföring av elnätet eller naturgasnätet till en annan nätinnehavare, kan Energimarknadsverket besluta om överföring av nättillståndet och inlösnings av nätet mot full ersättning. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den bestäms ska det som föreskrivs om inlösningsförfarandet och inlösningsersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) iakttas.

Om ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd eller en befrielse enligt 12 § i elmarknadslagen eller 11 § i naturgasmarknadslagen återkallas, ska *Energimyndigheten* vid behov besluta om de åtgärder som ska vidtas för att upprätthålla nätverksamheten i fråga.

Om det inte avtalas om överföring av elnätet eller naturgasnätet till en annan nätinnehavare, kan *Energimyndigheten* besluta om överföring av nättillståndet och inlösnings av nätet mot full ersättning. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den bestäms ska det som föreskrivs om inlösningsförfarandet och inlösningsersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) iakttas.

25 a §

Energimyndighetens allmänna behörighet när det gäller tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd

*Om den som är föremål för tillsyn över marknadsrelaterade tillstånd inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillståndet eller bryter mot eller försummar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för tillsynen, ska *Energimyndigheten* förplikta den som är föremål för tillsynen att rätta sin förseelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur förseelsen eller försummelsen ska rättas.*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

25 b §

Ändring och återkallande av tillstånd som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd

Beslut som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd och som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser eller dess villkor får ändras på Energimyndighetens initiativ, om det finns grund för ändringen enligt 13 § 1 mom.

Energimyndigheten kan återkalla ett beslut som hör till tillsynen över marknadsrelaterade tillstånd och som gäller tillstånd, fastställande eller avvikelser

1) om den som beslutet gäller inte längre uppfyller villkoren för beslutet,

2) om den som beslutet gäller upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot villkoren för beslutet, och den varning som i förväg getts om att beslutet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

36 §

Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut

Ändring i ett beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av 3 och 4 kap. samt i ett beslut som Energimyndigheten i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har fattat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Andra beslut som Energimyndigheten har fattat med stöd av denna lag än sådana som avses i 1 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Beslut av Energimyndigheten om att utföra granskningar eller ge handräckning får inte

36 §

Sökande av ändring i Energimyndighetens beslut

Ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av 3 och 4 kap. *samt 25 a och 25 b §*, i beslut som Energimyndigheten i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § *och i Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i de lagrum som nämns ovan* får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

Andra beslut som Energimyndigheten har meddelat än sådana som avses i 1 mom. får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Beslut av Energimyndigheten om att utföra granskningar eller ge handräckning får inte

RP 50/2017 rd

Gällande lydelse

överklagas genom separata besvär.

37 §

Sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen

Ändring i beslut som förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut med anledning av besvär som anförts i fråga om ett beslut som Energimarknadsverket meddelat med stöd av 10, 11, 13 eller 14 § ska iaktas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Energimarknadsverket har rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat i fråga om Energimarknadsverkets framställning om påförande av påföljdsavgift eller genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut av Energimarknadsverket.

Föreslagen lydelse

överklagas genom separata besvär.

37 §

Sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen

Ändring i beslut som förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. *Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd enligt 13 § i förvaltningsprocesslagen.* Marknadsdomstolens beslut med anledning av besvär som anförts i fråga om ett beslut som *Energimyndigheten* meddelat med stöd av 10, 11, 13 eller 14 § ska iaktas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat i fråga om *Energimyndighetens* framställning om påförande av påföljdsavgift eller genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut av *Energimyndigheten*.

Denna lag träder i kraft den 20 . Dock träder 2 § 2 a punkten, 12 § 2 mom., 16 § 1 mom. 2 a-punkten och 2 mom., 21 § 3 mom. 3 punkten och 23 § 5 punkten i kraft först den 1 januari 2020.

Vid sökande av ändring i förvaltningsbeslut som meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4.

Lag

om ändring av elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i elmarknadslagen (588/2013) 28 §, 45 § 2 mom., 62 §, 93 § 3 mom., 106 och 114 §,
samt
fogas till lagen en ny 26 a § och till 119 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

26 a §

*Höjning av avgifter för elöverföring och el-
distribution*

Nätinnehavaren får höja sina avgifter för elöverföring och eldistribution med högst 15 procent jämfört med de avgifter som nätinnehavaren tagit ut för elöverföring och eldistribution under de 12 månader som omedelbart föregår höjningen. Om nätinnehavaren under den period om 12 månader som börjar från och med höjningen höjer avgifterna för elöverföring och eldistribution ytterligare, får summan av de avgiftshöjningar som tas ut under denna tid inte heller överstiga 15 procent av beloppet av de avgifter som tagits ut under de 12 månader som föregick den första höjningen.

Den maximala godtagbara höjningen beräknas utifrån den genomsnittliga totalavgift som nätinnehavaren tar ut av varje kundgrupp som representerar användarna av elnätet under en granskningsperiod på 12 månader. Den maximala godtagbara höjningen beräknas då utifrån priset på elöverföring och eldistribution inklusive skatt enligt den högsta skattesats som tillämpas på nätanvändarna i varje kundgrupp, exklusive höjningar av skatter och skattelikhande avgifter som baserar sig på nätanvändarnas elanvändning samt mervärdesskattehöjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Kundgrupperna ska anges så att de på ett jämligt och icke-diskriminerande sätt beskriver nätinnehavarens användning av elnätet och särdragen hos nätanvändarna.

Den maximala godtagbara höjningen beräknas dock separat utifrån den genomsnittliga totalavgiften för varje användare av något annat elnät än distributionsnät under en granskningsperiod på 12 månader, om beräkningsgrunden enligt 2 mom. inte kan användas. Den maximala godtagbara höjningen beräknas då utifrån priset på elöverföring och eldistribution inklusive skatt, exklusive höjningar av skatter och skattelikhade avgifter som baserar sig på nätanvändarnas elanvändning samt mervärdesskattehöjningar som genomförs under den granskningsperiod som börjar vid tidpunkten för höjningen.

Till den maximala godtagbara höjningen räknas inte sådana höjningar av avgifter för elöverföring eller eldistribution som beror på att en tidsbunden rabatt för högst sex månader som nätinnehavaren beviljat användarna av elnätet upphör och som grundar sig på villkoren i ett beslut av Energimyndigheten om fastställande enligt 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013), och inte heller sådana höjningar av avgifter för elöverföring eller eldistribution som beror på att en tidsbunden rabatt som nätinnehavaren beviljat användarna av elnätet upphör och som grundar sig på Energimyndighetens föreläggande med stöd av 14 § i den lagen om att nätinnehavaren ska sänka sina avgifter för elöverföring eller eldistribution på grund av överskott.

Vid beräkning av den maximala godtagbara höjning av avgifter för elöverföring eller eldistribution som får göras av nya nätinnehavare som bildas genom företagsarrangemang eller som tar över en verksamhet räknas som avgiftsbelopp för den granskningsperiod som föregick höjningen, summan av de avgifter som de nätinnehavare som ingår i företagsarrangemanget har tagit ut under granskningsperioden.

Energimyndigheten kan på ansökan i enskilda fall ge nätinnehavare tillstånd att avvika från bestämmelsen i 1 mom., om det är nödvändigt för att förutsättningarna för beviljande av elnätstillstånd eller nätinnehavarens lagstadgade skyldigheter ska kunna uppfyllas.

Gällande lydelse

28 §

Nätinnehavarens beredskapsplanering

Nätinnehavaren ska genom ändamålsenlig planering förbereda sig för störningar under normala förhållanden och sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Nätinnehavaren ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras åtminstone en gång per två år och när det sker en betydande förändring i omständigheterna.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av elnätsverksamhet och elöverföring eller eldistribution i syfte att säkerställa ledningen av och säkerheten i samhället, befolkningens försörjning eller näringslivets funktionsförmåga.

Beredskapsplanen och ändringar i den ska lämnas till Försörjningsberedskapscentralen. Centralen har rätt att inom sex månader från det att den mottagit beredskapsplanen kräva att nätinnehavaren gör ändringar i planen om den inte uppfyller de krav som föreskrivs.

Försörjningsberedskapscentralen ska ålägga nätinnehavaren att rätta till sin överträdelse eller försummelse, om denne bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt denna paragraf. I beslutet kan det förordnas om hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas till.

Bestämmelser om beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen utfärdas särskilt.

Föreslagen lydelse

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de kundgrupper som avses i 2 mom. och hur de ska anges.

28 §

Nätinnehavarens beredskapsplanering

Nätinnehavaren ska genom ändamålsenlig planering förbereda sig för störningar i elnätet under normala förhållanden, för genomförande av ransoneringsåtgärder som föranleder av störningar i tillgången på el i elsystemet och för sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Nätinnehavaren ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras åtminstone en gång per tre år och när det sker en betydande förändring i omständigheterna.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av elnätsverksamhet och elöverföring samt eldistribution i syfte att säkerställa ledningen av och säkerheten i samhället, befolkningens försörjning och näringslivets funktionsförmåga.

Beredskapsplanen och ändringar i den ska lämnas till *Energimyndigheten*. *Energimyndigheten* har rätt att inom sex månader från det att den mottagit beredskapsplanen kräva att nätinnehavaren gör ändringar i planen om den inte uppfyller de krav som föreskrivs.

Gällande lydelse

45 §

Systemansvar

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet och de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna fullgöras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimarknadsverket har fastställt dem. De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

62 §

Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät

Bestämmelserna i 23, 28, 29, 50—52, 54 och 57—59 § tillämpas inte på slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät.

93 §

Ändring av avtalsvillkoren

Om distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnätsinnehavaren rätt att ändra priset på eldistributionen för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 55 §. *Om enskilda nätanvändares avgifter förändras på ett betydande sätt, ska Energimarknadsverket innan den nya prissättningen införs godkänna en övergångsperiod inom vilken förändring-*

Föreslagen lydelse

45 §

Systemansvar

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet och de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna realiserats. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att *Energimyndigheten* har fastställt dem *i enlighet med 10 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013)*. De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

62 §

Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät

På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas inte 23 och 26 a §, 27 § 3 mom., 28, 29, 50—53, 53 a, 54—57, 57 a, 58 och 59 §.

Bestämmelserna i 24 a och 24 b § och i 27 § 1 och 2 mom. tillämpas på innehavare av slutna distributionsnät endast om Energimyndigheten för dem har fastställt villkor och metoder enligt 11 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

93 §

Ändring av avtalsvillkoren

Om distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde förändras, har innehavaren rätt att ändra *avgifterna* på eldistributionen för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 55 §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

arna ska genomföras.

106 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Ministeriet ska sörja för den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen.

Energimarknadsverket har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag, de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om tillsyn *utfärdas* särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013).

Försörjningsberedskapscentralen övervakar nätt innehavarens beredskapsplanering, som regleras i 28 §.

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

106 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Ministeriet ska sörja för den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen.

Energimyndigheten har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag, de bestämmelser som utfärdats med stöd av den och de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om tillsyn finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

114 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som Energimarknadsverket och Försörjningsberedskapscentralen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av 31, 52 eller 65 § får dock sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

114 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i Energimyndighetens beslut som gäller efterlevnaden av denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller av beslut som Energimyndigheten meddelat med stöd av denna lag finns i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Ändring i beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av 26 a, 28, 31, 52, 55, 65, 67, 83, 102 och 119 § och ministeriet med stöd av 63 §, samt i Energimyndighetens beslut om att avvisa ett ärende som avses i ovan nämnda paragrafer, får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Bestämmelser om behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i andra beslut som Energimyndigheten har meddelat med stöd av denna lag än sådana som avses i denna paragraf får sökas

Gällande lydelse

Ändring i beslut som ministeriet har meddelat med stöd av denna lag och i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Energimarknadsverket har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat verkets beslut.

Föreslagen lydelse

genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

Ändring i beslut som ministeriet har meddelat med stöd av 14 § samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd enligt 13 § i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Energimyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i ett sådant beslut av fullföljdsdomstolen genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut.

119 §

Övergångsbestämmelse om driftsäkerheten i ett distributionsnät

Energimyndigheten kan på ansökan av distributionsnätsinnehavaren bevilja en förlängning av verkställighetstiden enligt 2 mom. även för distributionsnätsinnehavaren, om denna har visat att uppfyllande av kraven enligt 51 § 1 mom. 2 och 3 punkten förutsätter att innehavaren måste byta ut en betydligt större andel av mellan- och lågspänningsledningarna från luftledningar till jordkablar än det innehavargenomsnitt visar som bestämts enligt situationen den 1 september 2013 eller att denna i förtid måste förnya en betydande del av distributionsnätet för att uppfylla kraven. En förutsättning för förlängning är då dessutom att de investeringar som kraven förutsätter orsakar distributionsnätsinnehavaren exceptionellt stora kostnader i förhållande till antalet användare av distributionsnätet, jämfört med de kostnader i förhållande till antalet användare som uppfyllandet av kraven i landets distributionsnät i genomsnitt orsakar distributionsnätsinnehavarna. Ansökan om förlängd verkställighetstid ska göras senast den 31 december 2018.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Vid sökande av ändring i förvaltningsbeslut
som meddelats före ikraftträdandet av denna
lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid
ikraftträdandet.*

5.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen (1260/1996) 2 § 17 och 18 punkten, sådana de lyder i lag 1400/2010, som följer:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

I denna lag avses med

I denna lag avses med

17) *överföringsnät för naturgas* ett sådant överföringsnät för naturgas som avses i 3 § 2 punkten i naturgasmarknadslagen

18) *naturgasnätsinnehavare* verksamhetsidkare enligt 3 § 6 punkten i naturgasmarknadslagen som utövar naturgasnätsverksamhet och överför naturgas i ett överföringsnät för naturgas,

17) *överföringsnät för naturgas* ett sådant överföringsnät för naturgas som avses i 3 § 2 punkten i naturgasmarknadslagen (/),

18) *överföringsnätsinnehavare innehavare av överföringsnät som avses i 3 § 9 punkten i naturgasmarknadslagen,*

Denna lag träder i kraft den 20 .
